ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN MOLDOVA

Cu titlu de manuscris
C.Z.U: 657.4:347.44:[334.722+334.724](478)(043)

PANUȘ CORINA

PERFECȚIONAREA CONTABILITĂȚII CONTRACTELOR DE PARTENERIAT PUBLIC-PRIVAT

522.02. Contabilitate; Audit; Analiză Economică

Teză de doctor în științe economice

Conducător științific: **POPOVICI Angela**
doctor în științe economice,
conferențiar universitar

Autor:

CHIȘINĂU, 2026

© PANUȘ Corina

Cuprins:

ADNOTARE **6**

ANNOTATION **7**

LISTA TABELELOR **8**

LISTA FIGURILOR **9**

LISTA ABREVIERILOR ȘI ACRONIMELOR **10**

INTRODUCERE **12**

1. FUNDAMENTE TEORETICE ȘI REGLEMENTATIVE ALE CONTABILITĂȚII CONTRACTELOR DE PARTENERIAT PUBLIC-PRIVAT **19**

1.1. Conceptul, esența economică și formele de realizare a parteneriatului public-privat 20

1.2. Abordări naționale și internaționale privind cadrul normativ-contabil al parteneriatului public-privat 36

1.3. Fundamente teoretico-metodologice ale recunoașterii și evaluării elementelor contabile în cadrul parteneriatului public-privat 47

1.4. Concluzii la capitolul 1 60

2. ABORDĂRI METODOLOGICO-APLICATIVE PRIVIND CONTABILITATEA CONTRACTELOR DE PARTENERIAT PUBLIC-PRIVAT **63**

2.1. Probleme metodologice privind contabilizarea contractelor de prestări servicii, antrepriză și societate civilă în cadrul parteneriatului public-privat 63

2.2. Tratamentul contabil comparativ al contractelor de locațiune/arendă, concesiune și gestiune delegată în cadrul parteneriatului public-privat 78

2.3. Aspecte metodologice de recunoaștere și contabilizare a veniturilor și cheltuielilor aferente contractelor de parteneriat public-privat 94

2.4. Impactul informațiilor contabile aferente parteneriatului public-privat în evaluarea performanței și fundamentarea procesului decizional 103

2.5. Concluzii la capitolul 2 109

3. DIRECȚII METODOLOGICE DE PERFECȚIONARE A CONTABILITĂȚII CONTRACTELOR DE PARTENERIAT PUBLIC-PRIVAT **111**

3.1. Modelul metodologic de contabilizare a operațiunilor realizate prin societatea de proiect 111

3.2. Armonizarea tratamentului contabil al contractelor de parteneriat public-privat prin prisma standardelor și practicilor internaționale 119

3.3. Modernizarea cadrului normativ-contabil național al parteneriatului public-privat prin integrarea reperelor internaționale 129

3.4. Perfecționarea prezentării informațiilor aferente contractelor de parteneriat public-privat în situațiile financiare 142

3.5. Concluzii la capitolul 3 150

CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI **152**

BIBLIOGRAFIE **161**

Anexa 1. Analiza comparativă a definițiilor PPP 185
Anexa 2. Evoluția conceptului de parteneriat public-privat 187
Anexa 3. Definiții și accente conceptuale ale PPP în doctrină și practică 188
Anexa 4. Principalele avantaje și dezavantaje ale parteneriatului public–privat 189
Anexa 5. Responsabilitățile principalilor subiecți ai PPP 190
Anexa 6. Principalele modele de PPP implementate la nivel internațional printr-o singură formă contractuală 191
Anexa 7. Etapele ciclului de viață al unui PPP 192
Anexa 8. Stadiile de dezvoltare a PPP la nivel de țară 193
Anexa 9. Analiza proiectelor PPP în funcție de sectorul de investiții, numărul și valoarea investițiilor (2015–2024) 194
Anexa 10. Analiza valorică a proiectelor de PPP în contextul evoluției patrimoniului public al RM 196
Anexa 11. Evoluția PPP în baza datelor din Registrul Patrimoniului Public 197
Anexa 12. Cartografia dezvoltării PPP în Europa 198
Anexa 13. Evoluția cadrului legislativ și normativ al PPP în Republica Moldova 199
Anexa 14. Reglementarea normativă și juridică a PPP în Republica Moldova 201
Anexa 15. Evoluția noțiunilor privind parteneriatul public-privat în baza Legii nr. 179/2008 202
Anexa 16. Matricea distribuției riscurilor în PPP 204
Anexa 17. Matricea riscurilor în PPP și tratamentul contabil IFRS/IPSAS 205
Anexa 18. Modelul integrat PPP: risc-control-recunoaștere contabilă 206
Anexa 19. Analiza bibliometrică a publicațiilor privind contabilitatea contractelor de parteneriat public-privat (Scopus, 2002–2026) 207
Anexa 20. Înregistrări contabile comparative ale tranzacțiilor în cadrul realizării PPP în baza contractului de antrepriză și de prestări servicii 210
Anexa 21. Înregistrările contabile comparative aferente contractelor de antrepriză PPP, în funcție de modalitatea contractuală 211
Anexa 22. Analiza comparativă privind contractele de prestări servicii, antrepriză și societate civilă în condițiile PPP 213
Anexa 23. Recunoașterea și evaluarea veniturilor și cheltuielilor în funcție de forma contractuală PPP 214
Anexa 24. Recunoașterea veniturilor aferente PPP în cadrul operațiilor de bază 216
Anexa 25. Model contabil aferent plății de disponibilitate la societatea de proiect bazat pe prevederile IFRIC 12 și IFRS 15 217
Anexa 26. Veniturile și cheltuielile partenerului privat pe fazele proiectului PPP și modul lor de contabilizare conform Indicațiilor metodice 218
Anexa 27. Caracteristicile calitative ale informației financiare conform Legii nr. 287/2017 și SNC „Prezentarea situațiilor financiare” 220

Anexa 28. Fluxul informațional-decizional în pregătirea proiectelor de PPP 221
Anexa 29. Tipuri de decizii în cadrul PPP și informațiile contabile relevante 222
Anexa 30. Înregistrări contabile aferente operațiunilor specifice PPP la societatea de proiect ..223
Anexa 31. Efectul financiar al proiectului pentru participanți, lei 224
Anexa 32. Model de proces-verbal de predare-primire a bunurilor în cadrul contractului de parteneriat public-privat 225
Anexa 33. Structura recomandată a prevederilor aferente contractelor PPP în cadrul SNC 227
Anexa 34. Structura-cadru a Ghidului metodologic privind contabilitatea contractelor PPP 228
Anexa 35. Utilizarea proiectului Arena Chișinău ca studiu de caz metodologic privind clasificarea contabilă în PPP 229
Anexa 36. Impactul armonizării contabilității PPP asupra calității raportării financiare 230
Anexa 37. Model de prezentare a informațiilor privind contractele PPP în Nota explicativă 231
Anexa 38. Circuitul informațiilor privind contractele de PPP 233
Anexa 39. Acte de implementare 234
DECLARAŢIA PRIVIND ASUMAREA RĂSPUNDERII 238
CURRICULUM VITAE 239

ADNOTARE

PANUȘ Corina, „Perfecționarea contabilității contractelor de parteneriat public-privat”, teză de doctor în științe economice, Chișinău, 2026

Structura tezei: adnotarea, introducerea, trei capitole, concluzii şi recomandări, bibliografia (214 titluri), 39 de anexe, 160 de pagini text de bază, 36 de tabele și 12 figuri. Rezultatele obținute sunt publicate în 13 lucrări științifice.

Domeniul de studiu: contabilitate.

Cuvinte-cheie: parteneriat public-privat, partener privat, societate de proiect, control, repartizarea riscurilor, contabilitatea contractelor PPP, informații contabile, recunoaștere, evaluare, concesiune, contracte de locațiune/arendă, contracte de concesiune și gestiune delegată, IFRIC 12, indicatori de evaluare, impact financiar, situații financiare.

Scopul cercetării constă în fundamentarea și dezvoltarea cadrului teoretico-metodologic al contabilității contractelor de PPP la partenerul privat, prin identificarea lacunelor din reglementările naționale și valorificarea practicilor internaționale. Cercetarea urmărește elaborarea unor soluții metodologice privind contabilizarea operațiunilor specifice PPP, inclusiv a celor realizate prin societatea de proiect, organizarea evidenței analitice și prezentarea informațiilor relevante în situațiile financiare. În acest sens, stabilirea tratamentului contabil presupune examinarea nu doar a formei juridice a contractului, dar și a conținutului economic al acestuia, ținând cont de controlul asupra infrastructurii și serviciilor prestate, repartizarea riscurilor între parteneri și modalitatea de recuperare a investiției.

Obiectivele cercetării constau în fundamentarea conceptului și a formelor contractuale ale PPP; analiza cadrului normativ național și internațional și identificarea necorelărilor acestuia; fundamentarea criteriilor de recunoaștere și evaluare a elementelor contabile aferente PPP; sistematizarea tratamentelor contabile ale formelor contractuale și evaluarea impactului informațiilor contabile asupra performanței și deciziilor; elaborarea modelelor de contabilizare, inclusiv pentru societatea de proiect; formularea propunerilor de armonizare cu standardele internaționale și de prezentare a informațiilor în situațiile financiare.

Noutatea și originalitatea științifică a rezultatelor obținute constă într-o abordare metodologică a contabilității contractelor de PPP la partenerul privat. În această abordare, tratamentul contabil se stabilește în funcție de controlul asupra infrastructurii și serviciilor, de repartizarea riscurilor și de mecanismul de recuperare a investiției, nu doar după forma juridică a contractului. Elementele de noutate sunt: definiția PPP din perspectivă financiar-contabilă; delimitarea criteriilor contabile de recunoaștere a activului PPP de criteriile statistice și juridice; identificarea necorelărilor din Indicațiile metodice și din Legea nr. 179/2008; gruparea veniturilor și cheltuielilor pe fazele proiectului; criteriile de delimitare a activului financiar de imobilizarea necorporală.

Semnificația teoretică și valoarea aplicativă a rezultatelor științifice obținute constă în aprofundarea și sistematizarea abordărilor contabile privind PPP, precum și în posibilitatea aplicării metodelor și recomandărilor propuse pentru perfecționarea practicilor de contabilizare și raportare financiară a PPP în RM.

Rezultatele științifice obținute care au contribuit la stabilirea unui criteriu contabil unitar pentru contractele PPP la partenerul privat sunt: fundamentarea tratamentului contabil pe baza controlului, a repartizării riscurilor și a modului de recuperare a investiției; modelul de contabilizare a operațiunilor realizate prin societatea de proiect, cu formula plății partenerului public; gruparea veniturilor și cheltuielilor pe fazele proiectului, cu subconturi analitice; propuneri de completare a Indicațiilor metodice; modelul de prezentare a contractelor PPP în Nota explicativă.

Implementarea rezultatelor științifice. Rezultatele au fost implementate la „Basconslux” SRL, „Euromed Diagnostic” SRL și IMSP Spitalul Clinic Republican „Timofei Moșneaga”, fapt confirmat prin acte de implementare.

ANNOTATION

PANUȘ Corina, "Improving the accounting of public-private partnership contracts", PhD thesis in economic sciences, Chișinău, 2026

Thesis structure: annotation, introduction, three chapters, conclusions and recommendations, bibliography (214 titles), 39 annexes, 160 pages of main text, 36 tables and 12 figures. The results obtained have been published in 13 scientific papers.

Field of study: accounting.

Keywords: public-private partnership, private partner, project company, control, risk allocation, accounting for PPP contracts, accounting information, recognition, measurement, concession, lease/rental contracts, concession and delegated management contracts, IFRIC 12, assessment indicators, financial impact, financial statements.

The aim of the research is to substantiate and develop the theoretical and methodological framework for accounting for PPP contracts by the private partner, by identifying gaps in national regulations and drawing on international practice. The research seeks to develop methodological solutions for recognising PPP-specific transactions, including those carried out through the project company, organizing analytical records, and presenting relevant information in the financial statements. Accordingly, determining the accounting treatment requires examining not only the legal form of the contract but also its economic substance, taking into account control over the infrastructure and the services provided, the allocation of risks between the partners, and the method of recovering the investment.

The research objectives are: substantiation of the concept and contractual forms of PPP; analysis of the national and international regulatory framework and identification of its inconsistencies; substantiation of the criteria for recognising and measuring accounting elements related to PPP; systematisation of the accounting treatments of contractual forms and assessment of the impact of accounting information on performance and decision-making; development of accounting models, including for the project company; formulation of proposals for harmonisation with international standards and for the presentation of information in the financial statements.

The scientific novelty and originality of the results obtained consist in a methodological approach to accounting for PPP contracts by the private partner. Under this approach, the accounting treatment is determined by control over the infrastructure and services, the allocation of risks and the investment recovery mechanism, not solely by the legal form of the contract. The elements of novelty are: a definition of PPP from a financial and accounting perspective; the distinction between the accounting criteria for recognising the PPP asset and the statistical and legal criteria; the identification of inconsistencies in the Methodological Guidelines and in Law No. 179/2008; the grouping of revenues and expenses by project phase; and the criteria for distinguishing the financial asset from the intangible asset.

The theoretical significance and practical value of the scientific results obtained consist in deepening and systematising accounting approaches to PPP, as well as in the possibility of applying the proposed methods and recommendations to improve the accounting and financial reporting practices for PPP in the Republic of Moldova.

The scientific results obtained which contributed to establishing a uniform accounting criterion for PPP contracts by the private partner are: substantiation of the accounting treatment based on control, risk allocation and the method of investment recovery; the model for accounting for transactions carried out through the project company, including the formula for the public partner's payment; the grouping of revenues and expenses by project phase, with analytical sub-accounts; proposals to supplement the Methodological Guidelines; the model for presenting PPP contracts in the Explanatory Note.

Implementation of scientific results. The results have been implemented at "Basconslux" SRL, "Euromed Diagnostic" SRL and the Public Medical and Sanitary Institution Republican Clinical Hospital "Timofei Moșneaga", as confirmed by implementation certificates.

LISTA TABELELOR

Tabelul 1.1.	Sinteza elementelor definitorii ale PPP în literatura de specialitate	22
Tabelul 1.2.	Abordările privind PPP în Republica Moldova	27
Tabelul 1.3.	Contradicții și similitudini ale obiectului în percepția PPP de către parteneri	29
Tabelul 1.4.	Statutul proiectelor PPP și concesiuni monitorizate de APP	34
Tabelul 1.5.	Sinteza comparativă a definiției PPP conform Legii nr. 179/2008	42
Tabelul 1.6.	Etapele procesului de realizare a PPP conform condițiilor stabilite de APP	44
Tabelul 1.7.	Recunoașterea obiectului contractului de PPP în evidența partenerului privat	53
Tabelul 1.8.	Criterii de atribuire a activului PPP în plan contabil, statistic și juridic	55
Tabelul 2.1.	Aspecte comparative ale tratamentului contabil al contractelor de antrepriză și prestări servicii în cadrul PPP	67
Tabelul 2.2.	Analiza comparativă a înregistrărilor contabile la partenerul privat în cadrul contractului de societate civilă fără active comune și cu active comune	75
Tabelul 2.3.	Particularitățile contractelor de locațiune/arendă în PPP comparativ cu contractele clasice de locațiune	80
Tabelul 2.4.	Analiza comparativă a înregistrărilor contabile la partenerul privat în cazul contractului de locațiune/arendă și contractului de concesiune	86
Tabelul 2.5.	Impactul comparativ asupra situațiilor financiare ale partenerului privat	88
Tabelul 2.6.	Registru de înregistrări contabile ale partenerului privat aferente contractului de concesiuni de servicii	89
Tabelul 2.7.	Recunoașterea și stingerea redevenței în gestiunea delegată	93
Tabelul 2.8.	Structura principalelor categorii de cheltuieli în cadrul proiectelor de PPP	98
Tabelul 2.9.	Matricea decizională privind recunoașterea veniturilor și cheltuielilor în PPP	102
Tabelul 2.10.	Neajunsuri în prezentarea informațiilor PPP și consecințele lor decizionale	106
Tabelul 2.11.	Indicatorii financiari la partenerul privat APJ „Avia Invest” (lei)	107
Tabelul 2.12.	Indicatori de monitorizare a PPP calculați pentru APJ „Avia Invest”	107
Tabelul 3.1.	Etapele contabilizării operațiunilor PPP realizate prin societatea de proiect	112
Tabelul 3.2.	Tratamentul propus al principalelor contribuții și plăți ale partenerului public	114
Tabelul 3.3.	Argumentarea elementelor utilizate la determinarea plății partenerului public	115
Tabelul 3.4.	Calculul plății datorate de partenerul public	117
Tabelul 3.5.	Înregistrările contabile propuse la SRL „Operator Parking” (partener privat)	123
Tabelul 3.6.	Înregistrările contabile propuse la SRL „Euromed Diagnostic” (operator)	125
Tabelul 3.7.	Înregistrările contabile privind provizionul pentru restabilirea și predarea bunului concesionat	1277
Tabelul 3.8.	Structura compartimentului propus în Indicațiile metodice bazat pe modificările Legii nr. 179/2008 cu privire la PPP	131
Tabelul 3.9.	Analiza comparativă a tratamentelor contabile aplicabile contractelor PPP în RM și în standardele internaționale	132
Tabelul 3.10.	Influența clauzelor contractuale privind recuperarea investiției asupra tratamentului contabil la partenerul privat	136
Tabelul 3.11.	Conturi și subconturi analitice specifice recomandate pentru contabilitatea operațiunilor aferente contractelor PPP	137
Tabelul 3.12.	Modul de aplicare a principiilor contabile la prezentarea informațiilor aferente contractelor PPP	143
Tabelul 3.13.	Structura propusă a Anexei „Contracte de PPP” la Nota explicativă	144
Tabelul 3.14.	Plățile viitoare aferente contractului PPP la SRL „Euromed Diagnostic” (lei)	146
Tabelul 3.15.	Indicatori de evaluare a impactului financiar PPP la partenerul public	147
Tabelul 3.16.	Indicatori de evaluare a impactului financiar PPP la partenerul privat	1477

LISTA FIGURILOR

Fig. 1.1.	Structura funcțională a procesului PPP	24
Fig. 1.2.	Etapele de bază ale evoluției conceptului de PPP	27
Fig. 1.3.	Distribuția beneficiilor PPP	30
Fig. 1.4.	Cadrul instituțional și participanții la realizarea PPP în RM	31
Fig. 1.5.	Modalități de realizare a PPP	32
Fig. 1.6.	Proiecte PPP în derulare în RM în anul 2025, %	35
Fig. 1.7.	Evoluția legislației aferentă PPP în RM	41
Fig. 1.8.	Nivelul de reglementare și armonizare a cadrului normativ privind PPP în RM și UE	43
Fig. 2.1.	Diferența de calcul a rezultatului financiar în contractul de antrepriză și prestări servicii	70
Fig. 2.2.	Utilizarea informației contabile în procesul decizional	104
Fig. 3.1.	Algoritmul de recunoaștere a activelor la operatorul privat în cadrul contractelor PPP	121
Fig. 3.2.	Etape de implementare a direcțiilor de perfecționare a contabilității contractelor PPP	141

LISTA ABREVIERILOR ȘI ACRONIMELOR

ACCA21	Administrative Centre for China's Agenda 21 (Centrul Administrativ pentru Agenda 21 a Chinei)
ANACEC	Agenția Națională de Asigurare a Calității în Educație și Cercetare
APC	Administrația Publică Centrală
APL	Administrația Publică Locală
APMG	APMG PPP Certification Guide (Ghidul de certificare PPP)
APP	Agenția Proprietății Publice
BNS	Biroul Național de Statistică
BOT	Build-Operate-Transfer (Construcție-Operare-Transfer)
CAPEX	Capital Expenditures (Cheltuieli de investiții)
CE	Comisia Europeană
CEE	Centrul European de Expertiză
CP	Capital propriu
DBFMO	Design-Build-Finance-Maintain-Operate (Proiectare-Construcție-Finanțare-Întreținere-Operare)
DFID	Department for International Development (Departamentul pentru Dezvoltare Internațională)
DTC	Datorii pe termen scurt (curente)
DTL	Datorii pe termen lung
EPEC	European PPP Expertise Centre (Centrul European de Expertiză în domeniul parteneriatului public-privat)
ESA 2010	Sistemul European de Conturi 2010
ESG	Environmental, Social and Governance (Mediu, Social și Guvernanță)
Eurostat	Statistical Office of the European Union (Oficiul de Statistică al Uniunii Europene)
FMI	Fondul Monetar Internațional
HG	Hotărârea Guvernului
IAS	International Accounting Standards (Standarde Internaționale de Contabilitate)
IDNO	Numărul de identificare de stat al întreprinderii/organizației
IFRIC	International Financial Reporting Interpretations Committee (Comitetul pentru Interpretarea Standardelor Internaționale de Raportare Financiară)
IFRS	International Financial Reporting Standards (Standardele Internaționale de Raportare Financiară)
IMM	Întreprinderi mici și mijlocii
IMSP	Instituția Medico-Sanitară Publică
IPSAS	International Public Sector Accounting Standards (Standardele Internaționale de Contabilitate pentru Sectorul Public)
MDED	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării
MF	Ministerul Finanțelor
MGDD	Manual on Government Deficit and Debt (Manualul Eurostat privind deficitul și datoria guvernamentală)
NCPPP	National Council for Public-Private Partnerships (Consiliul Național pentru Parteneriatul Public-Privat)
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development (Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică)
OMF	Ordinul Ministerului Finanțelor
OMFP	Ordinul Ministrului finanțelor publice (România)

OPEX	Operating Expenditures (Cheltuieli operaționale)
PF2	Private Finance (Finanțare Privată)
PFI	Private Finance Initiative (Inițiativa pentru Finanțare Privată)
PFRAM	Public Fiscal Risk Assessment Model (Model de evaluare a riscurilor fiscale ale PPP)
PGCC	Planul general de conturi contabile
PN	Profit net
PNUD	Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare
PPI	Private Participation in Infrastructure (Participarea privată în infrastructură – baza de date a GBM)
PPP	Parteneriat Public-Privat
PPPI	Parteneriate Public-Privat Instituționalizate
PPP Unit	Unitatea pentru Parteneriate Public-Private
RF	Rentabilitate financiară
RM	Republica Moldova
RPC	Republica Populară Chineză
RPP	Registru Patrimoniului Public
SA	Societate pe acțiuni
SC	Societate civilă
SEM	Societes d'Economie Mixte (Societăți de Economie Mixtă)
SIC	Standing Interpretations Committee (Comitetul Permanent pentru Interpretări)
SNC	Standardele Naționale de Contabilitate
SRL	Societate cu răspundere limitată
SUA	Statele Unite ale Americii
TVA	Taxa pe valoarea adăugată
UAT	Unitățile Administrativ-Teritoriale
UE	Uniunea Europeană
UNECE	United Nations Economic Commission for Europe (Comisia Economică a Națiunilor Unite pentru Europa)
USAID	Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională
USD	Dolarul american
VA	Valoarea actualizată
VfM	Value for Money (Eficiența economică a proiectelor de PPP)
WBG	World Bank Group (Grupul Băncii Mondiale)

INTRODUCERE

Actualitatea și importanța temei de cercetare abordate. Pentru modernizarea infrastructurii publice se atrage tot mai des capital privat, iar interesul pentru parteneriatele public-private (PPP) a crescut. PPP sunt o formă de colaborare între sectorul public și cel privat, utilizată pentru dezvoltarea infrastructurii și furnizarea serviciilor publice. În proiectele de PPP se încheie, de regulă, contracte pe termen lung, sunt efectuate investiții importante, fapt ce este realizat prin repartizarea între parteneri a responsabilităților, riscurilor și beneficiilor. Într-un astfel de contract, bunul poate aparține unui partener, serviciile pot fi controlate de altul, iar riscurile și dreptul de a recupera investiția se pot împărți diferit între ei. Din acest motiv, în contabilitate trebuie stabilit care partener recunoaște elementele generate de contract și ce anume recunoaște.

Pentru Republica Moldova (RM), actualitatea cercetării este legată de evoluția cadrului juridic privind PPP, dar și de necesitatea corelării acestuia cu reglementările contabile. În anii 2023 și 2025 a fost modificată Legea cu privire la parteneriatul public-privat nr. 179/2008 (Legea nr. 179/2008). Formele contractuale prevăzute anterior în art. 18 (antrepriză, prestări servicii, societate civilă, administrare fiduciară, locațiune/arendă, concesiune) au fost excluse, iar acum PPP poate fi realizat în formă contractuală sau instituțională, prin societatea de proiect. Indicațiile metodice privind particularitățile contabilității în procesul realizării PPP, aprobate prin Ordinul Ministerului Finanțelor (OMF) nr. 192/2018 (Indicații metodice), nu au fost actualizate în corespundere cu modificările legislative. Acestea descriu în continuare formele de contract excluse din cadrul legal actual și nu oferă prevederi privind modul de contabilizare a operațiunilor în societatea de proiect. La 27 martie 2027 va intra în vigoare Legea nr. 22/2025 privind concesiunile de lucrări și concesiunile de servicii (Legea nr. 22/2025), deci cadrul normativ aplicabil PPP se va modifica din nou. Potrivit Legii nr. 179/2008, în studiul de fezabilitate trebuie prezentat efectul proiectului asupra deficitului bugetar și datoriei publice, iar Ministerul Finanțelor (MF) trebuie să urmărească angajamentele și riscurile fiscale ale proiectelor. Reglementările contabile naționale nu explică însă cum se obțin aceste informații. În același timp, cadrul normativ național se aliniază la practicile europene și internaționale, conform Programului național de aderare la Uniunea Europeană (UE) pentru anii 2025–2029. Astfel, devine necesară examinarea tratamentului contabil al contractelor de PPP privind modul de recunoaștere, evaluare și prezentare a activelor, datoriilor, veniturilor și cheltuielilor aferente acestora.

În plan internațional, tratamentul contabil al contractelor de concesiune a serviciilor este reglementat prin Comitetul pentru Interpretarea Standardelor Internaționale de Raportare Financiară (IFRIC) 12 „Angajamente de concesiune a serviciilor” (IFRIC 12), pentru operatorul privat, și Standardele Internaționale de Contabilitate pentru Sectorul Public (IPSAS) 32 „Angajamente de concesiune a serviciilor: concedentul” (IPSAS 32), pentru concedentul din sectorul public. Ambele

reglementări au la bază criteriul controlului asupra serviciilor prestate și asupra infrastructurii la încheierea contractului. Totodată, Sistemul European de Conturi naționale și regionale (ESA 2010) și ghidurile Oficiului de Statistică al Uniunii Europene (Eurostat) stabilesc clasificarea activelor aferente PPP în funcție de repartizarea riscurilor între parteneri, cu impact asupra deficitului bugetar și datoriei publice. În plan regional, România a integrat principiile IFRIC 12 în reglementările contabile naționale, în timp ce RM nu a realizat încă această transpunere.

Relevanța practică a temei rezultă și din evoluția instabilă a PPP în RM. Numărul proiectelor din Registrul Patrimoniului Public (RPP) a atins nivelul maxim de 76 proiecte în anul 2022 și a scăzut la 50 proiecte în anul 2025, iar ultimul contract PPP a fost semnat în anul 2018. Relansarea PPP care este prevăzută de Strategia națională de dezvoltare „Moldova Europeană 2030" și de Strategia națională de dezvoltare regională 2022–2028 presupune și existența unor informații contabile comparabile și transparente privind angajamentele asumate pe termen lung.

Caracterul interdisciplinar al temei rezultă din faptul că tratamentul contabil al contractelor PPP se află la intersecția contabilității financiare cu dreptul civil, finanțele publice și statistica ESA 2010, managementul proiectelor și fiscalitatea.

Motivația alegerii temei a fost determinată de necesitatea dezvoltării unor soluții contabile adaptate la particularitățile contractelor de PPP și la diversitatea modalităților de realizare a acestora. Tratamentul contabil al acestor contracte nu poate fi stabilit doar pe baza formei juridice a lor. Trebuie luate în considerare conținutul economic al operațiunilor, controlul asupra infrastructurii și serviciilor, repartizarea riscurilor și modul în care se recuperează investiția. Prin analiza acestor aspecte pot fi elaborate abordări metodologice coerente care să asigure comparabilitatea și utilitatea informațiilor contabile.

Relevanța cercetării este determinată de necesitatea perfecționării contabilității contractelor de PPP în concordanță cu modificările cadrului juridic și cu particularitățile economice ale acestor proiecte. Actualitatea temei este accentuată de modificările legislative succesive și de procesul de armonizare a reglementărilor naționale la cerințele UE. Soluțiile metodologice propuse pentru partenerul privat pot reduce diferențele care există în contabilizarea operațiunilor aferente PPP. În același timp, ele pot fi folosite pentru a îmbunătăți comparabilitatea informațiilor financiare care sunt utilizate pentru evaluarea performanței și luarea deciziilor.

Descrierea situației în domeniu. Problematica PPP a fost abordată în literatura de specialitate din mai multe perspective. Astfel, în plan teoretic cât și în practica contabilă se constată dificultăți cu privire la recunoașterea activelor utilizate în proiectele PPP, delimitarea obligațiilor contractuale și modul de reflectare a investițiilor efectuate de partenerul privat. Aspecte problematice apar și la contabilizarea redevențelor, recunoașterea veniturilor și cheltuielilor,

precum și la prezentarea informațiilor în situațiile financiare. Aceste dificultăți sunt determinate atât de diversitatea formelor contractuale, cât și de diferențele dintre reglementările contabile naționale și abordările internaționale.

În RM, cercetările din domeniul contabilității au abordat diferite aspecte importante pentru contractele de PPP. Astfel, Nederița A., Țurcanu V. și Golocialova I., au examinat problemele recunoașterii veniturilor și cheltuielilor, Nederița A. și Foalea L. au studiat contabilitatea bunurilor primite în gestiune, iar Grigoroi L. a analizat administrarea fiduciară și aplicarea Standardelor Internaționale de Raportare Financiară (IFRS) 15 „Venituri din contractele cu clienții". Unele dificultăți de contabilizare și raportare a operațiunilor aferente contractelor de PPP au fost evidențiate de Popovici A. și Cauș L. Cu toate acestea, aspectele metodologice privind contabilizarea contractelor de PPP sunt însă dezvoltate fragmentar.

Natura juridică și contractuală a PPP a fost analizată de Mihalache I., Crețu I. și Țigănescu A-M. (RM), Vițelar C. și Pătulea V. (România). Rolul PPP în realizarea interesului public a fost examinat de Budianschi D., Tincu V. (RM) și Belițkaia A.V. (Federația Rusă). Riscurile, finanțarea și eficiența proiectelor de PPP au fost cercetate de Delmon J. (SUA), Yescombe E.R., Akintoye A. (Marea Britanie), Grimsey D. și Lewis M.K. (Australia), Flyvbjerg B. (Danemarca), iar guvernanța și controlul public de Hodge G.A. (Australia), Greve C. (Danemarca) și Savas E.S. (SUA).

Evoluția de la concesiunile clasice la formele moderne de PPP a fost descrisă de Bézançon X. (Franța), iar particularitățile aplicării acestui mecanism în economiile emergente au fost cercetate de Varnavski V.G. și Casian V. (Federația Rusă).

Analiza literaturii de specialitate evidențiază că majoritatea cercetărilor tratează PPP din perspectiva partenerului public, iar aspectele contabile specifice partenerului privat sunt mai puțin abordate. Tratamentul contabil este examinat preponderent în baza formei juridice a contractului, fără să se analizeze cine controlează activul și cum sunt împărțite riscurile între parteneri. În RM, particularitățile contabilității proiectelor de PPP realizate prin societatea de proiect nu au fost încă cercetate.

Prin urmare, problema cercetării rezidă nu doar în insuficiența reglementărilor contabile, ci și în lipsa unei abordări metodologice unitare privind contabilitatea contractelor de PPP la partenerul privat. Cadrul normativ național nu stabilește criterii clare pentru recunoașterea elementelor contabile în situațiile în care dreptul de proprietate, controlul asupra serviciilor, asumarea riscurilor și recuperarea investiției sunt repartizate între diferiți participanți la proiect. În aceste condiții, se impune elaborarea unor soluții metodologice care să contribuie la aplicarea

coerentă a tratamentelor contabile, la asigurarea comparabilității și la creșterea utilității acestora în fundamentarea deciziilor.

Scopul cercetării constă în fundamentarea și dezvoltarea cadrului teoretico-metodologic al contabilității contractelor de PPP la partenerul privat, prin identificarea lacunelor din reglementările naționale și valorificarea practicilor internaționale. Cercetarea urmărește elaborarea unor soluții metodologice privind contabilizarea operațiunilor specifice PPP, inclusiv a celor realizate prin societatea de proiect, organizarea evidenței analitice și prezentarea informațiilor relevante în situațiile financiare. În acest sens, stabilirea tratamentului contabil presupune examinarea nu doar a formei juridice a contractului, dar și a conținutului economic al acestuia, ținând cont de controlul asupra infrastructurii și serviciilor prestate, repartizarea riscurilor între parteneri și modalitatea de recuperare a investiției.

În vederea atingerii scopului cercetării, au fost stabilite următoarele **obiective de cercetare:**

- ✓ fundamentarea conceptului de PPP și sistematizarea principalelor forme contractuale utilizate în practica națională și internațională;
- ✓ analiza cadrului normativ-contabil național și internațional și identificarea lacunelor și necorelărilor care influențează contabilitatea contractelor de PPP;
- ✓ fundamentarea criteriilor de recunoaștere, clasificare și evaluare a elementelor contabile aferente contractelor de PPP, cu delimitarea acestora de criteriile statistice și juridice;
- ✓ analiza și sistematizarea tratamentelor contabile care se aplică contractelor de prestări servicii, antrepriză și societate civilă, precum și examinarea prin compararea critică a tratamentului contabil al contractelor de locațiune/arendă, concesiune și gestiune delegată;
- ✓ determinarea rolului informațiilor contabile aferente contractelor de PPP în evaluarea performanței și fundamentarea deciziilor, precum și aprecierea impactului acestora asupra indicatorilor financiari;
- ✓ dezvoltarea unor modele metodologice de contabilizare a operațiunilor specifice PPP, inclusiv prin corelarea veniturilor și cheltuielilor pe fazele proiectului și elaborarea unui model de contabilizare a operațiunilor realizate prin societatea de proiect;
- ✓ fundamentarea, în baza standardelor internaționale, a unui algoritm de recunoaștere a infrastructurii, de clasificare a drepturilor partenerului privat și de evaluare a obligațiilor pe termen lung;
- ✓ formularea unor propuneri de perfecționare a reglementărilor contabile naționale și argumentarea direcțiilor de armonizare a contabilității contractelor de PPP din RM cu practicile internaționale;

- ✓ elaborarea recomandărilor privind prezentarea informațiilor aferente contractelor de PPP în situațiile financiare și stabilirea indicatorilor pentru evaluarea impactului financiar al acestora.

Ipoteza de cercetare pornește de la premisa că tratamentul contabil al contractelor de PPP la partenerul privat trebuie fundamentat pe conținutul economic al operațiunilor, nu doar pe forma juridică a contractului. În acest context, aplicarea unei abordări bazate pe analiza controlului asupra infrastructurii și serviciilor prestate, a repartizării riscurilor între parteneri și a modalității de recuperare a investiției permite stabilirea unor tratamente contabile care reflectă mai fidel realitatea economică a tranzacțiilor și contribuie la creșterea comparabilității, transparenței și utilității informațiilor financiare.

Metodologia de cercetare. Pentru realizarea scopului și obiectivelor propuse au fost aplicate metode calitative și cantitative de cercetare. Cercetarea este de tip descriptiv-explicativ și evaluativ. Predomină metodele calitative, iar cele cantitative au fost utilizate la analiza datelor statistice, la calculul indicatorilor și la actualizarea fluxurilor contractuale. În lucrare au fost îmbinate metode teoretice, normative și aplicative specifice contabilității.

În procesul elaborării tezei au fost analizate prevederile legislației RM privind PPP, concesiunile și serviciile publice, Indicațiile metodice privind particularitățile contabilității în procesul realizării PPP, Standardele Naționale de Contabilitate (SNC) și Planul general de conturi contabile (PGCC). Cercetarea a cuprins și analiza reglementărilor internaționale care se aplică acestor contracte, inclusiv: IFRIC 12, IPSAS 32, IFRS 9 „Instrumente financiare” (IFRS 9), IFRS 15 „Venituri din contracte cu clienții” (IFRS 15), IFRS 16 „Contracte de leasing” (IFRS 16), și Standardul Internațional de Contabilitate 37 „Provizioane, datorii contingente și active contingente” (IAS 37), directivele UE privind concesiunile, achizițiile publice și situațiile financiare, precum și metodologia ESA 2010 și ghidurile Eurostat. O atenție deosebită a fost acordată IFRIC 12, conform căruia infrastructura se recunoaște ca activ financiar sau ca imobilizare necorporală, în funcție de modul de remunerare a operatorului stabilit prin contract.

Baza informațională a cercetării include: datele Băncii Mondiale (baza Private Participation in Infrastructure) privind proiectele PPP din 15 state în perioada 2015–2024, rapoartele Agenției Proprietății Publice (APP) și datele RPP pentru perioada 2010–2025, Raportul Curții de Conturi privind concesionarea activelor Aeroportului Internațional Chișinău și datele financiare ale APJ „Avia Invest” pentru anii 2013–2018, informațiile entităților la care au fost implementate rezultatele cercetării, precum și publicațiile indexate în baza de date Scopus în perioada 2002–2026.

În realizarea cercetării au fost utilizate metodele analizei și sintezei, comparației, inducției și deducției, generalizării și sistematizării, completate de analiza normativă, metoda monografică, modelarea contabilă și studiul comparativ al tratamentelor contabile. Metoda istorică a fost

aplicată pentru examinarea evoluției conceptului de PPP și a cadrului legislativ aferent, iar studiul de caz a vizat proiectele Aeroportul Internațional Chișinău și Arena Chișinău. De asemenea, au fost utilizate analiza bazată pe indicatori și metoda grafică pentru evaluarea și prezentarea rezultatelor cercetării. Gradul de cercetare a problemei a fost apreciat prin analiza bibliometrică a publicațiilor indexate în baza de date Scopus în perioada 2002–2026, prelucrate cu instrumentul Biblioshiny al pachetului R „bibliometrix" (anexa 19). Pentru argumentarea soluțiilor aplicative au fost elaborate exemple numerice, tabele comparative și scheme de înregistrări contabile. Au fost elaborate și modele de evidență analitică pe tipuri de contracte PPP.

Aplicarea acestor metode a permis identificarea particularităților diferitelor forme contractuale de PPP și evaluarea impactului acestora asupra situațiilor financiare ale partenerului privat. Totodată, au fost argumentate soluții metodologice pentru înlăturarea unor deficiențe constatate în contabilizarea operațiunilor acestor contracte.

Aprobarea rezultatelor cercetării. Rezultatele cercetării au fost prezentate și discutate în cadrul unor conferințe științifice naționale și internaționale desfășurate atât în RM, cât și peste hotare, printre care: Conferința internațională „Dezvoltarea Economico-Socială Durabilă a Euroregiunilor și a Zonelor Transfrontaliere", Iași, România (2024), Conferința internațională „Development through Research and Innovation", Chișinău (edițiile 2020, 2021 și 2022), Conferința internațională de contabilitate ISCA, Chișinău (2021), precum și Conferința internațională „Economics, Accounting, Finance and Law: Analysis of Trends and Development Prospects", Poltava, Ucraina (2021). În comunicări au fost abordate problemele de recunoaștere și evaluare a elementelor contabile, contabilitatea principalelor forme contractuale de PPP, aplicarea Taxei pe Valoarea Adăugată (TVA), integrarea indicatorilor de mediu, sociali și de guvernanță (ESG) în raportarea și evaluarea performanței PPP, precum și impactul modificărilor legislative asupra organizării contabilității și raportării financiare aferente contractelor de PPP.

Rezultatele cercetării au fost valorificate prin publicarea a 13 lucrări științifice, dintre care 6 articole în reviste de specialitate și 7 lucrări în culegerile de materiale ale conferințelor și altor manifestări științifice naționale și internaționale. Dintre articolele publicate, 2 au apărut în reviste indexate în baze de date recunoscute de Agenția Națională de Asigurare a Calității în Educație și Cercetare (ANACEC), iar 4 în reviste incluse în Registrul Național al revistelor științifice de profil, categoria B. Volumul total al publicațiilor este de 7,65 coli de autor.

Volumul și structura tezei. Teza cuprinde adnotare, introducere, trei capitole, concluzii și recomandări, bibliografie din 214 surse, 160 pagini de text de bază, 36 de tabele, 12 figuri și 39 de anexe.

În *Introducere* sunt argumentate actualitatea și importanța temei de cercetare în contextul modificărilor cadrului juridic al PPP din RM și al alinierii acestuia la practicile europene, precum motivația alegerii temei și relevanța cercetării. Sunt prezentate stadiul cercetărilor în domeniu, scopul cercetării, obiectivele și ipoteza cercetării. De asemenea, sunt descrise metodologia și baza informațională a cercetării.

În *Capitolul 1. Fundamente teoretice și reglementative ale contabilității contractelor de parteneriat public-privat,* sunt examinate conceptul, esența economică și formele de realizare a PPP, evoluția cadrului normativ național și internațional, precum și fundamentele teoretico-metodologice ale recunoașterii și evaluării elementelor contabile aferente acestor contracte. Capitolul sistematizează abordările doctrinare privind PPP, formulează o definiție proprie a acestuia din perspectivă financiar-contabilă, identifică necorelările dintre Legea nr. 179/2008 și Indicațiile metodice nr. 192/2018 și argumentează necesitatea delimitării criteriilor de recunoaștere a activelor aferente PPP de criteriile juridice și statistice.

În *Capitolul 2. Abordări metodologico-aplicative privind contabilitatea contractelor de parteneriat public-privat*, sunt analizate și sistematizate tratamentele contabile aferente principalelor forme de contract al PPP în contabilitatea partenerului privat. Sunt sistematizate modul de contabilizare care se aplică în contractele de prestări servicii, antrepriză și societate civilă, locațiune, precum și cele de concesiune și gestiune delegată. De asemenea sunt prezentate exemple, tabele comparative și scheme de înregistrări contabile privind activele, datoriile, veniturile, cheltuielile și decontările aferente acestor contracte. În capitol este dezvoltat și modelul metodologic de recunoaștere și contabilizare a veniturilor și cheltuielilor aferente PPP. Totodată, pe baza unui studiu de caz, este examinat rolul informațiilor contabile în evaluarea performanței și în procesul de fundamentare a deciziilor.

În *Capitolul 3. Direcții metodologice de perfecționare a contabilității contractelor de parteneriat public-privat*, sunt elaborate modele de contabilizare a operațiunilor realizate prin societatea de proiect și soluții privind recunoașterea și evaluarea elementelor aferente contractelor de PPP. Sunt formulate propuneri pentru a armoniza cadrul contabil național, recomandări de perfecționare a evidenței analitice și prezentare a informațiilor privind contractele de PPP în situațiile financiare.

Cuvinte-cheie: parteneriat public-privat, partener privat, societate de proiect, control, repartizarea riscurilor, contabilitatea contractelor PPP, informații contabile, recunoaștere, evaluare, concesiune, contracte de locațiune/arendă, contracte de concesiune și gestiune delegată, IFRIC 12, indicatori de evaluare, impact financiar, situații financiare.

1. FUNDAMENTE TEORETICE ȘI REGLEMENTATIVE ALE CONTABILITĂȚII CONTRACTELOR DE PARTENERIAT PUBLIC-PRIVAT

Analiza teoriei și a reglementărilor privind contabilitatea contractelor PPP arată că există mai multe probleme în acest domeniu. Ele se referă la modul în care este definit PPP, la reglementările care se aplică și la modul în care se contabilizează elementele rezultate din contract. Soluționarea acestor probleme are impact asupra tratamentului contabil al operațiunilor aferente PPP. În acest context, au fost investigate principalele probleme axate pe contabilizarea contractelor de PPP.

O deficiență e legată de abordări privind definirea și delimitarea PPP. Literatura de specialitate explică PPP sub aspecte diferite: juridică, economică, managerială, financiară și contabilă. Totuși, nu există o definiție unanim acceptată care să includă toate perspectivele. Abordarea financiar-contabilă este mai puțin studiată. Ca urmare este necesar de a stabili ce caracteristici ale PPP sunt importante pentru contabilitate și prin ce se deosebește această formă de cooperare de alte raporturi ale sectorului public cu cel privat.

Un alt aspect vizează insuficiența și necorelarea reglementărilor naționale privind contabilitatea contractelor PPP. Modificările aduse Legii nr. 179/2008 au schimbat formele de realizare a PPP. Indicațiile metodice continuă însă să reglementeze contabilitatea în baza formelor contractuale prevăzute anterior. Ca rezultat, cadrul juridic actual și reglementările contabile nu sunt corelate integral. Reglementările existente nu descriu nici toate situațiile care pot apărea în contractele complexe. De asemenea, ele nu stabilesc suficient de clar cum se aplică cerințele privind riscul de operare, riscurile fiscale și datoria publică.

O dificultate aparte este lipsa unui criteriu contabil clar pentru recunoașterea și evaluarea elementelor aferente contractelor PPP. În cadrul aceluiași contract, dreptul de proprietate asupra bunului poate aparține unui partener, iar controlul asupra serviciilor poate reveni altui partener. Riscurile și dreptul de a recupera investiția pot fi, de asemenea, repartizate diferit între părți. Prin urmare, forma contractului și dreptul juridic de proprietate nu sunt suficiente pentru a stabili tratamentul contabil. Este necesar de a analiza cine controlează infrastructura sau serviciile, cine suportă riscurile și cum își recuperează partenerul privat investiția.

Un aspect problematic e legat de criteriile de recunoaștere folosite pentru contractele PPP. În funcție de scop, același contract de PPP poate fi analizat după diferite criterii. În contabilitate e prioritar de stabilit cine controlează resursa și ce drepturi și obligații rezultă din contract, iar în

evidența statistică se analizează mai ales cum sunt repartizate riscurile. Dreptul civil are la bază dreptul de proprietate asupra bunului. Autorul consideră că aici apare una dintre problemele importante ale contabilității PPP. Criteriul juridic nu oferă întotdeauna același rezultat ca analiza economică a contractului. În RM, în reglementările contabile nu sunt prevăzute suficiente criterii pentru toate situațiile care apar în proiectele PPP. În practică, aceasta poate duce la soluții diferite pentru contracte cu un conținut economic apropiat.

1.1. Conceptul, esența economică și formele de realizare a parteneriatului public-privat

Statul are nevoie de resurse pentru a dezvolta infrastructura și pentru a presta servicii publice de calitate. În multe cazuri, resursele publice nu sunt suficiente, iar o parte dintre proiecte se realizează împreună cu sectorul privat. Una dintre aceste forme de cooperare este PPP. Sectorul public și cel privat participă la finanțarea și administrarea proiectului, fiecare în condițiile stabilite prin contract. Prin astfel de proiecte pot fi construite sau modernizate obiecte de infrastructură și pot fi îmbunătățite serviciile prestate populației.

Termenul de „*parteneriat public-privat*" provine din traducerea expresiei engleze „*public-private partnership*". Deși termenul „public" ar putea fi echivalat cu „de stat", această traducere riscă să restrângă sensul mai larg al conceptului promovat în spațiul occidental [209, p.52]. În realitate, noțiunea de „de stat" trebuie interpretată dincolo de dimensiunea teritorială și demografică asupra căreia statul își exercită autoritatea, desemnând nu doar „țara" în sine sau „publicul" ca „mulțime, colectivitate de oameni", ci mai ales ansamblul instituțiilor publice. Prin stat se înțeleg autoritățile publice de la diferite niveluri, inclusiv cele centrale și locale. Noțiunea de „public" cuprinde instituțiile care exercită atribuții prevăzute de lege, dar și alte forme prin care acestea participă la procesele sociale, chiar dacă nu sunt întotdeauna prevăzute concret în legislație.

În străinătate, termenul *„parteneriat public-privat"* este utilizat cu diferite denumiri: în Europa se folosește abrevierea *Public-Private Partnership* (PPP), în timp ce în Statele Unite ale Americii (SUA) și Canada se întâlnește desemnarea PP sau, mai rar, *P–P Partnerships*. În Regatul Unit este aplicat termenul „Inițiativă de Finanțare Privată" (*Private Finance Initiative - PFI*). În Franța, pentru o perioadă îndelungată, a fost utilizată noțiunea de *„concesiune"* pentru desemnarea unor modele specifice de parteneriat public-privat existente în țară. Diversitatea terminologică aferentă aceleiași forme de cooperare a îngreunat procesul de consolidare a unei viziuni unitare asupra PPP și a schimbului de experiență în acest domeniu.

Proiectele de parteneriat între domeniul public şi privat, precum şi finanţarea de proiecte au un lung istoric [14]. Spre exemplu, în antichitate romanii concesionau administrarea utilajelor portuare, a piețelor sau a stabilimentelor termale unor operatori privați, oferindu-le protecție și

susținere pentru desfășurarea activităților publice. Bézançon X., în lucrarea „2000 de ans d'histoire de partenariat public-privé", evidențiază tradiția bogată a colaborării dintre state, comunități și antreprenori privați pentru realizarea și întreținerea infrastructurii și serviciilor esențiale, precum drumurile, podurile, canalele, sistemele de aducțiune a apei, spitalele, școlile, transportul sau iluminatul public [13].

În anul 1776, Adam Smith, evidenția conceptul de *„parteneriat onest"* ca pe o funcție economică importantă a statului și necesară pentru o funcționare eficientă a mecanismului pieței. Toți agenții de piață au ajuns la rezultate diferite, ghidați de propriile interese, prin utilizarea resurselor limitate. Munca lor individuală era o sursă naturală a unei proprietăți private, a cărei protecție se baza pe puterea statului. În acest context, proprietatea a fost definită ca fiind publică și care deținea anumite drepturi, reglementare și control, bazate pe stat, în calitate de garant al normelor și tradițiilor acceptate de funcționarea capitalului privat [178].

Le Digeste subliniază faptul că se oferea protecţie specifică celor care ocupau domeniul public şi care efectuau munci/activităţi publice. Începând cu secolele al XVII-lea şi al XVIII-lea, în Franţa concesiunea a fost utilizată pentru realizarea unor lucrări de infrastructură, precum construcţia de poduri şi canale. Secolul al XIX-lea este adesea considerat o veritabilă „epocă de aur" a concesiunilor, numeroase proiecte de infrastructură, în special căi ferate şi utilităţi urbane (alimentare cu apă, canalizare, transport şi iluminat public), fiind realizate în acest regim [61].

Forme similare de cooperare între sectorul public şi cel privat se regăsesc şi în SUA în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, în special în domeniul dezvoltării infrastructurii feroviare, un exemplu relevant fiind construcţia TransContinental Railroad (1863–1869), realizată prin implicarea companiilor private şi sprijin guvernamental [118].

În forma sa contemporană, conceptul de PPP începe să se contureze în SUA şi Europa începând cu anii '80 ai secolului al XX-lea, prin colaborarea autorităţilor locale cu agenţii privaţi pentru implementarea unor proiecte pentru reabilitarea unor zone industriale aflate în declin [156].

Renumitul economist ucrainean Tugan-Baranovski M. (1865-1919), în lucrarea sa „Fundamentele economiei politice" (1909), a explorat relația dintre stat și privat într-o economie de piață bazată pe faptul că statul restricționa libertatea acțiunilor unei firme, prin îndrumarea lor pentru a îndeplini un plan specific care era anunțat de stat. Obiectul reglementării de stat și al sindicatelor era în primul rând împărțirea bunăstării, care, prin natura sa, era mai degrabă o funcție socială decât o funcție de piață [197].

Denumirea modernă de „*parteneriat public-privat*" a fost introdusă în 1992 de administrația regiunii Bretagne din Franța, care a elaborat contracte-tip preluate ulterior de

numeroase alte state, contribuind la consolidarea cadrului juridic și practic al acestei forme de cooperare [14, p.166].

În acest context, deși cadrul conceptual al colaborării *public-privat* are rădăcini mai vechi, promovarea sa la nivel european a cunoscut un impuls semnificativ în anul 1997, odată cu publicarea Raportului grupului coordonat de Kinnock N. asupra problematicii finanțării proiectelor rețelei transeuropene de transport prin parteneriate între sectorul public şi cel privat [24, p.13].

În literatura de specialitate PPP a fost definit ca „*relație de cooperare între persoane și organizații din sectorul public și din cel privat, în scopul unui beneficiu comun"* [122, p.3] sau ca *„mobilizarea unei coaliții de interese ale reprezentanților mai multor sectoare, în scopul de a elabora și urmări o strategie comună de regenerare a unei zone definite"* [11, p.84], sau ca *„un cadru ce integrează interese complementare şi eforturi comune ale sectorului public şi sectorului privat cu scopul de a aborda probleme ce afectează comunitățile"* [95, p.84,127].

Pentru a sintetiza principalele direcții doctrinare privind definirea și conceptualizarea PPP, în tabelul 1.1 sunt prezentate ideile comune identificate în literatura de specialitate, grupate pe autori și abordări conceptuale.

Tabelul 1.1. Sinteza elementelor definitorii ale PPP în literatura de specialitate

Nr.	Ideea comună dominantă	Autori reprezentativi	Elemente-cheie comune
1	PPP privit ca o relație juridico-contractuală	Țigănescu A.M. [193], Vițelar C. [203], Pătulea V. [157]	Asociere formalizată, bază contractuală, delimitarea rolurilor, contract de lungă durată
2	PPP ca un instrument de realizare a interesului public	Budianschi D. [16], Tincu V. [192], Belițkaia A. [208], Ctitor N. [30]	Proiecte și servicii publice, impact social, dezvoltare locală
3	PPP ca un mecanism de partajare a resurselor și riscurilor	Delmon J. [36], Yescombe E.R. [207]	Combinarea capitalului public–privat, distribuirea riscurilor, finanțare structurată
4	PPP ca formă de modernizare a concesiunilor	Bézançon X. [13], Cosma D.; Gîlceavă S.A. [28]	Evoluția concesiunilor, forme contractuale hibride (BOT, leasing, concesiune)
5	PPP ca un instrument de management public și eficiență	Vițelar C. [203], Savas E.S. [177]; Delmon J. [36]	Management privat, eficiență, calitate, optimizarea costurilor
6	PPP ca model orientat spre infrastructură și investiții	Delmon J. [36], World Bank [206], Centrul European de Expertiză în domeniul PPP (EPEC) [45]	Infrastructură publică, proiecte mari, programe coordonate
7	PPP din perspectiva guvernanței și controlului public	Hodge G., Greve C. [66], Organizația pentru cooperare și Dezvoltare Economică (OECD) [139]	Transparență, responsabilitate, legitimitate, control instituțional

Nr.	Ideea comună dominantă	Autori reprezentativi	Elemente-cheie comune
8	PPP ca obiect de analiză financiar-contabilă	Yescombe E.R. [207], Grimsey & Lewis [61], Eurostat [51]	Value for Money, clasificare active/pasive, ESA 2010, IPSAS
9	PPP din perspectivă critică și a riscurilor	Flyvbjerg B. [52], Akintoye A. [7,8]	Supra-costuri, întârzieri, evaluare de riscuri, Life-Cycle Costing
10	PPP în economii emergente / post-tranziție	Varnavski V.G. [209], Klimenko K., Casian V. [94]	Deficiențe instituționale, probleme de guvernanță, raportare insuficientă

Sursa: elaborat de autor

Luând în considerare evoluția conceptuală a PPP și diversitatea abordărilor doctrinare identificate în literatura de specialitate, în anexa 1. se prezintă analiza comparativă a diferitor definiții ale conceptului de PPP, formulate în timp de diferiți autori la nivel național și internațional. Astfel, analiza relevă faptul că nu există o definiție unanim acceptată a PPP, sens în care autorii accentuează diferite dimensiuni ale acestui concept, precum caracterul său de cooperare între sectorul public și cel privat, orientarea către realizarea proiectelor și serviciilor de interes public, utilizarea capitalului privat și partajarea riscurilor. În opinia autorului, aceste diferențe de abordare nu se contrazic, ele arată caracterul complex și evolutiv al PPP. Acest lucru permite formularea unei definiții care să corespundă obiectivelor cercetării.

În cercetările anterioare, în baza informațiilor existente la acel moment, autorul a definit PPP *ca un instrument de colaborare între autoritatea publică și compania privată, prin care resursele și riscurile sunt asumate în comun în procesul de realizare a proiectelor de orientare socială, generatoare de beneficii pentru societate* [145]. După ce au fost examinate mai multe surse și au fost luate în considerare aspectele juridice, manageriale, financiare și contabile, conceptul de PPP a fost privit într-un sens mai larg. În prezenta cercetare, autorul propune o definiție proprie a PPP conform căreia el este înțeles ca *o formă instituționalizată de cooperare juridico-contractuală, pe termen lung, între sectorul public și cel privat, pentru realizarea proiectelor și serviciilor de interes public, în care părțile își repartizează resursele, responsabilitățile și riscurile, exercită controlul asupra activului potrivit condițiilor contractuale și utilizează managementul și capitalul privat, cu aplicarea unor mecanisme de guvernanță, control și raportare financiar-contabilă care să asigure eficiența economică, sustenabilitatea financiară și protejarea interesului public.*

Definiția propusă are la bază dreptul UE care nu reglementează PPP ca o categorie de contract separată. Atribuirea contractelor de PPP se face conform Directivei 2014/23/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 26 februarie 2014 privind atribuirea contractelor de concesiune (Directiva 2014/23/UE) [38], Directivei 2014/24/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 26 februarie 2014 privind achizițiile publice și de abrogare a Directivei 2004/18/CE

(Directiva 2014/24/UE) [39] sau Directivei 2014/25/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 26 februarie 2014 achizițiile efectuate de entitățile care își desfășoară activitatea în sectoarele apei, energiei, transporturilor și serviciilor poștale și de abrogare a Directivei 2004/17/CE (Directiva 2014/25/UE) [40], în funcție de transferul riscului de exploatare către partenerul privat. Conform acestora, PPP nu se deosebește de contractele de achiziții publice și de concesiune prin durata contractului, constituirea societății de proiect, prin transferul responsabilităților la realizarea investiției sau prin finanțarea asigurată de partenerul privat. Aceste aspecte sunt dezvoltate în subcapitolul 1.3.

Pentru o mai bună înțelegere a mecanismului de funcționare a PPP, a relațiilor dintre actorii implicați și a fluxurilor de resurse, beneficii, riscuri și responsabilități, în figura 1.1 este prezentată structura conceptuală a unui proiect realizat prin PPP.

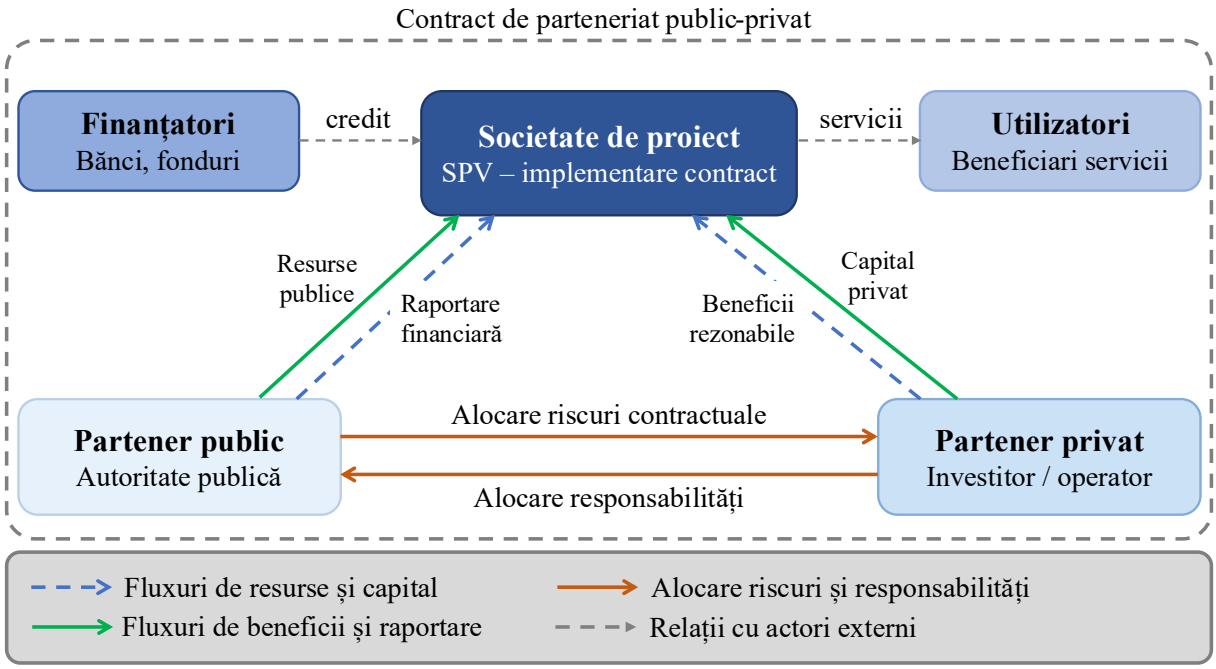

Fig. 1.1. Structura funcțională a procesului PPP

Sursa: elaborată de autor în baza Legii 179/2008 [102]

În plan mondial, dezvoltarea PPP a fost marcată de experiența unor state considerate lideri în domeniu, precum SUA, Germania, Franța și Marea Britanie, ale căror modele constituie repere esențiale pentru analiza comparativă.

În Statele Unite, cooperarea dintre autorități și sectorul privat este frecvent promovată la nivel municipal. Conform datelor Consiliului Național pentru Parteneriatul Public-Privat (*National Council for Public-Private Partnerships* - NCPPP) în SUA, din cele 65 de tipuri de activități aflate în competența autorităților municipale (aprovizionarea cu apă, canalizarea,

salubrizare, servicii învățământ, ecologie, etc.), 23 dintre acestea sunt realizate prin intermediul programului de PPP [201].

În Marea Britanie, PPP a devenit un instrument de interes major în implementarea proiectelor naționale de amploare, cum ar fi Eurotunel, zona metropolitană a Londrei sau alte proiecte similare. Prima experiență de tip PPP în Marea Britanie a fost înregistrată în anul 1981, în legătură cu restructurarea docurilor londoneze, în cadrul unei noi strategii de dezvoltare urbană și planificare. În 1992 a fost creată *„Inițiativa pentru Finanțare Privată”* (PFI), având ca scop dezvoltarea unor proiecte publice de calitate, finanțate prin capital privat. Ulterior, în 1997, procedurile PFI au fost modificate, iar în 1998 au apărut criterii noi de sprijin guvernamental pentru proiectele de acest tip [209, p.140-141,64]. Această evoluție a dus la implementarea unui număr semnificativ de proiecte, cu grade diferite de succes, printre care se numără: crearea unui sistem integrat de gestionare a deșeurilor în orașul Watt, dezvoltarea de biblioteci comunitare în Bournemouth, construirea de școli în Bridport și Dorset, restaurarea azilului de bătrâni în Surrey, construcția sediului poliției din Ilkeston, construcția șoselei de centură nordice din Birmingham, extinderea rețelei de transport public din Croydon și altele [210].

În Franța, PPP-urile sunt influențate de tradiția administrației publice și de implicarea structurilor de economie socială (SEM – *Sociétés d'Économie Mixte*), care furnizează diverse servicii sociale. Baza legală a SEM datează din anii 1966 și 1983. O caracteristică a acestor structuri este faptul că autoritățile locale dețin un rol semnificativ în constituirea capitalului și în administrarea acestuia. Activitatea SEM se desfășoară în baza unui acord încheiat cu autoritățile publice competente. Și se împart în trei categorii: pentru dezvoltare urbană, pentru exploatare și pentru servicii, dintre care cea mai răspândită este categoria de servicii. Acestea desfășoară numeroase activități, precum dezvoltarea unităților școlare, spitalelor și azilurilor, întreținerea centrelor de agrement, infrastructurii rutiere, rețelelor de alimentare cu apă și canalizare, salubrizarea, funcționarea muzeelor și rețelelor de cablu. SEM-urile pot colabora, de asemenea, cu companii private, sub supravegherea autorităților locale [210].

Pentru a surprinde diversitatea formelor de manifestare a PPP la nivel global, autorul consideră că analiza trebuie extinsă și asupra unor țări din afara spațiului european și nord-american, precum China și Africa de Sud, unde aplicarea acestui mecanism oferă perspective noi asupra potențialului și limitelor sale.

În Republica Populară Chineză (RPC), prima etapă de formare a PPP a avut loc între anii 1980 și 1990 și s-a caracterizat printr-un grad ridicat de implicare a statului în stabilirea mecanismelor de gestionare a proiectelor [211]. Implementarea pe scară largă a proiectelor de tip construire–operare–transfer (Build–Operate–Transfer, BOT) a contribuit la atragerea investițiilor străine, la dezvoltarea

infrastructurii naționale și la diminuarea poverii financiare asupra guvernului. Începând cu anii ’90, s-a dezvoltat cadrul juridic aplicabil atât PPP-urilor, cât și proiectelor BOT. A doua etapă de proiecte BOT a început în anii 2000, odată cu reluarea finanțării proiectelor de infrastructură și accelerarea dezvoltării economice a țării. Cu sprijinul *Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare* (PNUD), Beijingul a promovat integrarea mecanismelor PPP în implementarea obiectivelor Agendei 21, inclusiv prin intermediul *Centrului Administrativ pentru Agenda 21 a Chinei* (*Administrative Centre for China’s Agenda 21* – ACCA21) în China [20].

În Republica Africa de Sud, evaluarea proiectelor PPP se bazează pe fezabilitatea acestora în raport cu resursele disponibile, efectele economice și împărțirea riscurilor între sectorul public și cel privat. În anul 2001, cu sprijin financiar și tehnic internațional, inclusiv din partea *Agenției Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională* (USAID) și a *Departamentului pentru Dezvoltare Internațională al Regatului Unit* (DFID), în cadrul *Trezoreriei Naționale* a fost instituită *Unitatea pentru Parteneriate Public-Private* (PPP Unit), cu atribuții în domeniul supravegherii financiare și acordării asistenței tehnice pentru proiectele PPP. Agenția gestionează studiile de fezabilitate, organizează licitațiile publice, semnează contractele și monitorizează respectarea obligațiilor de către părți, colaborând strâns cu alte instituții guvernamentale, provinciile și municipalitățile, în special în domeniul sistemelor de apă, electrificare și canalizare [212].

Astfel, se deduce că fiecare stat, inclusiv și fiecare regiune, își urmează propriul ritm în procesul de consolidare a mecanismului PPP. Această dezvoltare nu este liniară și depinde de o serie de factori structurali și conjuncturali. În primul rând, așezarea geografică determină accesul la resurse naturale, căi de transport și piețe de desfacere, influențând astfel tipologia proiectelor de interes public care pot fi inițiate în colaborare cu mediul privat. În al doilea rând, situația politică și gradul de stabilitate instituțională are un rol important: un climat politic previzibil și lipsit de turbulențe atrage investitori privați dispuși să își asume riscuri pe termen lung. În al treilea rând, nivelul de dezvoltare al pieței de capital determină capacitatea sectorului privat de a mobiliza resurse financiare, precum și disponibilitatea unor mecanisme moderne de finanțare care să susțină proiectele de tip PPP [126].

Astfel, cooperarea dintre stat și sectorul privat are o istorie îndelungată. Exemplele analizate arată că PPP-urile actuale continuă practica prin care resursele private au fost utilizate pentru realizarea obiectivelor de interes public. Analiza implementării PPP trebuie să țină cont de particularitățile istorice, economice și instituționale ale fiecărui context național sau regional.

În scopul evidențierii principalelor perioade de evoluție a conceptului de PPP, în figura 1.2 este prezentată o sinteză cronologică a principalele etape de dezvoltare a PPP, în timp ce anexa 2 oferă o dezvoltare detaliată a acestora, cu accent pe conținutul conceptual și reperele instituționale relevante.

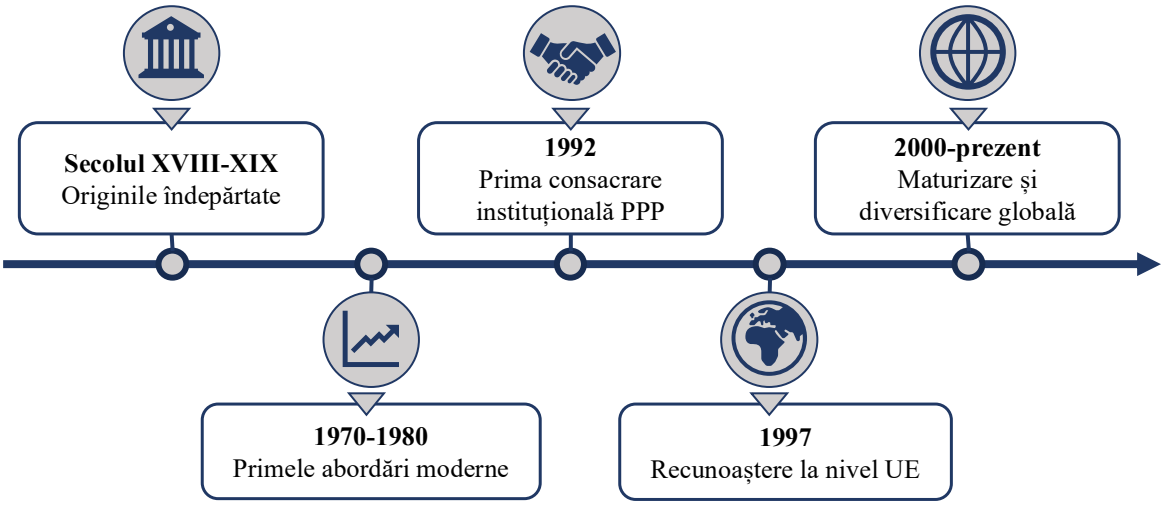

Fig. 1.2. Etapele de bază ale evoluției conceptului de PPP

Sursa: elaborată de autor [61,92,206,207]

Experiențele internaționale, de la modelele consacrate până la aplicările în state emergente, oferă un fundal necesar pentru a înțelege dezvoltarea PPP în RM, unde acest mecanism datează din anii 2000 [123,29] și este consacrat printr-o definiție legală și un cadru normativ cu trăsături specifice.

Totodată, în urma cercetărilor efectuate, autorul distinge în literatura de specialitate două abordări principale de interpretare a PPP în RM: abordare economică și abordare managerială. Sinteza acestora este prezentată în Tabelul 1.2.

Tabelul 1.2. Abordările privind PPP în Republica Moldova

Abordare	Conținutul abordării
Economică	PPP este adesea perceput ca o alternativă la privatizare, însă, spre deosebire de procesul de transfer definitiv al proprietății publice către sectorul privat, PPP presupune doar implicarea partenerului privat în gestionarea, operarea sau dezvoltarea unui bun public, fără a-i transmite dreptul de proprietate. Astfel, PPP reprezintă o formă de colaborare contractuală prin care statul menține proprietatea asupra activelor, iar sectorul privat contribuie cu investiții, know-how și eficiență operațională
Managerială	Parteneriatul public–privat este un instrument al politicii de stat prin care autoritățile publice își îndeplinesc obligațiile față de societate, asigurând furnizarea continuă și eficientă a bunurilor și serviciilor publice. PPP nu reprezintă nici o formă de privatizare și nici un mecanism de naționalizare, ci o modalitate de mobilizare a resurselor și capacităților sectorului privat în interes public, prin menținerea proprietății în domeniul public și transferul responsabilităților operaționale către partenerul privat

Sursa: elaborat de autor în baza [3,55,102,164]

Autorul consideră că cele două abordări prezentate nu se exclud, ci pun în evidență aspecte diferite ale colaborării dintre sectorul public și cel privat. În Anexa 3, autorul a sistematizat și alte abordări întâlnite în doctrină și practică, cu particularitățile și implicațiile lor juridice și contabile. Comparând aceste abordări, a constatat că autorii acordă mai puțină atenție aspectelor financiar-

contabile ale PPP. Puțini dintre ei analizează cine recunoaște activele, cum se repartizează riscurile între parteneri, cum se evaluează elementele contabile și ce informații trebuie prezentate în situațiile financiare. Considerăm că această parte necesită o analiză mai amplă, motiv pentru care aceasta este dezvoltată în prezenta cercetare.

Evoluția conceptului de PPP a fost analizată de autor și într-o publicație științifică anterioară. În aceasta sunt prezentate principalele etape prin care a trecut PPP, tendințele de dezvoltare și problemele care apar în practică [149]. Unele rezultate ale acestei cercetări au fost dezvoltate în prezenta lucrare.

Din evoluția conceptului și din abordările prezentate în literatura de specialitate pot fi desprinse câteva caracteristici care diferențiază PPP de alte forme de cooperare dintre sectorul public și cel privat. Cele mai frecvent menționate sunt următoarele:

- ✓ PPP presupune cooperarea dintre două sau mai multe părți, dintre care cel puțin una este parte publică;
- ✓ rolurile și responsabilitățile participanților sunt stabilite prin contract;
- ✓ relația dintre părți are, de regulă, un caracter de durată și se bazează pe obiective comune sau complementare;
- ✓ fiecare participant contribuie cu resurse materiale și/sau nemateriale;
- ✓ riscurile și responsabilitățile sunt repartizate între părți în funcție de capacitatea fiecăreia de a le gestiona [49].

Percinschi N. menționează și caracterul social al proiectului, precum și faptul că părțile își reunesc contribuțiile și resursele pe parcursul derulării acestuia [158, p.55].

Pentru a înțelege mai clar esența PPP, în continuare trebuie precizate obiectul și subiectele acestuia. Obiectul PPP îl constituie bunurile, activele și serviciile publice din sectorul public, a căror realizare sau prestare este delegată partenerului privat pentru a moderniza, crește eficiența și asigura sustenabilitatea acestora.

Art. 17 (2) [102] al Legii nr. 179/2008 definește obiectul PPP ca *„orice bun, lucrare, serviciu public sau funcție exercitată de partenerul public, cu excepția celor interzise expres de lege”.*

Tabelul 1.3 arată că obiectul PPP are un conținut economic diferit pentru cele două părți. În sectorul public, acesta este legat de un bun sau un serviciu de interes public, care trebuie realizat în condiții de eficiență economică. În contabilitate, trebuie stabilit cine controlează activul și ce cheltuieli suportă partea publică.

În sectorul privat, PPP reprezintă un proiect investițional din care trebuie recuperate costurile și obținute fluxuri de numerar. Din acest motiv, trebuie analizate drepturile prevăzute în contract, costurile suportate și modul în care se recuperează investiția.

Tabelul 1.3. Contradicții și similitudini ale obiectului în percepția PPP de către parteneri

Obiectul PPP din perspectiva statului	Obiectul PPP din perspectiva mediului de afaceri
Obiectul PPP îl constituie realizarea, modernizarea sau gestionarea unui bun ori serviciu de interes public, în condiții de eficiență economică și calitate superioară, prin atragerea competențelor și resurselor sectorului privat.	Obiectul PPP reprezintă oportunitatea de valorificare a competențelor tehnice, manageriale și financiare în cadrul unui proiect cu caracter public, cu posibilitatea recuperării investiției și obținerii unui profit rezonabil, în condițiile asumării riscurilor contractuale.

Sursa: elaborat de autor [91,102]

Același contract poate fi contabilizat diferit de cele două părți. Diferențele apar din drepturile, obligațiile și riscurile care revin fiecăreia. Acestea trebuie prevăzute clar în contract.

Cele două părți participă la PPP cu resurse diferite. Sectorul public dispune de bunuri publice și de competențe prevăzute de legislație, inclusiv de reglementare, autorizare și contractare. Sectorul privat contribuie cu capital, expertiză tehnică, capacitate managerială și resurse necesare activității proiectului.

Principiile prevăzute de cadrul normativ au importanță și pentru contabilitatea contractelor PPP. Ele trebuie luate în considerare atunci când se stabilesc condițiile contractului, se repartizează riscurile și se contabilizează operațiunile. Transparența presupune ca în contract să fie prezentate clar condițiile, plățile viitoare, garanțiile și obligațiile asumate. Aceste informații trebuie prezentate, după caz, și în notele explicative. Tratamentul egal și nediscriminarea presupun criterii clare pentru selectarea partenerului privat și permit compararea informațiilor privind costurile, veniturile și obligațiile proiectelor PPP.

Libera concurență are importanță la stabilirea valorii contractului și a condițiilor economice ale proiectului. Ulterior, acestea se reflectă în costuri, creanțe, datorii sau venituri.

Prin urmare, principiile PPP nu trebuie analizate numai ca reguli care se aplică la atribuirea contractului. Pentru contabilitate contează și efectele lor asupra conținutului economic al contractului. În funcție de condițiile prevăzute, se stabilește cum se contabilizează activele, datoriile, veniturile, costurile și provizioanele și ce informații trebuie prezentate în situațiile financiare.

PPP poate avea efecte asupra dezvoltării economice și asupra modului în care sunt prestate serviciile publice. Figura 1.3 prezintă principalele beneficii ale proiectelor PPP și modul în care acestea se repartizează între participanți.

După cum se observă în figura 1.3, PPP poate sprijini dezvoltarea infrastructurii, folosirea mai eficientă a resurselor publice și atragerea investițiilor private. Totodată, acest tip de parteneriat poate îmbunătăți accesul populației la servicii publice și are influență favorabilă asupra competitivității și dezvoltării economice.

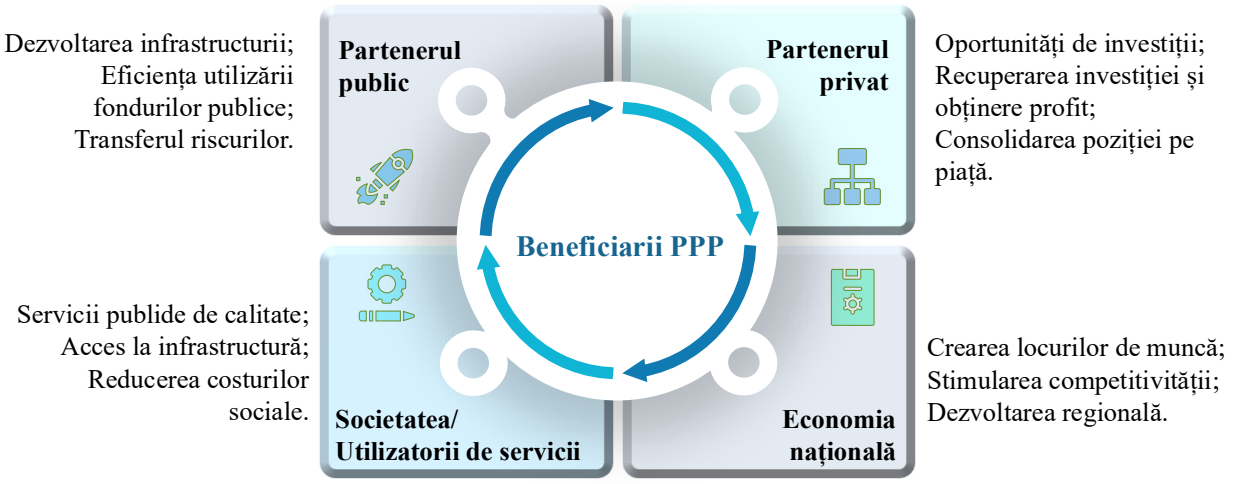

Fig. 1.3. Distribuția beneficiilor PPP

Sursa: elaborată de autor [45,139,205]

Autorul consideră însă că PPP nu trebuie analizat numai prin avantajele pe care le poate genera. Literatura de specialitate arată că, alături de beneficii pentru sectorul public, partenerul privat și societate, aceste proiecte au și anumite limite. În acest context, ghidurile metodologice elaborate pentru sprijinirea autorităților publice evidențiază o serie de avantaje și dezavantaje asociate proiectelor PPP [43,1,44]. Principalele avantaje si dezavantaje, menționate în „*Ghidul privind inițierea și implementarea proiectelor de parteneriat public-privat și concesiuni*" [55], aferente proiectelor de PPP sunt prezentate în anexa 4.

Domeniile în care se realizează cel mai frecvent proiecte de PPP sunt la nivel de infrastructură națională. În transport, acestea vizează drumurile, căile ferate, porturile maritime și fluviale, aerodromurile și infrastructura aeroportuară, iar în infrastructura socială sunt sănătatea, tratamentul sanatorial, educația, cultura, serviciile sociale și sportul. În infrastructura energetică intră producerea, transportul și distribuția energiei electrice și termice, a gazelor și a altor surse de energie, inclusiv iluminatul public exterior. În infrastructura comunală, proiectele de PPP sunt spre alimentarea cu apă și canalizarea, gestionarea deșeurilor menajere, amenajarea teritoriului și alte servicii publice comunitare [12].

Părțile unui PPP sunt partenerul public și partenerul privat, între care se încheie un contract pe termen lung. Acesta stabilește rolul fiecărei părți, responsabilitățile asumate, riscurile și beneficiile economice.

În figura 1.4 sunt prezentați participanții la fiecare nivel al PPP, iar în anexa 5 sunt detaliate responsabilitățile lor în funcție de rolul în parteneriat.

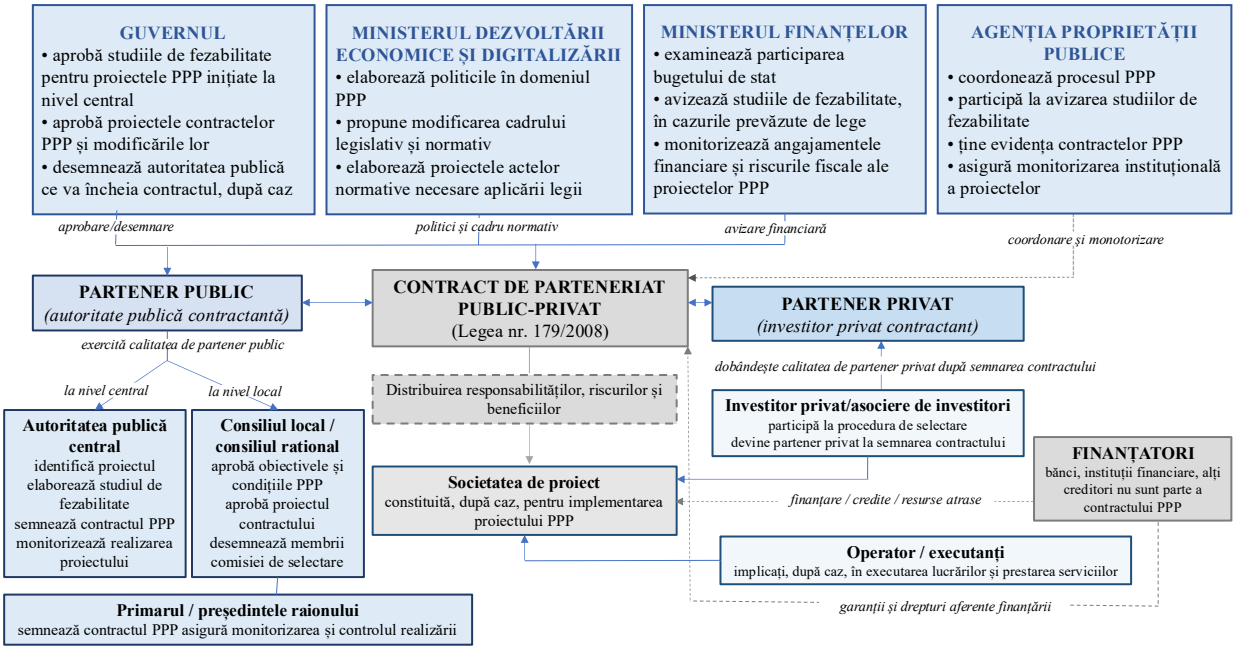

Fig. 1.4. Cadrul instituțional și participanții la realizarea PPP în RM

Sursa: elaborată de autor în baza Legii 179/2008 [3,55,102]

PPP poate fi inițiat și realizat la nivel național și local de către autoritățile publice centrale și, respectiv de autoritățile publice locale [76, art.18,19,29,30].

PPP este instituționalizat prin determinarea autorităților publice competente să asigure inițierea și implementarea PPP și stabilește atribuții și responsabilități concrete pentru autoritățile desemnate. Astfel, Guvernul aprobă documentele de politici în domeniul PPP, ministerele şi alte autorități ale administraţiei publice centrale de specialitate sunt responsabile de identificarea, consolidarea, promovarea sau realizarea PPP la nivel central, iar autoritățile publice locale sunt responsabile de implementarea PPP la nivel local.

Contractele încheiate în cadrul PPP trebuie să respecte cerințele legale aplicabile și să includă obligatoriu una dintre modalitățile de realizare a PPP structurate schematic în figura 1.5.

Figura 1.5 evidențiază diversitatea modalităților de realizare a PPP. Acestea sunt diferite prin nivelul de implicare a partenerului privat, modul de finanțare, repartizarea responsabilităților și momentul transferului bunului [202]. Modalitățile date au fost prevăzute de cadrul normativ anterior privind PPP și îmbină diferit etapele de proiectare, construcție, operare, reabilitare și transfer [100]. Chiar dacă legislația actuală delimitează PPP în forme contractuală și instituțională, modalitățile menționate sunt relevante din punct de vedere metodologic pentru analiza tratamentului contabil al operațiunilor aferente PPP.

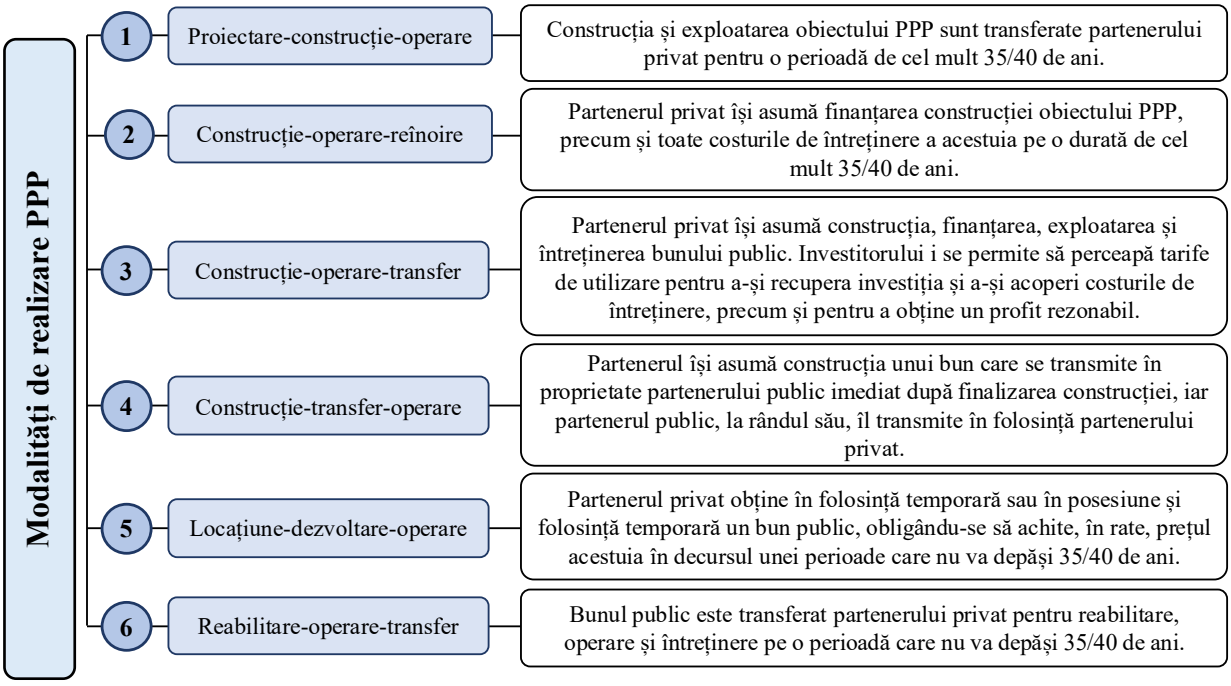

Fig. 1.5. Modalități de realizare a PPP

Sursa: elaborată de autor în baza Indicațiilor metodice [91]

Pe plan internațional, cele mai dezvoltate modele contractuale ale PPP sunt prezentate în anexa 6. Conform datelor prezentate în anexa menționată, cel mai comun model de PPP caracteristic pentru țările UE este contractul „*Design-Build-Finance-Maintain-Operate*" (proiectare-construcție-finanțare-întreținere-operare - DBFMO). În cadrul unui astfel de contract, toate etapele unui proiect sunt încredințate partenerului din sectorul privat, începând cu faza de concepție până la construcția, gestionarea și mentenanța infrastructurii, inclusiv mobilizarea de fonduri. În literatura de specialitate, această perspectivă pe termen lung este definită drept „*abordare bazată pe toată durata de viață*" [34].

Indiferent de tipul sau modalitatea contractuală adoptată, proiectele de PPP se desfășoară etapizat, parcurgând un set de faze succesive, de la inițierea și finanțarea proiectului până la finalizarea și transferul acestuia. Succesiunea acestor etape este ilustrată sintetic în anexa 7, reflectând ciclul complet de viață al acestuia, de la faza de proiectare și finanțare până la transferul final al activului către partenerul public. Procesul este organizat pe etape: proiectare, finanțare, construcție, operare, întreținere, exploatare și reabilitare. Fiecare etapă presupune responsabilități separate pentru partenerul privat și participă la realizarea obiectivelor proiectului. Etapa finală de transfer arată că participarea sectorului privat este limitată în timp, iar interesul public asupra infrastructurii se menține.

Această delimitare permite o înțelegere mai clară a succesiunii și interdependenței activităților pe parcursul ciclului de viață al proiectului. Delimitarea etapelor are importanță

contabilă, deoarece fiecare fază generează categorii diferite de costuri: costuri de pregătire, de atribuire, de construcție și de exploatare. Aceste costuri pot fi tratate diferit, capitalizare sau recunoaștere ca cheltuieli curente, fapt influențat de momentul și de scopul acestora. Țările nu ajung la PPP dintr-odată. De regulă, trec prin trei stadii: la început se creează baza legală și politicile, apoi apar instituțiile și regulile de aplicare, iar în final PPP devine un instrument folosit constant anexa 8.

Structurarea procesului de dezvoltare a PPP în etape succesive contribuie la înțelegerea modului de funcționare a acestuia și la evidențierea legăturilor dintre dimensiunea juridică, economică și financiară pe parcursul ciclului de viață al proiectului.

Pentru a ilustra situația actuală a proiectelor implementate prin intermediul PPP, au fost selectate cincisprezece țări cu economii emergente sau în tranziție, inclusiv RM și state din regiune (India, Armenia, Egipt, Brazilia, Mexic, Bulgaria, China, RM, România, Federația Rusă, Georgia, Serbia, Albania, Turcia și Ucraina) pentru a compara experiența RM cu cea a altor state. Informațiile necesare analizei au fost preluate din baza de date *Private Participation in Infrastructure* (PPI) a Grupului Băncii Mondiale (World Bank Group - WBG) [204], care oferă date privind proiectele de infrastructură realizate cu participarea sectorului privat, inclusiv în cadrul PPP.

Analiza se referă la perioada 2015–2024 și include sectoare benefice ale proiectelor de PPP: aeroporturi, energie electrică, gaze naturale, autostrăzi, drumuri, porturi maritime, telecomunicații și alimentare cu apă. Datele sintetizate în anexa 9 ilustrează distribuția proiectelor de PPP din cele 15 țări analizate, pe sectoare de activitate, în perioada 2015–2024.

Analiza datelor prezentate în anexă evidențiază o distribuție neuniformă a proiectelor de PPP între statele analizate, atât din perspectiva numărului de proiecte implementate, cât și a valorii investițiilor atrase. În perioada 2015–2024, cele mai ample portofolii de proiecte PPP sunt înregistrate în economiile emergente de mari dimensiuni, precum China, Brazilia și India. China se situează pe primul loc atât în ceea ce privește numărul proiectelor implementate (843 proiecte), cât și valoarea totală a investițiilor, care depășește 230 mld. USD. De asemenea, Brazilia și India se evidențiază prin volume investiționale semnificative, de peste 100 mld. USD și, respectiv, 65 mld. USD, confirmând rolul important al PPP în dezvoltarea infrastructurii în aceste state.

La data finalizării cercetării, baza de date PPI a WBG nu conținea date pentru anul 2025. Din acest motiv, analiza cuprinde perioada 2015–2024. Datele pe sectoare arată că cele mai mari investiții sunt concentrate, în majoritatea statelor analizate, în sectorul energetic, în special în domeniul electricității. Acest fapt confirmă importanța infrastructurii energetice pentru economie și pentru securitatea energetică. În unele state, cum sunt Bulgaria și Turcia, o parte importantă a

proiectelor PPP este destinată și infrastructurii de transport, inclusiv aeroporturilor, autostrăzilor și porturilor maritime.

Investiția medie per proiect diferă semnificativ de la un stat la altul. Turcia înregistrează cea mai mare valoare medie, de aproximativ 0,85 mlrd. USD, fapt care indică implementarea unor proiecte de infrastructură de amploare. Valori relativ ridicate ale investiției medii sunt observate și în Federația Rusă, Mexic sau China, în timp ce statele cu economii mai mici, precum Armenia, Georgia sau Albania, înregistrează proiecte de dimensiuni investiționale mult mai reduse.

În ansamblu, rezultatele analizei confirmă faptul că nivelul de dezvoltare economică și maturitatea cadrului instituțional influențează semnificativ capacitatea statelor de a atrage investiții prin mecanisme de PPP. Cele mai mari portofolii se regăsesc în economiile emergente de mari dimensiuni (China, Brazilia, India), care dispun de programe privind PPP consolidate, în timp ce statele mici sau cu experiență limitată (Armenia, Georgia, Albania) atrag proiecte puține și de valoare redusă.

Pentru RM și România, datele privind proiectele PPP nu sunt disponibile în baza de date PPI a WBG pentru perioada analizată. La finele anului 2025, APP monitoriza 44 de proiecte PPP și concesiuni, propuneri de proiecte – 14 (tabelul 1.4) [3,4].

Tabelul 1.4. Statutul proiectelor PPP și concesiuni monitorizate de APP

Nivel de proiect	Implementate	În derulare	Rezoluționate/în proces de rezoluție	Pe rol de instanță	Suspendate
Central	**5**	**6**	**1**	**3**	**0**
Local	**0**	**12**	**7**	**1**	**9**
Total	**5**	**18**	**8**	**4**	**9**

Sursa: elaborat de autor pe baza datelor APP [3,4]

În completarea informațiilor prezentate, datele privind valoarea proiectelor PPP [190], precum și valoarea patrimoniului public aferent acestora, delimitate pe nivel central și local, sunt reflectate în anexa 10.

Intenția de implicare a sectorului privat în soluționarea problemelor de infrastructură prin intermediul PPP este menționată și în mai multe documente de politici publice adoptate în RM. Astfel, *Strategia națională de dezvoltare „Moldova 2020”* a subliniat necesitatea explorării potențialului de PPP în domeniul infrastructurii rutiere și al serviciilor conexe de logistică și transport [103].

De asemenea, *Strategia de dezvoltare a sectorului întreprinderilor mici și mijlocii pentru anii 2012–2020* a prevăzut promovarea constantă a conștientizării rolului esențial al Guvernului în susținerea proiectelor de tip parteneriat, cu accent pe implicarea mediului de afaceri în contractele publice [78]. Totodată, documentul a remarcat faptul că așteptările Întreprinderilor mici și mijlocii (IMM) și ale autorităților nu au fost pe deplin satisfăcute prin cadrul legislativ existent, chiar dacă Legea nr.179/2008 cu privire la PPP a fost deja aprobată. În acest context,

strategia a stabilit drept obiectiv specific consolidarea implicării IMM în proiectele de PPP. Ulterior, Strategia națională de dezvoltare regională pentru anii 2016–2020 a definit politica de dezvoltare regională prin măsuri planificate de autoritățile publice centrale, regionale și locale, împreună cu alți participanți din sectorul public și privat. Aceste măsuri aveau scopul să susțină dezvoltarea economică și socială durabilă, prin folosirea mai eficientă a potențialului local și regional și a resurselor atrase [108].

Conform rapoartelor APP, proiectele PPP din RM s-au desfășurat în domenii diverse, precum infrastructura energetică, transport și infrastructură, dezvoltare logistică, educație, servicii medicale și alte servicii conexe (figura 1.6).

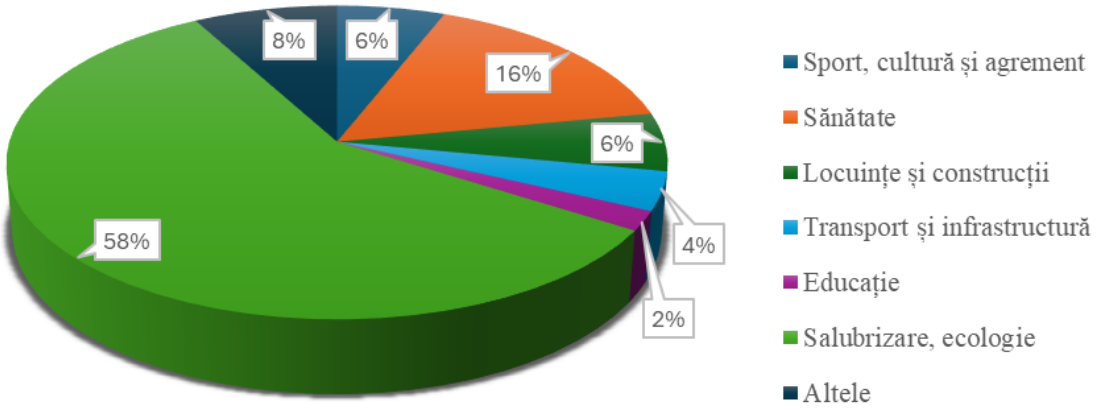

Fig. 1.6. Proiecte PPP în derulare în RM în anul 2025, %

Sursa: elaborată de autor pe baza datelor APP [3]

Ultimul contract PPP, semnat în RM, a fost în anul 2018, urmat de o stagnare între 2019-2025, posibil din cauza pandemiei, a stării de urgență sau a opoziției publice [3].

Această evoluție fragmentată arată necesitatea unor politici publice mai coerente, orientate spre relansarea PPP, fapt reflectat în strategiile de dezvoltare pentru orizonturile anilor viitori.

După anul 2020 cadrul strategic al RM a fost consolidat prin noi documente de politici, în care PPP este menționat drept instrument de susținere a proiectelor majore de dezvoltare. *Strategia națională de dezvoltare „Moldova Europeană 2030”* (aprobată în 2022) promovează intensificarea colaborării dintre sectorul public și cel privat, subliniind importanța atragerii investițiilor private în domenii prioritare precum infrastructura, digitalizarea, energia regenerabilă și transportul [104].

În același sens, *Strategia națională de dezvoltare regională pentru anii 2022–2028* evidențiază PPP ca mecanism de reducere a disparităților teritoriale și de valorificare a potențialului economic local. Documentul încurajează utilizarea PPP în proiecte de infrastructură urbană, dezvoltare logistică și eficiență energetică, cu scopul de a crește atractivitatea economică a regiunilor [72].

Totodată, *Strategia energetică a Republicii Moldova până în 2050* stipulează implicarea sectorului privat prin modele de PPP în vederea diversificării surselor de energie, modernizării rețelelor de transport al energiei și promovării investițiilor în producerea energiei din surse regenerabile [188].

Alte documente sectoriale recente, precum *Strategia de transformare digitală 2023–2030 și Strategia de transport și infrastructură rutieră,* menționează explicit rolul PPP în dezvoltarea infrastructurii digitale și modernizarea rețelei rutiere și feroviare, subliniind relevanța parteneriatelor cu mediul privat în atingerea obiectivelor de modernizare și integrare europeană [174]. În ansamblu, analiza perioadei 2010–2025 relevă o evoluție contradictorie a PPP în RM (anexa 11).

De asemenea, Programul național pentru promovarea antreprenoriatului și creșterea competitivității în anii 2023–2027 prevede dezvoltarea PPP, împreună cu atragerea investițiilor naționale și străine, acestea fiind o soluție pentru să asigure finanțarea măsurilor de sprijin al antreprenoriatului [77]. Analiza efectuată evidențiază că dinamica proiectelor de PPP în RM în perioada 2010–2025 [3,4], prezentată în anexa 11 arată o creștere accelerată în intervalul 2010–2016, de la un nivel incipient de doar 2 proiecte în anul 2010 până la un maxim de 72 proiecte în anul 2016. Această tendință ascendentă reflectă interesul sporit al autorităților publice pentru utilizarea mecanismelor PPP ca instrument de finanțare și dezvoltare a infrastructurii publice. Ulterior, în perioada 2017–2020, se remarcă o stagnare și chiar o ușoară diminuare a numărului de proiecte, ceea ce poate indica apariția unor dificultăți de implementare, reevaluări ale cadrului instituțional sau constrângeri de natură economică și juridică. Perioada recentă (2021–2025) confirmă caracterul fluctuant al evoluției PPP, fiind marcată atât de relansări temporare (vârful de 76 proiecte în anul 2022), cât și de scăderi ulterioare, ajungând la 50 proiecte în anul 2025. Aceste date arată că dezvoltarea PPP în RM nu este stabilă. Se precizează că datele din anexa 11 reflectă numărul proiectelor aflate în evidența RPP la finele fiecărui an, dar nu numărul contractelor noi.

Dinamica prezentată relevă faptul că, deși PPP au cunoscut o etapă de expansiune semnificativă, consolidarea acestui mecanism rămâne afectată de factori structurali, instituționali și normativi, ceea ce justifică necesitatea perfecționării cadrului contabil și de reglementare analizat în continuare.

1.2. Abordări naționale și internaționale privind cadrul normativ-contabil al parteneriatului public-privat

Implementarea PPP necesită un cadru normativ care să reglementeze relațiile dintre sectorul public și cel privat. Particularitatea acestor parteneriate constă în utilizarea resurselor și

existența unor responsabilități ale ambele părți. Acest fapt generează probleme privind recunoașterea, evaluarea și raportarea activelor, datoriilor, veniturilor și cheltuielilor aferente. Contabilitatea PPP nu poate fi analizată numai în baza reglementărilor contabile naționale. Este necesară examinarea și a normelor contabile internaționale privind transparența, comparabilitatea și relevanța informațiilor financiare.

Astfel, analiza cadrului normativ-contabil permite identificarea reglementărilor existente și a aspectelor pentru care sunt necesare soluții metodologice.

Reglementările contabile și legislative aplicabile PPP au fost analizate de autor și în două publicații științifice anterioare. În acestea sunt prezentate principalele acte normative naționale și internaționale care reglementează contabilitatea contractelor de PPP [144,145]. În prezenta teză analiza a fost extinsă. Au fost incluse și alte reglementări, au fost comparate prevederile acestora și au fost formulate concluzii și recomandări metodologice. Una dintre motivațiile elaborării lucrării este legată de evoluția cadrului normativ european în domeniul PPP și al concesiunilor. Această evoluție influențează direct reglementările naționale din domeniu.

Această relevanță devine cu atât mai pronunțată în contextul reformării legislației europene prin adoptarea următoarelor directive: Directiva 2014/23/UE [38], Directiva 2014/24/UE [39] și Directiva 2014/25/UE [40]. În aceste condiții, deși la nivelul UE nu există o directivă care să reglementeze în mod expres doar PPP și nici o definiție unitară a acestui concept, au fost dezvoltate orientări și bune practici, reflectate în Cartea Verde privind PPP și dreptul comunitar în domeniul contractelor de achiziții publice și al concesiunilor, publicată de Comisia Europeană (CE) în anul 2004 [49], fiind concretizate în:

- ✓ definirea mecanismului PPP–ca unul cu caracter de durată, bazat pe cooperarea dintre sectorul public și cel privat, prin utilizarea resurselor ambelor părți și repartizarea riscurilor reieșind din capacitatea fiecărui partener de a gestiona;
- ✓ aplicarea principiilor specifice contractelor publice și în procedurile de selectare și contractare a partenerului privat;
- ✓ delimitarea PPP în două forme principale: contractuală, fără crearea obligatorie a unei entități comune, și/sau instituțională, realizată printr-o entitate în care participă partenerul public și cel privat.

Cartea Verde a fost urmată de diferite comunicări și rapoarte ale CE privind aspecte esențiale ale PPP, cum ar fi:

- ✓ Comunicarea Comisiei privind parteneriatele public-privat și dreptul comunitar în domeniul achizițiilor publice și al concesiunilor, care a urmat consultării publice privind Cartea Verde [49];
- ✓ Norme aplicabile parteneriatelor public-privat instituționalizate (PPPI) [26];

- ✓ Mobilizarea investițiilor private și publice în vederea relansării economice și realizării unei transformări structurale pe termen lung: dezvoltarea parteneriatelor public-private [25].

La nivel european a existat mereu un interes pentru combinarea proiectelor PPP cu finanțarea din fonduri europene. Centrul European de Expertiză (CEE) în domeniul PPP a analizat această posibilitate și a evidențiat avantajele utilizării comune a celor două mecanisme de finanțare. Această problemă este analizată și în lucrarea *Utilizarea fondurilor europene în PPP – explicând cum și începând discuţia privind viitorul [48]*.

Dezvoltarea PPP a fost înlesnită de constrângerile bugetare puternice impuse statelor membre prin Tratatul de la Maastricht din anul 1992 [196]. Astfel, obligarea statelor membre de a-și reduce bugetele publice a determinat o diminuare considerabilă a cheltuielilor publice, în special a celor care erau alocate investițiilor. Pe cale de consecință, guvernele statelor membre au încercat să caute soluții viabile pentru continuarea proiectelor de investiții și pentru bunul mers al serviciilor publice, iar una dintre soluții a fost PPP. În acest mod se mobilizau și resursele sectorului privat pentru realizarea unor lucrări și servicii publice, cu beneficii atât pentru sectorul public, cât și pentru cel privat.

Gradul de valorificare a acestui instrument nu a fost însă uniform la nivelul UE, statele membre manifestând niveluri diferite de maturitate și experiență în implementarea proiectelor PPP. Potrivit Senatului României [155], statele UE pot fi clasificate astfel: *adoptatori avansați*: Marea Britanie, Franța, Germania, Irlanda, Italia; *adoptatori la nivel mediu*: Belgia, Spania, Portugalia; *nou-veniți*: Luxemburg, Suedia. Pentru o reprezentare a nivelului de dezvoltare a PPP în Europa, se prezintă cartografia în anexa 12. Cadrul european este fundamentat pe Directiva 2014/23/UE [38] privind atribuirea contractelor de concesiune, completată de comunicările interpretative ale CE și de Ghidurile EPEC, care detaliază aspectele de structurare, finanțare și evaluare a proiectelor PPP. În plan contabil și fiscal, UE promovează aplicarea IPSAS și IFRIC 12, precum și clasificarea uniformă a proiectelor PPP în conturile publice conform metodologiei ESA 2010.

În Directiva 2013/34/UE a Parlamentului European și Consiliului din 26 iunie 2013 privind situațiile financiare anuale; situațiile financiare consolidate și rapoartele conexe ale anumitor tipuri de întreprinderi, de modificare a Directivei 2006/43/CE a Parlamentului European și a Consiliului de abrogare a Directivelor 78/660/CEE ale Consiliului (Directiva 2013/34/UE) nu se regăsește noțiunea de PPP. Pentru contabilitatea contractelor de PPP este relevant art. 16 (alin.(1) lit.d). Acesta cere ca entitatea să prezinte în notele explicative angajamentele și garanțiile care nu apar în bilanț. În contractele de PPP apar astfel de angajamente pe toată durata lor. Prezentarea lor arată utilizatorilor expunerea reală a entității [37].

IFRIC 12 [81] stabilește tratamentul contabil pentru concesiunile de servicii publice, în timp ce IFRS 16 [85] și IFRS 15 [84] reglementează contractele cu elemente de leasing și, respectiv, recunoașterea veniturilor. Pentru sectorul public, standardul de bază este IPSAS 32 „Angajamente de concesiune a serviciilor: concedenți" [93], care definește condițiile de recunoaștere a activelor și obligațiilor de către autoritatea publică.

Mai nou și avansat în decembrie 2024, CE a semnat contractul de concesiune pentru IRIS 2 Infrastructură pentru reziliență, interconectivitate și securitate prin satelit*).* Contractul de concesiune, semnat pe o perioadă de 12 ani, instituie un PPP solid, destinat să asigure furnizarea atât a serviciilor de conectivitate guvernamentală, cât și a celor comerciale, cu obiectivul de funcționalitate deplină până în anul 2030. Virkkunen H., afirma *„IRIS 2 nu este doar o realizare tehnologică, ci o dovadă a ambiției și unității Europei. Această constelație de vârf ne va proteja infrastructurile critice, va conecta zonele noastre cele mai îndepărtate și va spori autonomia strategică a Europei. Prin parteneriatul cu consorțiul SpaceRISE, demonstrăm puterea colaborării public-privat de a stimula inovarea și de a oferi beneficii tangibile tuturor europenilor"* [23,47].

În RM, PPP se află la etapa de instituire, deşi bazele acestui proces au fost puse încă la mijlocul anilor '90, când, paralel cu procesul privatizării au început să fie elaborate mecanismele de administrare a proprietăţii de stat, inclusiv în comun cu sectorul privat. În special, la nivel legislativ au fost prevăzute astfel de posibilităţi [80,97]:

- *reorganizarea întreprinderilor de stat în societăţi pe acţiuni* cu atragerea capitalului privat (Programul de activitate al Guvernului pentru anii 1994-1997 [166]; HG nr. 1056/1997 [67]; Regulamentul cu privire la reorganizarea în societăţi pe acţiuni (SA) a întreprinderilor de stat şi de arendă, care nu sunt supuse privatizării, în cadrul Hotărârii Guvernului Nr.287 din 13.05.1994 cu privire la reglementarea şi accelerarea procesului de privatizare a patrimoniului de stat (HG nr. 287/1994) [80]);
- *crearea întreprinderilor de arendă* de către membrii colectivelor întreprinderilor de stat (municipale) reorganizate (Legea cu privire la antreprenoriat şi întreprinderi nr. 845 din 03.01.1992 (Legea nr. 845/1992) [97]), precum şi darea în arendă a proprietăţii de stat (Hotărârea Guvernului Nr. 635 din 06.07.1999 cu privire la modul de dare în arendă şi cuantumul arendei patrimoniului de stat (HG nr. 635/1999) [74]);
- *concesionarea* terenurilor şi altor resurse naturale, bunurilor mobile şi imobile ale domeniului public ori privat ale statului sau ale unităţilor administrativ-teritoriale (UTA), lucrărilor şi serviciilor de interes public naţional sau local [98]. Însă realizarea posibilităţilor, prevăzute de către legislaţie, în ansamblu nu a dus la efectul pozitiv aşteptat de stat.

În perioada 2007–2010 a fost conturat cadrul legislativ privind reglementarea PPP. În acest sens a fost încheiat acordul, în anul 2007, între Ministerul Economiei și PNUD, având drept obiectiv dezvoltarea conceptului de PPP și impulsionarea procesului de implementare [202,128]. Tot atunci a fost inițiat și proiectul de dezvoltare a PPP, principalul actor instituțional implicat fiind Ministerul Economiei și Infrastructurii al RM (în prezent Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării - MDED) [128].

Un moment de referință îl reprezintă adoptarea Legii nr. 179/2008 [101], act normativ care a constituit fundamentul juridic al domeniului. Ulterior, legea a fost completată printr-o serie de modificări și adaptări în alte acte normative, fiind urmată de Hotărârea Guvernului nr. 476 din 4 iulie 2012 (HG nr. 476/2012), prin care au fost aprobate procedurile standard și condițiile generale de selectare a partenerului privat [76].

Pe măsura consolidării cadrului juridic, s-a accentuat necesitatea unor instrumente practice de implementare, fapt ce a condus, în anul 2017, la elaborarea Ghidului pentru inițierea și implementarea proiectelor de parteneriat public-privat și concesiuni [55]. La 12 noiembrie 2018 MF al RM a aprobat Indicațiile metodice privind particularitățile contabilității în procesul realizării parteneriatului public-privat [91]. Scopul acestora constă în reglementarea specificului contabilității în procesul realizării contractelor de PPP.

Astfel, până în anul 2018 se poate vorbi despre formarea unui cadru legal și instituțional coerent al sectorului PPP, însoțit de transformări atât cantitative, cât și calitative, manifestate la nivel central și local. Pentru o imagine mai amplă asupra etapelor de formare și consolidare a cadrului normativ și instituțional al PPP, detaliile sunt redate în figura 1.7.

În viziunea autorului, evoluția cadrului legislativ și instituțional privind PPP în RM reflectă o orientare clară spre consolidarea transparenței și a cooperării dintre sectorul public și cel privat. Pentru ca aceste transformări să aibă efecte în practică, este necesară o abordare contabil-metodologică care să asigure o aplicare uniformă a modului de contabilizare, evaluare și raportare financiară a proiectelor PPP. Este necesară și compararea reglementărilor naționale cu cele internaționale, pentru a identifica asemănări și diferențe privind organizarea, contabilizarea și raportarea PPP. Detalierea evoluției cadrului legislativ și normativ al PPP în RM este prezentată în anexa 13.

În RM, cadrul normativ relevant este reprezentat, în principal, de Legea contabilității și raportării financiare nr. 287/2017 (Legea nr. 287/2017) [114], precum și de SNC. Aceste reglementări stabilesc principiile generale de întocmire a situațiilor financiare și includ norme aplicabile pentru active imobilizate, contracte de leasing, recunoașterea veniturilor și prezentarea informațiilor în notele explicative.

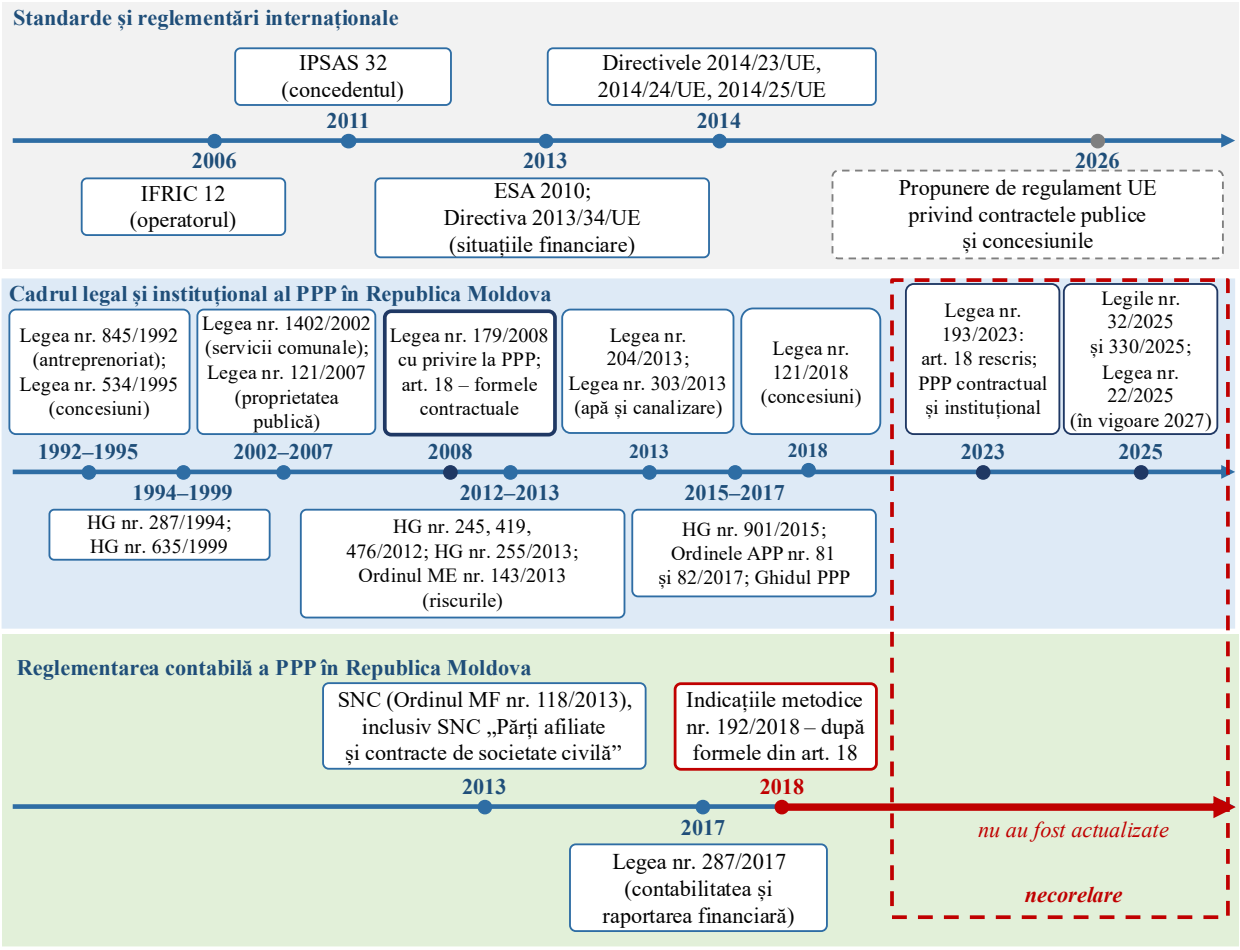

Fig. 1.7. Evoluția legislației aferentă PPP în RM

Sursa: elaborată de autor

Totuși, legislația națională nu prevede încă un standard specific destinat contabilității PPP, ceea ce obligă entitățile să aplice indirect SNC-urile existente și, în anumite situații, să recurgă la bunele practici internaționale. În paralel cu cadrul contabil general, implementarea prevederilor Legii nr. 179/2008 [101] este reglementată de o serie de acte normative subsecvente, evidențiate în anexa 14.

În perioada anilor 2008-2025, aplicarea acestei Legi a fost marcată de multiple deficiențe [168], dintre care se evidențiază următoarele:

- lipsa unor prevederi clare de inițiere, evaluare și desfășurare a proiectelor PPP;
- transparența redusă în atribuirea sarcinilor caracteristice contractelor PPP;
- reglementările generaliste, insuficient armonizate cu standardele UE.

În scopul alinierii legislației naționale la normele Directivei 2014/23/UE [38] au fost operate modificări ale legii nr.179/2008 prin Legea nr. 32 din 27 februarie 2025 (Legea nr. 32/2025) [105] și Legea nr.330 din 29 decembrie 2025 (Legea nr. 330/2025) [107]. Necesitatea modernizării cadrului normativ privind PPP în RM a fost determinată de evoluțiile la nivel internațional, de cerințele tot mai

stricte privind transparența proceselor decizionale și financiare, precum și de imperativul atragerii capitalului privat în realizarea proiectelor de interes public.

Noile reglementări contribuie la consolidarea cadrului juridic aplicabil al PPP, având drept obiectiv nu doar atragerea investițiilor private, ci și creșterea eficienței și transparenței acestui mecanism de colaborare între sectorul public si privat.

Această tranziție legislativă - de la un cadru generalist și permisiv, către un sistem reglementat și transparent aliniat practicilor europene – marchează un moment de referință în evoluția PPP în RM. Aspectele privind modificările legislative și impactul acestora asupra organizării și implementării proiectelor de PPP au fost analizate de autor și într-una dintre lucrările sale științifice [164]. Principalele diferențe sunt prezentate în tabelul 1.5.

Tabelul 1.5. Sinteza comparativă a definiției PPP conform Legii nr. 179/2008

Legea nr. 179/2008 până la modificare	Legea nr. 179/2008 după modificarea din 2025
Contract de lungă durată, încheiat între partenerul public şi partenerul privat pentru realizarea unui proiect public, executarea de lucrări sau prestarea unui serviciu public, fondat pe capacităţile fiecărui partener de a repartiza corespunzător resursele, riscurile şi beneficiile.	Colaborare contractuală, stabilită pe termen lung, între un partener public și unul privat, având ca obiectiv principal construirea, modernizarea și/sau reconstrucția infrastructurii publice în vederea asigurării furnizării unor servicii publice în domeniul de competență al partenerului public. Această colaborare implică distribuirea responsabilităților, a riscurilor și a beneficiilor între cele două părți pentru a maximiza eficiența și calitatea serviciilor publice prestate.

Sursa: elaborat de autor după [100,105,102]

Potrivit noilor modificări, Legea nr.179/2008 [102], revizuită în februarie 2025, asigură o armonizare substanțială cu standardele europene și reflectă bunele practici internaționale în domeniu de guvernanță a proiectelor de PPP. Noua definiție a contractului de PPP evidențiază un nivel sporit de maturitate legislativă, aliniindu-se criteriilor recunoscute la nivel internațional. Modificarea schimbă obiectul definiției. Redacția anterioară definea un contract. Redacția din 2025 definește o colaborare pe termen lung între parteneri, în care contractul este doar forma. Evidența contabilă urmărește astfel o relație care se desfășoară pe mai multe perioade de raportare. Se schimbă și obiectul parteneriatului. Anterior, acesta putea fi un proiect public, o lucrare sau un serviciu, fără investiție obligatorie. Din 2025 obiectivul principal este construirea, modernizarea sau reconstrucția infrastructurii publice. Orice contract presupune deci un activ imobilizat, iar întrebarea contabilă principală devine în bilanțul cărui partener se recunoaște acesta. Riscul își schimbă rolul. În redacția anterioară era un element de repartizat între parteneri. Potrivit art. 2^1 alin. (3), transferul unei părți semnificative a riscului de operare delimitează parteneriatul public-privat de achiziția publică și de concesiune [102]. Riscul devine astfel criteriu de calificare a contractului, aspect examinat în subcapitolul 1.3.

Noțiunile din Legea nr. 179/2008 au fost modificate în anii 2023 și 2025 [100,102,105]. Au fost introduse șase noțiuni noi: investitor privat, persoană afiliată, societate de proiect, finanțarea contractului PPP, închidere financiară și investiții realizate în cadrul proiectului. Alte noțiuni au fost reformulate sau excluse, inclusiv definiția parteneriatului public-privat, iar modificările sunt prezentate în anexa 15. Pentru contabilitate prezintă interes noțiunile de societate de proiect, finanțarea contractului PPP, închidere financiară și investiții realizate în cadrul proiectului. Acestea arată cine recunoaște activul, din ce surse se finanțează proiectul și din ce moment partenerul privat își asumă obligațiile.

Corespondența dintre reglementările contabile ale RM și reglementările UE prin două nivele de reglementare este prezentată în figura 1.8.

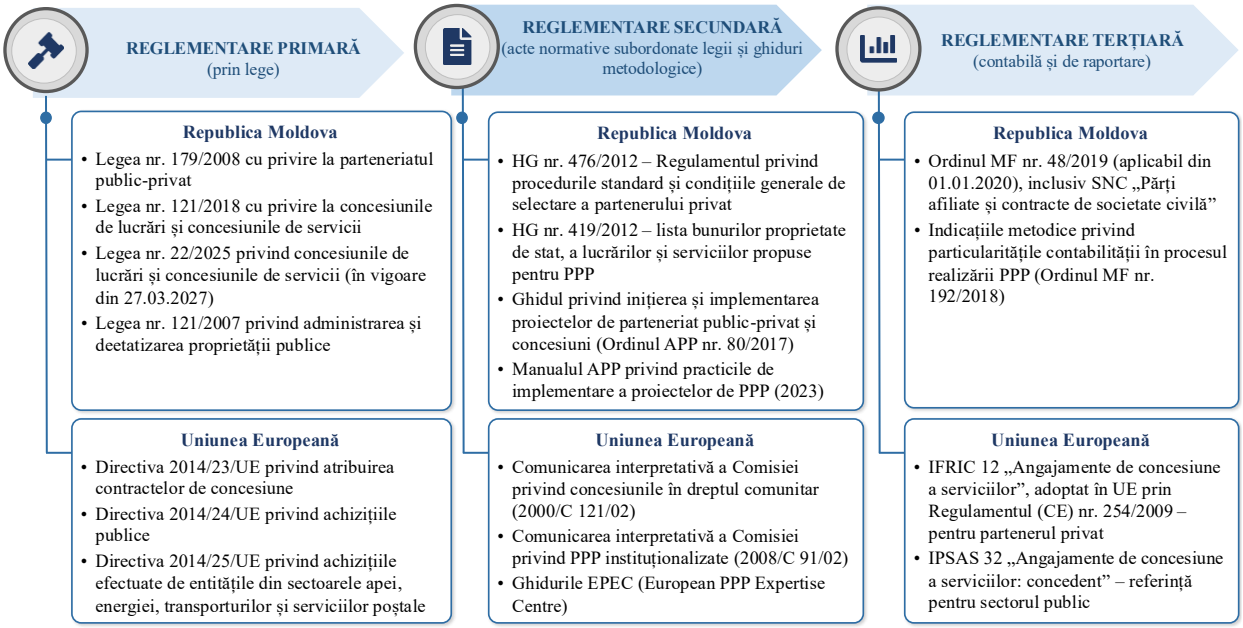

Fig. 1.8. Nivelul de reglementare și armonizare a cadrului normativ privind PPP în RM și UE
Sursa: elaborată de autor în baza [101,99,38,93,76,81]

Figura 1.8 ilustrează structura ierarhică și comparativă a cadrului de reglementare privind PPP în RM și în UE. Se observă că, la nivel național, sistemul normativ al PPP este organizat pe trei paliere: reglementarea primară, prin Legea nr. 179/2008 (modificată în 2025) [102], reglementarea secundară, reprezentată de acte normative guvernamentale și ghiduri metodologice elaborate de APP, și reglementarea tehnico-contabilă, care stabilește principiile de evidență și raportare financiară a contractelor de concesiune, în corelare cu SNC 2020 [187] și cu cerințele IPSAS 32 [93].

Prin urmare, figura prezentată reflectă convergențele dintre sistemul normativ național și cel european, evidențiind necesitatea armonizării continue a cadrului legislativ și contabil al RM

cu principiile și bunele practici europene, pentru a asigura o implementare transparentă, sustenabilă și comparabilă a proiectelor de PPP.

În ceea ce privește formele pe care le poate îmbrăca PPP, cadrul normativ modernizat al RM delimitează două tipuri principale de PPP, armonizate cu bunele practici europene și cu modelele consacrate în statele membre ale UE [102, art.18]:

- ✓ *parteneriat public-privat contractual* - formă introdusă pentru a alinia legislația națională la standardele europene de derulare a proiectelor de tip PPP. Contractul se încheie între partenerul public și partenerul privat, iar implementarea proiectului se realizează prin intermediul unei societăți de proiect al cărei capital este deținut integral de acesta. Această modalitate permite ca proiectele să fie structurate flexibil, fără a obliga constituirea unei companii mixte cu participarea statului.
- ✓ *parteneriat public-privat instituțional* - formă de cooperare în care partenerul public și cel privat înființează împreună o societate de proiect, prin care se realizează și se operează proiectul. După ce este înregistrată în registrul persoanelor juridice, societatea devine parte a contractului de parteneriat public-privat. Această structură presupune participarea ambilor parteneri în capitalul și guvernanța societății de proiect, fiind utilizată în special în proiecte ce implică active strategice sau operațiuni de durată.

Atât în cazul PPP contractual, cât și în cel instituțional, orice autoritate publică care intenționează să sprijine implementarea proiectului, asumând față de partenerul privat desemnat câștigător sau față de societatea de proiect obligații de plată sau garanție în beneficiul partenerului public, poate face acest lucru numai dacă aceste obligații sunt prevăzute în mod expres în studiul de fezabilitate și în documentația de atribuire. În acest sens, obligațiile trebuie să fie formulate clar, precis și neechivoc, indicând în mod explicit condițiile în care acestea urmează să fie executate [102, art.18].

În RM, rolul de administrare și valorificare a bunurilor publice îi revine APP. La inițierea unui PPP, indiferent de forma sa contractuală de realizare, este necesar de parcurs etapele stabilite în foaia de parcurs elaborată în corespundere cu prevederile Legii nr. 179/2008 [102].

Informația generală privind etapele de implementare ale unui contract de PPP este prezentată în tabelul ce urmează (tabelul 1.6).

Tabelul 1.6. Etapele procesului de realizare a PPP conform condițiilor stabilite de APP

Nr. crt./	Etape de parcurs Autorități Publice Locale (APL)	Etape de parcurs Autorități Publice Centrale (APC)
1.	Elaborarea propunerii de inițierea proiectului de către partenerul public – proprietar al bunului	Elaborarea propunerii de inițierea proiectului de către partenerul public – proprietar al bunului, adresată APP pentru includerea în cadrul NCPPP

Nr. crt./	Etape de parcurs Autorități Publice Locale (APL)	Etape de parcurs Autorități Publice Centrale (APC)
2.	Elaborare studiu de fezabilitate	După avizarea pozitivă de către CNPPP, elaborarea de către APP a proiectului HG pentru aprobarea obiectului
3.	Avizare studiu de fezabilitate de către APP	Elaborare studiu de fezabilitate
4.	Elaborarea de către partenerul public a proiectului Deciziei privind cerințele de selectare a partenerului privat	Avizare studiu de fezabilitate de către APP
5.	Elaborarea de către partenerul public a documentației necesare concursului	Elaborarea de către partenerul public desemnat de Guvern a proiectului Hotărârii privind selectarea partenerului privat
6.	Desemnarea de către partenerul public a membrilor Comisiei de selectare a partenerului privat	Elaborarea de către partenerul public a documentației necesare concursului de selectare partener privat
7.	Publicarea în Monitorul Oficial al RM și pe pagina web a APP a comunicatului privind desfășurarea concursului	Desemnarea de către partener public a membrilor Comisiei de selectare a partenerului privat
8.	Examinarea și evaluarea de către Comisia de selectare a partenerului privat	Publicarea în Monitorul Oficial al RM și pagina web a APP a comunicatului privind desfășurarea concursului
9.	Întocmire de către Comisia de selectare a Raportului de evaluare a ofertelor recepționate	Examinarea și evaluarea de către Comisia de selectare a partenerului privat în cel mult 30 zile
10.	Elaborarea și transmiterea proiectului către câștigător în cel mult 30 de zile	Întocmire de către Comisia de selectare a Raportului de evaluare a ofertelor recepționate
11.	Negocierea contractului PPP în cel mult 30 zile de la data selectării câștigătorului	Elaborarea și transmiterea proiectului către câștigător în cel mult 30 zile
12.	Semnarea de către autoritatea abilitată a proiectului de contract	Negocierea contractului PPP în cel mult 30 de zile de la data selectării câștigătorului
13.	-	Semnarea de către autoritatea abilitată a proiectului de contract

Sursa: elaborat de autor în baza [102,125]

Concluzionând datele expuse în tabel, la nivel central, perfectarea listei are loc de către APP, la propunerile autorităţilor publice centrale şi se aprobă de către Guvernul RM. La nivel local, perfectarea listei se efectuează de către organele executive ale unităţilor administrativ-teritoriale şi se aprobă de consiliile respective.

Pe de o parte, Legea nr. 179/2008 [102], după modificările din 2025, prevede că pentru contractele de PPP care au ca obiect concesiuni de servicii în curs de realizare la data intrării în vigoare a noilor reglementări, modificările propuse nu se vor aplica. Indicațiile metodice aferente nu au fost modificate. Astfel, pentru tipurile de contracte precum: *antrepriză, prestări servicii, administrare fiduciară, locaţiune/arendă, concesiune, societate civilă*, acestea continuă să reglementeze metodele de contabilizare a operațiunilor aferente contractelor de PPP.

Până la modificarea din 2023, art. 18 al Legii nr. 179/2008 [101] prevedea formele contractuale de realizare a parteneriatului. Articolul 18 a fost modificat și rescris prin Legea nr. 193/2023 [106], care delimitează parteneriatul contractual și parteneriatul instituțional.

Contractele încheiate anterior se execută conform redacției aplicabile la data încheierii lor. Se observă astfel un decalaj între calificarea juridică nouă a parteneriatului și tratamentul contabil rămas neschimbat. Din această cauză, formele contractuale utilizate anterior continuă să prezinte interes pentru contabilitate. Autorul a analizat particularitățile contabile ale acestor forme în publicațiile științifice menționate anterior și într-o lucrare dedicată administrării fiduciare [152]. În prezenta teză acestea sunt sintetizate și actualizate la cadrul normativ în vigoare în baza modificărilor din 2023–2025.

În *contractele de antrepriză și de prestări servicii*, operațiunile se contabilizează în funcție de lucrările sau serviciile executate și de obligațiile prevăzute în contract. Partenerul public păstrează în contabilitate bunurile care îi aparțin și înregistrează lucrările sau serviciile recepționate. Partenerul privat contabilizează costurile suportate și veniturile aferente lucrărilor sau serviciilor executate, conform Indicațiilor metodice și standardelor contabile aplicabile [91, pct.14 și 17]. În asemenea contracte, bunul transmis este, de regulă, o imobilizare corporală sau un teren. În contabilitate se stabilește costul de intrare, se calculează amortizarea și se înregistrează costurile care apar pe parcurs. Dacă este necesar, se reflectă reevaluarea, deprecierea și ieșirea bunului. Înregistrările contabile sunt prezentate în capitolul 2.

Administrarea fiduciară este analizată de Grigoroi L. ca una dintre formele prin care poate fi realizat PPP. Autorul arată că partenerul public și cel privat încheie contractul prin concurs, iar bunurile publice sunt administrate în baza criteriilor de performanță prevăzute în contract [58,59, p.207]. Sochircă S. precizează că administratorul fiduciar poate folosi bunurile pentru a obține profit și exercită drepturile prevăzute în contract. Totuși, el nu are dreptul să dispună de aceste bunuri ca un proprietar [186, p.18]. Indicațiile metodice prevăd separat evidența bunurilor primite, a costurilor de administrare, a încasărilor și a remunerației administratorului [91,pct.34]. La administrarea fiduciară, partenerul public contabilizează bunul, iar partenerul privat îl administrează în condițiile prevăzute de contract și poate primi o remunerație, dacă e prevăzut de contract.

La locațiune, partenerul privat achită locațiunea pentru folosirea bunului. Bunurile date în locațiune rămân în proprietatea partenerului public. Partenerul privat le ține evidența în conturi extrabilanțiere pe perioada contractului și contabilizează încasările din serviciile prestate. Partenerul privat aplică regulile prevăzute pentru contractele de leasing. Plata pentru locațiune, întreținerea și reparațiile se contabilizează după condițiile contractului și în dependență de cine suportă aceste costuri [91, pct.53–57; 181, pct.29–32]. Părțile stabilesc mărimea locațiunii, dar aceasta nu poate fi mai mică decât nivelul minim prevăzut de legea anuală a bugetului de stat.

Indicațiile metodice prevăd și contractul de *societate civilă*. Conform Codului civil al RM, două sau mai multe persoane desfășoară împreună o activitate, fără să constituie o persoană juridică, și participă la foloasele și pierderile rezultate din aceasta [21, art.1926].

În IFRS nu se utilizează termenul „societate civilă". IFRS 11 „Angajamente comune" (IFRS 11) reglementează angajamentele comune. Controlul este exercitat în comun de două sau mai multe părți, iar deciziile privind activitățile relevante necesită acordul unanim al acestora [83,pct. 4].

Indicațiile metodice tratează separat societatea civilă fără active comune și cea cu active comune. Dacă nu există active comune, fiecare asociat contabilizează operațiunile care îi revin. Când activele sunt comune, acestea se contabilizează de asociatul-conducător, care calculează și amortizarea. După caz, partenerul privat aplică SNC „Părți afiliate și contracte de societate civilă" [183, pct.19–26 și pct.27–30].

Totuși, exemplul 7 din Indicațiile metodice privind societatea civilă fără active comune nu explică clar cum se contabilizează terenul. Partenerul public transmite terenul pentru construcția unui bloc locativ și urmează să primească 70 de apartamente, dar partenerul privat nu recunoaște terenul în contabilitate [91]. În această situație, nu este clar cum trebuie contabilizată partea din teren aferentă apartamentelor care rămân partenerului privat. Considerăm că Indicațiile metodice trebuie să prevadă expres cum se contabilizează această parte din teren, când se recunoaște și la ce valoare. În caz contrar, aceeași operațiune poate fi tratată diferit în contabilitatea celor doi parteneri [91, pct.47-48].

Modul în care se recunosc și se evaluează veniturile și cheltuielile pentru fiecare formă contractuală, cu indicarea bazei normative, inclusiv înregistrările contabile sunt prezentate în capitolul 2. În reglementările naționale, tratamentul contabil este legat mai mult de forma juridică a contractului. Reglementările internaționale folosesc alte criterii, în special controlul asupra activului și modul în care se recuperează investiția. Aceste diferențe sunt examinate în subcapitolul 1.3.

1.3. Fundamente teoretico-metodologice ale recunoașterii și evaluării elementelor contabile în cadrul parteneriatului public-privat

Analiza cadrului normativ din paragraful precedent a arătat că reglementările naționale stabilesc modul de contabilizare a operațiunilor pentru fiecare formă contractuală de realizare a PPP. Însă ele nu prevăd criteriul după care se determină cine din parteneri trebuie să recunoască activul creat sau transmis prin contract. Această problemă trebuie soluționată până a stabili tratamentul contabil al proiectului.

În multe contracte de PPP, partenerul privat proiectează, finanțează, construiește sau modernizează infrastructura și o exploatează pe parcursul contractului. Dreptul de proprietate poate însă să aparțină partenerului public sau poate să fie transmis acestuia la expirarea contractului.

Există și alte situații care schimbă abordare. Activul poate exista înainte de încheierea contractului, poate fi doar administrat sau reabilitat, poate aparține societății de proiect ori poate rămâne la partenerul privat după expirarea contractului [124]. Ca urmare, dreptul juridic de proprietate nu este suficient în a stabili cine trebuie să recunoască activul în contabilitate.

În opinia autorului, aceste particularități impun necesitatea de a utiliza și alte criterii de recunoaștere ce sunt prevăzute de reglementările contabile internaționale. În acest caz este necesar de a analiza cine controlează activul, cine suportă riscurile și cum se recuperează investiția.

Particularitățile recunoașterii și evaluării elementelor contabile în cadrul contractelor de PPP au fost analizate de autor și în publicațiile sale [151].

În acest paragraf sunt analizate schimbările care au avut loc în criteriile de recunoaștere a activelor, definițiile activului și datoriei din diferite cadre conceptuale, dar și modul în care este înțeles controlul și rolul riscurilor în recunoașterea elementelor contabile. În abordarea contabilă tradițională, activul era recunoscut în baza dreptului de proprietate. În bilanț se înregistrau bunurile care aparțineau entității, iar titlul de proprietate era criteriul de recunoaștere și document justificativ. Așa abordare poate fi utilizată când forma juridică a contractului corespunde conținutului său economic.

Problema a devenit mai complexă odată cu apariția contractelor în care o entitate folosește bunul, dar dreptul de proprietate aparține la altă entitate. În cazurile date, pentru recunoașterea activului a început să fie utilizat criteriul de transfer a riscurilor și beneficiilor. Acest criteriu s-a aplicat mai ales în contabilitatea contractelor de leasing.

Conform SNC „Contracte de leasing", bunul poate fi recunoscut în bilanțul entității care nu deține dreptul de proprietate cu condiția că i-au fost transferate riscurile și avantajele semnificative legate de utilizarea bunului [181]. Deci, tratamentul contabil nu mai depinde numai de dreptul juridic de proprietate. Aplicarea criteriului riscurilor și beneficiilor e mai dificilă dacă riscurile sunt împărțite între părți. În asemenea situații, nu este posibil întotdeauna de a stabili că acestea au fost transferate total unei singure entități. Prin urmare, reglementările internaționale pun accent mai mare pe criteriul controlului.

În IFRS 10 „Situații financiare consolidate" (IFRS 10) [82] se utilizează controlul pentru a stabili dacă o entitate trebuie inclusă în situațiile financiare consolidate. În IFRS 15 veniturile se recunosc în dependență de transferul controlului asupra bunului sau serviciului [84]. La rândul

său, IFRS 16 prevede că locatarul recunoaște dreptul de utilizare a activului pe durata contractului [85]. Succesiunea „proprietate – riscuri și beneficii – control" arată ca au loc schimbări a criteriilor în contabilitate pentru recunoașterea activelor. Aceasta nu înseamnă că dreptul de proprietate sau riscurile și beneficiile nu mai sunt importante. Aplicarea și importanța lor este diferită în dependență de standard și de tipul tranzacției.

Noțiunea de *control* este utilizată diferit în standardele menționate. IFRS 10 se referă la controlul asupra unei entități [82], IFRS 15 prevede un control asupra bunurilor sau serviciilor transferate clientului [84], iar IFRS 16 folosește dreptul de a utiliza un activ identificat [85]. IFRIC 12 analizează cine stabilește serviciile care trebuie prestate prin infrastructură și cine are drepturi asupra activului la expirarea contractului [81]. Din acest motiv, criteriile prevăzute de aceste standarde se aplică în diferite moduri.

IFRIC 12 [81] reglementează aspecte privind contabilitatea la operatorul privat. El prevede că operatorul nu recunoaște infrastructura ca imobilizare corporală proprie dacă nu îndeplinește condițiile din standard. IPSAS 32 menționează despre modul în care concedentul recunoaște activul concesionat [93].

Pentru a stabili cine recunoaște infrastructura trebuie analizate două aspecte. Primul este cine stabilește ce servicii se prestează, cui se prestează și care este prețul. Al doilea ține de partea care are drepturi asupra activului la expirarea contractului. Faptul că partenerul privat construiește și finanțează infrastructura nu înseamnă automat că el trebuie să o recunoască în bilanț ca imobilizare corporală.

În legislația națională această abordare se regăsește în principiul priorității conținutului asupra formei, prevăzut de Legea nr. 287/2017 [114]. Conform art. 6 lit. h), informațiile din situațiile financiare trebuie să reflecte esența și conținutul faptelor economice, nu doar forma lor juridică [114]. Legea stabilește principiul dat, dar nu explică cum se aplică în cazul contractelor de PPP.

Directivele europene nu prevăd reguli contabile pentru recunoaștere în cadrul PPP. Ele cuprind însă criterii juridice pentru a stabili tipul contractelor. Unul dintre aceste criterii este modul în care se transferă riscul de exploatare.

Așa cum s-a arătat în subcapitolul 1.1, durata contractului, societatea de proiect și finanțarea privată nu sunt suficiente, luate separat, pentru a delimita PPP de achizițiile publice sau concesiuni.

În Directiva 2014/23/UE nu se indică o durată maximă fixă pentru concesiune. Durata se stabilește în funcție de perioada necesară pentru a recupera investiția [38].

Aceeași abordare se regăsește și în legislația națională. Legea nr. 179/2008 prevede printre elementele principale ale PPP elementul de cooperare dintre parteneri, durata raporturilor

contractuale, finanțarea din fonduri private și repartizarea riscurilor [102]. Aceasta prezintă cum se derulează PPP, dar nu stabilește criterii de clasificare a contractului.

Denumirea contractului nu determină tratamentul contabil. În opinia autorului, pentru contabilitatea PPP trebuie analizate trei elemente: cine controlează activul, cum sunt repartizate riscurile între parteneri și cum se recuperează investiția. Aceste elemente influențează modul de recunoaștere și evaluare în contabilitate. Cele trei elemente au roluri diferite, iar analiza se face în următoarea ordine. Controlul arată partea care recunoaște infrastructura sau dreptul asupra ei. Modul de recuperare a investiției indică ce drept recunoaște operatorul: ori activ financiar, activ necorporal sau model mixt. La rândul său, repartizarea riscurilor indică ce obligații și riscuri are fiecare partener. Acest fapt poate influența evaluarea, provizioanele și informațiile prezentate în situațiile financiare.

Importanța controlului se tratează într-o formă specială în definițiile din cadrele conceptuale. Conform Cadrului general conceptual de raportare financiară din anul 2018 [90,127], activul este o resursă economică actuală controlată de entitate ca rezultat al unor evenimente trecute, iar resursa economică reprezintă un drept care poate produce beneficii economice. De aceea, în PPP un partener poate recunoaște bunul, iar celălalt va recunoaște dreptul de a-l folosi.

Din perspectiva dată din această definiție rezultă *două aspecte importante.* În contabilitate la *prima etapă* trebuie stabilit care element se recunoaște. Definiția actuală are în vedere drepturile care formează resursa economică. În funcție de situație, în raportarea financiară poate apărea bunul propriu-zis, un anumit drept asupra lui sau mai multe drepturi și obligații legate de același bun.

Al doilea aspect se referă la condițiile de recunoaștere. Dreptul trebuie să poată genera beneficii economice. Cadrul General Conceptual de Raportare Financiară anterior prevedea și condiția ca beneficiile viitoare să fie probabile, iar valoarea să poată fi evaluată credibil. În Cadrul General Conceptual de Raportare Financiară din 2018, probabilitatea nu mai reprezintă o condiție generală și separată pentru recunoaștere. Incertitudinea se ia însă în considerare atunci când se analizează relevanța informației, reprezentarea fidelă, evaluarea și, după caz, recunoașterea elementului.

Pentru sectorul public, Cadrul General Conceptual de Raportare Financiară [191] prevede că o resursă poate genera beneficii economice sau poate avea potențial de servicii. Această prevedere este importantă și pentru infrastructura realizată prin PPP. Drumurile, școlile sau spitalele pot fi recunoscute ca resurse ale sectorului public dacă entitatea le controlează, acestea rezultă dintr-un eveniment trecut și sunt respectate cerințele prevăzute de standardul aplicabil.

În contractele de PPP, aceste reguli sunt greu de aplicat. Potrivit Legii nr. 287/2017, un element se recunoaște în contabilitate și se prezintă în situațiile financiare dacă corespunde

definiției și criteriilor din standardele de contabilitate, iar valoarea la care se contabilizează se stabilește prin evaluare [114].

Același bun nu poate fi recunoscut ca activ de ambii parteneri, deși fiecare dintre ei are drepturi și obligații legate de el. Partenerul public decide ce serviciu se prestează, cui și în ce condiții, iar partenerul privat organizează activitatea curentă și suportă costurile care îi revin.

Codul civil al RM prevede că dreptul de proprietate cuprinde posesiunea, folosința și dispoziția [21], iar în PPP aceste drepturi pot reveni unor părți diferite. La concesiune, de exemplu, Indicațiile metodice prevăd că partenerul public transmite partenerului privat posesiunea și folosința obiectului concesiunii, dar păstrează dispoziția [91, pct.58]. Juridic, această împărțire este posibilă, însă în contabilitate trebuie stabilit care dintre parteneri recunoaște activul.

Atributele dreptului de proprietate explică raportul juridic dintre părți, dar nu stabilesc singure cine controlează activul din punct de vedere contabil. Controlul există atunci când entitatea poate decide cum folosește resursa și poate obține beneficiile economice sau potențialul de servicii. Posesia sau dreptul de folosință pot confirma existența controlului, dar nu înseamnă automat că activul trebuie recunoscut în contabilitate.

O situație asemănătoare apare în cazul datoriilor. Potrivit Cadrului General Conceptual de Raportare Financiară, o datorie există dacă entitatea are o obligație actuală de a transfera o resursă economică ca urmare a unui eveniment trecut. Prin urmare, trebuie să existe obligația, să fie necesar un transfer de resurse și să se fi produs deja evenimentul care a generat obligația. O abordare asemănătoare este și în Cadrul General Conceptual de Raportare Financiară pentru sectorul public [127,191]. Legislația națională include, de asemenea, datoriile printre elementele contabile care se recunosc și se evaluează.

În cazul PPP, aceste condiții nu au fost analizate suficient. La semnarea contractului, ambele părți au obligații pe care urmează să le execute. Partenerul privat trebuie să realizeze investiția și să presteze serviciile, iar partenerul public trebuie să plătească sau să permită încasarea tarifelor. De regulă, aceste drepturi și obligații nu se contabilizează separat până când una dintre părți nu își execută obligația. Totuși, în unele cazuri, standardele cer să se recunoască un avans, un drept, o obligație, un instrument financiar, un provizion sau o pierdere aferentă unui contract oneros.

Din acest motiv, unele angajamente pe termen lung pot fi cunoscute și calculate încă de la început, dar nu apar în bilanț. Tratamentul poate fi corect din punct de vedere contabil, însă utilizatorii situațiilor financiare nu văd toate obligațiile viitoare și toate riscurile financiare ale partenerului public. De aceea, trebuie deosebite datoriile și provizioanele care se recunosc în contabilitate de angajamentele care nu se recunosc, dar despre care trebuie oferite informații în

notele explicative. Directiva 2013/34/UE cere ca astfel de angajamente să fie prezentate dacă riscurile sau beneficiile legate de ele sunt semnificative [37].

Pentru prezentarea informațiilor trebuie delimitate cel puțin următoarele categorii: datorii recunoscute, provizioane, datorii contingente, angajamente de capital, garanții, plăți contractuale viitoare și riscuri fiscale. Acestea se clasifică în funcție de existența unei obligații actuale, probabilitatea ieșirii de resurse, gradul de incertitudine și cerințele prevăzute de reglementările aplicabile.

Problema are o importanță deosebită în cazul PPP, deoarece contractele se încheie pe perioade lungi. Conform Legii nr. 179/2008, art. 20^1 alin. (1), contractul de PPP se încheie pentru o perioadă de cel puțin 5 ani și de cel mult 35 de ani. Durata poate fi prelungită, dar nu poate depăși 40 de ani [102]. În asemenea condiții, valoarea angajamentelor care nu sunt recunoscute în bilanț poate fi mult mai mare decât valoarea obligațiilor contabilizate.

O altă particularitate constă în faptul că activul și obligația nu sunt întotdeauna recunoscute de același partener și în același moment. Partenerul public poate recunoaște infrastructura deoarece controlează serviciile, fără să recunoască în același timp întreaga obligație de plată. Partenerul privat poate recunoaște un drept legat de un bun care nu îi aparține, dar poate avea și obligații de întreținere sau de predare pe care trebuie să le execute pe parcursul mai multor ani. În opinia autorului, această diferență privind momentul recunoașterii și partea care recunoaște elementele contabile reprezintă una dintre principalele particularități ale contabilității PPP față de contractele obișnuite.

După ce se stabilește ce element contabil trebuie recunoscut și care dintre parteneri îl recunoaște, se alege *baza de evaluare* prevăzută de standardul aplicabil. Cadrul conceptual distinge între costul istoric și valorile curente și cere ca baza aleasă să permită prezentarea unor informații relevante și fidele.

La operatorul privat, serviciile de construcție sau modernizare se contabilizează potrivit cerințelor aplicabile veniturilor. Contraprestația se recunoaște ca activ financiar dacă operatorul are un drept contractual necondiționat de a primi numerar. Dacă operatorul are dreptul de a percepe tarife de la utilizatori, se recunoaște un activ necorporal. Dacă sunt îndeplinite ambele condiții, se aplică modelul mixt. Ulterior, activul recunoscut se evaluează potrivit standardului care îi este aplicabil.

La partenerul public, infrastructura trebuie recunoscută și evaluată împreună cu datoria aferentă, după caz. Ulterior se calculează amortizarea, se recunosc eventualele pierderi din depreciere și se prezintă obligațiile prevăzute de contract. Provizioanele pentru întreținere, refacere sau restituire se recunosc numai dacă există o obligație actuală și sunt îndeplinite condițiile prevăzute de standardul aplicabil.

În RM, Indicațiile metodice stabilesc modul în care obiectul contractului se contabilizează la partenerul privat, după cum se prezintă în tabelul 1.7.

Tabelul 1.7. Recunoașterea obiectului contractului de PPP în evidența partenerului privat

Forma contractuală	Modul de recunoaștere a obiectului contractului
Antrepriză: proiectare –construcție– operare; construcție –operare–transfer	În bilanț ca mijloc fix Amortizare pe o durată care nu depășește durata contractului
Antrepriză: construcție–operare – reînnoire	În bilanț ca mijloc fix Costurile ulterioare de întreținere și modernizare conform SNC „Imobilizări necorporale și corporale”
Antrepriză: reabilitare–operare – transfer	Bunul primit – extrabilanțier Costurile de reabilitare sunt capitalizate ca obiect aparte de mijloace fixe, amortizat pe durata contractului
Prestări servicii	Bunurile primite de la partenerul public – extrabilanțier;
Administrare fiduciară	Extrabilanțier; bunul rămâne în bilanțul partenerului public
Societate civilă cu active comune	În bilanțul asociatului-conducător; Contribuția partenerului secundar se reflectă ca cheltuieli anticipate
Societate civilă fără active comune	Activele și operațiunile sunt contabilizate pe subconturi separate la fiecare asociat; Bunurile create se repartizează conform contractului
Locațiune/arendă	Extrabilanțier la valoarea convenită de părți
Concesiune	În funcție de prevederile contractului: ca imobilizare sau extrabilanțier; plata pentru dreptul de utilizare – imobilizare necorporală; modernizările – mijloace fixe, obiecte separate

Sursa: elaborat de autor în baza Indicațiilor metodice [53,91, pct. 20, 23, 24, 26, 27, 33, 34, 43–46, 56, 57,58,70]

Datele din tabelul 1.7 arată că același obiect poate fi recunoscut în bilanțul partenerului privat sau reflectat extrabilanțier, depinde de forma contractuală. La antrepriză (cu excepția modalității reabilitare–operare–transfer), obiectul se recunoaște ca imobilizare, dar la prestări servicii, administrare fiduciară și locațiune bunul primit se reflectă extrabilanțier. La concesiune, Indicațiile metodice arată ambele variante, în funcție de prevederile contractului, fără a stabili un criteriu după care se alege una dintre ele. Legea nr. 22/2025 privind concesiunile de lucrări și concesiunile de servicii (Legea nr. 22/2025) spune că bunul este pus la dispoziția concesionarului, iar evidența lui o țin autoritatea publică și APP (art. 3, art. 9 alin. (4) lit. f), art. 49). Se recomandă revizuirea pct. 63 și pct. 65 din Indicații metodice unde se descriu două variante de contabilizare [91].

Se observă că Indicațiile metodice [91] structurează tratamentele contabile în funcție de forma contractuală nominală și nu prevăd un test clar bazat pe control, drepturi, obligații și repartizarea riscurilor. Rezultă că două contracte cu aceeași repartizare a riscurilor pot fi prezentate diferit în situațiile financiare, iar două contracte cu repartizare diferită a riscurilor pot fi prezentate la fel.

Autorul consideră că această situație nu corespunde principiului priorității conținutului asupra formei și arată necesitatea de a lega criteriul de recunoaștere de elemente economice, nu de forma

juridică a contractului. O opinie apropiată exprimă autorii Nederița A. și Foalea L., care arată că bunurile primite în gestiune economică se înregistrează în bilanțul entității ca active, deși nu devin proprietatea acesteia [132].

Cele arătate mai sus reprezintă problema teoretică a contabilității PPP. Rezolvarea ei cere stabilirea, în prealabil, a criteriului după care controlul împărțit între parteneri se transformă într-o decizie de recunoaștere, și nu alegerea unui cont sau introducerea unui subcont.

În cadrul cercetării se constată că același contract este analizat prin criterii diferite în raportarea financiară, în conturile naționale și în dreptul civil, prevăzute în acte diferite, stabilite în scopuri diferite și care duc la rezultate diferite. Potrivit informațiilor de care dispune autorul, această separare nu a fost cercetată în literatura autohtonă.

Controlul contabil este definit în IFRIC 12 și IPSAS 32 prin patru elemente: serviciile prestate, beneficiarii acestora, tarifele aplicate și activul care rămâne la expirarea contractului. Scopul acestui criteriu este prezentarea corectă a poziției financiare a entității.

Controlul statistic se aplică în conturile naționale. Regulamentul (UE) nr. 549/2013 privind ESA 2010 [173], Manualul privind deficitul și datoria publică elaborat de Eurostat [119] și Ghidul privind tratamentul statistic al PPP, elaborat de CEE în domeniul PPP împreună cu Eurostat [50], prevăd că activul realizat prin contract de PPP se înregistrează în afara conturilor administrației publice dacă partenerul privat suportă riscul de construcție și, împreună cu acesta, cel puțin unul dintre riscul de disponibilitate și riscul de cerere. Altfel, activul și obligațiile legate de el se includ în sectorul administrației publice, ceea ce influențează deficitul bugetar și datoria publică. Acest criteriu se bazează pe repartizarea riscurilor, nu pe control.

Regula riscului de construcție împreună cu riscul de disponibilitate ori de cerere reprezintă un punct de pornire al analizei statistice. Încadrarea finală cere examinarea întregului contract, inclusiv finanțarea publică, garanțiile, clauzele de reziliere și compensație, repartizarea beneficiilor, refinanțarea și controlul exercitat de autoritatea publică.

Controlul juridic înseamnă dreptul de dispoziție asupra bunului. Pentru bunurile din domeniul public, acesta rămâne la partenerul public pe toată durata contractului, pentru că astfel de bunuri nu pot fi înstrăinate.

Separarea datoriilor de angajamente este importantă și din acest punct de vedere. Un angajament care nu îndeplinește condițiile pentru a fi recunoscut ca datorie în situațiile financiare poate fi totuși inclus, după metodologia statistică europeană, în conturile administrației publice, mărind datoria publică raportată. De aceea, analiza contabilă a contractului de PPP se face împreună cu analiza încadrării lui statistice. Cele trei abordări sunt prezentate în tabelul 1.8.

Tabelul 1.8. Criterii de atribuire a activului PPP în plan contabil, statistic și juridic

Planul analizei	Actele și criteriul aplicat	Scopul	Efectul asupra PPP
Raportare financiară	IFRIC 12, pct. 5-7; IPSAS 32, pct. 9; standardele aplicabile dreptului recunoscut	Recunoașterea și prezentarea fidelă a activelor, drepturilor și obligațiilor	Stabilește dacă infrastructura este controlată de concedent și ce drept recunoaște operatorul: activ financiar, activ necorporal sau alt element prevăzut de standard.
Conturi naționale și raportare statistică	Regulamentul (UE) nr. 549/2013 - ESA 2010; Manualul Eurostat privind deficitul și datoria guvernamentală (MGDD) 2022; Ghidul EPEC–Eurostat 2016 și clarificările din 2022	Încadrarea activului și a obligațiilor în sau în afara sectorului administrației publice și evaluarea impactului asupra deficitului și datoriei publice	Analizează proprietatea economică și ansamblul clauzelor contractuale, inclusiv riscurile, garanțiile, finanțarea, rezilierea și compensațiile.
Plan juridic	Codul Civil al RM nr. 1107/2002; Legea nr. 121/2007; Legea nr. 179/2008; contractul PPP	Stabilirea titularului dreptului de proprietate și a drepturilor transmise	Arată cine deține proprietatea, posesiunea, folosința și dispoziția, fără a determina automat recunoașterea contabilă sau încadrarea statistică.

Sursa: elaborat de autor în baza actelor normative analizate

Datele din tabelul 1.8 arată că un singur contract poate duce la trei rezultate diferite: recunoașterea unui drept în situațiile financiare ale partenerului privat, includerea activului în conturile administrației publice din punct de vedere statistic și păstrarea dreptului de proprietate publică din punct de vedere juridic. Rezultatele nu se contrazic, pentru că răspund la întrebări diferite. Greșelile apar atunci când se consideră că un singur criteriu este valabil în toate cele trei situații.

Pentru RM, această separare are importanță practică. Legea nr. 179/2008, art. 25^1 alin. (1) lit. d^2), prevede că studiul de fezabilitate trebuie să conțină caracterizarea proiectului prin raportare la deficitul bugetar și la datoria publică [102].

Obligația este, așadar, stabilită prin lege, dar metodologia după care se face această caracterizare nu este aprobată prin niciun act normativ, iar RM se află în proces de tranziție la ESA 2010 și nu dispune încă de o metodologie națională specială, aprobată, pentru încadrarea statistică a activelor și obligațiilor din PPP. Importanța crește în contextul aderării la UE, deoarece Programul național de aderare pentru anii 2025–2029 [71] include în Clusterul 1 capitolul privind achizițiile publice, iar armonizarea în acest domeniu cere și respectarea regulilor europene de raportare statistică.

În Lege nu se explică nici ce înseamnă o „parte semnificativă” a riscului de operare și nici ce sunt angajamentele financiare și riscurile fiscale pe care le monitorizează MF. Prin urmare, legea cere aprecieri contabile, dar nu arată cum să fie făcute.

În contractele de PPP, *repartizarea riscurilor* este importantă nu doar pentru echilibrul economic dintre parteneri, ci și pentru modul de contabilizare a operațiunilor.

În cadrul PPP, partenerul privat trebuie să-și recupereze investiția și să obțină un profit rezonabil. Partenerul public are mai mult scopul de a asigura interesul public, serviciile prestate să aibă o continuitate și să asigure o limită a cheltuielilor bugetare. La încheierea contractului, părțile stabilesc și modul în care se repartizează riscurile. Aici sunt luate în considerare riscurile financiare, de cerere, riscurile inflaționiste, de construcție, de nerespectare a termenelor, de operare, dar și cele politice și legislative. Contractul trebuie să prevadă și partea care suportă riscurile de finanțare, întreținere, predarea sau refacerea bunurilor la expirarea contractului. Riscurile repartizate au efect și asupra contabilității. Ele pot influența modul cum se recunosc activele, datoriile, creanțele, provizioanele, veniturile și costurile.

În contabilitate, repartizarea riscurilor poate influența modul în care este tratat contractul. Dacă partenerul privat are riscul de cerere și își recuperează investiția prin tarifele achitate de utilizatori, atunci se recunoaște un drept de exploatare. Dar dacă plățile sunt garantate de la partenerul public și stabilite dinainte, poate să fie recunoscută o creanță.

Alte riscuri pot avea efecte diferite. Inflația, nerespectarea termenelor, modificarea legislației sau obligația de a reface bunul duc la apariția unor datorii sau provizioane. În unele cazuri e necesar și prezentarea unor informații suplimentare în notele explicative.

Procedura de repartizare a riscurilor este utilizată și în legislația națională în scopul stabilirii tipului de contract. Conform Legii nr. 179/2008, pe baza studiului de fezabilitate se stabilește dacă contractul intră sub incidența legislației privind achizițiile publice, concesiunile sau achizițiile sectoriale. Unul dintre criteriile analizate este transferul unei părți semnificative a riscului de operare. În același timp, mai mult de jumătate din veniturile partenerului privat trebuie să provină din plățile partenerului public [102].

Deci, legea folosește repartizarea riscurilor ca un criteriu de delimitare a PPP. Totuși, nu se fac explicații ce ar însemna o parte semnificativă a riscului de operare și nici cum ar trebui să fie corelat acest criteriu cu tratamentul contabil.

Pentru aplicarea prevederilor privind repartizarea riscurilor, în anul 2013 a fost aprobată Matricea preliminară de repartiție a riscurilor de proiect [140]. Aceasta permite a identifica tipurile de riscuri, a le clasifica și a aprecia nivelul lor în cadrul unui proiect PPP.

În cercetarea de față, matricea are importanță și pentru contabilitate. Modul în care sunt repartizate riscurile de construcție, de disponibilitate și de cerere oferă informații despre conținutul economic al contractului. Totuși, repartizarea riscurilor trebuie analizată împreună cu testul

controlului și nu îl poate înlocui. Dacă riscurile nu sunt repartizate clar și argumentat, tratamentul contabil al contractului poate depinde de aprecierea părților.

Structura riscurilor și legătura acestora cu tratamentul contabil sunt prezentate în anexele lucrării. Anexa 16 conține matricea distribuției riscurilor în PPP. Aceasta include unsprezece tipuri de riscuri și trei variante de repartizare: partenerului public, partenerului privat sau ambilor parteneri.

Riscurile politice, de reglementare, legale și cele privind obținerea autorizațiilor pot reveni oricăruia dintre parteneri sau pot fi partajate. Riscurile de parteneriat, de proiectare, de construcție, de operare, financiare, de cerere și de forță majoră revin partenerului privat sau se repartizează între parteneri. Anexa 17 grupează riscurile după valoare și probabilitatea apariției și prezintă legătura lor cu tratamentul contabil. Riscurile politice, de reglementare, legale și de forță majoră sunt atribuite partenerului public, iar cele de proiectare, de construcție și de operare – partenerului privat.

Riscurile financiare, de cerere, de obținere a autorizațiilor și de parteneriat se partajează. În aceste cazuri, este necesar de a analiza conținutul contractului pentru a stabili tratamentul contabil.

Anexa prezintă și efectele repartizării riscurilor asupra recunoașterii activului. Faptul că partenerul privat operează infrastructura și prestează serviciile nu înseamnă că aceasta trebuie recunoscută automat ca imobilizare corporală în bilanțul său. Dacă partenerul public controlează serviciile și interesul rezidual, infrastructura nu se recunoaște ca imobilizare corporală a operatorului. În acest caz, operatorul recunoaște dreptul rezultat din contract, în funcție de mecanismul de remunerare, ca activ financiar, activ necorporal sau prin aplicarea unui model mixt.

Anexa 16 prezintă mai multe variante de repartizare a riscurilor între partenerul public și partenerul privat. În practică, riscurile se repartizează diferit de la un proiect la altul. De aceea, pentru fiecare proiect trebuie analizat separat cine suportă riscul de construcție, de operare, de cerere, financiar sau politic. Studiul de fezabilitate și contractul oferă baza pentru această analiză.

Modelul integrat risc–control–recunoaștere contabilă este prezentat în anexa 18, care prezintă trei niveluri: *repartizarea riscurilor, controlul asupra activului și recunoașterea contabilă*. Mai întâi se analizează cum au fost împărțite riscurile între parteneri. Apoi se stabilește cine controlează activul, având în vedere serviciile prestate, beneficiarii, tariful sau prețul aplicat și drepturile asupra activului la sfârșitul contractului. După aceasta se determină dacă infrastructura trebuie recunoscută la partenerul public sau la operatorul privat.

Riscurile și controlul trebuie analizate împreună, deoarece ambele influențează modul în care se contabilizează infrastructura. Modelul integrat se aplică în mai multe etape. Mai întâi, este necesar de a identifica infrastructura și serviciile prestat. Apoi se stabilește cine controlează serviciile și interesul rezidual și ce drept primește operatorul. În continuare, se analizează modul în care se

recuperează investiția și riscurile care pot influența evaluarea, provizioanele și informațiile prezentate. La final, se stabilește tratamentul contabil al operațiunilor. În funcție de rezultatele analizei, infrastructura poate fi recunoscută la partenerul public, iar operatorul privat poate recunoaște un activ financiar sau un activ necorporal. Totodată, fiecare parte recunoaște obligațiile și angajamentele care îi revin potrivit contractului.

Fiecare risc trebuie analizat după probabilitatea lui de apariție și după efectele financiare pe care le poate avea. În așa mod se stabilește mai clar ce răspundere are fiecare partener și cum se contabilizează efectele date. Se concluzionează că analiza riscului nu ține doar de management, dar este o procedură de bază în mecanismul de recunoaștere.

Riscurile specifice PPP, modul în care acestea se clasifică și influența lor asupra recunoașterii și evaluării elementelor contabile au fost analizate de autor într-un articol științific publicat. O parte dintre abordările prezentate în acest subcapitol se bazează pe rezultatele acelei cercetări [153].

Pentru a analiza gradul de cercetare a problemei, au fost examinate în primul rând lucrările și reglementările din domeniul contabilității. Acestea tratează recunoașterea infrastructurii, activele financiare și necorporale ale operatorului, obligațiile concedentului, angajamentele pe termen lung și prezentarea informațiilor. De asemenea, este analizată legătura dintre contabilitatea financiară și conturile naționale. Abordările juridice, manageriale și financiare completează această analiză, dar nu pot înlocui cercetarea literaturii contabile.

Gradul de cercetare a problemei a fost apreciat și prin analiza bibliometrică a publicațiilor indexate în baza de date Scopus (anexa 19). Strategia de căutare a combinat termenii asociați contractelor de PPP și angajamentelor de concesiune a serviciilor cu termenii specifici contabilității și raportării financiare, inclusiv IFRIC 12 și IPSAS 32. Au fost identificate 76 de publicații, apărute în 65 de surse în perioada 2002–2026, prelucrate cu ajutorul instrumentului Biblioshiny al pachetului R „bibliometrix”. Numărul anual al publicațiilor crește fluctuant, cu o rată medie anuală de 4,68%, dar rămâne redus. Pe harta tematică, temele „*accounting – public-private partnership”* și „*accountability – risk*” sunt teme motorii, iar „*financial reporting*” și „IFRIC 12’’ sunt teme de bază, cu centralitate ridicată, dar densitate redusă. Rezultatele confirmă că recunoașterea activelor și datoriilor din contractele PPP și raportarea lor financiară sunt insuficient cercetate, ceea ce susține direcția prezentei cercetări.

Direcțiile juridică, managerială, financiară și cea bazată pe riscuri sunt sintetizate și în anexa 3. Abordările sunt grupate după sursă: doctrina anglo-saxonă, doctrina franceză, CE, instituțiile financiare internaționale, legislația națională și perspectiva managerială. Analiza implicațiilor juridice și contabile arată că problema contabilă apare în majoritatea acestor abordări.

Totuși, ea este examinată mai ales ca efect al soluției juridice adoptate și mai puțin ca problemă distinctă de cercetare.

Aspectele contabile sunt cercetate într-o măsură mai redusă. La nivel internațional, IFRIC 12 și IPSAS 32 stabilesc regulile de bază pentru recunoaștere care se aplică contractelor PPP. Pentru a stabili în ce mod se încadrează statistic se folosesc ghidurile Eurostat și ale CEE, iar riscurile fiscale pot fi analizate prin instrumentul elaborat de FMI și WBG [167].

Analiza literaturii de specialitate a evidențiat trei aspecte. *În primul rând,* majoritatea lucrărilor studiază PPP din perspectiva partenerului public, iar contabilitatea partenerului privat este puțin cercetată. *În al doilea rând,* multe studii stabilesc tratamentul contabil după denumirea contractului, nu după cine controlează activul și cum sunt repartizate riscurile. *În al treilea rând,* cercetările naționale nu propun soluții metodologice concrete de contabilizare a operațiunilor PPP, iar cadrul normativ (SNC, Indicațiile metodice nr. 192/2018) nu conține prevederi privind criteriul controlului și operațiunile realizate prin societatea de proiect.

În RM, potrivit informațiilor de care dispune autorul, nu a fost cercetată separat legătura dintre tratamentul contabil și încadrarea statistică a proiectelor PPP.

Analiza de mai sus arată că problema metodologiei contabile nu a fost soluționată nici prin modificările legislative din anii 2023 și 2025. În redacția actuală, Legea nr. 179/2008 [102] conține trei cerințe care implică raționament contabil, dar nu explică modul în care acestea trebuie aplicate.

Prima cerință se referă la încadrarea contractului. Legea ia în considerare transferul unei părți semnificative a riscului de operare și ponderea plăților efectuate de partenerul public în veniturile partenerului privat [102]. Totuși, nu este explicat ce reprezintă o parte semnificativă a riscului și cum trebuie determinată aceasta.

A doua cerință ține de raportarea bugetară. Studiul de fezabilitate trebuie să includă caracterizarea proiectului în raport cu deficitul bugetar și datoria publică [102]. În același timp, nu există o metodologie aprobată care să explice modul de efectuare a acestei analize. Nici reglementările contabile naționale nu stabilesc cum trebuie încadrate activele și obligațiile aferente proiectelor PPP.

A treia cerință se referă la atribuțiile MF. Acesta monitorizează angajamentele financiare și riscurile fiscale directe și indirecte aferente proiectelor PPP de interes național [102]. Legea nu definește însă aceste noțiuni și nu stabilește cum trebuie recunoscute sau prezentate asemenea elemente în situațiile financiare.

Prin urmare, problema științifică abordată în lucrare constă în a stabili un criteriu contabil comun pentru contractele de PPP. Acest criteriu trebuie să permită a determina care partener

recunoaște elementul contabil și ce element trebuie recunoscut, atunci când proprietatea juridică, controlul serviciilor, riscurile și recuperarea investiției revin diferit celor două părți.

Soluționarea problemei constă în a fundamenta o abordare comună pentru recunoașterea, evaluarea, contabilizarea și prezentarea activelor, drepturilor, datoriilor, provizioanelor și angajamentelor partenerului privat. La baza acestei abordări stau trei aspecte: cine controlează activul, cum sunt repartizate riscurile și cum se recuperează investiția. Forma juridică a contractului nu trebuie să fie criteriul principal. Problema este cercetată în trei direcții. *Prima constă* în a analiza tratamentele contabile aplicate principalelor forme contractuale utilizate în practica națională și a determina diferențele dintre acestea, precum și situațiile care nu sunt reglementate. *A doua* direcție constă în a corela tratamentele respective cu criteriile internaționale de recunoaștere și cu regulile europene privind încadrarea statistică. *A treia* se referă la modul în care informațiile despre contractele de PPP trebuie prezentate în situațiile financiare, pentru ca utilizatorii să poată aprecia angajamentele asumate pe durata contractului.

1.4. Concluzii la capitolul 1

1. Cercetarea efectuată în acest capitol arată că noțiunea de PPP nu are o interpretare unică în literatura de specialitate și în practica internațională. Autorii analizați explică PPP prin elemente diferite: cooperarea contractuală, realizarea interesului public, partajarea resurselor și riscurilor, managementul privat și controlul public. Aceste abordări arată complexitatea PPP. În opinia autorului, PPP trebuie tratat ca o formă instituționalizată de cooperare pe termen lung pentru realizarea proiectelor de interes public, cu implicații juridice, economice, manageriale și financiar-contabile. Analiza bibliometrică a celor 76 de publicații indexate în baza de date Scopus în perioada 2002–2026 (anexa 19) a arătat că numărul lucrărilor privind contabilitatea contractelor PPP crește fluctuant, dar rămâne redus, iar recunoașterea activelor și datoriilor generate de aceste contracte și raportarea lor financiară sunt insuficient cercetate, ceea ce confirmă actualitatea direcției de cercetare alese.
2. PPP s-a format treptat, de la concesiunile clasice până la forme contractuale complexe utilizate în proiecte mari de infrastructură. Experiența statelor dezvoltate arată că rezultatele PPP depind de stabilitatea instituțională, posibilitățile de finanțare, calitatea legislației și nivelul de pregătire al autorităților publice. În statele emergente, modul de aplicare a PPP este diferit în funcție de nivelul de dezvoltare economică și de nivelul pieței de capital. Această situație confirmă că este necesară adaptarea PPP la condițiile RM. Acest fapt e dovedit și de proiectele realizate în 15 state în perioada 2015–2024. În RM, numărul proiectelor înregistrate în RPP a crescut până în anul 2016, iar ulterior a avut o evoluție instabilă. În opinia autorului, aceste date arată că PPP încă nu este un

instrument stabil de finanțare a infrastructurii publice, deși se menționează în multe politici adoptate după anul 2020.

3. În cadrul cercetării s-a constatat că, până la analiza contabilă a PPP, trebuie delimitate clar obiectul, subiecții și formele acestuia. Ca obiect al PPP pot fi bunuri, lucrări, servicii publice sau anumite funcții ale autorității publice. Partenerul privat poate participa cu capital, experiență și management și își asumă o parte din riscuri. În RM, reglementarea PPP s-a format treptat. Inițial au fost aplicate normele generale privind proprietatea publică, arenda și concesiunea, iar ulterior au fost adoptate Legea nr. 179/2008 și Indicațiile metodice aprobate prin OMF nr. 192/2018. Modificările legislative din anii 2023 și 2025 au apropiat cadrul național de cerințele europene, iar formele contractuale prevăzute anterior la art. 18 au fost excluse din lege. Indicațiile metodice continuă însă să reglementeze contabilitatea în baza acestor forme: antrepriză, prestări servicii, administrarea fiduciară, locațiune/arendă, societate civilă, concesiune. Fiecare formă presupune alte drepturi și obligații ale partenerilor, iar același obiect din contract poate avea diferite tratamente contabile la partenerul public și la cel privat. În opinia autorului, această necorelare dintre lege și reglementările contabile arată necesitatea de a continua cercetarea aspectelor financiar-contabile ale PPP.
4. În RM contabilitatea PPP se bazează pe norme generale. Nu există un standard contabil separat pentru aceste contracte. SNC, Legea nr. 287/2017 și Indicațiile metodice conțin reguli care pot fi aplicate proiectelor PPP, dar nu reglementează toate situațiile care apar în contractele complexe. La nivel internațional, IFRIC 12, IFRS 15, IFRS 16 și IPSAS 32 prevăd tratamente privind concesiunile, veniturile, leasingul și raportarea. Totodată, legislația națională conține cerințe care se bazează pe raționamentul contabil. Legislația nu explică suficient cum trebuie tratate din punct de vedere contabil deficitul bugetar și datoria publică, riscurile și monitorizarea de către stat. Considerăm că, pentru aspectele care nu sunt destul dezvoltate în plan național, pot fi utilizate norme internaționale, astfel ca regulile contabile în cadrul PPP să fie mai clare și armonizate cu practica internațională.
5. Urmare a cercetării s-a constatat că criteriul de recunoaștere a activelor s-a modificat în timp. Inițial se lua în considerare dreptul de proprietate, apoi transferul riscurilor și beneficiilor, iar în prezent controlul. Criteriile anterioare nu au fost excluse, iar noțiunea de control nu este definită la fel în toate standardele. Durata contractului, existența unei societăți de proiect sau finanțarea din surse private nu sunt suficiente pentru a stabili tratamentul contabil. Considerăm că tratamentul contabil al PPP trebuie stabilit în baza a trei elemente: cine controlează activul, de care depinde partenerul care îl recunoaște; modul în care partenerul privat își recuperează investiția, din tarife încasate de la utilizatori sau din plăți ale partenerului public, de care depinde ce drept recunoaște acesta; și modul

în care sunt repartizate între parteneri riscurile de construcție, de cerere, de disponibilitate, de finanțare și de exploatare.

6. Același contract de PPP poate fi analizat diferit din punct de vedere contabil, juridic și financiar. Din punct de vedere contabil, se analizează controlul asupra activului sau dreptul asupra lui și modul de recuperare a investiției. Din punct de vedere juridic, se examinează ce drepturi și obligații are fiecare partener conform contractului și cine deține dreptul de proprietate. În finanțele publice se urmărește efectul PPP asupra deficitului bugetar și datoriei publice. Aceste abordări nu se exclud, pentru că fiecare răspunde unui scop diferit. Problema apare atunci când același criteriu este folosit în toate cazurile, fără să se țină seama de scopul analizei. În RM nu există o metodologie clară care să explice analiza proiectului în raport cu deficitul bugetar și datoria publică. Considerăm că acest aspect devine mai important în contextul aderării RM la UE.
7. Recunoașterea și evaluarea elementelor contabile reprezintă una dintre problemele importante ale contabilității PPP. Dificultățile apar atunci când trebuie delimitat dreptul de proprietate de dreptul de folosință, stabilit cine controlează activul și corelate veniturile cu cheltuielile. În contractele PPP, activul și obligația nu sunt recunoscute întotdeauna de același partener și în același moment. Astfel, partenerul privat poate recunoaște un drept aferent unui bun care nu îi aparține în proprietate, iar angajamentele pe termen lung nu se recunosc integral în bilanț. Din acest motiv, este necesar de a delimita datoriile și provizioanele de angajamentele care se prezintă în notele explicative, pentru ca utilizatorii să dispună de informații suficiente despre obligațiile asumate prin contract. Reglementările naționale conțin criterii generale de recunoaștere și evaluare, dar acestea nu acoperă toate situațiile specifice contractelor PPP. Aceste aspecte sunt dezvoltate în capitolele următoare, unde sunt elaborate modele contabile adaptate proiectelor de PPP din RM.

2. ABORDĂRI METODOLOGICO-APLICATIVE PRIVIND CONTABILITATEA CONTRACTELOR DE PARTENERIAT PUBLIC-PRIVAT

Contabilitatea contractelor PPP implică probleme metodologice legate de aplicarea regulilor contabile pentru diferite forme și etape de implementare a proiectului. Acestea determină modul de recunoaștere a elementelor contabile, metoda de determinare a rezultatului financiar și prezentarea informațiilor. În acest context, au fost investigate următoarele probleme principale.

Tratamentul contabil prevăzut de Indicațiile metodice nu este corelat cu formele actuale ale PPP. Legea nr. 179/2008 [102] reglementează PPP contractual și PPP instituțional, în timp ce Indicațiile metodice [91] reglementează operațiuni ale PPP prin contracte de prestări servicii, antrepriză și societate civilă. Această necorelare creează dificultăți la aplicarea regulilor contabile și impune o adaptare la structura actuală a PPP.

În contractele de locațiune, concesiune și gestiune delegată, operatorul poate obține dreptul de a utiliza, exploata sau gestiona, dar nu și proprietatea asupra activului. În acest caz, trebuie stabilit modul în care activul este înregistrat, calculul și contabilizarea redevențelor și sumelor care pot fi compensate de partenerul public.

Veniturile și cheltuielile în cadrul PPP apar în momente diferite în fazele de pregătire, construcție, operare, mentenanță și finalizare a proiectului. Indicațiile metodice nu le descriu sistematizat pe faze ale proiectului, sursa remunerației și modul de recuperare a investiției. Fără înregistrări analitice pe proiecte și faze este dificil să se determine rezultatul financiar, costurile și decontările contractuale.

Legislația actuală nu oferă o structură clară pentru raportarea angajamentelor pe termen lung, a plăților viitoare și a riscurilor contractuale. Acestea pot fi în situațiile financiare, dar prezentate dispersat, astfel încât analiza și monitorizarea proiectelor este dificilă. Studiul de caz prezentat confirmă problema și oferă câteva soluții.

2.1. Probleme metodologice privind contabilizarea contractelor de prestări servicii, antrepriză și societate civilă în cadrul parteneriatului public-privat

Legea nr. 179/2008 conține două forme de PPP: *parteneriatul public-privat contractual* și *parteneriatul public-privat instituțional*. Aceste forme pot exista prin crearea unei societăți de proiect [102]. În același timp, se menționează că Indicațiile metodice [91, pct.7,9], încă descriu modul de contabilizare a tipurilor de contracte vechi, prevăzute anterior în lege și anume contractele de prestări servicii, de antrepriză și de societate civilă. Acestea au fost elaborate în

raport cu formele și modalitățile de realizare a PPP prevăzute de legislația în vigoare la data aprobării Indicațiilor metodice. Aceste tipuri de contracte se disting prin diferențe esențiale în conținutul juridic și în tratamentul contabil aplicabil, influențând modul de recunoaștere a veniturilor, cheltuielilor, activelor și obligațiilor partenerilor implicați. În continuare, aceste contracte sunt examinate ca modele contabile prevăzute de Indicațiile metodice, fără a fi echivalate cu formele juridice actuale ale PPP.

În pofida faptului că aceste contracte nu mai sunt expres prevăzute în Legea nr. 179/2008 [102] în redacția actuală, păstrarea lor în Indicațiile metodice justifică examinarea lor sub aspect teoretic și metodologic. Ele pot servi ca bază pentru actualizarea metodologiei contabile a PPP.

Din punct de vedere contabil, aceste contracte permit o analiză a unor probleme contabile care apar și în proiectele PPP actuale, legate de recunoașterea veniturilor, cheltuielilor, activelor și obligațiilor partenerului privat. Particularitățile contabile ale contractelor de prestări servicii, antrepriză și societate civilă pot fi luate în calcul atunci când se analizează structura actuală a PPP. Soluțiile ce urmează a fi găsite trebuie corelate cu IFRS și IPSAS. Modul de contabilizare a contractelor PPP vechi nu pot fi aplicate asupra PPP contractual sau instituțional, din cauza că modalitatea nouă prin societatea de proiect are alte drepturi și obligații.

Articolul 1352 al Codului civil din RM definește *contractul de antrepriză* ca fiind acel contract în baza căruia o parte numită antreprenor se obligă să efectueze pe riscul său o anumită lucrare celeilalte părţi numite client, iar clientul se obligă să recepționeze lucrarea şi să plătească prețul convenit [21, art. 1352; 19]. Potrivit Indicaţiilor metodice contractul de prestări servicii în cadrul PPP este un contract cu titlu oneros, iar cuantumul plății pentru servicii se stabileşte prin acordul părților sau prin acte normative şi se efectuează după prestarea serviciilor, dacă părțile nu prevăd altceva [91, pct.12].

Conform Indicațiilor metodice se deosebesc contracte de prestări servicii şi contracte de antrepriză. Această deosebire este păstrată în continuare în sensul Indicațiilor metodice și servește ca bază pentru analiza tratamentelor contabile existente.

Principalele reguli de bază aferente contabilizării operațiunilor contractului de prestări servicii la partenerul privat sunt [91, pct.27]:

- ✓ Înregistrarea costurilor aferente contractului de prestare a serviciilor publice - ca majorare a costurilor activităţilor de bază sau activităților auxiliare şi diminuare a stocurilor, majorare a amortizării, datoriilor etc.;
- ✓ Decontarea costurilor contractuale aferente serviciilor publice prestate - ca majorare a costului vânzărilor şi diminuare a costurilor activităţilor de bază sau activităţilor auxiliare (costul efectiv al serviciilor publice prestate);

- ✓ Recunoașterea venitului din prestarea serviciilor publice – ca majorare concomitentă a creanțelor şi a veniturilor curente.

Aceste trei operațiuni descriu circuitul contabil de bază al serviciilor: acumularea costurilor, decontarea costului serviciilor prestate și recunoașterea venitului. Momentul concret al recunoașterii venitului se stabilește potrivit condițiilor contractului și standardului contabil aplicabil, nu doar la recepția finală.

Având în vedere complexitatea lucrărilor de antrepriză comparativ cu prestarea de servicii, veniturile şi cheltuielile aferente se vor recunoaşte de către partenerul privat numai în cazul în care rezultatul contractului poate fi evaluat cu certitudine, reieșind din durata de executare a contractului, care se poate încadra sau poate depăşi o perioadă de gestiune. În cazul în care contractul de antrepriză se execută în cursul a mai multor perioade de gestiune, veniturile şi cheltuielile contractuale se recunosc prin aplicarea metodei stadiului de execuție a contractului. În baza acestei metode, veniturile şi cheltuielile contractuale se recunosc pe fiecare stadiu de execuție [91, pct.16].

Abordarea bazată pe IFRS 15 prevede că venitul aferent lucrărilor se recunoaște în timp numai dacă sunt îndeplinite criteriile de recunoaștere a obligației de performanță în timp. În caz contrar, recunoașterea are loc la un moment determinat. Prin urmare, durata contractului nu este singurul criteriu. În Indicațiile metodice, pentru modalitatea tehnico-economică „construcție–transfer–operare" este prevăzut următorul circuit contabil la partenerul privat [91, pct.23].

a) Etapa construcţie - transfer:

- ✓ Înregistrarea costurilor legate de construcţia obiectului - ca majorare a costurilor/ imobilizărilor corporale în curs de execuție și diminuare a stocurilor, majorare a amortizării, datoriilor etc.;
- ✓ Transmiterea obiectului construit către partenerul public - ca majorare a creanțelor curente și diminuare a costurilor/ imobilizărilor corporale în curs de execuție;
- ✓ Recunoașterea obiectului contractului de antrepriză primit în folosință de la partenerul public – ca majorare concomitentă a imobilizărilor și a datoriilor curente;
- ✓ Compensarea reciprocă a creanțelor și datoriilor aferente obiectului contractului de antrepriză – ca diminuare concomitentă a datoriilor și a creanțelor curente.

b) Etapa operare:

- ✓ Calcularea amortizării obiectului primit de la partenerul public - ca majorare concomitentă a cheltuielilor curente/costurilor și a amortizării. Durata de utilizare a obiectului de imobilizări se stabilește în conformitate cu SNC „Imobilizări necorporale și corporale", dar nu mai mare decât durata contractului de parteneriat public-privat;

- ✓ Înregistrarea veniturilor obținute din operarea bunurilor primite de la partenerul public – ca majorare concomitentă a numerarului sau creanțelor curente și a veniturilor curente;
- ✓ Decontarea amortizării la transmiterea obiectului partenerului public la expirarea contractului – ca diminuare concomitentă a amortizării acumulate și a valorii obiectului.

Operațiunile de mai sus redau mecanismul contabil stabilit de Indicațiile metodice pentru această modalitate. În actualele PPP, recunoașterea obiectului ca imobilizare corporală este în funcție de drepturile asupra infrastructurii, modalitatea de remunerare, obligația de transfer și entitatea care execută contractul, inclusiv societatea de proiect.

Aspectele metodologice privind contabilizarea contractelor de antrepriză și a prestărilor de servicii, inclusiv în contextul relațiilor de tip PPP, au fost analizate detaliat de autor în una din lucrările sale științifice [146], ceea ce oferă suport conceptual suplimentar pentru abordarea aplicativă prezentată. PGCC [159] nu prevede toate conturile și subconturile aplicabile contractelor PPP. În acest sens autorul propune pentru contabilizarea:

a) activelor/bunurilor transmise sau primite în folosință sau gestiune în cadrul unui contract de PPP și care sunt luate la evidență, deschiderea unui subcont nou, *123.10 „Mijloace fixe aferente parteneriatului public-privat”* la contul 123 „Mijloace fixe”;
b) activelor/bunurilor transmise sau primite în gestiune în cadrul unui contract de PPP care nu pot fi luate la evidență, deschiderea unui cont nou *926 „Bunuri primite în cadrul parteneriatului public-privat*”, fapt prevăzut și de Indicațiile metodice [91, pct.26]. Analitic acesta poate fi structurat pe tipuri de contracte - concesiune, gestiune delegată, societate civilă, antrepriză;
c) costurilor aferente construcţiei, prestării serviciilor/lucrărilor, deschiderea unui cont nou *840 „Costuri aferente contractelor de parteneriat public-privat”.* Informația poate fi colectată pe articole și elemente de cheltuieli, deschizând conturi analitice pe tipuri de contracte PPP;
d) sumei încasate din prestarea serviciilor/lucrărilor aferente PPP ce urmează a fi repartizată între parteneri, deschiderea unui cont nou *841 „Încasări din prestarea serviciilor în cadrul parteneriatului public-privat”;*
e) decontărilor cu partenerul public, utilizarea *s*ubcontului 234.5 „Creanțe aferente parteneriatului public-privat” la contul 234 „Alte creanțe curente”, prevăzut de PGCC [159]. Acest cont nu determină natura activului rezultat din contract.

Aceste conturi sunt ca soluții contabile pentru o gestiune mai reușită a PPP, propuse de autor și trebuie incluse, dacă sunt utilizate, în planul de conturi de lucru și în politicile contabile ale entității.

Pentru a evidenția efectul contabil al tipului de contract asupra situațiilor financiare ale executantului privat, același proiect investițional – construcția unui complex sportiv

multifunctional, este analizat în două variante. Prima variantă are la bază modelul „construcție–transfer–operare”, prevăzut de Indicațiile metodice. Ea este examinată ca model contabil aplicat potrivit reglementărilor existente la acea etapă. A doua variantă reprezintă un contract de prestări servicii, în care executantul construiește obiectul pentru partenerul public la un preț stabilit prin contract (costul efectiv majorat cu o marjă de 10%), fără a participa ulterior la exploatarea acestuia. Comparația permite de a evidenția diferențele dintre recuperarea investiției prin exploatarea obiectului și recuperarea costurilor prin prețul lucrării, fără a considera că ambele variante reprezintă PPP conform Legii nr. 179/2008 [102] .

Această delimitare este necesară deoarece, conform Indicațiilor metodice [91], contractele de antrepriză și contractele de prestări servicii generează tratamente contabile diferite la partenerul privat: în primul caz, investiția poate fi recuperată prin exploatarea obiectului pe durata contractului, iar în al doilea caz, rezultatul financiar se formează la recepția serviciilor prestate sau pe durata executării, conform standardului contabil aplicabil.

Datele comune ale proiectului sunt următoarele:

- ✓ partenerul public transmite partenerului privat un teren în valoare de 300 000 lei, destinat realizării proiectului;
- ✓ valoarea totală a investițiilor suportate de partenerul privat pentru construcția complexului sportiv constituie 112 500 000 lei;
- ✓ durata de operare în contractul construcție–transfer–operare este de 25 ani;
- ✓ cota contractuală datorată partenerului public din veniturile anuale de exploatare -15%;
- ✓ veniturile brute din exploatare în primul an constituie 11 500 000 lei;
- ✓ costurile de exploatare, fără amortizare, constituie 4 320 000 lei;
- ✓ în contractul de prestări servicii, prețul include costul efectiv al lucrărilor majorat cu o marjă de 10%.

În baza acestor precizări, în tabelul 2.1 este prezentată comparativ reflectarea contabilă a aceluiași proiect în cele două variante analizate.

Tabelul 2.1. Aspecte comparative ale tratamentului contabil al contractelor de antrepriză și prestări servicii în cadrul PPP

Criteriu de analiză	Contract de antrepriză PPP	Contract de prestări servicii
Obiect economic	Realizarea investiției, transmiterea obiectului către partenerul public și exploatarea ulterioară de către partenerul privat.	Executarea unei lucrări/serviciu pentru partenerul public, cu încasarea prețului contractual.
Bun public transmis inițial	Teren primit în folosință, evidențiat extrabilanțier la valoarea de 300 000 lei.	Teren primit pentru executarea serviciilor, evidențiat extrabilanțier la valoarea de 300 000 lei.

Criteriu de analiză	Contract de antrepriză PPP	Contract de prestări servicii
Costuri suportate de partenerul privat	Se acumulează în contul 840 „Costuri aferente contractelor de PPP” sau în imobilizări corporale în curs, potrivit politicii contabile.	Se acumulează în contul 811 „Activități de bază”, ca costuri ale serviciilor prestate.
Recunoașterea activului	Obiectul primit în folosință de la partenerul public se recunoaște ca imobilizare aferentă PPP, prin subcont analitic distinct.	După finalizarea prestației, partenerul privat nu recunoaște activ aferent obiectului construit/amenajat.
Recuperarea investiției	Recuperarea are loc treptat, prin exploatarea obiectului pe durata contractului.	Recuperarea are loc prin încasarea prețului contractual al serviciilor prestate.
Venituri din construcție/serviciu	Nu se recunoaște profit distinct în faza de construcție, deoarece creanța aferentă obiectului transmis se compensează cu datoria aferentă obiectului primit în folosință.	Venitul contractual se recunoaște la recepția lucrărilor/serviciilor, potrivit condițiilor contractuale și regulilor SNC aplicabile.
Amortizare	Se calculează pe durata contractului PPP, dar nu mai mult decât durata de utilizare stabilită conform SNC „Imobilizări necorporale și corporale”.	Nu se calculează amortizare de către partenerul privat după finalizarea prestației, deoarece obiectul nu rămâne în evidența acestuia.
Rezultat financiar	Se formează treptat în faza de operare.	Rezultatul se formează pe măsura recunoașterii veniturilor și costurilor aferente lucrării

Sursa: elaborat de autor în baza Codului civil și Indicațiilor metodice [21,91]

Analiza comparativă a contractelor de antrepriză și prestări servicii, în condițiile PPP, confirmă că același proiect investițional poate produce efecte contabile diferite, în funcție de forma contractuală aleasă. În cazul contractului de antrepriză PPP, partenerul privat nu execută doar o lucrare pentru partenerul public, el construiește obiectul, îl transmite partenerului public, apoi îl primește în folosință pentru exploatare pe durata contractului. În contractul de prestări servicii, relația economică este mai simplă: partenerul privat execută lucrarea, recunoaște venitul contractual și nu mai participă ulterior la exploatarea complexului sportiv. Modul de contabilizare comparativ este prezentat în anexa 20.

Analizând înregistrările contabile din anexa 20, vom examina diferențele tranzacționale aferente contractelor de antrepriză și prestări servicii.

Prima diferență privește activul recunoscut în contabilitate. În contractul PPP, obiectul construit generează la partenerul privat un activ aferent contractului, reflectat prin subcontul analitic propus *123.10 „Mijloace fixe aferente parteneriatului public-privat”*, în sumă de 112 500 000 lei. Acest activ apare deoarece partenerul privat urmează să recupereze investiția prin utilizarea și exploatarea obiectului pe durata contractului. În contractul de prestări servicii, asemenea activ nu se recunoaște. Lucrarea este executată și transmisă partenerului public, iar partenerul privat nu mai păstrează un drept economic asupra obiectului construit. Prin urmare,

efectul asupra bilanțului este diferit: contractul PPP majorează activele imobilizate ale partenerului privat, pe când prestarea serviciilor generează, în principal, creanță și venit contractual.

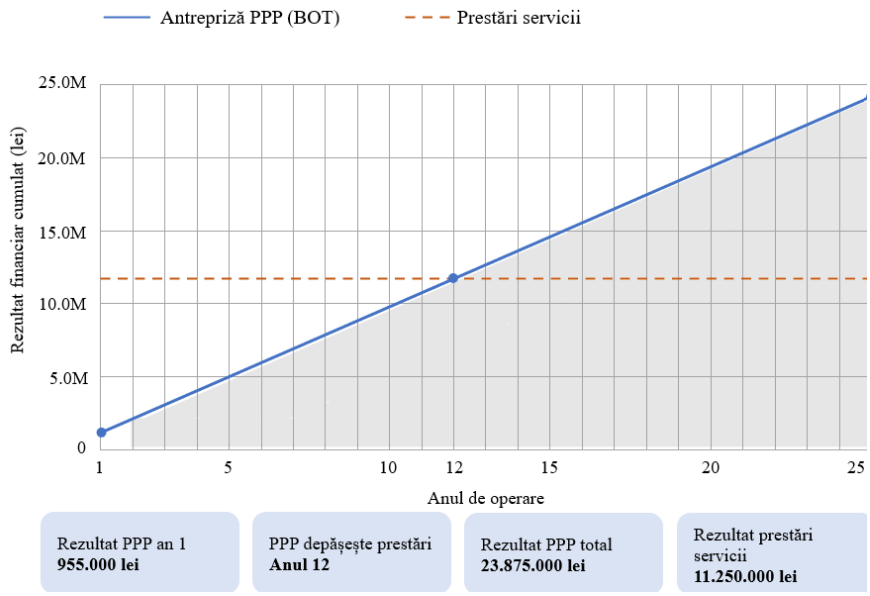
A doua diferență ține de venituri. În contractul PPP, partenerul privat nu recunoaște un profit separat în faza de construcție. Valoarea obiectului transmis partenerului public se compensează cu obligația aferentă obiectului primit în folosință. Veniturile apar ulterior, în faza de exploatare. În primul an, veniturile brute din exploatare constituie 11 500 000 lei, din care 15%, adică 1 725 000 lei, revin partenerului public. Partenerului privat îi rămâne suma de 9 775 000 lei. În contractul de prestări servicii, venitul se recunoaște la finalizarea și recepția lucrării, în sumă de 123 750 000 lei, calculată ca valoare a costurilor efective majorată cu marja contractuală de 10%. Astfel, în contractul de prestări servicii rezultatul se formează rapid, la momentul transmiterii lucrării, iar în contractul PPP acesta se formează treptat, din exploatarea obiectului.

A treia diferență privește costurile și momentul recunoașterii lor. În contractul PPP de antrepriză, costurile de construcție de 112 500 000 lei nu se trec imediat la costul vânzărilor. Ele se transformă într-un activ amortizabil, iar recuperarea lor are loc pe durata de operare a contractului. În cazul analizat, amortizarea anuală constituie 4 500 000 lei, calculată prin raportarea valorii activului la durata de 25 ani. La aceasta se adaugă costurile curente de exploatare de 4 320 000 lei. În contractul de prestări servicii, costul efectiv de 112 500 000 lei se decontează la costul vânzărilor odată cu recunoașterea venitului contractual. Diferența este importantă: în antrepriză costul influențează rezultatul pe termen lung, prin amortizare și exploatare, iar în cazul contractului de prestări servicii costul se recunoaște la finalizarea lucrării sau pe etape de finalizare a serviciilor.

A patra diferență se referă la riscurile asumate. Contractul de antrepriză presupune un risc economic mai ridicat pentru partenerul privat. Acesta depinde de veniturile viitoare din exploatare, de nivelul cererii, de costurile de întreținere, de tarife și de capacitatea de recuperare graduală a investiției. În exemplul analizat, rezultatul contabil al primului an de operare este de 955 000 lei, calculat ca diferență între venitul aferent partenerului privat de 9 775 000 lei și costurile totale de exploatare de 8 820 000 lei. În contractul de prestări servicii, riscul este mai redus și se limitează, în principal, la executarea lucrării, recepția acesteia și încasarea creanței contractuale. Partenerul privat obține un rezultat contabil de 11 250 000 lei, determinat ca diferență între venitul contractual de 123 750 000 lei și costul efectiv de 112 500 000 lei, fără să suporte ulterior riscul de exploatare a complexului.

Totuși, această comparație nu trebuie utilizată pentru calificarea juridică a unui PPP actual. Conform redacției actuale a Legii nr.179/2008 [102], calificarea contractului depinde de studiul de fezabilitate, de transferul unei părți semnificative a riscului de operare și de criteriul privind proveniența majoritară a veniturilor din plățile partenerului public.

Contractele analizate mai sus se deosebesc atât după modul de contabilizare a tranzacțiilor, dar și după modul de formare a rezultatului financiar în timp. Aspectul legat de formarea rezultatului este prezentat în figura 2.1.

Notă: *valorile utilizate în figură sunt nominale și se presupune că veniturile și costurile sunt constante. Calculul nu include influența actualizării fluxurilor de numerar, inflația, variația cererii, reparațiile capitale, modificările tarifare sau impozitul pe venit.*

Fig. 2.1. Diferența de calcul a rezultatului financiar în contractul de antrepriză și prestări servicii

Sursa: elaborată de autor în baza exemplului de mai sus

În figura 2.1 se observă modul diferit de formare a rezultatului financiar. În cazul când se prestează servicii clasice, rezultatul se recunoaște la finisare sau pe etape. În cazul contractului de antrepriză în PPP, rezultatul se calculează pe etape pe parcursul cât se exploatează obiectul. Modul diferit de calcul contează pentru partenerul privat. Forma de contract aleasă nu ar depinde doar de forma juridică. Ea presupune capacitate de finanțare pe termen lung, asumarea riscului de exploatare și recuperarea treptată a investiției. De aceea, analiza nu poate rămâne doar la comparația dintre contractul de antrepriză și prestări servicii. Este necesar de examinat și modul concret în care antrepriza PPP se realizează în practică.

În continuare, modalitățile: proiectare–construcție–operare, construcție–operare–reînnoire, construcție–operare–transfer și construcție–transfer–operare sunt examinate ca succesiuni tehnico-economice ale realizării proiectului, utile pentru analiza circuitului contabil al costurilor, bunurilor și veniturilor, fără a fi tratate drept forme juridice actuale ale PPP [91,101, art.18].

Varianta A. Proiectare - construcție - operare. Partenerul privat proiectează, construiește și exploatează complexul sportiv pe durata contractului. Obiectul este recunoscut la partenerul privat ca imobilizare aferentă PPP și se amortizează pe durata contractuală de 25 ani. La expirarea

contractului, amortizarea acumulată se decontează, iar obiectul este transmis partenerului public conform condițiilor contractuale.

Varianta B. Construcție – operare - transfer. Partenerul privat construiește complexul sportiv, îl exploatează pe durata contractului și îl transmite partenerului public la expirarea termenului contractual. Tratamentul contabil este apropiat de varianta A, cu deosebirea că accentul juridico-economic cade pe transferul final al obiectului către partenerul public.

Varianta C. Construcție - operare - reînnoire. Partenerul privat construiește și exploatează complexul sportiv, iar contractul prevede efectuarea unor lucrări de reînnoire în anul 10. Se presupune că lucrările de reînnoire sunt capitalizabile și constituie 8 000 000 lei. Acestea se amortizează pe perioada rămasă a contractului, respectiv 15 ani: 8 000 000 lei : 15 ani = 533 333 lei/an. Dacă lucrările ar avea caracter de întreținere curentă, acestea nu ar majora valoarea activului și s-ar reflecta în costurile/cheltuielile perioadei.

Varianta D. Construcție – transfer - operare. Partenerul privat construiește obiectul, îl transmite partenerului public după finalizarea construcției, apoi îl primește în folosință pentru exploatare pe durata contractului. În această variantă apar operațiuni specifice de transmitere a obiectului către partenerul public, recunoaștere a obiectului primit în folosință și compensare reciprocă a creanței și datoriei aferente aceluiași obiect.

Varianta E. Reabilitare – operare - transfer. Partenerul public transmite partenerului privat un complex sportiv existent, în valoare de 20 000 000 lei, pentru reabilitare și operare. Bunul public primit nu se recunoaște în bilanțul partenerului privat, ci se reflectă extrabilanțier. Partenerul privat suportă costuri proprii de reabilitare în sumă de 12 000 000 lei, care se capitalizează ca obiect distinct de evidență. Costurile de reabilitare se amortizează pe durata contractului de 25 ani: 12 000 000 lei : 25 ani = 480 000 lei/an.

Calculele indicatorilor din anexa 20 sunt următoarele:

a) Venitul aferent partenerului privat: 11 500 000 lei − 1 725 000 lei = 9 775 000 lei.
b) Rezultatul contabil înainte de impozitare în primul an în variantele A, B și D: 9 775 000 lei − 8 820 000 lei = 955 000 lei.
c) Amortizarea anuală a reînnoirii în varianta C: 8 000 000 lei : 15 ani = 533 333 lei.
d) Costurile totale după reînnoire în varianta C: 4 500 000 lei + 533 333 lei + 4 320 000 lei = 9 353 333 lei.
e) Amortizarea anuală a costurilor de reabilitare în varianta E: 12 000 000 lei : 25 ani = 480 000 lei.
f) Costurile totale de exploatare în varianta E: 480 000 lei + 4 320 000 lei = 4 800 000 lei.

g) Rezultatul contabil înainte de impozitare în primul an în varianta E: 9 775 000 lei − 4 800 000 lei = 4 975 000 lei.

În baza acestor date, în anexa 21 sunt prezentate comparativ înregistrările contabile aferente celor cinci variante analizate. Analiza comparativă prezentată în anexa 21 demonstrează că modalitatea contractuală a contractului de antrepriză PPP în condițiile actuale, influențează direct recunoașterea activului, momentul transmiterii obiectului, calcularea amortizării și modul de formare a rezultatului contabil la partenerul privat. În variantele proiectare–construcție–operare și construcție–operare–transfer, partenerul privat acumulează costurile construcției, recunoaște obiectul ca imobilizare aferentă PPP și îl amortizează pe durata contractului.

Varianta construcție–operare–reînnoire presupune că costurile ulterioare de reînnoire se capitalizează numai dacă majorează beneficiile economice aferente obiectului. În cazul PPP, entitatea trebuie să stabilească mai întâi ce activ sau drept recunoaște în contabilitate. Ulterior se aplică regulile privind contabilizarea costurilor ulterioare.

Varianta construcție–transfer–operare are altă construcție de logică. După finalizare obiectul se transmite partenerului public, iar ulterior este primit în folosință de partenerul privat. În contabilitate se recunosc creanțele și datoriile aferente acestor operațiuni, care ulterior se compensează.

Pentru varianta reabilitare–operare–transfer sunt caracteristice următoarele. Bunul public ca obiect al PPP nu se recunoaște în bilanțul partenerului privat. Fiind primit de partenerul privat, el se reflectă în conturile extrabilanțiere, dar în bilanț sunt contabilizate numai costurile proprii de reabilitare care îndeplinesc condițiile de capitalizare.

Un alt tip de PPP poate avea loc prin încheierea unui *contract de societate civilă*. Se menționează că acest tip de contract nu este prevăzut de art. 18 din Legea nr.179/2008, [102]. Cu toate acestea, această formă este reglementată juridic de Codul civil al RM [21], iar aspectele contabile sunt descrise în SNC „Părți afiliate și contracte de societate civilă” [183] și Indicațiile metodice [91].

Potrivit prevederilor Codului civil al RM, prin contractul de societate civilă, două sau mai multe persoane (asociați, participanți) se obligă reciproc să urmărească în comun scopuri economice ori alte scopuri, fără a constitui o persoană juridică, împărțind între ele foloasele şi pierderile [21, art.1926].

Conform SNC „Părți afiliate şi contracte de societate civilă”, un contract de societate civilă este un angajament comun de tip exploatare în participație în cadrul căruia două sau mai multe părți desfășoară o activitate economică supusă controlului comun fără a constitui o persoană juridică, împărțind între ele beneficiile (foloasele) şi pierderile [183]. SNC prevăd că existența controlului

comun presupune ca deciziile privind activitățile relevante să necesite consimțământul unanim al părților.

În standardele internaționale nu există noțiunea de contract de societate civilă. În IFRS 11 [83], contractul de societate civilă poate fi analizat ca angajament comun numai dacă există control comun, iar deciziile privind activitățile relevante se iau cu acordul unanim al părților.

Un angajament comun există atunci când două sau mai multe părți dețin controlul comun asupra acestuia. Conform IFRS un angajament comun poate fi o operațiune în participație sau o asociere în participație [83].

Indicațiile metodice stipulează că contractele de societate civilă prevăd că veniturile şi cheltuielile înregistrate/suportate în activitatea societății civile se împart între asociați proporțional cu cota lor de participare în activitatea societăţii civile [91, pct.35].

Autorul a abordat anterior particularitățile juridice și contabile ale contractului de societate civilă într-o lucrare științifică publicată. În cadrul prezentei cercetări, rezultatele respective sunt valorificate și dezvoltate printr-o analiză metodologică aprofundată, completată cu exemple aplicative și recomandări privind perfecționarea tratamentului contabil în cadrul contractelor de PPP [163].

Contabilitatea operațiunilor de societate civilă se organizează după forma societății civile care poate fi: *fără active comune şi cu active comune* [91, pct.38].

În cadrul societății civile *fără active comune*, fiecare asociat contabilizează operaţiunile economice aparte, le reflectă pe subconturi sau conturi ale contabilității de gestiune. Cheltuielile, veniturile, creanțele şi datoriile aferente contractelor de societate civilă se contabilizează în baza SNC şi altor documente normative din domeniul contabilității [183]. Specific pentru așa gen de contracte sunt următoarele:

- ✓ fiecare asociat în baza procesului-verbal sau altui document conform contractului transmite asociatului-conducător sau la toți asociații informații cu privire la cheltuieli, venituri, creanțe şi datorii. Indicatorii contabili prezintă la finele perioadei de gestiune sau la altă dată prevăzută. De asemenea are loc repartizarea între asociați a rezultatelor și bunurilor care au fost înregistrate după procedura indicată în contractul de societate civilă [57,183];
- ✓ venitul din vânzări și rezultatul financiar, în cazul operaţiunilor fără active comune, se repartizează în baza cotei-părți a fiecărui asociat sau poate fi altă bază de repartizare conform contractului. Se calculează ca produsul dintre venitul din vânzări şi rezultatul financiar cota-parte a asociatului. În asemenea caz veniturile, cheltuielile, bunurile sau rezultatul financiar aferent activității societăţii civile se contabilizează de fiecare asociat sau de către asociatul-conducător [91, p.41,42];

În cazul societății civile cu active comune, activele se reflectă în bilanțul asociatului conducător, care calculează amortizarea acestora și întocmește documentul de repartizare a veniturilor, costurilor sau rezultatului financiar obținut din utilizarea activelor controlate în comun.

Partenerul public înregistrează alte operațiuni în cazul contractului de societate civilă fără active comune:

- ✓ bunurile transmise ca contribuție se reflectă ca mișcare internă între sub-conturile deschise la conturile de evidență a activelor nefinanciare;
- ✓ cheltuielile aferente activității societății civile se contabilizează ca majorare concomitentă a cheltuielilor și a datoriilor;
- ✓ veniturile aferente activității societății civile se reflectă concomitent ca creanțe și venituri;
- ✓ bunurile primite ca rezultat al activității societății civile se înregistrează ca intrări de active nefinanciare și venituri aferente activelor intrate cu titlu gratuit [91, p.47].

Diferențele contabile dintre aceste două tipuri de societăți civile autorul demonstrează în baza un exemplu de proiect investițional. Acest proiect constă în construcția și exploatarea unui complex de parcări publice. El este realizat în două scenarii: fără active comune și cu active comune. Aplicarea aceluiași proiect în două scenarii are caracter comparativ și reprezintă o construcție metodologică de autor (exemplu prezentat în tabelul 2.2).

Consiliul municipal Chișinău, în calitate de partener public, și SRL „Urban Parking", în calitate de partener privat, încheie un contract de societate civilă pentru construirea unei parcări multietajate cu 300 de locuri. Valoarea totală a aporturilor inițiale ale asociaților este stabilită la 45 000 000 lei. Participația partenerului public constituie 20%, respectiv 9 000 000 lei, iar participația partenerului privat constituie 80%, respectiv 36 000 000 lei.

Partenerul public transmite în folosință terenul destinat construcției, evaluat la 600 000 lei, suportul administrativ pentru obținerea documentelor permisive, precum și alte contribuții patrimoniale sau financiare prevăzute în contract, astfel încât valoarea totală a participării sale să atingă 9 000 000 lei. Partenerul privat organizează lucrările de proiectare și construcție, asigură finanțarea principală a proiectului și este desemnat în calitate de asociat conducător. Costurile efective de construcție suportate în cadrul proiectului constituie 45 000 000 lei cu total de 300 locuri de parcare. Pentru evidențierea impactului contabil, același proiect este analizat în două scenarii alternative:

a) societate civilă fără active comune partenerul public primește 20% din bunurile create – 60 locuri (20% x 300). Valoarea locurilor transmise partenerului public: 60 locuri × 150 000 lei = 9 000 000 lei, iar valoarea locurilor rămase partenerului privat: 240 locuri × 150 000 lei = 36 000 000 lei.

b) societate civilă cu active comune. Locurile nu se repartizează dar se exploatează în comun ca parcare timp de 10 ani. Amortizarea anuală, dacă durata contractului este 10 ani: 45 000 000 lei : 10 ani = 4 500 000 lei. Venituri anul 1, de exemplu - 8 400 000 lei. Costuri de exploatare fără amortizare - 1 900 000 lei. Rezultat financiar 8 400 000 lei (venituri din exploatare) + 900 000 lei (partea anuală a contribuției partenerului public, 9 000 000 lei : 10 ani) − 6 400 000 lei (amortizare 4 500 000 lei + costuri 1 900 000 lei) = 2 900 000 lei. Cota partenerului public 20% - 580 000 lei, iar cota partenerului privat 80% - 2 320 000 lei.

Modul de contabilizare a tranzacțiilor economice este prezentat în tabelul 2.2.

Tabelul 2.2. Analiza comparativă a înregistrărilor contabile la partenerul privat în cadrul contractului de societate civilă fără active comune și cu active comune

Nr.	Conținutul operațiunii	Suma, lei	Fără active comune		Cu active comune	
			Debit	Credit	Debit	Credit
1	Reflectarea valorii terenului primit în folosință temporară conform contractului de societate civilă	600 000	926	-	926	-
2	Înregistrarea valorii contribuției partenerului public	9 000 000	223.3, 234	522.3	223.3, 234	535.SC
3	Încasarea valorii contribuției partenerului public	9 000 000	242	223.3	242	223.3
4	Reflectarea costurilor legate de construcția parcării	45 000 000	840	211, 13, 124, 21, 531, 33 etc.	840	211, 13, 124, 21, 531, 533 etc.
5	Reflectarea costului efectiv al construcției finalizate	45 000 000	216	840	123.10	840
6	Decontarea costului efectiv al locurilor de parcare transmise partenerului public (45 000 000 lei : 300 locuri × 60 locuri)	9 000 000	223.3	216	-	-
7	Compensarea reciprocă a creanței și datoriei față de partenerul public	9 000 000	522.3	223.3	-	-
8	Calcularea amortizării anuale a activului comun exploatat pe durata contractului (45000000 lei : 10 ani)	4 500 000	-	-	811.10	124
9	Reflectarea costurilor de exploatare ale parcării în primul an, conform documentelor primare	1 900 000	-	-	811.10	211, 13, 521, 531, 533 etc.
10	Decontarea veniturilor anticipate la venituri, în primul an, aferente contribuției primite de la partenerul public (9 000 000 lei : 10 ani)	900 000	-	-	535	611.10

Nr.	Conținutul operațiunii	Suma, lei	Fără active comune		Cu active comune	
			Debit	Credit	Debit	Credit
11	Înregistrarea veniturilor totale din exploatarea activului comun 1an	8 400 000	-	-	241, 242, 223.3	611.10
12	Decontarea costurilor totale ale activității comune în primul an (4 500 000 lei amortizare + 1 900 000 lei costuri de exploatare)	6 400 000	-	-	711.10	811.10
13	Repartizarea rezultatului financiar cuvenit partenerului public [(8 400 000 lei + 900 000 lei – 6 400 000 lei) × 20%]	580 000	-	-	351	522.3
14	Achitarea cotei rezultatului financiar cuvenite partenerului public	580 000	-	-	522.3	242
15	Scoaterea din evidența extrabilanțieră a terenului restituit partenerului public la expirarea contractului	600 000	-	926	-	926
16	Decontarea amortizării activului comun la expirarea contractului	45 000 000	-	-	124	123.10

Sursa: elaborat de autor

Denumire conturi contabile: 123 „Mijloace fixe”, subcontul 123.10 „Mijloace fixe aferente parteneriatului public-privat”, 124 „Amortizarea mijloacelor fixe”; 211 „Materiale”; 213 „Obiecte de mică valoare și scurtă durată”; 216 „Produse”; 223 „Creanțe ale părților afiliate”, subcontul 223.3 „Creanțe ale părților afiliate în cadrul contractelor de societate civilă”; 234 „Alte creanțe curente”, subcontul 234.5 „Creanțele aferente parteneriatului public-privat”; 242 „Conturi curente în monedă națională”; 351 „Rezultat financiar total”; 521 „Datorii comerciale curente”; 522 „Datorii curente față de părțile afiliate” , subcontul 522.3 „Datorii curente față de părțile afiliate în cadrul contractelor de societate civilă”; 531 „Datorii față de personal privind retribuirea muncii”; 533 „Datorii privind asigurările sociale și medicale”; 535 „Venituri anticipate curente”, subcontul 535.SC „Venituri anticipate curente aferente contractelor de societate civilă”; 611 „Venituri din vânzări”, subcontul 611.10 „Venituri din vânzări în cadrul contractelor de societate civilă”; 612 „Alte venituri din activitatea operațională”; 711 „Costul vânzărilor”, subcontul 711.10, „Costul vânzărilor în cadrul contractelor de societate civilă”; 840 „Costuri aferente contractelor de parteneriat public-privat”; 926 „Bunuri primite în cadrul parteneriatului public-privat”.

În exemplul privind contractul de societate civilă au fost utilizate mai multe subconturi și conturi analitice, propuse pentru a separa operațiunile aferente activității comune de celelalte operațiuni ale entității. Contul 351 „Rezultat financiar total” se utilizează pentru reflectarea repartizării rezultatului financiar aferent activității comune, după determinarea rezultatului perioadei de gestiune. În funcție de politicile contabile ale entității, repartizarea poate fi evidențiată și prin alte conturi sau subconturi analitice destinate rezultatului aferent societății civile. Astfel, pentru evidența activelor aferente contractelor de societate civilă cu active comune se propune deschiderea contului analitic *123.10.SC „Mijloace fixe în societate civilă”* la subcontul *123.10 „Mijloace fixe aferente parteneriatului public-privat”*. Utilizarea acestui subcont permite evidența analitică a activelor exploatate în comun și calcularea amortizării aferente acestora. Costurile aferente contractului de societate civilă se contabilizează cu ajutorul contului de gestiune *840 „Costuri aferente contractelor de parteneriat public-privat”,* care e folosit pentru acumularea

costurilor care se suportă în activitatea comună. Bunurile primite în baza contractului nu se recunosc în bilanțul partenerului privat. Ele se reflectă în extrabilanț la contul propus *926 „Bunuri primite în cadrul parteneriatului public-privat*". Contul analitic *„Costuri în cadrul contractelor de societate civilă"* la contul 811 „Activități de bază", subcontul *611.10 „Venituri din vânzări aferente contractelor de societate civilă"* la contul 611 „Venituri din vânzări", și subcontul *711.10 „Costul vânzărilor aferente contractelor de societate civilă"* la contul 711 „Costul vânzărilor" se propun a fi aplicate la contabilizarea operațiilor din activitatea de exploatare. Ele sunt destinate pentru evidența costurilor, veniturilor și costului vânzărilor aferente contractului de societate civilă separat de alte activități și trebuie incluse în politice contabile și planul de conturi de lucru al entității. În cazul bunurilor cu regim TVA diferit, se va aplica prorata TVA. De asemenea, în asa situații, valoarea bunurilor repartizate trebuie stabilită în baza coeficienților stabiliți în baza valorii de piață sau valorii juste.

Diferența dintre cele două scenarii este semnificativă. În cazul societății civile fără active comune, costurile de construcție a parcării care s-au acumulat în contul *840 „Costuri aferente contractelor de parteneriat public-privat"* se contabilizează la contul 216 „Produse". Partea din produse aferentă partenerului public se transmite acestuia fără a înregistra venituri sau costuri.

Autorul menționează că în cazul societății civile cu active comune, costurile legate de construcția parcării se reflectă în contabilitate la asociatul conducător ca mijloc fix, care se amortizează pe durata contractului. Aceste momente influențează asupra informației din situațiile financiare, dar și structura activelor și rezultatelor. Deci diferența dintre cele două forme ale societății civile nu e legată numai de modul juridic de organizare a colaborării.

Elementul de noutate al comparației constă în a analiza același proiect investițional în ambele forme ale societății civile, pentru a evidenția efectul formei contractuale asupra bilanțului și rezultatului financiar. Se analizează separat modul de recuperare a investiției și repartizarea rezultatului financiar între partenerul public și partenerul privat. Contribuția metodologică nu califică societatea civilă drept PPP actual, ci demonstrează efectul contabil al drepturilor și al mecanismului de repartizare. Astfel, același proiect realizat prin contract de societate civilă poate avea efecte contabile diferite, în funcție de existența sau inexistența activelor comune, conform SNC și clauzelor contractuale (anexa 22).

Analiza comparativă din anexa 22 evidențiază diferențe juridice și contabile între prestarea serviciilor, antrepriză și societatea civilă. Ele sunt reglementate de acte normative speciale, fiecare având tratamentul său.

Autorul a efectuat unele analize cu privire la TVA în cadrul unor cercetări anterioare. Acolo au fost specificate particularitățile TVA aferente acestor operațiuni. În opinia autorului, în scopul

stimulării investițiilor cu privire la contractele PPP, e necesar aplicarea unor facilități în domeniul TVA pentru bunurile și activitățile care fac parte din proiectele de interes public [148].

Contractul de prestări servicii este utilizat preponderent în domeniul sănătății, infrastructurii sociale, deoarece are un avantaj la monitorizarea veniturilor. Totuși, faptul că e lipsă de ghiduri metodologice specifice PPP, aplicarea IFRS 15 [84] și Indicațiilor metodice [91] este neuniformă. Faptul dat afectează comparabilitatea situațiilor financiare.

La rândul său, contractele de antrepriză preponderent se aplică în proiectele de infrastructură și au o complexitate contabilă mai mare. Aceasta are loc din cauza aplicării metodei stadiului de execuție. Această metodă, chiar dacă este în concordanță cu standardele internaționale (IFRS 15, IPSAS 32) are unele dificultăți în practică la determinarea gradului de finalizare a lucrărilor. În comparație cu acestea, contractul de societate civilă e mai puțin utilizat în cadrul PPP, deoarece creează unele incertitudini cu privire la raportarea rezultatelor comune.

În urma analizei efectuate în acest capitol, se concluzionează că este necesară armonizarea legislației naționale cu standardele internaționale de raportare financiară (IFRS 15, IPSAS 32). Considerăm că elaborarea unui *Ghid metodologic privind contabilitatea contractelor parteneriatului public-privat* ar duce la creșterea gradului de transparență și la o comparabilitate a informațiilor contabile. În așa mod se va consolida și încrederea partenerilor publici, privat și a investitorilor. De asemenea, considerăm că Indicațiile metodice privind contabilitatea PPP trebuie actualizate, deoarece Legea nr.179/2008 [105] modificată indică alte forme de contracte, PPP contractual și instituțional.

2.2. Tratamentul contabil comparativ al contractelor de locațiune/arendă, concesiune și gestiune delegată în cadrul parteneriatului public-privat

Proiectele de infrastructură și serviciile publice în cadrul PPP pot fi realizate prin contracte care au unele elemente economice comune, dar nu au aceleași efecte juridice și contabile. În cazul locațiunii sau arendei, operatorul primește în folosință temporară bunul public. Concesiunea îi acordă dreptul de a executa lucrări ori de a presta și gestiona servicii, cu asumarea unui risc de operare. Gestiunea delegată îmbină prestarea serviciilor publice cu administrarea infrastructurii aferente. Din aceste diferențe rezultă tratamente diferite pentru bunurile primite, investițiile realizate și obligațiile față de partenerul public.

Din punct de vedere juridic, locațiunea/arenda, concesiunea și gestiunea delegată nu pot fi incluse automat în aceeași categorie. Art. 18 alin. (1) din Legea nr. 179/2008 [102] prevede două forme de parteneriat public-privat: PPP contractual și PPP instituțional. Totodată, art. 2^1 alin. (3) [102] stabilește că un contract se atribuie potrivit Legii PPP numai dacă studiul de fezabilitate arată

că acesta nu intră sub incidența Legii nr. 131/2015 privind achizițiile publice [110], a Legii nr. 121/2018 privind concesiunile [99] sau a Legii nr. 74/2020 privind achizițiile sectoriale [109]. Dacă studiul stabilește că raportul este o concesiune, contractului i se aplică prevederile ale legislației concesiunilor. Dacă nu intră în aceste categorii și întrunește condițiile Legii nr. 179/2008 [102], el poate fi atribuit ca PPP.

Indicațiile metodice au fost elaborate pentru contabilitatea operațiunilor realizate în procesul PPP și cuprind reguli aparte pentru locațiune/arendă și pentru concesiune. Aceste reguli sunt necesare pentru contabilizarea operațiunilor, însă nu înlocuiesc calificarea juridică a contractului. Denumirea și atribuirea contractului se stabilesc conform legii aplicabile, iar recunoașterea elementelor contabile se efectuează conform SNC, Indicațiilor metodice și condițiilor contractuale concrete.

În consecință, analiza acestor contracte urmărește delimitarea efectelor contabile generate de transmiterea aceluiași bun public în locațiune/arendă sau în concesiune. IFRS 16 și standardele internaționale privind acordurile de concesiune pot fi utilizate doar drept bază de comparație, în măsura în care lucrarea analizează raportarea conform standardelor internaționale. Pentru entitățile care aplică SNC, tratamentul contabil se bazează pe standardele naționale și pe Indicațiile metodice aplicabile PPP.

Locațiunea/arenda presupune transmiterea temporară a dreptului de folosință asupra unui bun, fără transferul dreptului de proprietate. În proiectele de infrastructură și servicii publice, partenerul public păstrează bunul în patrimoniul său, iar operatorul îl utilizează pentru activitățile stabilite în contract. Din acest motiv, problema contabilă principală nu constă în recunoașterea bunului public ca activ propriu al operatorului, dar în delimitarea evidenței extrabilanțiere, a plăților de locațiune, a costurilor de întreținere și a lucrărilor efectuate asupra bunului.

Potrivit pct. 53-56 din Indicațiile metodice [91], bunul public transmis în locațiune/arendă se evidențiază la operator fără a fi tratat automat ca activ propriu. Partenerul public păstrează dreptul de proprietate, iar operatorul primește folosința temporară și își asumă obligațiile prevăzute în contract. În contabilitate trebuie separate valoarea bunului primit, plățile datorate, cheltuielile de întreținere și lucrările care pot fi recuperate ori compensate de partenerul public.

Conform SNC „Contracte de leasing" noțiunea de locațiunea/arendă este definită ca leasing și reprezintă un contract potrivit căruia locatorul cedează locatarului, contra unei plăți sau serii de plăți, dreptul de utilizare a activului pentru o perioadă convenită de timp [181].

Deși Directiva 2013/34/UE nu oferă o definiție expresă a contractului de locațiune, aceasta permite ca tratamentul contabil al acestuia să fie reglementat de legislația națională, în conformitate cu principiile generale acceptate. În majoritatea statelor membre ale UE, acest

tratament este corelat cu IFRS 16 „Contracte de leasing” sau cu reglementările naționale echivalente [85].

Conform IFRS 16 „Contracte de leasing”, contractul de leasing este un contract, sau o parte a unui contract, care acordă dreptul de a utiliza un activ (activul-suport) pentru o anumită perioadă de timp în schimbul unei contravalori [85]. Comparativ cu contractele clasice de locațiune, în cadrul PPP acestea prezintă câteva caracteristici specifice:

a) durata extinsă a contractului, corelată cu durata proiectului PPP;
b) integrarea în structura contractuală a proiectului, alături de contractul principal de PPP;
c) corelarea cu obligațiile investiționale ale partenerului privat;
d) posibilitatea transferului sau restituirii activelor la finalul contractului;
e) implicații privind alocarea riscurilor între partenerul public și cel privat.

În proiectele de infrastructură, locațiunea/arenda poate fi încheiată ca raport de sine stătător sau poate însoți un aranjament contractual mai larg. Complexitatea contabilă crește atunci când durata folosinței este legată de perioada investiției, operatorul trebuie să repare ori să modernizeze bunul, iar contractul stabilește reguli speciale privind compensarea lucrărilor și restituirea activului. Aceste elemente, și nu simpla denumire a contractului, explică diferențele față de locațiunea clasică (tabelul 2.3).

Tabelul 2.3. Particularitățile contractelor de locațiune/arendă în PPP comparativ cu contractele clasice de locațiune

Criteriu	Contract de locațiune clasic	Contract de locațiune în PPP
Durata	de regulă scurtă/medie stabilită după necesitatea de folosință	corelată cu durata PPP, durata investiției sau a serviciului
Obiect	bunuri individuale	bunuri publice și elemente de infrastructură
Scop	utilizare economică a bunului	utilizarea bunului pentru o activitate sau un serviciu stabilit prin contract
Investiții	de regulă, limitate și conform condițiilor din contract	pot include reparații, modernizări și obligații de restituire
Regim juridic și contabil	Cod civil, SNC „Contracte de leasing” și clauzele contractuale	Contract PPP, Indicații metodice privind particularitățile contabilității în procesul realizării parteneriatului public-privat

Sursa: elaborat de autor în baza [21,91]

Conform Indicațiilor metodice partenerul privat ţine contabilitatea operaţiunilor aferente contractelor de locaţiune/arendă în conformitate cu prevederile SNC „Contracte de leasing”. Astfel potrivit Indicaţiilor metodice la contabilizarea operaţiunilor aferente contractului de locaţiune/arendă partenerul privat se fundamentează pe următoarele reguli de bază [91, pct.56]:

a) Bunurile primite în locaţiune/arendă se reflectă în conturile extrabilanţiere la valoarea convenită de părţi;

b) Costurile direct atribuibile intrării (restituirii) bunurilor primite în locaţiune/arendă precum şi cele aferente întreţinerii acestora, care conform condiţiilor contractului se suportă de către locatar (partenerul privat), se contabilizează în conformitate cu pct. 29-32 din SNC „Contracte de leasing";
c) Plata de locaţiune/arendă se înregistrează concomitent ca majorare a costurilor şi cheltuielilor curente şi a datoriilor;
d) Valoarea de vânzare a lucrărilor de reparaţie transmise partenerului public se înregistrează concomitent ca majorarea creanțelor şi veniturilor curente;
e) Creanţele şi datoriile curente se decontează reciproc.

Ca urmare a celor menționate, partenerul privat contabilizează bunurile primite în locațiune în conturile extrabilanțiere, în special *911 „Imobilizări corporale primite în leasing (arendă, locațiune) operațional"* [159].

Aspectele juridice și contabile în cadrul contractelor de locațiune și arendă au fost analizate detaliat de autor într-o altă lucrare științifică publicată [164]. În prezenta teză sunt utilizate elementele de bază pentru dezvoltarea cercetării. În special autorul propune utilizarea contului de gestiune *840 „Costuri aferente contractelor de parteneriat public-privat"*. În cadrul lui se recomandă de deschis contul analitic *„Costuri aferente contractelor de locațiune"* pentru contabilizarea costurilor legate de realizarea contractului.

Concesiunea se deosebește de locațiune/arendă pe mai multe dimensiuni. Operatorul privat trebuie să contabilizeze bunul primit în folosință, lucrările ori serviciile prestate, modul de recuperare a investiției. De asemenea o atenție aparte are tratamentul dreptului de exploatare și riscurile de operare.

O situație de caz în acest domeniu este construcția complexului polivalent Arena Chișinău, realizat în baza HG nr. 250 din 21 martie 2018 [189,69]. Deși juridic nu este o concesiune, proiectul dat are trăsături economice și contractuale cu cele ale concesiunii de servicii publice.

Complexul polivalent Arena Chișinău a fost construit în regim de parteneriat între stat și compania privată turcă „Summa Turizm Yatirimciligi A.Ş.", potrivit modelului BOT, care presupune finanțarea, edificarea, exploatarea și ulterior transmiterea bunului în proprietatea statului [69,189].

Proiectul are o durată contractuală de 25 de ani și vizează dezvoltarea unei infrastructuri moderne pentru activități sportive, culturale și economice, destinate utilizării publice. Totuși, modelul BOT, durata contractului și transmiterea finală a bunului nu sunt suficiente pentru a-l califica drept concesiune. Cu referire la proiectul Arena Chișinău, IFRIC 12 [81] și IPSAS 32 [93] pot fi utilizate ca repere comparative numai după verificarea controlului exercitat de partenerul

public asupra serviciului, beneficiarilor și tarifelor, precum și asupra interesului rezidual în infrastructură. În lipsa contractului și a datelor necesare, exemplul rămâne unul contextual și nu justifică aplicarea automată a unui model contabil internațional.

Concesiunile de lucrări și concesiunile de servicii sunt reglementate de Legea nr. 121/2018 [99]. Legea nr. 22/2025 [112] în varianta nouă va intra în vigoare la 27 martie 2027, iar la aceeași dată Legea nr. 121/2018 [99] va fi abrogată, potrivit art. 54 alin. (1) și alin. (3). Până atunci, contractele se atribuie și se execută în baza Legii nr. 121/2018 [99]. Noua lege este relevantă pentru modificările care vor urma, iar art. 55 păstrează regimul juridic aplicabil procedurilor și contractelor inițiate anterior intrării sale în vigoare [112].

Abordată în sens larg în doctrina economică, *concesiunea* reprezintă o formă de gestiune a serviciului public și, implicit, a interesului general, fiind indisolubil legată de noțiunea de serviciu public. În acest context, rezultă că încheierea contractului de concesiune trebuie să urmărească întotdeauna interesul public. Numai în aceste condiții poate fi asigurat echilibrul dintre interesul general și interesul particular al operatorului economic de a obține beneficii [10,35,63].

Potrivit art.3 din Legea nr.121/2018, concesiunea este un contract de lucrări sau servicii prin care statul sau UAT încredințează executarea lucrărilor/prestarea și gestionarea serviciilor, unui sau mai multor operatori economici (persoană fizică sau juridică, inclusiv străină, de drept privat, grup sau asociere, inclusiv temporară, de astfel de persoane, cu excepţia persoanelor juridice înregistrate în jurisdicţiile ce nu implementează standarde internaţionale de transparenţă), precum și exploatarea bunurilor accesorii lucrărilor/serviciilor ce fac obiectul concesiunii, în care contraprestaţia pentru lucrări/servicii este reprezentată fie exclusiv de dreptul de a exploata lucrările/serviciile ce fac obiectul concesiunii, fie de dreptul respectiv însoţit de o plată [99, art.3].

Elementul care separă concesiunea de o achiziție publică este transferul către concesionar al unui risc real de operare, legat de cerere și/sau ofertă, astfel cum rezultă din art. 3 al Legii nr. 121/2018 [99]. În condiții normale de exploatare, concesionarului nu trebuie să-i fie garantată recuperarea integrală a investițiilor și a costurilor, deoarece o asemenea garanție ar reduce substanțial riscul pe care se bazează concesiunea.

Directiva 2014/23/UE definește concesiunile ca contracte cu titlu oneros, încheiate în scris, prin care autoritățile sau entitățile contractante încredințează operatorilor economici executarea de lucrări ori prestarea și gestionarea de servicii [38].

În redacțiile anterioare ale Legii nr. 179/2008 [101], concesiunea era legată de formule precum proiectare-construcție-operare sau construcție-operare-transfer, ceia ce explică includerea ei în Indicațiile metodice din 2018 [91]. În redacție actuală, însă, art. 2^1 alin. (3) din Legea nr. 179/2008 [102] cere ca studiul de fezabilitate să stabilească mai întâi dacă raportul intră sub

incidența legii concesiunilor. Dacă răspunsul este afirmativ, contractul se atribuie potrivit Legii nr. 121/2018 [99], iar formula BOT sau o altă combinație contractuală nu schimbă această calificare.

În Manualul privind practicile de implementare a proiectelor de PPP şi concesiunilor, se menţionează că „*concesiunea obligă transferul riscului de operare către partenerul privat, în cazul în care acesta rămâne la instituţia publică, contractul nu poate fi numit concesiune, ci reprezintă un contract de achiziţii publice*" [120, p.24].

Transferul riscului de operare nu înseamnă că toate riscurile proiectului trec la concesionar. Partenerul public poate păstra riscuri privind proprietatea, modificarea reglementărilor sau forța majoră. Pentru calificarea contractului este important ca riscul de cerere și/sau de ofertă transferat concesionarului să fie real și suficient de important pentru a influența recuperarea investiției.

Prevederile Legii nr.121/2018 [99, art.4] se aplică concesiunilor, a căror durată este cel puțin 5 ani, dar nu mai mare de 35 de ani, a căror valoare estimată, calculată fără TVA, este egală cu sau mai mare decât următoarele praguri valorice:

a) pentru contractele de concesiune de lucrări – 10 000 000 lei;

b) pentru contractele de concesiune de servicii – 5 000 000 lei.

Legea nr. 22/2025 [112] va modifica modul de stabilire a duratei concesiunii. Potrivit art. 21 alin. (2), pentru contractele cu o durată mai mare de 5 ani, termenul trebuie justificat prin perioada necesară recuperării rezonabile a investițiilor și obținerii unei rentabilități. Art. 21 alin. (3) limitează durata la 35 de ani și permite prelungirea numai dacă durata totală nu depășește 40 de ani.

Conform prevederilor Legii nr. 121/2018 și literaturii de specialitate, principalele forme ale contractului de concesiune sunt [99, art.3]:

- *concesiune de lucrări.* Acesta are ca obiect executarea lucrărilor și exploatarea bunurilor accesorii acestora;
- *concesiune de servicii* care are ca obiect prestarea și gestionarea serviciilor, precum și exploatarea bunurilor accesorii acestora;
- *concesiuni mixte*, cuprinde elemente de concesiune de lucrări, și/sau de servicii ori alte elemente reglementate de acte normative, cu excepția Legii nr. 131/2015 [110] privind achizițiile publice

Potrivit Indicațiilor metodice principalele reguli de bază aferente contabilizării operațiunilor contractului de concesiune la partenerul privat sunt [91, pct.64-67]:

a) Contabilizează veniturile recunoscute și cheltuielile înregistrate din executarea lucrărilor și/sau prestarea serviciilor cu utilizarea obiectelor primite în concesiune în conformitate cu SNC „Venituri" și SNC „Cheltuieli". Dar ele nu determină singure modul de recunoaștere a

bunului public ori a dreptului de exploatare. Pentru această decizie se analizează separat controlul asupra bunului, dreptul de încasare, sursa remunerației și obligația de restituire.

b) Conform prevederilor contractului de concesiune poate recunoaște obiectele concesiunii în componența imobilizărilor corporale sau le înregistrează într-un cont extrabilanțier;
c) Imobilizările recunoscute se înregistrează în contabilitate la un subcont separat și sunt supuse amortizării în conformitate cu prevederile SNC „Imobilizări necorporale și corporale". Obiectele concesiunii nerecunosute în bilanț se reflectă extrabilanțier, de exemplu în contul *926 „Bunuri primite în cadrul parteneriatului public-privat*", analitic „*Bunuri primite în concesiune*".

Clauzele contractuale sunt baza documentară a operațiunilor, dar nu oferă concesionarului libertatea de a alege între recunoașterea în bilanț și înregistrarea în afara bilanțului. Modul de contabilizare se bazează pe drepturile efectiv primite, controlul beneficiilor, riscurile asumate, obligația de restituire și dreptul la compensație.

Conform art. 7 din Legea nr.121/2018, plata efectuată în baza contractului de concesiune se numește redevenţă. Redevenţa concesiunii se stabilește fie în natură, fie în bani sau în ambele forme, fie reprezintă valoarea investiţiilor necesare pentru realizarea îmbunătăţirilor ce urmează a fi aduse obiectului concesiunii și bunurilor accesorii lucrărilor și serviciilor ce fac obiectul concesiunii [99, art.7].

Redevenţa se stabilește pentru exploatarea tuturor obiectelor concesiunii în ansamblu sau pentru fiecare obiect în parte. Cuantumul, forma redevenţei, modul și termenele de achitare a ei se stabilesc în contractul de concesiune. Redevenţa nu trebuie confundată cu garanţia de participare la licitaţie, cu garanţia de bună executare a contractului.

În practica entităţilor autohtone plata redevenței concesiunii este condiționată şi de formele acesteia, care pot fi:

a) plată pentru o singură dată pentru întreagă durată a concesiunii (bonus);
b) plăţi periodice sub formă de chirie, rentă, plăți pentru extracția resurselor naturale sau pentru fabricarea produselor (royalty), sau
c) valoarea investițiilor necesare pentru realizarea îmbunătățirilor ce urmează a fi aduse obiectului concesiunii și bunurilor accesorii lucrărilor și serviciilor ce fac obiectul concesiunii.

Pornind de la conţinutul economic, plata de o singură tranșă pentru dreptul de utilizare a obiectului concesiunii se recunoaşte ca imobilizări necorporale, atunci când contractul de concesiune stabilește o durată și o valoare determinată pentru concesiune, potrivit criteriilor prevăzute în SNC „Imobilizări necorporale și corporale".

Plata fixă pentru dobândirea dreptului contractual de exploatare poate forma costul unei imobilizări necorporale dacă dreptul este identificabil, controlat de concesionar, are o durată determinată și poate fi evaluat credibil. În această situație, activul recunoscut este dreptul de exploatare, iar redevența reprezintă modalitatea prin care acest drept este achitat.

Atunci când plata fixă este eșalonată pe o perioadă lungă, trebuie verificat dacă apare o componentă semnificativă de finanțare. Dacă efectul este important, dreptul de exploatare și datoria se recunosc inițial la valoarea actualizată a plăților, iar diferența față de valoarea nominală se include treptat în cheltuielile financiare. Valoarea actualizată poate fi determinată prin relația $VA = \Sigma P_t/(1+r)^t$, unde P_t este plata aferentă perioadei, iar r este rata de actualizare justificată.

Plăţile periodice efectuate conform prevederilor contractului de concesiune se vor înregistra ca și costuri/cheltuieli curente în perioada de gestiune în care au fost calculate/suportate. Prevederile sunt incluse în Indicaţiile metodice [91, p.68].

Plățile periodice recunoscute ca costuri sau cheltuieli curente trebuie delimitate de plata care formează costul unui drept de exploatare. Prima categorie privește folosirea curentă a obiectului concesiunii, în timp ce a doua generează un activ amortizabil pe durata dreptului contractual.

Lucrările efectuate asupra obiectului concesiunii se clasifică după efectul lor economic și după mecanismul de recuperare. Reparațiile care mențin bunul în stare funcțională se recunosc la costuri sau cheltuieli curente. Modernizările care măresc beneficiile economice se contabilizează separat, iar compensarea lor din contul redevenței reprezintă un mecanism de decontare și nu stabilește natura activului recunoscut.

În Indicațiile metodice [91] se conţin două abordări referitoare la obiectul concesiunii în privinţa apartenenţei acestuia în cazul investiţiilor:

1. în cadrul parteneriatului public-privat realizat sub forma contractului de concesiune, partenerul public (concedentul) cesionează partenerului privat (concesionarului) drepturile sale de posesiune şi de folosinţă asupra obiectului concesiunii, rezervându-şi dreptul exclusiv de dispoziţie asupra acestuia [91, pct.58].
2. bunurile procurate pe seama mijloacelor proprii şi de altă natură, la fel, procurate cu mijloace proprii, precum şi îmbunătățirile aduse obiectului concesiunii, constituie proprietatea partenerului privat, dacă acestea pot fi separate de obiectul în cauză fără a-l prejudicia [91, pct.60].

În conformitate cu art.8 alin. (3), (4) din Legea nr. 121/2018, îmbunătățirile aduse obiectului concesiunii de către concesionar constituie proprietate publică a statului sau, după caz, a UAT [99, art.8].

Din punct de vedere contabil, bunul public trebuie separat de investițiile realizate de concesionar. Obiectul concesiunii rămâne, de regulă, în proprietatea partenerului public și se evidențiază extrabilanțier. Investițiile separabile pot fi recunoscute ca active distincte dacă sunt controlate de concesionar, iar pentru investițiile inseparabile se examinează perioada de recuperare, obligația de transfer și existența unui drept la compensare.

Pentru a evidenția diferența dintre locațiune/arendă și concesiune, este utilizat același activ public în două scenarii contractuale. Astfel, schimbarea tratamentului contabil nu este determinată de natura bunului sau a lucrării, ci de drepturile acordate operatorului, perioada de recuperare și obligațiile stabilite în contract. Se prezintă un exemplu pentru a valida aceste tratamente contabile.

Entitatea „Basconslux" SRL primește de la partenerul public același parc de distracții pentru copii, evaluat la 3 200 000 lei. În ambele scenarii sunt efectuate lucrări de modernizare de 260 000 lei, care măresc capacitatea de utilizare și beneficiile economice așteptate. În primul scenariu, bunul este transmis în locațiune pe 3 ani, iar după primul an partenerul public acceptă compensarea a 140 000 lei din contul plăților de locațiune; diferența de 120 000 lei se decontează în următoarele 12 luni. În al doilea scenariu, bunul este transmis în concesiune pe 11 ani. Modernizarea este efectuată după primul an, astfel încât perioada rămasă a dreptului de exploatare și perioada de amortizare sunt de 10 ani. Modul de contabilizare a principalelor tranzacții este prezentat în tabelul 2.4.

Tabelul 2.4. Analiza comparativă a înregistrărilor contabile la partenerul privat în cazul contractului de locațiune/arendă și contractului de concesiune

Nr.	Conținutul operațiunii	Suma, lei	Locațiune/arendă		Concesiune	
			Debit	Credit	Debit	Credit
1	Reflectarea valorii bunului public primit în folosință/exploatare	3 200000	911	-	926	-
2	Reflectarea plății lunare datorate partenerului public Operațiunea privind plata către partenerul public se analizează în pct. 2.3.	18 000	840, 811.L	521	811.C 713.C	521, 544
3	Reflectarea costurilor lucrărilor efectuate asupra parcului de distracții	260 000	261, 840	211, 213, 521 etc.	121	211, 213, 521 etc.
4	Recunoașterea valorii lucrărilor de reparație acceptate spre compensare de partenerul public	140 000	234.5.L	611	-	-
5	Compensarea creanței aferente lucrărilor acceptate cu datoria privind plata de locațiune	18 000 lunar	521	234.5.L	-	-
6	Decontarea lunară a părții nerecuperate a reparației suportate de partenerul privat [(260 000 - 140 000) : 12 luni]	10 000 lunar	713, 811.L	261, 840	-	-

Nr.	Conținutul operațiunii	Suma, lei	Locațiune/arendă		Concesiune	
			Debit	Credit	Debit	Credit
7	Transmiterea în exploatare a modernizării efectuate asupra obiectului concesiunii	260 000	-	-	123.6.C	121
8	Calcularea amortizării lunare a modernizării capitalizate (260 000 lei : 10 ani : 12 luni)	2 166,67	-	-	811.C 713.C	124.6.C
9	Scoaterea din evidență a bunului public la restituirea acestuia către partenerul public	3 200 000	-	911	-	926
10	Decontarea amortizării acumulate a modernizării la expirarea contractului de concesiune	260 000	-	-	124.6.C	123.6.C

Sursa: elaborat de autor în baza exemplului

Denumire conturi contabile: 121 „Imobilizări corporale în curs de execuţie”; 123 „Mijloace fixe”, subcontul 123.6 „Costuri ulterioare aferente obiectelor neânregistrate în bilanţ”, subcontul 123.6.C „Costuri ulterioare aferente obiectelor neânregistrate în bilanţ în contracte de concesiune”; 124 „Amortizarea mijloacelor fixe”, subcontul 124.6 „Amortizarea costurilor ulterioare aferente obiectelor neânregistrate în bilanţ”, subcontul 124.6.C „Amortizarea costurilor ulterioare aferente obiectelor neânregistrate în bilanţ în contracte de concesiune”; 211 „Materiale”; 213 „Obiecte de mică valoare şi scurtă durată”; 261 „Cheltuieli anticipate curente”; 234 „Alte creanţe curente”, subcontul 234.5 „Creanţele aferente parteneriatului public-privat”, subcontul 234.5.L „Creanţele aferente parteneriatului public-privat în contracte de locaţiune”; 428 „Alte datorii pe termen lung”; 521 „Datorii comerciale curente”; 544 „Alte datorii curente”; 611 „Venituri din vânzări”; 713 „Cheltuieli administrative”, subcontul 713.C „Cheltuieli administrative aferente contractelor de concesiune”; 811 „Activităţi de bază”, subcontul 811.L „Activităţi de bază aferente contractelor de locaţiune”, subcontul 811.C „Activităţi de bază aferente contractelor de concesiune”; 840 „Costuri aferente contractelor de parteneriat public-privat”; 911 „Imobilizări corporale primite în leasing (arendă, locaţiune) operaţional”; 926 „Bunuri primite în cadrul parteneriatului public-privat”.

Utilizarea subconturilor prevăzute în PGCC, 123.6 „Costuri ulterioare aferente obiectelor neînregistrate în bilanț”, 124.6 „Amortizarea costurilor ulterioare aferente obiectelor neînregistrate în bilanț”, 234.5 „Creanțe aferente parteneriatului public-privat”, presupune includerea acestora în planul de conturi de lucru și aprobarea prin politicile contabile ale entității. Contul extrabilanțier *926 „Bunuri primite în cadrul parteneriatului public-privat*” este o propunere metodologică ale autorului.

Modernizările efectuate asupra unui bun public care nu este înregistrat în bilanțul concesionarului pot fi evidențiate separat în cadrul contului 123 „Mijloace fixe”, dacă sunt îndeplinite criteriile de recunoaștere. Investiția se amortizează pe perioada în care concesionarul obține beneficii economice, fără a depăși termenul rămas al dreptului de exploatare. Existența unui drept la compensarea valorii neamortizate se analizează separat și influențează tratamentul la încetarea contractului.

Costurile ulterioare de modernizare și îmbunătățirile aduse obiectului concesiunii, care majorează beneficiile economice așteptate din utilizarea unui bun neânregistrat în bilanțul partenerului privat, se reflectă în componența mijloacelor fixe ca obiecte de evidență separate, conform prevederilor pct. 60 din SNC „Imobilizări necorporale și corporale” [187]. Investiția se

amortizează pe perioada în care concesionarul obține beneficii, fără a depăși termenul rămas al dreptului de exploatare. Existența unui drept la compensarea valorii neamortizate se analizează separat și influențează tratamentul contabil la încetarea contractului. Aspectele comparative a contractelor de locațiune și concesiune sunt prezentate în tabelul 2.5.

Tabelul 2.5. Impactul comparativ asupra situațiilor financiare ale partenerului privat

Indicator	Contract de locațiune/arendă	Contract de concesiune	Impact contabil
Bunul public primit	Evidențiat extrabilanțier în 911	Evidențiat extrabilanțier în 926 sau recunoscut ca imobilizare, dacă contractul permite	Concesiunea cere analiză contractuală mai detaliată
Plata către partenerul public	Plată de locațiune/chirie	Redevență, bonus sau plată periodică	Diferă natura juridică și economică a obligației
Reparații curente	Pot fi compensate din chirie în limita acceptată contractual	Se reflectă ca cheltuieli curente dacă mențin bunul în stare funcțională	Locațiunea evidențiază frecvent compensări reciproce
Modernizări	Nu sunt elementul de bază al contractului	Se pot capitaliza în subcontul 123.6 ca obiecte separate	Concesiunea poate crea activ amortizabil la partenerul privat
Amortizare	Nu se calculează pentru bunul primit în locațiune; se poate deconta partea nerecuperată a reparației	Se calculează pentru bonusul concesiunii sau pentru modernizările capitalizate	Concesiunea afectează rezultatul prin amortizare
Venituri din exploatare	Apar în limitele dreptului de utilizare stabilit contractual	Aparțin concesionarului, dacă contractul nu prevede altfel	Concesiunea are mecanism de recuperare prin exploatare

Sursa: elaborat de autor

În concesiunile de servicii, dreptul contractual de exploatare poate fi recunoscut în contul 112 „Imobilizări necorporale”, subcontul 112.1 „Concesiuni, licențe și mărci”, dacă sunt îndeplinite criteriile de recunoaștere. Dreptul se amortizează pe perioada în care concesionarul poate obține beneficii din exploatare, fără a depăși durata contractului [159].

Într-un scenariu metodologic cu date adaptate, concesionarul „Euromed Diagnostic” SRL primește de la Instituția Medico-Sanitară Publică (IMSP) Spitalul Clinic Republican „Timofei Moșneaga” un spațiu destinat serviciilor de radiologie și diagnostic imagistic, evaluat la 10 000 000 lei, pentru 12 ani. Entitatea finanțează renovarea, reconstrucția și echiparea centrului, prestează și gestionează serviciile, iar investiția se recuperează din tarifele achitate de beneficiari. Deoarece partenerul public nu garantează recuperarea integrală a costurilor, concesionarul suportă riscul privind numărul de pacienți și nivelul veniturilor. Plata fixă pentru dreptul de exploatare constituie 3 600 000 lei și se achită trimestrial, în părți egale, pe durata contractului. Conform datelor din exemplu, partenerul privat va contabiliza operațiunile contabile în modul prezentat în Tabelul 2.6.

Tabelul 2.6. Registru de înregistrări contabile ale partenerului privat aferente contractului de concesiuni de servicii

Nr.	Conținutul operațiunii	Documentele primare aferente operațiunilor contabile	Suma, lei	Debit	Credit
1	Reflectarea valorii bunului primit în concesiune	Procesul-verbal de primire-predare, factura fiscală emisă de IMSP Spitalul Clinic Republican „Timofei Moşneaga”	10 000 000	926	-
2	Recunoașterea dreptului contractual de exploatare (redevenței) și a datoriei aferente plății fixe totale	Factura fiscală eliberată de IMSP Spitalul Clinic Republican „Timofei Moşneaga”	3 600 000	112.1	428
3	Calcularea amortizării lunare a dreptului contractual de exploatare (3 600 000 lei : 12 ani : 12 luni)	Borderou de calculare a amortizării imobilizărilor necorporale	25 000	811	113.1
4	Achitarea trimestrială aferentă dreptului contractual de exploatare (25 000 lei × 3 luni) (redevenței trimestriale)	Extrase de cont, dispoziție de plată	75 000	428	242
5	Reflectarea decontării sumei amortizării acumulate la expirarea contractului de concesiune	Proces-verbal de casare a imobilizărilor necorporale	3 600 000	113.1	112.1
6	Reflectarea decontării valorii bunului primit în concesiune la expirarea contractului	Factura fiscală, proces-verbal de primire-predare emisă de către Concesionar	10 000 000	-	926

Sursa: elaborat de autor

Denumire conturi contabile: 112 „Imobilizări necorporale în exploatare”, subcontul 112.1 „Concesiuni, licenţe şi mărci”; 113 „Amortizarea imobilizărilor necorporale”, subcontul 113.1 „Amortizarea concesiunilor, licenţelor şi mărcilor”; 242 „Conturi curente în monedă naţională”; 428 „Alte datorii pe termen lung”; 811 „Activităţi de bază”; 926 „Bunuri primite în cadrul parteneriatului public-privat”.

Exemplul include 48 de plăți trimestriale a câte 75 000 lei. Abordarea din tabel este fără a indica rata de actualizare, de aceea valoarea actualizată și componenta financiară nu pot fi calculate fără o mărime a acesteia.

În baza unei rate de actualizare în tabelul 2.6 valoarea inițială actualizată și cheltuielile financiare vor avea alte valori. Urmare a analizei efectuate, se propune completarea Indicațiilor metodice cu reguli privind identificarea componentei semnificative de finanțare, alegerea ratei de actualizare, recunoașterea inițială a dreptului și datoriei, recunoașterea ulterioară a cheltuielii financiare și prezentarea informațiilor relevante în nota explicativă.

Un caz special este atunci când contractul se încheie înainte ca modernizările să fie complet amortizate. Compensația pentru valoarea neamortizată nu duce automat la o vânzare. Modul de contabilizare a operațiilor de vânzare se aplică doar dacă modernizarea este un activ al concesionarului, activul este transferat partenerului public și există o contraprestație conform contractului. În caz contrar, suma primită poate fi o compensație contractuală, o compensație pentru încetarea anticipată sau o decontare a investiției [91, pct.71]. În astfel de cazuri, întrebarea principală nu este dacă activul public primit în concesiune trebuie returnat sau nu, dar cum să se contabilizeze valoarea neamortizată a investițiilor efectuate asupra acestuia.

Dacă partenerul privat a capitalizat o modernizare în valoare de 1 200 000 lei, iar după 15 ani amortizarea acumulată constituie 720 000 lei, valoarea neamortizată este de 480 000 lei. Tratamentul contabil acestei sume depinde de contract. Dacă partenerul public compensează valoarea neamortizată, partenerul privat trebuie să contabilizeze o creanță și un venit legat de ieșirea activului. Dacă această compensare nu este prevăzută, valoarea neamortizată se trece la cheltuieli.

O altă situație discutabilă este atunci când concesionarul poate recunoaște un drept de exploatare, o creanță față de partenerul public sau ambele componente, iar investițiile efectuate asupra bunului se tratează în dependență de controlul beneficiilor și dreptul la recuperare.

Autorul consideră că Indicațiile metodice trebuie să fie completate cu criterii de recunoaștere a dreptului de exploatare și a creanței, reguli pentru plățile care conțin o componentă de finanțare, proceduri pentru valoarea neamortizată și subconturi analitice. Apoi, aceleași principii ar putea fi aplicate contractelor cu conținut economic similar, chiar dacă metoda de plată sau recuperarea investiției este diferită.

Aspectele juridice și contabile ale contractelor de concesiune au fost abordate de autor într-o lucrare științifică publicată. În această teză, cercetarea este aprofundată și completată cu abordări metodologice și exemple practice [143].

O altă formă similară de realizare a contractului PPP este gestiunea delegată. Gestiunea delegată este o modalitate sectorială de organizare a serviciului public. Potrivit art. 11 alin. (1) din Legea nr. 303/2013, gestiunea serviciului se realizează prin gestiune directă sau gestiune delegată [113]. Conform art. 13 alin. (1), în cazul gestiunii delegate, operatorului îi sunt transferate atribuțiile și responsabilitățile privind prestarea serviciului, precum și administrarea și exploatarea infrastructurii aferente. Gestiunea delegată nu constituie însă, prin ea însăși, un PPP. Aceasta poate fi realizată printr-un contract PPP, situație descrisă de art. 19 alin. (1) din Legea nr. 1402/2002 [115].

Din punct de vedere juridic, gestiunea serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare se poate efectua prin *gestiune directă* sau prin *gestiune delegată*.

Gestiunea delegată înseamnă că dreptul și obligația de a furniza serviciul sunt atribuite unui operator care acționează pe propriul risc și responsabilitate, printr-un contract de delegare a gestiunii. Faptul că operatorul acționează pe propriul risc și responsabilitate este important, dar nu suficient pentru a califica relația ca PPP sau concesiune. În acest context se face o analiză a statutului operatorului, sursei de venit, riscului de cerere și ofertă, modului de finanțare a investițiilor, dreptului de recuperare, tipului de control al partenerului public asupra serviciului și tarifelor, regimului infrastructurii. Operatorul nu este doar un furnizor de servicii. El gestionează și operează infrastructura urbană legată de serviciu și e obligat să asigure continuitatea, calitatea, siguranța și conformitatea cu indicatorii de performanță. Astfel, gestiunea delegată are un conținut mai complex decât furnizarea obișnuită de servicii.

În contractul de delegare trebuie incluse programul de investiții, lucrările de întreținere, reparații, reabilitare și modernizare, sursele de finanțare, indicatorii de performanță și condițiile de returnare a bunurilor etc. Bunurile necesare pentru furnizarea serviciului pot fi transferate operatorului odată cu delegarea gestiunii, dar aceste bunuri nu sunt proprietatea operatorului. El le administrează și le gestionează în interes public și trebuie contabilizate separat de activele proprii.

În sectorul alimentării cu apă și canalizării, delegarea include două componente care funcționează împreună: *prestarea serviciului public și administrarea infrastructurii*. Art. 13^1 alin. (3) și alin. (4) din Legea nr. 303/2013 [113] prevede că, în cazul gestiunii delegate, sistemele publice sunt concesionate operatorului, iar concesionarea acestora este parte a contractului de delegare.

Gestiunea delegată, concesiunea și PPP au o asemănare, dar nu sunt noțiuni identice. Art. 19 din Legea nr. 1402/2002 [115] se referă la gestiunea delegată prin contract de PPP, în timp ce art. 13^1 alin. (4) din Legea nr. 303/2013 [113] include concesionarea infrastructurii în contractul de delegare. Totodată, art. 2^1 alin. (3) din Legea nr. 179/2008 [102] cere delimitarea PPP de concesiune. Deci, modul de contabilizare este influențat de așa elemente ca drepturile, obligațiile și fluxurile economice ale operatorului, nu numai după denumirea contractului.

Din punct de vedere contabil, gestiunea delegată are *două componente separate*. *Una* este activitatea de furnizare a serviciului public în cadrul căreia apar venituri din tarife, creanțe de la consumatori, costuri de operare și indicatori de performanță. *A doua* componentă este infrastructura publică gestionată de operator, în care se contabilizează active în extrabilanț, reparații/modernizări, investiții în domeniul public, transferul de active către partenerul public și

drepturile de recuperare. Astfel, investițiile în infrastructură sunt contabilizate separat de costurile curente ale serviciului public.

Bunurile publice primite în gestiune delegată nu sunt tratate ca imobilizări corporale ale operatorului. Art. 13[1] alin. (5) din Legea nr. 303/2013 [113] obligă operatorul să țină o evidență separată a bunurilor primite și a modificării valorii lor. În acest scop propunem utilizarea contului extrabilanțier *930 „Bunuri primite în gestiune delegată"* în care să fie contabilizată valoarea indicată în actul de transmitere și în factura fiscală. Operatorul nu calculează amortizarea acestui activ. Bunurile separabile achiziționate de operator și rămase în proprietatea sa sunt recunoscute ca active corporale proprii și amortizate conform SNC.

Investițiile realizate de operator prin construcție, modernizare sau reabilitare nu trebuie considerate ca fiind investițiile proprii ale acestuia. Conform articolului 13[1] alineatul (8) din Legea nr. 303/2013 activele revin gratuit partenerului public și sunt transferate lui la sfârșitul anului de gestiune [113]. Costurile suportate de operator sunt contabilizate conform mecanismului de recuperare și pot fi o creanță a partenerului public, cost contractual, tarif de drept de recuperare sau sumă recuperabilă din redevență. Operatorul primește venituri din furnizarea/prestarea serviciului public către consumatori în baza tarifelor aprobate. Pe de altă parte, veniturile proprii ale operatorului trebuie contabilizate aparte de cele colectate în numele partenerului public.

Operatorul trebuie să contabilizeze separat costurile curente de operare de cele de întreținere, reparații, modernizare și dezvoltare. Costurile curente pentru captare, tratare, pompare, distribuție a apei sau pentru colectarea și tratarea apelor uzate sunt incluse în costul serviciului prestat. În același timp lucrările de modernizare sau dezvoltare trebuie contabilizate separat, în special dacă valoarea lor este recuperată prin redevență sau compensație contractuală.

În opinia autorului, contabilitatea gestiunii delegate ar trebui organizată pe subconturi și registre analitice pentru serviciul public și infrastructură, în așa mod ca datele privind activele, investițiile și drepturile de recuperare să poată fi corelate cu datele partenerului public [art.13[1] alin. (5) din Legea nr. 303/2013 [113].

Redevența este legată de dreptul de utilizare asupra infrastructurii, dar nu schimbă regimul bunului public primit pentru operare. Pentru operator, aceasta creează o obligație față de partenerul public și trebuie contabilizată separat de investițiile realizate [113].

O problemă practică importantă este contabilizarea redevenței în două scenarii: plata directă în numerar și compensarea prin investiții sau lucrări acceptate (tabelul 2.7).

Tabelul 2.7. Recunoașterea și stingerea redevenței în gestiunea delegată

Nr.	Conținutul operațiunii	Explicații și argumente	Debit	Credit
1	Calcularea redevenței periodice, recunoscută în costurile curente	Legea nr. 303/2013 reglementează nivelul redevenței, dar nu stabilește expres tratamentul contabil. Pentru redevența periodică aferentă exploatării infrastructurii, se recunoaște prin analogie cu concesiunea ca costuri.	811, 821	544
2	Achitarea redevenței periodice în mijloace bănești	La achitare se stinge datoria recunoscută față de APL. Pentru plata prin contul curent bancar se creditează contul 242.	544	242
3	Recunoașterea plății unice pentru dreptul contractual de exploatare ca imobilizare necorporală	Legea nr. 303/2013 nu prevede expres acest tratament. Poate fi tratată ca imobilizare necorporală prin analogie cu regulile concesiunii. Ulterior, dreptul se amortizează pe durata contractului.	112	428, 544
4	Reflectarea costurilor investițiilor sau lucrărilor de reabilitare, modernizare ori dezvoltare recuperabile pe seama redevenței	Costurile lucrărilor se evidențiază distinct până la acceptarea lor de către APL. Contul 262 poate fi utilizat pentru costurile recuperabile, iar contul 812 – când lucrările sunt executate de o subdiviziune auxiliară a operatorului.	262, 812	211, 124, 521, 531, 533, 544 etc.
5	Stingerea totală sau parțială a datoriei privind redevența prin compensarea investițiilor sau lucrărilor acceptate	Compensarea se reflectă după acceptarea lucrărilor de către APL și existența temeiului contractual pentru recuperarea lor pe seama redevenței.	544	262, 812
6	Calcularea redevenței reduse din motive de suportabilitate tarifară	Art. 13[1] alin. (11) din Legea nr. 303/2013 permite stabilirea redevenței sub nivelul calculat similar amortizării dacă includerea integrală ar duce la un tarif care depășește nivelul de suportabilitate.	811, 821	544

Sursa: elaborat de autor în baza [113, 115,99, 130].

Denumire conturi contabile: 112 „Imobilizări necorporale în exploatare”; 211 „Materiale”; 213 „Obiecte de mică valoare și scurtă durată”; 242 „Conturi curente în monedă națională”; 262 „Alte active circulante”; 428 „Alte datorii pe termen lung”; 521 „Datorii comerciale curente”; 531 „Datorii față de personal privind retribuirea muncii”; 533 „Datorii privind asigurările sociale și medicale”; 544 „Alte datorii curente”; 811 „Activități de bază”; 821 „Costuri indirecte de producție”; 812 „Activități auxiliare”.

În concluzie, gestiunea delegată nu se contabilizează ca o singură operațiune. Operatorul separă prestarea serviciului public de administrarea și dezvoltarea infrastructurii, contabilizează extrabilanțier bunurile publice și recunoaște activele proprii conform SNC. Investițiile se contabilizează în funcție de dreptul la recuperare și de regimul bunului realizat, iar evidența analitică trebuie să permită verificarea cu partenerul public.

2.3. Aspecte metodologice de recunoaștere și contabilizare a veniturilor și cheltuielilor aferente contractelor de parteneriat public-privat

Veniturile și cheltuielile reflectă modul în care partenerul privat implicat într-un PPP recunoaște realitatea economică a proiectului, distribuie beneficiile și riscurile în timp și prezintă performanța financiară către toate părțile interesate.

Tratamentul contabil pe fiecare formă contractuală este analizat în subcapitolele anterioare. Se arată cum se contabilizează fiecare formă de contract, dar nu oferă criterii comune de recunoaștere pentru toate formele. Autorul în acest subcapitol prezintă o abordare transversală a veniturilor și cheltuielilor în contractele de PPP care pune accent pe recunoaștere, clasificare, corelare și evidență analitică pentru a facilita determinarea rezultatului financiar aferent fiecărui proiect PPP. Abordarea propusă în prezentul subcapitol nu înlocuiește Indicațiile metodice. Ea sistematizează veniturile și cheltuielile aferente contractelor PPP după criterii comune, aplicabile indiferent de forma de contract.

Abordarea are la bază prevederile Legii nr. 287/2017 [114], SNC [187], PGCC [159], Indicațiile metodice [91], precum și reperele internaționale oferite de IFRS 15 [84], IFRIC 12 [81] și Cadrul General Conceptual de Raportare Financiară [90,127].

Prin comparație, sistemul internațional a dezvoltat, prin intermediul IFRIC 12 [81], un cadru specific și detaliat, aplicat în corelație cu IFRS 15 [84]. Interpretarea IFRIC 12, emisă de Consiliul pentru Standarde Internaționale de Raportare în 2006 tratează în mod particular situația în care o entitate privată construiește sau modernizează infrastructura publică și o operează ulterior în baza unui contract de concesiune. Trebuie menționat că IFRIC 12 nu impune entităților să adopte IFRS în totalitate, dar oferă un cadru de interpretare care poate fi preluat conceptual și în standardele naționale. Exemple de astfel de preluare există în România prin Ordinul Ministrului Finanțelor Publice (OMFP) nr. 1802/2014 [169]) și în alte state membre ale UE care au adaptat principiile IFRIC 12 la normele contabile locale. RM nu a realizat acest pas, iar autorul a arătat aplicarea lor în capitolul 3.

În literatura contabilă autohtonă, problematica veniturilor și cheltuielilor a fost cercetată de Nederița A. [136], [134], [135], [133], Țurcanu V., Golocialova I. [199], Grigoroi L. [60]. Savantul Nederița A. examinează aspectele conceptuale, recunoașterea, evaluarea și metodologia contabilizării acestora, aplicabile în diferite tranzacții [136]. În contextul dezvoltării reglementărilor internaționale, L. Grigoroi evidențiază faptul că aplicarea IFRS 15 presupune o analiză a contractului și a obligațiilor asumate, iar recunoașterea veniturilor necesită exercitarea raționamentului profesional [60]. Pentru contractele de PPP, Popovici A. și Panuș C. constată existența unor dificultăți metodologice privind reflectarea veniturilor și cheltuielilor. Se

evidențiază necesitatea organizării unei contabilități separate în funcție de specificul proiectului [160].

Cadrul normativ-contabil național prevede reguli generale privind recunoașterea veniturilor și cheltuielilor. SNC „Venituri" [185] stabilește condițiile de recunoaștere și evaluare a veniturilor, iar SNC „Cheltuieli" [180] reglementează recunoașterea diminuărilor de beneficii economice sub forma ieșirilor de active sau a creșterii datoriilor. Aceste reguli sunt aplicate și de partenerul privat în cadrul contractelor PPP. Dar ele trebuie completate cu analiza specifică a contractului, deoarece în PPP aceeași operațiune poate avea efecte diferite care depind de sursa remunerării, etapa proiectului și modul de recuperare a investiției.

Indicațiile metodice prevăd tratamente contabile pentru formele de contract de realizare a PPP și pentru situațiile economice concrete [91]. Rezumatul criteriilor pentru recunoașterea și evaluarea veniturilor și cheltuielilor în cadrul principalelor forme de contracte PPP este prezentat în anexa 23. Autorul a grupat veniturile pe tipuri de contracte, inclusiv ale societății de proiect, și a evidențiat operațiile economice de bază în care se înregistrează veniturile (anexa 24), care arată în ce cazuri partenerul privat recunoaște un venit. La concesiune partenerul privat recunoaște venitul din exploatarea obiectului concesionat, dacă contractul nu prevede altfel [91,pct.59]. La administrarea fiduciară el recunoaște venit numai dacă plata pentru administrarea bunurilor publice este prevăzută de contract sau rezultă din lege [91, pct.29]. Subvenția o reflectă întâi la venituri anticipate și o decontează la venituri curente pe măsura utilizării [91, pct.22].

La transmiterea modernizărilor, partenerul privat recunoaște venit numai dacă partenerul public compensează valoarea neamortizată la expirarea sau rezilierea contractului. Această operațiune se reflectă ca vânzare de imobilizări corporale. Dacă contractul nu prevede compensarea, el nu recunoaște venit, iar valoarea rămasă o trece la cheltuieli [91, pct. 71]. Prin urmare, se concluzionează că factorul de bază este faptul dacă e stabilit un mecanism în contract pentru recuperarea valorii reparațiilor sau modernizărilor.

Informația prezentată mai sus dovedește că forma juridică a contractului nu determină natura venitului. Obiectul construit și transmis nu duce la apariția veniturilor la nicio formă de contract, chiar dacă are loc un transfer de activ. Pct. 23 din Indicații metodice menționează că la transmiterea obiectului construit către partenerul public nu se recunoaște venit, iar costurile se decontează direct ca creanță. Această afirmație nu corespunde pct. 8 din SNC „Venituri", conform căruia la un schimb vânzarea și decontarea să fie reflectate separat. În esență, construcția obiectului pentru partenerul public este o prestare de servicii. De aceea, autorul consideră că e mai corect ca venitul să se recunoască la valoarea lucrărilor executate, pe măsura construcției, așa cum prevede pct. 14 din IFRIC 12 [81]. Ulterior are loc compensarea reciprocă a creanțelor și datoriilor.

O particularitate esențială, care deosebește *administrarea fiduciară* de toate celelalte forme contractuale PPP, este natura veniturilor partenerului privat. Încasările brute din gestionarea bunurilor primite în administrare fiduciară pot fi înregistrate preventiv în contul de gestiune propus *841 „Încasări din prestarea serviciilor PPP"* și se transferă integral partenerului public. Venitul propriu al partenerului privat este exclusiv remunerația convenită în contract (sumă fixă sau procent din încasări), care se recunoaște la finele perioadei de gestiune.

PPP, conform Legii nr. 179/2008, are unele particularități, deoarece se realizează prin societatea de proiect. Veniturile societății includ: venitul din exploatarea obiectului parteneriatului și din activitățile auxiliare, venit sub formă de compensații de la partenerul public. Partenerul public îi poate plăti sume asumate prin contract (art. 19 alin. (3) lit. d)) sau sume datorate la modificarea unilaterală a contractului (art. 30^3 alin. (3)) [102].

La expirarea contractului societatea de proiect transmite partenerului public bunurile realizate sau achiziționate. Art. 31 alin. (3) prevede că le transferă cu titlu gratuit [102] și nu contabilizează venituri. Societatea de proiect nu vinde partenerului public obiectul construit. Societatea are ca obiectiv să mențină infrastructura în stare funcțională după cerințele stabilite. Deși în lege nu e menționat, dar se subânțelege că societatea trebuie să creeze *disponibilitate a infrastructurii*, adică ea asigură condițiile și parametrii indicați în contract: încălzire, curățenie, dotări tehnice, echipamente în stare de funcționare. De asemenea, societatea de proiect prestează *serviciile de operare și întreținere* care mențin disponibilitatea, precum și execută *serviciul public propriu-zis* către beneficiari. Pentru aceste prestații plătește partenerul public, în alte cazuri e plată mixtă, beneficiarii achitând sume mai mici. Cu alte cuvinte societatea de proiect prestează serviciul public în locul partenerului public. De exemplu la o școală, un spital de stat sau o clădire administrativă beneficiarii nu achită tarife sau achită tarife minime care nu acoperă costurile.

Aceste plăți sunt pentru societatea de proiect venituri. Deși Legea nr. 179/2008 nu folosește ca noțiune *„plată de disponibilitate",* modul de calcul și plată a ei se stabilesc prin contract, și se fac pe întreaga durată a proiectului, inclusiv în etapa de construcție și în etapa de exploatare. Articolul 25^1 alin. (3^1) din Legea nr. 179/2008 se aplică dacă conform studiului de fezabilitate, peste 50% din veniturile obținute din exploatarea bunului sau a serviciului public provin din plățile efectuate de partenerul public [102]. Se concluzionează că plățile partenerului public reprezintă sursa de venit principală a proiectului. Mai mult, e necesară o evidență analitică a veniturilor pentru a putea calcula această pondere și a conforma contractul legii.

Aceste plăți ale partenerului public pot acoperi diferite costuri. Art. 20^1 alin. (1) spune că durata contractului se stabilește astfel încât partenerul privat să obțină un venit minim care să-i permită recuperarea costurilor investițiilor, a costurilor de exploatare și un profit rezonabil [102].

Prin urmare, se poate afirma că o parte este pentru recuperarea investiției din faza de construcție, o parte e acoperirea cheltuielilor financiare, altă parte e plata pentru serviciile prestate în anul respectiv.

În opinia autorului, la aplicarea IFRS 15 (pct. 73–74), suma primită trebuie repartizată pe componente, mecanism valabil pentru contractele cu mai multe obligații [84]. Un moment cheie care intervine e legat de indicatorii de performanță ai serviciului public pe care trebuie să-i respecte societatea de proiect [art. 20 alin. (1) lit. k)]. Dacă societatea nu atinge sau nu menține indicatori din contract, pot fi aplicate penalități și partenerul public poate diminua plata de disponibilitate [102, art. 20 alin. (1) lit. q)]. Modelul de contabilizare propus de autor, având ca bază IFRS 15 este prezentat în anexa 25.

O inconsecvență depistată de autor în Legea nr. 179/2008 este formularea din art. 25^1 alin. (3^1) care menționează că mai mult de o jumătate din veniturile obținute *de partenerul privat* provin din plățile partenerului public [102]. Însă proiectele PPP se desfășoară prin societatea de proiect, care înregistrează venitul din exploatare. Acest fapt creează ambiguități la aplicarea legii.

Dacă contractul încetează înainte de termen, societatea de proiect transmite aceleași bunuri, dar primește o compensație calculată conform contractului [102, art. 31 alin. (3^1)]. Aici ea recunoaște venit și reflectă operațiunea ca ieșire de imobilizări. Societatea de proiect nu primește remunerație pentru administrarea bunurilor publice și nu execută lucrări de reparație compensate din plata de locațiune. Legea nu prevede aceste operațiuni pentru ea.

În literatura de specialitate, cheltuielile aferente proiectelor PPP sunt grupate după faza în care apar și după natura lor economică. Având ca bază Ghidul de certificare PPP elaborat de APMG (Association for Project Management Group) [46,207], cheltuielile aferente PPP pot fi grupate în cinci categorii principale: *cheltuieli de investiții (CAPEX); cheltuieli operaționale (OPEX); cheltuieli financiare, cheltuieli de mentenanță, cheltuieli administrative.* Cheltuielile de investiții includ costurile generate de proiectarea, construcția, modernizarea sau extinderea infrastructurii realizate în cadrul proiectului PPP. Cheltuielile operaționale sunt aferente activităților de exploatare, întreținere și administrare a infrastructurii sau serviciilor publice pe durata contractului. În același timp, cheltuielile financiare reflectă costurile asociate finanțării proiectului, cum ar fi dobânzile la credite, comisioanele bancare sau alte costuri legate de structura de finanțare adoptată. Pentru a evidenția principalele categorii de cheltuieli aferente proiectelor de PPP, acestea pot fi structurate conform tabelului 2.8.

Tabelul 2.8. Structura principalelor categorii de cheltuieli în cadrul proiectelor de PPP

Categoria cheltuielilor	Conținutul cheltuielilor	Particularități în cadrul PPP
Cheltuieli de investiții (CAPEX)	costuri de proiectare, construcție, modernizare, achiziția echipamentelor și realizarea infrastructurii	apar în faza inițială a proiectului și reprezintă baza investițională a parteneriatului
Cheltuieli operaționale (OPEX)	costuri de exploatare, întreținere, reparații, personal, utilități și servicii conexe	sunt suportate pe durata exploatării infrastructurii sau serviciului public
Cheltuieli de mentenanță	lucrări de întreținere periodică, reabilitare sau modernizare a infrastructurii	asigură menținerea nivelului de performanță stabilit prin contract
Cheltuieli financiare	dobânzi aferente creditelor, comisioane bancare, costuri ale finanțării	reflectă structura de finanțare a proiectului și sunt influențate de riscul financiar
Cheltuieli administrative	costuri de management, consultanță, audit, monitorizarea proiectului	apar pe toată durata implementării și exploatării proiectului

Sursa: elaborat de autor [46,207]

După cum se observă în tabel, structura cheltuielilor în cadrul proiectelor de PPP este determinată de caracterul investițional și de durata extinsă a acestor contracte. Ponderea semnificativă a cheltuielilor de investiții în etapa inițială este urmată de cheltuieli operaționale și de mentenanță pe parcursul exploatării infrastructurii, la care se adaugă costurile financiare generate de mecanismele de finanțare utilizate.

Indicațiile metodice nu prevăd cum se contabilizează dobânzile la creditele luate pentru construcția obiectului PPP. În practică, astfel de costuri apar des, deoarece construcția se finanțează de regulă din surse împrumutate. O soluție poate fi preluată din IFRIC 12 care menționează că dobânzile se capitalizează în valoarea dreptului de încasare pe perioada construcției dacă investiția se recuperează din tarifele plătite de utilizatori. În cazul aplicării SNC, costurile îndatorării se recunosc ca cheltuieli curente sau se capitalizează conform cerințelor.

Aspecte de inconsecvență prezente în Indicațiile metodice au fost constatate și urmare a analizei cheltuielilor și costurilor în cadrul PPP.

La contractele de antrepriză partenerul privat datorează partenerului public o redevență. Indicațiile metodice prevăd doar cum o contabilizează partenerul public, care înregistrează suma în cont extrabilanțier și calculează veniturile pe măsura survenirii termenului de achitare [91, pct.14]. Pentru partenerul privat nu este prevăzut nimic: nici momentul în care recunoaște datoria, nici contul în care reflectă plata.

În cadrul societății civile cu active comune, modul în care partenerul privat ține contabilitatea depinde de cine conduce societatea. Dacă el este asociat-conducător, ține activele comune în bilanț și calculează amortizarea lor [91, pct.45]. Dacă nu, reflectă doar contribuția transmisă și cota-parte din venituri. Indicațiile metodice nu stabilesc cine conduce societatea civilă

[165] în cadrul parteneriatului public-privat și dau un singur exemplu, în care conducerea o are partenerul public.

Indicațiile metodice reglementează amortizarea separat pentru fiecare formă contractuală [131]: la antrepriză [91 pct. 20, 23, 24], la societatea civilă cu active comune [91, pct. 45] și la concesiune [91, pct. 66, 67, 70]. La alte forme contractuale, Indicațiile metodice nu prevăd nimic, deși partenerul privat poate avea active și în acele contracte.

Partenerul privat califică diferit costurile de modernizare și reparație a bunului public, în funcție de forma contractului. La contractele de locațiune acesta le contabilizează ca prestare de servicii și recunoaște venit la valoarea lucrărilor transmise partenerului public [91, pct.56]. La contractele de antrepriză și de concesiune lucrările date formează un obiect separat de mijloace fixe care amortizează [91, pct.24,69,70]. Indicațiile metodice nu conțin un criteriu care să demonstreze această diferență.

Contractele PPP se derulează pe perioade lungi, iar operațiunile diferă în fiecare etapă. Indicațiile metodice prevăd însă tratamentul contabil în baza tipului de contract și după modalitatea de realizare. Clasificarea veniturilor și cheltuielilor pe fazele economice ale proiectului este mai reușită pentru analiză decât clasificarea după tipul contractului. Ca urmare unele operațiuni asemănătoare economic pot fi contabilizate diferit. Veniturile și cheltuielile pe faze ale PPP pot varia ca conținut în funcție de tipul contractului (anexa 26). Modul practic de separare a veniturilor și costurilor pe fazele de pregătire, construcție sau modernizare, operare, mentenanță și finalizare a fost aplicat la „Basconslux" SRL (anexa 39)

În faza de pregătire, partenerul privat suportă costuri pentru studii de fezabilitate, consultanță juridică și financiară, proiectare, avize diferite, expertize și participare la procedura de selecție. Venituri nu apar deoarece proiectul nu a generat încă lucrări sau servicii. Cu toate acestea conform art. 19 alin. (5)–(6) din Legea nr. 179/2008, partenerul privat poate fi obligat să ramburseze către partenerul public costurile de pregătire [102]. Aceste costuri se recunosc ca cheltuieli curente. Se capitalizează numai costurile direct atribuibile obiectului, în cazul că sunt îndeplinite criteriile de recunoaștere a acestora.

În faza de construcție sau modernizare partenerul privat suportă cele mai mari costuri ale proiectului. Printre acestea pot fi: materiale, salarii, lucrări subcontractate, servicii de proiectare, supraveghere tehnică, amortizarea utilajelor folosite și dobânzile aferente finanțării construcției. Costurile date se reflectă ca la imobilizări corporale în curs de execuție. Dacă obiectul rămâne în folosința partenerului privat, la finalizare acesta se recunoaște ca imobilizare și se formează valoarea lui de intrare.

În faza de exploatare, veniturile sunt sub formă de tarife încasate de la utilizatori, din plățile partenerului public și sunt din alte activități dacă permite contractul. Veniturile se recunosc pe măsura prestării serviciilor și a apariției dreptului de încasare. Veniturile din alte activități se contabilizează în limita cotei pe care o are partenerul privat, iar cota partenerului public se reflectă ca datorie. Costurile din această fază includ amortizarea obiectului, cheltuielile de retribuire a muncii, servicii de la terți, reparațiile curente, redevența și dobânzile.

Lucrările de întreținere și reparație se tratează diferit după natura lor. Reparațiile curente suportate din cont propriu se recunosc ca cheltuieli curente. Lucrările compensate din plățile de locațiune se contabilizează, potrivit pct. 56 din Indicațiile metodice, ca prestare de servicii, iar valoarea lor de vânzare se recunoaște ca venit [91]. Costurile de modernizare care majorează beneficiile economice se recunosc ca obiecte de evidență aparte. Ele se amortizează pe durata rămasă a contractului. Costurile care nu majorează aceste beneficii se recunosc ca cheltuieli curente.

La finalizarea contractului se decontează amortizarea acumulată și valoarea contabilă a obiectului transmis la partenerul public. Costurile lucrărilor de readucere a bunului în starea prevăzută în contract se fac din contul provizionului format anterior. Dacă provizionul nu a fost creat, ele se recunosc ca cheltuieli curente.

Un alt aspect important în recunoașterea și analiza veniturilor și cheltuielilor în cadrul PPP este organizarea evidenței analitice. Acesta reprezintă elementul practic principal al metodologiei de contabilizare a veniturilor și cheltuielilor în contractele PPP. Deoarece aceste contracte sunt pe termen lung, fluxurile economice sunt diverse și există mai multe surse de remunerare, înregistrările contabile sintetice nu sunt suficiente. Partenerul privat trebuie să stabilească o structură analitică astfel încât să poată contabiliza separat fiecare proiect, fază a unui proiect, sursă de venit și tip de cheltuieli.

Organizarea evidenței analitice pe faze poate avea loc prin deschiderea de subconturi și centre de cost pe proiect și fază, cum ar fi *811.3 „Proiect PPP X / faza de exploatare / centru de cost/ tip cost”*.

Planul general de conturi contabile oferă cadrul de bază pentru reflectarea veniturilor și cheltuielilor. Veniturile se reflectă, de regulă, în clasa 6 „Venituri”, iar cheltuielile în clasa 7 „Cheltuieli”, cu utilizarea conturilor de gestiune aferente costurilor atunci când activitatea presupune acumularea costurilor înainte de decontarea lor la costul vânzărilor [159]. Totuși, PGCC nu conține o schemă specială completă pentru evidența veniturilor și cheltuielilor aferente PPP. Din această cauză entitatea trebuie să detalieze conturile prin subconturi și conturi analitice proprii, aprobate în politicile contabile.

Veniturile din prestarea serviciilor în cadrul PPP sunt contabilizate în contul 611 „Venituri din vânzări”, cu deschiderea unor subconturi și conturi analitice. Ca exemplu ele pot fi subcontul *611.9 „Venituri din vânzări aferente PPP”* sau contul analitic *„Venituri din vânzări aferente PPP”* la

subcontul 611.3 „Venituri din prestarea serviciilor”. În cadrul acestor subconturi și conturi analitice se recomandă ca veniturile să se reflecte după sursă: venituri din plăți ale partenerului public, venituri din tarife percepute utilizatorilor, venituri din compensații, venituri din activități auxiliare și alte venituri contractuale.

Costul serviciilor prestate în cadrul PPP se reflectă la contul 711 „Costul vânzărilor”, în conturi analitice separate, de exemplu *711.3.1 „Costul serviciilor prestate aferente PPP”* sau subcontul *711.9 „Costul vânzărilor aferente PPP”*. Înainte de decontarea la costul vânzărilor, costurile pot fi acumulate în conturile de gestiune, în funcție de specificul entității și de politicile contabile aprobate. Pentru proiectele PPP autorul a propus utilizarea unui cont de gestiune special, cu o denumire generală, 840 „Costuri aferente contractelor de parteneriat public-privat”. La acest cont se poate forma o evidență analitică a costurilor pe tipuri de contracte sau proiecte, faze, centre de cost și tip de cost sau cheltuială. Mai detaliat modul de funcționare a acestui cont este descris în capitolul 3.

Decontarea costului serviciilor prestate se reflectă în debitul contului 711 „Costul vânzărilor”, subcontul *711.3.1 „Costul serviciilor prestate aferente PPP”* și creditul conturilor de gestiune aferente costurilor, de exemplu 840 „Costuri aferente contractelor de parteneriat public-privat”, în funcție de modul de organizare a evidenței interne. Entitatea poate utiliza și conturile 811 „Activități de bază”, 821 „Costuri indirecte de producție” pentru contabilizarea costurilor din PPP, dar există riscul de a se suprapune informația cu alte tipuri de activități ale entității. Formula contabilă de mai sus asigură corelarea veniturilor recunoscute cu costurile aferente serviciilor prestate.

Subconturile și conturile analitice descrise mai sus, precum și cele din capitolul 3 sunt propuneri metodologice de dezvoltare analitică, care pot fi aprobate prin politicile contabile ale partenerului privat.

În politicile contabile ale partenerului privat trebuie prevăzută expres organizarea evidenței analitice pentru contractele PPP. Se recomandă ca analiticele să fie structurate cel puțin după următoarele criterii: *codul proiectului PPP, forma contractuală, faza proiectului, sursa venitului, categoria cheltuielii, partenerul contractual, centrul de responsabilitate și perioada de recuperare a investiției.* Această structură permite obținerea unei informații utile atât pentru raportarea financiară, cât și pentru analiza managerială.

Pentru a stabili când și cum se recunosc veniturile și cheltuielile în contractele PPP, autorul a elaborat o matrice decizională. Matricea are trei întrebări: cine achită serviciul, în ce fază se află proiectul și cum se recuperează investiția. În dependență de răspuns în matrice se arată cum se recunosc veniturile și cheltuielile partenerului privat (tabelul 2.9).

Tabelul 2.9. Matricea decizională privind recunoașterea veniturilor și cheltuielilor în PPP

Întrebarea	Răspunsul	Când și cum se recunosc veniturile	Cum se recunosc cheltuielile
1. Cine achită serviciul?	**Partenerul public**	Pe măsura executării și acceptării lucrărilor sau serviciilor	Corelat cu lucrările și serviciile acceptate
	Utilizatorii	Pe măsura prestării serviciului către utilizatori	Corelat cu volumul serviciilor prestate
	Ambii (model mixt)	Separat pe surse: plăți publice, tarife, compensații	Repartizate pe sursele de venit
2. În ce fază este proiectul?	**Pregătire**	De regulă, nu apar venituri	Cheltuieli curente sau anticipate; capitalizate, dacă țin de obiect
	Construcție / modernizare	Numai dacă lucrarea se predă și se acceptă separat	Costuri de construcție și modernizare
	Exploatare	Din servicii, tarife și plăți de disponibilitate	Costuri de exploatare și amortizare
	Finalizare	Numai dacă partenerul public plătește o compensație	Valoarea necompensată trece la cheltuieli
3. Cum se recuperează investiția?	**Plăți de la partenerul public**	Creanță față de partenerul public; plata se împarte în recuperarea investiției și venit	Corelate cu obligațiile contractuale executate
	Tarife de la utilizatori	Venit din serviciile prestate utilizatorilor	Amortizarea dreptului de exploatare și costuri de exploatare
	Compensații / subvenții	După natura compensației	Cheltuielile compensate se țin separat
	Model mixt	Separat pe componente	Repartizate pe surse și faze

Sursa: elaborată de autor

Din tabelul 2.9 rezultă că recunoașterea veniturilor și cheltuielilor în PPP depinde de trei criterii principale: sursa contraprestației, faza proiectului și mecanismul de recuperare a investiției. Aplicarea acestora permite delimitarea corectă a veniturilor și cheltuielilor aferente fiecărui proiect PPP.

Particularitatea PPP necesită o contabilitate analitică detaliată, deoarece doar în acest mod poate fi stabilit rezultatul financiar real al fiecărui contract, monitorizarea recuperării investiției și prezentarea informațiilor contabile relevante utilizatorilor situațiilor financiare. Analiza comparativă arată că forma contractului influențează modul în care riscurile, beneficiile și fluxurile economice sunt distribuite între partenerii publici și privați. Forma juridică a contractului nu este suficientă pentru a determina tratamentul contabil, dar trebuie corelată cu conținutul economic al drepturilor și obligațiilor părților și cu mecanismul de recuperare a investiției.

2.4. Impactul informațiilor contabile aferente parteneriatului public-privat în evaluarea performanței și fundamentarea procesului decizional

Informația contabilă influențează direct modul în care partenerii unui proiect PPP înțeleg situația financiară, evaluează riscurile și iau decizii. Funcția decizională a contabilității [175] a fost examinată în literatura națională și cea internațională.

Savantul Tabără N. din România afirmă că „o informație contabilă are valoare, dacă sprijină utilizatorii în obținerea rezultatelor scontate în urma procesului de luare a deciziilor de managementul intern și pentru părțile externe, cum ar fi creditorii, investitorii, autoritățile de reglementare și fiscale" [2, p.61]. În aceeași direcție sunt și cercetările autorilor autohtoni Nederița A. [27,129], Panuș V. [154] și Dolghi C. [41,42], care subliniază rolul informației contabile în evaluarea performanței și fundamentarea strategiilor manageriale, precum și ale cercetătorilor internaționali Anderson H. R., Nedlees B. E. și Caldwell J. [137], Anthony R. și Reece J. [214] și Șeremet A. [213].

În proiectele PPP însă această funcție are o semnificație aparte. Contractele PPP au efecte financiare pe termen lung, pe durata căruia are loc repartizarea riscurilor între sectorul public și privat, precum și pot apărea obligații care nu sunt vizibile întotdeauna în formularele de situaţii financiare. Acest fapt influențează calitatea informaţiei contabile, care are impact asupra sustenabilității partenerului public şi rentabilității investiției partenerului privat.

Legea nr. 287/2017 [114, art.20] și SNC „Prezentarea situațiilor financiare [184, pct.13] stabilesc că informațiile care sunt prezentate în situațiile financiare trebuie să corespundă unor caracteristici calitative precum relevanța, reprezentarea exactă, comparabilitatea, verificabilitatea, oportunitatea și inteligibilitatea. Aceste caracteristici asigură o imagine fidelă a patrimoniului și a situației financiare, dar în cadrul PPP au o aplicare mai specifică, fapt prezentat în anexa 27.

Deciziile PPP sunt luate ca urmare a colectării, prelucrării și utilizării informațiilor contabile, financiare, juridice și tehnice. Etapele fluxului informațional-decizional în cadrul proiectelor PPP sunt prezentate în anexa 28. Acesta se caracterizează prin dublă direcție și prin prisma relației dintre cerere și ofertă de informare. Informația financiară produce indicatori care se folosesc ca bază pentru decizii. Modificările contractuale, estimările şi indicatorii financiari care rezultă din aceste decizii pot fi reflectate ulterior în contabilitate.

Deciziile în cadrul proiectelor PPP se iau la diferite niveluri și categorii variate de persoane. Fiecare decizie are nevoie de un anumit tip de informație contabilă, iar calitatea ei determină foarte mult corectitudinea deciziei adoptate (anexa 29).

Anexa 29, evidențiază că niciun fel de decizie nu poate fi fundamentată corect dacă informațiile contabile nu sunt complete și uniforme. Deciziile strategice sunt luate pentru un proiect

PPP nou când e nevoie de date privind angajamentele pe termen lung. Deciziile financiare au legătură cu structura finanțării și depind de modul cum activele și datoriile sunt recunoscute și clasificate. Deciziile de control și conformitate se iau pentru o raportare transparentă. Dacă informația care se utilizează este incompletă, eronată sau neuniformă, deciziile luate pot avea efect negativ.

Autorul a format un flux de interdependențe dintre informația contabilă și procesul decizional care este prezentat în figura 2.2.

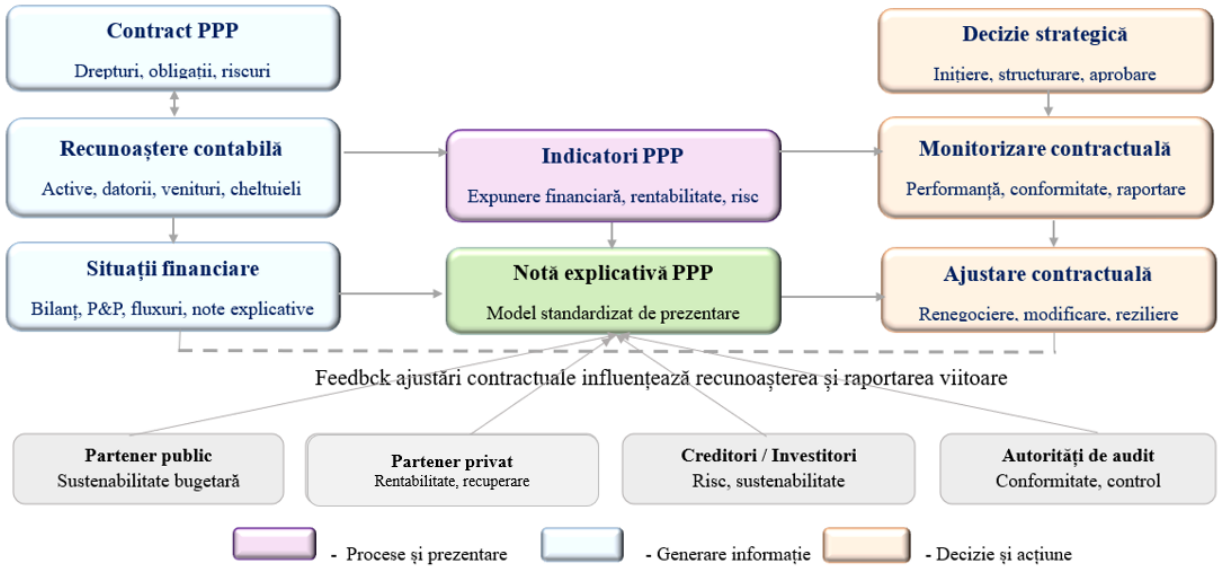

Fig. 2.2. Utilizarea informației contabile în procesul decizional

Sursa: elaborată de autor în baza [101]

Aceasta arată că raportarea financiară este un element important pentru menţinerea echilibrului economic al proiectului PPP. Calitatea sa influenţează nu numai deciziile iniţiale, dar şi capacitatea partenerilor de a efectua pe parcurs ajustări în contract și a gestiona corect riscurile. Deci, neajunsurile în prezentarea informaţiilor PPP nu sunt erori tehnice, dar au consecinţe asupra deciziilor luate.

Rolul informației contabile în fundamentarea și monitorizarea deciziilor PPP este precizat şi de către autor care tratează procesul utilizării informaţiei contabile ca pe un circuit de la studiul de fezabilitate până la alegerea partenerului şi monitorizarea proiectului [147].

În cazul contractelor PPP din RM situaţiile financiare disponibile şi cadrul normativ arată unele deficienţe frecvente în modul de prezentare a informaţiilor. Ele apar din lipsa unor cerinţe specifice raportării pentru contractele PPP în cadrul normativ naţional.

Indicațiile metodice [91] reglementează preponderent particularitățile de contabilizare, însă nu un model complet de prezentare în nota explicativă. SNC „Prezentarea situațiilor financiare” [184] și Ghidul metodologic aprobat prin OMF nr.154/2020 [141] concretizează modul de completare a formularelor, dar nu conțin o anexă specială pentru contractele PPP. În această

situație, fiecare entitate prezintă informațiile PPP în modul pe care îl consideră potrivit. Acest fapt reduce semnificativ utilitatea informației din rapoartele financiare.

Autorul a identificat *cinci deficiențe principale*, care apar în practica națională și care afectează calitatea informației utilizate pentru fundamentarea deciziilor.

Prima deficiență e legată de absența prezentării angajamentelor financiare totale pe durata contractului. Situațiile financiare prezintă, de regulă, soldurile recunoscute la data raportării și sumele scadente. Contractele PPP conțin variate fluxuri financiare pe o durată mai mare cu privire la plăți garantate, redevențe, obligații de restabilire și predare. Dacă aceste datorii nu sunt prezentate după o structură pe intervale de timp, creditorii, investitorii sau partenerul public nu poate stabili sarcina financiară reală a proiectului.

A doua deficiență constă în lipsa unui tabel standard al plăților viitoare. Este o consecință directă a primului neajuns. Dacă lipsește structurarea plăților pe intervale, de exemplu până la un an, între unu și cinci ani și peste cinci ani, utilizatorul nu poate deosebi între componenta principală a plății și componenta financiară. În exemplul „Euromed Diagnostic" SRL analizat în subcapitolul 3.2, plata anuală garantată de 6 864 841 lei include atât recuperarea investiției, cât și o componentă financiară de 5 600 000 lei în primul an. Dacă această separare nu este prezentată concret, entitatea poate părea că recuperează repede investiția, deși în realitate cea mai mare parte a plății reprezintă costul finanțării. Separarea acestor componente este demonstrată în subcapitolul 3.2, iar forma propusă de prezentare este dezvoltată în subcapitolul 3.4.

A treia deficiență ține de lipsa prezentării riscurilor contractuale. Contractele PPP distribuie riscuri specifice între parteneri: riscul de construcție, riscul de disponibilitate, riscul de cerere, riscul de finanțare și riscul de întreținere. Modul în care aceste riscuri sunt alocate definește tipul de activ recunoscut (activ financiar sau activ necorporal) și nivelul de expunere viitoare pentru fiecare parte. Dacă riscurile nu sunt descrise în nota explicativă, atunci utilizatorul nu poate înțelege de ce entitatea recunoaște o creanță de la partenerul public în locul dreptului de exploatare și nici nu poate evalua ce se întâmplă dacă cererea pentru servicii scade sub nivelul prevăzut în contract.

A patra deficiență este că obligațiile PPP nu sunt corelate cu indicatorii financiari tradiționali. O entitate poate avea indicatori buni de lichiditate sau solvabilitate, dar poate fi expusă la angajamente viitoare semnificative care nu sunt reflectate în acești indicatori. Ratele datoriei, rentabilitatea activelor etc. sunt calculate fără a ține cont de specificul contractelor pe termen lung (plăți garantate sau obligații de livrare). Fără indicatori adaptați, analiza financiară este incompletă.

A cincea deficiență constă în faptul că politicile contabile aplicate nu sunt uniforme. Fără un model de prezentare standardizat (sau informații minime), entitățile cu contracte PPP similare pot descrie aceleași elemente diferit: unele arată doar veniturile din contract, altele descriu activele

recunoscute, în timp ce altele menționează doar datoriile curente etc. Această inconsistență face să fie imposibilă compararea proiectelor, ceea ce reduce valoarea informațiilor contabile pentru auditori și autoritățile publice care monitorizează proiecte PPP. Deficiențele și consecințele decizionale sunt prezentate în tabelul 2.10.

Tabelul 2.10. Neajunsuri în prezentarea informațiilor PPP și consecințele lor decizionale

Neajunsuri depistate	Prevederi normative	Consecința decizională
Lipsa prezentării angajamentelor totale pe durata contractului	Indicațiile metodice MF nr. 192/2018 nu prevăd cerințe de prezentare pe termen lung	Partenerul public nu poate evalua sustenabilitatea bugetară pe durata contractului
Absența tabelului plăților viitoare structurat pe intervale	Cadrul normativ contabil analizat nu stabilește o structură minimă de prezentare a plăților viitoare pentru contractele PPP	Utilizatorul confundă componenta principală cu componenta financiară a plăților
Lipsa prezentării riscurilor contractuale	SNC nu conține cerințe specifice de prezentare a riscurilor PPP	Utilizatorul nu poate identifica clar natura activului recunoscut și consecințele financiare viitoare ale contractului.
Insuficienta de corelare obligații PPP / indicatori financiari	Indicatorii clasici nu sunt adaptați specificului contractelor pe termen lung	Analiza financiară oferă o imagine incompletă sau chiar înșelătoare
Neuniformitatea politicilor contabile aplicate	Absența unei structuri minime unitare de prezentare a informațiilor aferente contractelor PPP	Comparabilitatea între proiecte și entități este imposibilă

Sursa: elaborat de autor în baza analizei cadrului normativ național și a practicii de raportare

Consecințele acestor deficiențe nu sunt teoretice. Ele apar concret în situațiile financiare ale entităților implicate în proiecte PPP din RM și pot fi demonstrate pe baza datelor disponibile public.

Deficiențele identificate mai sus pot fi arătate concret prin analiza celui mai semnificativ proiect PPP implementat în RM - concesionarea activelor Întreprinderii de Stat „Aeroportul Internațional Chișinău". Informațiile utilizate sunt extrase din Raportul de audit al Curții de Conturi a RM [32]. Deficiențe privind evidența și monitorizarea patrimoniului public transmis în administrare și concesiune au fost semnalate și în raportul Curții de Conturi pentru anul 2023 [33].

Contractul PPP privind concesiunea a fost semnat la 30 august 2013, cu numărul 4/03. Partener public: Agenția Proprietății Publice. Partener privat: APJ „Avia Invest". Obiectul concesiunii: activele Aeroportul Internațional Chișinău și terenul aferent. Durata contractului: 49 ani. Suma investiției asumate: cel puțin 244 milioane euro. Redevența stabilită: 1% din veniturile din vânzări, cu o perioadă de grație de 5 ani. Aceste date generale oferă imaginea unui contract simplu la prima vedere. O investiție asumată, o redevență procentuală, o durată fixă. Problema este că simplitatea aparentă a parametrilor contractuali nu era susținută de o raportare financiară care să permită monitorizarea reală a impactului economic. Datele financiare disponibile pentru perioada 2013-2018 sunt prezentate în tabelul 2.11.

Tabelul 2.11. Indicatorii financiari la partenerul privat APJ „Avia Invest” (lei)

Indicatori	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Total active	665 620 796	980 212 226	1 615 550 208	2 088 536 446	2 443 540 878	2 648 733 853
Total capital propriu	103 546 227	196 620 243	298 210 085	422 284 508	568 256 860	591 869 300
Total datorii pe termen lung	546 035 568	593 766 831	943 270 385	1 389 917 283	1 630 784 218	1 836 995 157
Total datorii curente	16 039 001	189 825 152	374 069 738	276 334 655	244 499 800	219 869 396
Venituri din vânzări	55 540 059	518 922 673	700 719 880	750 484 216	866 195 983	864 678 557
Profit net	18 438 827	93 333 291	117 172 766	124 074 433	140 796 257	87 996 613
Redevența calculată (1%)	555 400	5 189 227	7 007 199	7 504 842	8 661 960	8 646 786
Rentabilitatea financiară, (%)	17,8	47,5	39,3	29,4	24,8	14,9

Sursa: elaborat de autor în baza [32]

Dinamica rentabilității reflectă un aspect important al evoluției entității pe parcursul perioadei de concesionare: în timp ce profitul net absolut a crescut de la 18,4 milioane lei în anul 2013 la un maxim de 140,8 milioane lei în anul 2017, rentabilitatea financiară a concesionarului a scăzut continuu, de la 47,5% în anul 2014 la 14,9% în anul 2018. Această evoluție este explicată de faptul că baza de capital a entității a crescut semnificativ prin acumularea anuală a profiturilor și constituirea de rezerve, de la 103,5 milioane lei în anul 2013 la 591,9 milioane lei în anul 2018 [32]. Cu alte cuvinte, randamentul capitalului inițial investit s-a diluat pe măsură ce entitatea a acumulat resurse proprii din activitate.

Ceea ce rămâne constant și semnificativ este raportul dintre profitul net cumulat și redevența calculată. Pentru perioada 2013-2018, profitul net cumulat a constituit 581 812 187 lei, iar redevența totală calculată, neachitată în perioada de grație partenerului public - 37 565 414 lei, ceea ce reprezintă 6,5% din profitul net cumulat. Acest raport nu permite, de unul singur, aprecierea mecanismului de remunerare stabilit prin contract. El evidențiază necesitatea unei analize a redevenței în corelare cu rezultatele economice și cu obligațiile contractuale.

Pe lângă rentabilitate, datele din bilanț al APJ „Avia Invest” permit calculul unor indicatori care ar fi trebuit să fie vizibili în raportările către partenerul public. Aceștia sunt indicatori ai gradului de îndatorare, iar necesitatea lor este demonstrată prin studiu de caz în tabelul 2.12.

Tabelul 2.12. Indicatori de monitorizare a PPP calculați pentru APJ „Avia Invest”

Indicator	Formula	Valoare
Ponderea datoriilor totale în total active	(DTL + DTC) / Total active × 100	(1 836 995 157 + 219 869 396) / 2 648 733 853 = 77,7%
Concluzie: Peste trei sferturi din activele entității sunt finanțate prin datorii		
Ponderea veniturilor PPP în total venituri	Venituri PPP / Total venituri × 100	100%
Concluzie: Activitatea este dependentă în mod determinant de contractul de concesiune		

Indicator	Formula	Valoare
Raportul redevență / profit net anual	Redevență / Profit net × 100	8 646 786 / 87 996 613 = 9,8%
Concluzie: Redevența calculată al reprezintă sub 10% din profitul net anual		
Redevență calculată cumulată / Profit net cumulat 2013–2018	37 565 414 / 581 812 187 × 100	6,5%
Concluzie: Partenerul public ar fi încasat 6,5 lei redevență pentru fiecare 100 lei profit al concesionarului în lipsa perioadei de grație		
Datorii pe termen lung / Total active	DTL / Total active × 100	1 836 995 157 / 2 648 733 853 = 69,4%
Concluzie: Structură financiară puternic îndatorată pe termen lung		

Sursa: calculat de autor în baza datelor din bilanț al APJ „Avia Invest" [32]

Indicatorii din tabelul 2.12 au valoare deoarece transformă datele contabile dispersate în informații utilizabile pentru decizie. Aceleași cifre pot servi unor scopuri diferite, în funcție de utilizatorul informației.

Pentru partenerul public, indicatorii permit aprecierea mai completă a echilibrului economic al contractului. Ponderea ridicată a datoriilor în total active arată gradul de îndatorare a concesionarului, iar raportul dintre redevență și profitul net oferă o bază comparativă privind dinamica plății contractuale în raport cu rezultatul net, fără a echivala redevența cu o cotă din profit. În cazul analizat, redevența calculată cumulată de 37 565 414 lei ar reprezenta 6,5% din profitul net al concesionarului pentru perioada 2013–2018.

Informațiile nu schimbă mecanismul contractual de calcul al redevenței, dar pot fi utilizate împreună cu alți indicatori contractuali pentru a monitoriza desfășurarea proiectului. Pentru partenerul privat nivelul ridicat al raportului datoriilor pe termen lung la totalul activelor, indică o structură financiară puternic îndatorată. Informațiile sunt necesare pentru deciziile de refinanțare, dinamica investițiilor, modul de distribuire a profitului, gestionarea fluxului de numerar. Dacă activitatea entității depinde de un singur contract, orice schimbare în clauzele contractuale sau condițiile de finanțare pot influența direct stabilitatea financiară a partenerului privat.

Este utilă informația și pentru auditori, creditori și organele de stat. O pondere mare a datoriilor necesită analiza surselor de finanțare și a capacității de rambursare. Raportul dintre redevență și profit impune verificarea bazei de calcul a redevenței și a modului de contabilizare a veniturilor. Deci, indicatorii calculați corelează informația contabilă cu deciziile economice, contractuale și de control. Fără această procesare, datele rămân în situațiile financiare, dar nu oferă o imagine suficient de clară a riscurilor, beneficiilor și obligațiilor create de contractul PPP.

Evaluarea performanței proiectelor PPP nu se bazează doar pe indicatori financiar-contabili. La aceștia pot fi adăugați indicatori ESG pentru a evalua mai larg sustenabilitatea proiectului [22]. Într-o lucrare anterioară a autorului a fost dezvoltată o matrice de indicatori ESG adaptați proiectelor PPP [150]. Acești indicatori completează analiza financiară și pot fi utilizați

în monitorizarea și evaluarea proiectului. Indicatorii calculați nu au fost raportați într-o formă separată către partenerul public. Ei erau în situațiile financiare, dar dispersați: active, pasive, venituri, profit net, redevență. Fără a-i procesa ca indicatori relativi, monitorizarea contractului a fost mai dificilă și analiza se limita la solduri din balanțe contabile. Studiul de caz pe Aeroportul Internațional Chișinău arată că problema nu este lipsa informațiilor, dar lipsa unei structuri prin care se sintetizează și se prezintă în formă adaptată la contractele PPP. Această limitare a condus autorul la elaborarea unei soluții dezvoltate în subcapitolul 3.4 care constă într-un set minim de informații pentru contractele mari PPP și prezentarea structurată a plăților viitoare.

2.5. Concluzii la capitolul 2

1. Cercetarea a arătat că regulile contabile pentru PPP corespund parțial legislației în vigoare. Legea nr. 179/2008, în varianta actuală, prevede două forme de parteneriat, PPP contractual și PPP instituțional, care se realizează prin societatea de proiect. Indicațiile metodice însă descriu contractele de prestări servicii, antrepriză și de societate civilă, și alte tipuri de contracte care nu sunt în lege. Situația se va complica și mai mult prin faptul că Legea nr. 121/2018 privind concesiunile va fi abrogată la 27 martie 2027, când va intra în vigoare Legea nr. 22/2025. Autorul consideră că MF trebuie să actualizeze Indicațiile metodice, care să coreleze cu formele actuale ale PPP. Concomitent un avantaj ar fi analiza soluțiilor care sunt în IFRS 15 și IFRIC 12 pentru partenerul privat și IPSAS 32 pentru partenerul public.
2. Rezultatele cercetării au demonstrat că denumirea contractului nu e suficientă pentru a forma schema de contabilizare a PPP. Conform art. 2^1 alin. (3) din Legea nr. 179/2008, un contract se atribuie ca PPP numai dacă studiul de fezabilitate arată că contractul nu intră sub incidența legislației privind achizițiile publice, concesiunile sau achizițiile sectoriale. În opinia autorului, partenerul privat trebuie să stabilească ce drepturi și obligații are conform contractului, sursa remunerației, riscul de operare și mecanismul de recuperare a investiției. Aceste aspecte și vor influența ulterior la aplicarea modului de contabilizare.
3. Ca rezultat al analizei Indicațiilor metodice au fost scoase în evidență mai multe prevederi incomplete sau contradictorii. Pct. 23 prevede că partenerul privat nu recunoaște venit când transmite partenerului public obiectul construit. Regula dată este contrar pct. 8 din SNC „Venituri", care prevede ca într-un schimb vânzarea și decontarea să se reflecte separat. Indicațiile metodice nu arată cum se contabilizează dobânzile aferente împrumuturilor utilizate la construcție și cum reflectă partenerul privat redevența în contractul de antrepriză. De asemenea, ele nu descriu un criteriu după care lucrările asupra bunului public se tratează ca prestare de servicii sau ca

imobilizare separată. Autorul propune ca Indicațiile metodice să fie completate cu criterii după care partenerul privat recunoaște un drept de exploatare sau o creanță a partenerului public.

4. Un aspect important care a fost constatat în cadrul cercetării este că veniturile și cheltuielile aferente contractelor PPP pot fi analizate pe faze ale proiectului. În faza de pregătire și construcție se înregistrează în special costurile, la faza de operare se contabilizează veniturile, iar în faza de mentenanță sau finalizare operatorul privat reflectă operații de reparație, compensări, creanțe și datorii. În dependență de etapa proiectului e necesară și corelarea corectă a veniturilor, cheltuielilor și decontărilor între părți. În aceste condiții, autorul a propus un model metodologic pentru contabilizarea investițiilor și a veniturilor partenerului privat.
5. Demersul științific efectuat permite concluzia că conturile contabile aplicate în contractele PPP nu permit contabilizarea tuturor operațiilor economice. Contractele PPP se caracterizează prin durată mare, valori semnificative, diferite surse de finanțare și relații mai complexe cu partenerul public. Evidența analitică pe proiecte și pe faze poate cauza calcul și recunoaștere mai eficientă a costurilor, veniturilor, redevențelor, investițiilor și decontărilor pe bază de contract. În acest scop, autorul a propus utilizarea unor subconturi și conturi analitice. Acestea trebuie incluse în politicile contabile și în planul de conturi contabile de lucru al entității.
6. Deciziile privind finanțarea proiectului, recuperarea investiției, stabilirea tarifelor, calcularea redevenței și evaluarea riscurilor pot fi corecte doar în baza datelor contabile aferente contractelor PPP corecte. Urmare a analizei practicii naționale autorul a evidențiat câteva neajunsuri cu privire la informația prezentată: lipsesc date privind angajamentele financiare, plățile viitoare nu sunt structurate în tabele speciale, este absentă prezentarea riscurilor contractuale, obligațiile PPP și indicatorii financiari nu sunt corelați, dar și politicile contabile sunt neuniforme. În opinia autorului, trebuie completate situațiile financiare și nota explicativă cu un set minim de informație. Indicatorii utili aplicabili se referă la active, datorii, redevențe, investiții, venituri, costuri și compensări din contract. În așa mod informațiile date vor asigura o comparabilitate între proiecte și între entități.
7. Studiul de caz cu privire la concesionarea activelor Aeroportului Internațional Chișinău a arătat că problema de bază nu este lipsa de date contabile, dar faptul că informația nu este corect sistematizată și adaptată la contractele PPP. Datele se prezintă în situațiile financiare, dar în rubrici diferite, fără legătură cu contractul. Autorul a propus indicatori cum ar fi ponderea datoriilor în total active, raportul dintre redevență și profitul net în scopul prelucrării informației care asigură o monitorizarea mai bună a contractului.

3. DIRECȚII METODOLOGICE DE PERFECȚIONARE A CONTABILITĂȚII CONTRACTELOR DE PARTENERIAT PUBLIC-PRIVAT

Contabilitatea contractelor de PPP prezintă mai multe probleme legate de modul în care sunt recunoscute, evaluate și prezentate elementele contabile în situațiile financiare. Aceste probleme influențează atât modul în care entitățile contabilizează operațiunile, cât și calitatea informațiilor din situațiile financiare. În cercetare au fost analizate probleme principale enunțate mai jos.

Legislația națională în domeniul PPP nu prevede modul de contabilizare pentru toate operațiunile în cadrul PPP. Realizarea PPP prin societatea de proiect este mai puțin examinată. Operațiile care prezintă interes sunt legate de aporturile la capitalul social, contribuții, finanțări nerambursabile și plăți pentru exploatare. Tratamentul contabil incorect poate influența evaluarea și recunoașterea tranzacțiilor economice.

Cadrul normativ-contabil al RM nu conține explicații clare cu privire la modul de recunoaștere, clasificare și evaluare a tuturor operațiilor și elementelor din contractele PPP. Aici pot fi menționate recunoașterea infrastructurii, clasificarea dreptului partenerului privat și contabilizarea datoriilor pe termen lung. Din acest motiv, entitățile pot avea tratamente contabile diferite. Deși există unele soluții sau abordări în standardele internaționale care pot fi aplicate în practica autohtonă, ele nu pot fi preluate automat. E necesar și util o corelare cu standardele și practicile internaționale printr-o armonizare a legislației.

O altă problemă se referă la informațiile prezentate în situațiile financiare. În formularele actuale ale situațiilor financiare, elaborate și aprobate de Biroul Național de Statistică al RM (BNS) [15], nu se regăsesc informații cu privire la plățile viitoare, garanțiile și riscurile asumate. Lipsa acestora poate influența deciziile utilizatorilor de informații din situațiile financiare, precum și poziția și performanța financiară a partenerului privat.

Demersul ştiinţific în acest capitol este axat pe contabilitatea la partenerul privat. Partenerul public este analizat doar pentru cazurile de analiză a infrastructurii, obligațiilor care rezultă din contract și efectele financiare produse de PPP.

3.1. Modelul metodologic de contabilizare a operațiunilor realizate prin societatea de proiect

În prezentul subcapitol sunt dezvoltate două direcții de perfecționare a contabilității contractelor de PPP. Prima direcție pornește de la prevederile actuale ale Legii nr. 179/2008 [102] și ale SNC [187] și propune un model de contabilizare a operațiunilor realizate prin societatea de proiect, pentru care reglementările contabile naționale nu prevăd un tratament distinct. A doua direcție are în vedere perfecționarea recunoașterii și evaluării elementelor aferente contractelor

PPP prin utilizarea criteriilor prevăzute de IFRIC 12 [81], IFRS 9 [87], IAS 37 [172] și IPSAS 32 [93]. Prima abordare este construită pentru cadrul contabil național actual, iar cea de-a doua prezintă soluții de armonizare cu standardele internaționale.

În baza problemelor identificate în capitolul 2, se propune un model metodologic de contabilizare a operațiunilor specifice PPP realizat prin societatea de proiect. Modelul se bazează pe prevederile actuale ale Legii nr. 179/2008 [102] și pe regulile generale ale SNC [187]. Pentru aspectele pe care reglementările naționale nu le descriu sunt utilizate ca repere IAS 20 „Contabilitatea subvențiilor guvernamentale și prezentarea informațiilor privind asistența guvernamentală" [88], practica PFI privind plățile aferente disponibilității și regulile europene privind compensarea costului serviciului public și a profitului rezonabil. Aceste repere nu înlocuiesc prevederile Legii nr. 179/2008 și nu introduc categorii noi în contabilitatea din RM [31, 138].

Modelul nu dezvoltă operațiunile contabile generale, cum sunt creditele, împrumuturile sau calcularea dobânzilor, ci operațiunile specifice PPP care rezultă din Legea nr. 179/2008 [102]: contribuțiile părților, recunoașterea obiectului PPP, plățile partenerului public, redevența, verificarea ponderii veniturilor provenite din plățile publice și transmiterea obiectului la expirarea contractului. Etapele modelului sunt prezentate în tabelul 3.1.

Tabelul 3.1. Etapele contabilizării operațiunilor PPP realizate prin societatea de proiect

Etapa	Conținutul	Procese contabile
1	Constituirea societății de proiect și contribuțiile părților	Delimitarea aporturilor la capitalul social de contribuția partenerului public destinată obiectului PPP.
2	Realizarea și recunoașterea obiectului PPP	Acumularea costurilor de creare a obiectului, recunoașterea imobilizării, stabilirea metodei și a duratei de amortizare.
3	Exploatarea obiectului PPP	Calcularea amortizării, recunoașterea costurilor de exploatare și a veniturilor încasate de la utilizatori.
4	Plățile partenerului public și redevența	Determinarea plății periodice, verificarea ponderii plăților publice (peste 50 % din venituri), recunoașterea redevenței și determinarea rezultatului financiar.
5	Expirarea contractului și transmiterea obiectului	Scoaterea obiectului din evidență și transmiterea acestuia cu titlu gratuit partenerului public, conform contractului și legislației în vigoare.

Sursa: elaborat de autor în baza [102]

Pentru aplicarea modelului se utilizează un exemplu unic. Se constituie o societate de proiect pentru construirea și exploatarea unui complex sportiv. Costul proiectului este de 100 000 000 lei, iar durata contractului PPP – 20 de ani. Capitalul social al societății de proiect constituie 2 000 000 lei, din care partenerul public deține 20%, iar partenerul privat – 80%. Legea nr. 179/2008 [102] nu stabilește cote în capitalul social, de aceea sunt utilizate numai pentru exemplificare.

În exemplul analizat se utilizează forma de PPP instituțional [102], deoarece societatea de proiect este constituită prin participarea partenerului public și a partenerului privat la capitalul social.

Pentru exemplificare, diferența de 68 000 000 lei necesară acoperirii costului proiectului este asigurată din surse atrase. Contabilizarea creditelor și împrumuturilor nu se dezvoltă în continuare, deoarece este reglementată de normele contabile generale și nu reprezintă o particularitate a PPP.

În datele exemplului, partenerul public acordă o contribuție financiară nerambursabilă de 30 000 000 lei pentru realizarea obiectului PPP. În primul an de exploatare, veniturile de la utilizatori constituie 2 000 000 lei, costurile de exploatare și întreținere - 1 500 000 lei, cheltuielile cu dobânzile aferente finanțării proiectului – 1 000 000 lei, iar redevența anuală stabilită prin contract - 300 000 lei. Pentru anul analizat nu se aplică reduceri pentru neîndeplinirea indicatorilor de performanță, iar profitul rezonabil utilizat pentru exemplificare este de 800 000 lei. În exemplu, redevența este suportată de societatea de proiect și nu se recuperează prin plata periodică a partenerului public. Mărimea redevenței este stabilită prin contract conform art. 20 alin. (1) lit. s) din Legea nr. 179/2008 [102], iar condițiile plății acesteia rezultă din art. 20 alin. (2) și art. 35^1 alin. (1) din aceeași lege [102].

În practica internațională, participația la capitalul societății de proiect și finanțarea investiției sunt tratate separat. De exemplu, în proiectele Private Finance 2 (PF2) [56] din Marea Britanie participarea publică a fost concepută ca participație minoritară, iar în proiectul Midland Metropolitan Hospital [64] aceasta a fost separată de o contribuție publică distinctă pentru investiție. Ghidurile CEE în PPP prezintă, de asemenea, finanțarea societății de proiect prin combinarea capitalului cu finanțarea atrasă [45]. Aceste exemple sunt utilizate doar pentru a argumenta diferența dintre capital și sursele de finanțare.

Pentru model este relevantă delimitarea aportului la capital de contribuția financiară nerambursabilă pentru obiectul PPP. Aportul la capital determină participația asociaților și nu constituie venit, iar contribuția pentru obiect se evidențiază separat de plata periodică aferentă exploatării.

În opinia autorului pentru finanțarea nerambursabilă aferentă activului se utilizează, prin analogie contabilă, tratamentul finanțărilor pentru active. SNC „Capital propriu și datorii” [179] și IAS 20 „Contabilitatea subvențiilor guvernamentale și prezentarea informațiilor privind asistența guvernamentală” [88] permit recunoașterea acestei finanțări ca venit anticipat, recunoscut sistematic ca venit curent pe perioadele în care se recunosc costurile pe care finanțarea le compensează. În modelul propus, această variantă permite păstrarea activului la costul integral și determinarea distinctă a amortizării și valorii neamortizate.

Contribuția financiară nerambursabilă de 30 000 000 lei se stabilește distinct în documentația proiectului și în contract și nu se determină prin formula plății periodice. În formula propusă pentru plata partenerului public se include numai partea anuală a acestei contribuții, FA_t = 1 500 000 lei (30 000 000 lei : 20 ani), pentru a evita recuperarea de două ori a aceleiași părți din investiție.

După finalizarea construcției, complexul sportiv se recunoaște în bilanțul societății de proiect ca imobilizare corporală la costul de 100 000 000 lei. În exemplu, durata de amortizare [171] coincide cu durata contractului. Amortizarea anuală constituie 5 000 000 lei (100 000 000 lei : 20 ani), iar partea anuală a finanțării nerambursabile se recunoaște ca venituri în sumă de 1 500 000 lei (30 000 000 lei : 20 ani). Legea nr. 179/2008 [102] utilizează noțiunile de amortizare și valoare neamortizată și stabilește că durata contractului se determină, în principiu, în funcție de perioada de amortizare a investiției.

Conform Legii nr. 179/2008 [102], partenerul public poate contribui la realizarea proiectului și prin asumarea unor obligații de plată față de partenerul privat sau societatea de proiect. Dacă contractul prevede asemenea plăți periodice, modul de contabilizare se stabilește în funcție de scopul plății și de condițiile contractului. În practica britanică PFI, plata periodică se efectuează după punerea în funcțiune a obiectului și este legată de disponibilitatea și performanța proiectului. Ea poate fi ajustată conform condițiilor din contract [138]. În funcție de natura și scopul sumelor acordate de partenerul public, recunoașterea în contabilitate propusă este prezentată în tabelul 3.2.

Tabelul 3.2. Tratamentul propus al principalelor contribuții și plăți ale partenerului public

Tipul operațiunii	Conținutul	Tratamentul contabil propus
Aport la capitalul social	Participarea partenerului public la capitalul societății de proiect.	Se recunoaște în capitalul propriu.
Contribuție financiară nerambursabilă pentru realizarea obiectului PPP	Sumă prevăzută în contract pentru construirea sau procurarea obiectului PPP.	Dacă îndeplinește condițiile unei subvenții conform SNC, se recunoaște inițial ca venit anticipat. Se trece ulterior la venituri în corelare cu amortizarea activului.
Finanțare rambursabilă	Mijloace bănești care urmează a fi restituite.	Se recunoaște ca datorie. Rambursarea sumei de bază nu constituie cheltuială.
Plată periodică aferentă exploatării	Plată datorată pentru perioada în care sunt îndeplinite condițiile contractuale.	Se recunoaște ca venit al perioadei.

Sursa: elaborat de autor în baza Legii nr. 179/2008 [102] și a tratamentelor comparative analizate.

Legea nr. 179/2008 nu stabilește o formulă de calcul al plății periodice aferente exploatării. Ca urmare formula prezentată în continuare este o propunere metodologică a autorului. Formula include costurile care trebuie recuperate conform contractului, profitul rezonabil și elementele care

reduc plata, așa încât aceeași parte a investiției să nu fie recuperată de două ori. Cheltuielile de finanțare și reducerile pentru neîndeplinirea indicatorilor de performanță se includ numai dacă sunt prevăzute în studiul de fezabilitate și în contract. Redevența este contabilizată separat și nu se include în formula de calcul al plății periodice. Autorul propune următoarea formulă de calcul:

$$PP_t = A_t + CE_t + CF_t + PR_t - VU_t - FA_t - RP_t \qquad (3.1)$$

unde: PP_t – plata datorată de partenerul public pentru perioada de gestiune t; A_t – amortizarea investiției aferente obiectului PPP în perioada t; CE_t – costurile de exploatare ale perioadei t, recuperabile conform contractului; CF_t – cheltuielile de finanțare ale perioadei t (dobânzi și alte costuri de finanțare, fără rambursarea sumei de bază), incluse numai dacă recuperarea lor este prevăzută în studiul de fezabilitate și în contract; PR_t – profitul rezonabil al perioadei t; VU_t – veniturile încasate de la utilizatorii serviciului în perioada t; FA_t – partea anuală, aferentă perioadei t, a contribuției financiare nerambursabile pentru obiectul PPP; RP_t – reducerile plății pentru neîndeplinirea indicatorilor de performanță în perioada t; t – perioada de gestiune (anul de exploatare). Formula nu este prevăzută de Legea nr. 179/2008 și se propune pentru structurarea mecanismului de calcul în studiul de fezabilitate și în contract. Termenii din formula propusă sunt descriși și argumentați în tabelul 3.3.

Tabelul 3.3. Argumentarea elementelor utilizate la determinarea plății partenerului public

Element	Argumentarea includerii în calcul
A_t – amortizarea	Repartizează costul investiției pe durata utilizării activului. Legea leagă durata PPP de perioada de amortizare și utilizează noțiunile de amortizare și valoare neamortizată. Includerea amortizării în formula plății este o propunere metodologică.
CE_t – costurile de exploatare	Art. 20¹ alin. (1) prevede recuperarea costurilor legate de exploatarea lucrărilor sau serviciilor.
CF_t – cheltuielile de finanțare	Se includ numai dacă recuperarea lor este prevăzută în studiul de fezabilitate și contract. Rambursarea sumei de bază a creditului sau împrumutului nu se include.
PR_t – profitul rezonabil	Este prevăzut expres de art. 20¹ alin. (1)–(2) și trebuie justificat prin studiul de fezabilitate.
VU_t – veniturile de la utilizatori	Se scad pentru a nu acoperi prin plata publică partea deja recuperată din exploatarea obiectului. Soluția este asemănătoare cu mecanismul de calcul al compensației pentru serviciul public utilizat în practica UE [25].
FA_t – partea anuală a contribuției financiare nerambursabile pentru obiectul PPP	Se scade pentru a evita recuperarea de două ori a aceleiași părți din investiție: o dată prin finanțarea nerambursabilă și a doua oară prin plata periodică.

Element	Argumentarea includerii în calcul
RP_t – reducerile pentru neîndeplinirea indicatorilor de performanță	Se aplică dacă contractul prevede reducerea plății în cazul neîndeplinirii condițiilor sau indicatorilor de performanță. Soluția este comparabilă cu modul de ajustare a plăților din proiectele PFI.

Sursa: elaborat de autor

Elementele din tabelul 3.3 separă costurile recuperabile prin plata periodică de sumele care reduc această plată. Redevența se contabilizează separat ca costuri și nu majorează plata partenerului public, nu se include în formula plății periodice. Veniturile de la utilizatori și partea anuală a contribuției financiare nerambursabile micșorează plata partenerului public. Reducerile pentru neîndeplinirea indicatorilor de performanță se aplică separat.

Cheltuielile de finanțare incluse în această relație nu cuprind rambursarea creditelor. Rambursarea sumei împrumutate reprezintă stingerea unei datorii. În calcul pot fi incluse dobânzile și alte cheltuieli legate de finanțarea proiectului numai dacă recuperarea lor este indicată în studiul de fezabilitate și în contractul PPP.

O altă întrebare se referă la determinarea profitului rezonabil. Legea nr. 179/2008 [102] definește *profitul rezonabil* ca *rată de rentabilitate a capitalului, raportată la nivelul optim din sectorul de activitate şi ţinând cont de nivelul de risc al serviciului public*. Legea nu precizează ce valoare a capitalului se utilizează ca bază de calcul. Din acest motiv, baza nu poate fi stabilită arbitrar în contabilitate. Ca bază de comparație, reglementările UE privind compensarea serviciilor de interes economic general leagă profitul rezonabil tot de o rată de rentabilitate a capitalului și de nivelul de risc. Practica respectivă nu se preia automat în RM, dar confirmă necesitatea ca rata și baza folosite la calcul să fie justificate în documentația proiectului [17].

Ca urmare, se propune ca studiul de fezabilitate să indice expres valoarea capitalului utilizată la calcul, modul de determinare a ei, rata de rentabilitate aplicată și argumentarea ratei. Pentru calculul pe o perioadă de gestiune, după ce studiul de fezabilitate stabilește baza și rata, relația poate fi prezentată simplificat astfel:

$$PR_t = C_t \times R_t \qquad (3.2)$$

unde: PR_t - profitul rezonabil al perioadei de gestiune t; C_t - valoarea capitalului stabilită în studiul de fezabilitate ca bază de calcul pentru perioada t; R_t - rata de rentabilitate a capitalului stabilită pentru proiect (%); t - perioada de gestiune (anul de exploatare). Această relație reprezintă o propunere metodologică. Legea nr. 179/2008 [102] nu stabilește expres această formulă și nici baza valorică a capitalului.

Pentru verificarea proiectului pe întreaga durată, rata stabilită trebuie analizată în raport cu fluxurile efective ale proiectului. În practica britanică PFI/PF2, rentabilitatea investitorilor depinde

de profitul societății de proiect, iar acționarii primesc dividende numai după acoperirea obligațiilor proiectului. Datele oficiale britanice publică separat indicatori privind rentabilitatea capitalului investitorilor, ceea ce confirmă necesitatea verificării rentabilității pe întreaga durată a proiectului.

Pe baza datelor stabilite pentru primul an de exploatare, plata datorată de partenerul public este determinată pe baza calculelor din tabelul 3.4.

Tabelul 3.4. Calculul plății datorate de partenerul public

Indicator	Calcul	Suma, lei
Amortizarea anuală (A_t)	100 000 000 : 20	5 000 000
Costuri de exploatare (CE_t)	-	1 500 000
Cheltuieli de finanțare (CF_t)	-	1 000 000
Profit rezonabil (PR_t)	se stabilește potrivit studiului de fezabilitate	PR_t
Venituri de la utilizatori (VU_t)	-	(2 000 000)
Partea anuală a contribuției financiare nerambursabile pentru obiectul PPP (FA_t)	30 000 000 : 20	(1 500 000)
Reduceri ale plății pentru neîndeplinirea indicatorilor de performanță (RP_t)	-	0
Plata partenerului public (PP_t)	**5 000 000 + 1 500 000 + 1 000 000 + PR_t − 2 000 000 − 1 500 000**	**4 000 000 + PR_t**

Sursa: elaborat de autor

Redevența anuală de 300 000 lei este suportată de societatea de proiect și nu se include în calculul plății periodice. Fără includerea profitului rezonabil, plata anuală se exprimă prin relația PP_t = 4 000 000 lei + PR_t. Pentru continuarea exemplului se utilizează un profit rezonabil de 800 000 lei. În acest caz, plata partenerului public constituie 4 800 000 lei. Suma de 800 000 lei este utilizată numai pentru exemplificare și nu reprezintă o valoare stabilită de lege.

Pentru verificarea condiției prevăzute de art. 25^1 alin. (3^1) din Legea nr. 179/2008 [102], în exemplu se determină ponderea plăților partenerului public în veniturile aferente exploatării obiectului PPP: P_{pp} = 4 800 000 lei / (4 800 000 lei + 2 000 000 lei) × 100% = 70,59%. Prin urmare, plățile partenerului public reprezintă 70,59% din veniturile aferente exploatării și depășesc pragul de 50%. Partea anuală de 1 500 000 lei din contribuția financiară nerambursabilă nu este inclusă în acest calcul, deoarece reprezintă decontarea unei finanțări pentru obiectul PPP, nu o plată aferentă exploatării.

Cheltuielile cu dobânzile în sumă de 1 000 000 lei se contabilizează potrivit regulilor generale și nu sunt incluse în tabel, fiind însă luate în calcul la determinarea rezultatului. Plata periodică de 4 800 000 lei, calculată în tabelul 3.4, se recunoaște la apariția dreptului de încasare și se reflectă distinct de încasarea ulterioară. Înregistrările contabile includ numai operațiunile caracteristice modelului PPP și se prezintă în anexa 30.

Datele din anexa 30 evidențiază circuitul contabil al principalelor operațiuni specifice proiectului PPP. Contribuția financiară nerambursabilă acordată pentru realizarea obiectului se

evidențiază distinct și se recunoaște la venituri treptat, în corelare cu amortizarea activului. În etapa de exploatare, amortizarea, costurile de întreținere și redevența formează costul serviciilor prestate, iar veniturile provin din plățile utilizatorilor, partea anuală a contribuției publice și plata periodică a partenerului public.

În exemplul analizat, costul serviciilor aferent exploatării constituie 6 800 000 lei, iar plata periodică a partenerului public – 4 800 000 lei. La expirarea contractului, obiectul complet amortizat se transmite cu titlu gratuit partenerului public. Astfel, înregistrările prezentate permit delimitarea contribuției pentru investiție de plățile aferente exploatării și reflectarea distinctă a redevenței și a transferului final al obiectului PPP.

În exemplul analizat, veniturile societății de proiect constituie 8 300 000 lei (2 000 000 lei + 1 500 000 lei + 4 800 000 lei), iar costurile și cheltuielile – 7 800 000 lei (5 000 000 lei + 1 500 000 lei + 300 000 lei + 1 000 000 lei). Rezultă un profit până la impozitare de 500 000 lei. Profitul contabil de 500 000 lei este mai mic decât profitul rezonabil de 800 000 lei, deoarece redevența nu se recuperează prin plata periodică. Art. 20[1] alin. (1) prevede însă că partenerul privat trebuie să obțină un profit rezonabil. Prin urmare, la calculul acestuia în studiul de fezabilitate se ia în considerare și redevența, astfel încât societatea de proiect să obțină efectiv nivelul stabilit.

Modelul propus permite delimitarea capitalului social de finanțarea investiției și de plățile aferente exploatării. Finanțarea nerambursabilă pentru construirea activului nu se recunoaște integral la venituri la momentul primirii. Plata periodică nu se confundă cu aportul la capitalul social sau cu un împrumut. Ea se stabilește în funcție de condițiile contractului și de indicatorii prevăzuți în studiul de fezabilitate.

La partenerul privat, aportul în capitalul societății de proiect se reflectă ca investiție financiară.

La expirarea contractului, obiectul PPP se transmite partenerului public cu titlu gratuit, în condițiile Legii nr.179/2008 art. 20[1] alin. (5) [102]. În exemplul analizat, durata de amortizare coincide cu durata contractului, astfel că valoarea contabilă netă a obiectului este zero. Dacă la data transferului valoarea contabilă este mai mare decât zero, tratamentul acesteia necesită o analiză separată, deoarece reglementările naționale nu prevăd o regulă specială pentru această situație.

Situația societății de proiect după expirarea contractului se stabilește potrivit contractului și actelor societății. Legea nr. 179/2008 [102] nu prevede dizolvarea automată a acesteia. În consecință, transmiterea obiectului PPP și eventuala lichidare a societății de proiect constituie operațiuni distincte. Reorganizarea sau lichidarea societății de proiect se realizează potrivit regulilor generale aplicabile societăților comerciale [54].

În anexa 31 autorul prezintă efectul financiar al proiectului pentru toți participanții. Partenerul public transmite 126 400 000 lei și obține 108 160 000 lei în formă bănească și materială. Diferența de 18 240 000 lei reprezintă costul serviciului public prestat pe durata celor 20 de ani, respectiv 912 000 lei anual. Aceasta cuprinde costurile de exploatare, cheltuielile de finanțare și profitul partenerului privat, din care se scad veniturile încasate de la utilizatori. La expirarea contractului, partenerul public primește obiectul PPP cu titlu gratuit, la valoarea de intrare de 100 000 000 lei.

Partenerul privat investește 1 600 000 lei și obține 8 640 000 lei, din care 7 040 000 lei peste suma investită. Aportul se recuperează la lichidarea societății de proiect.

Societatea de proiect încasează 236 000 000 lei și achită 234 000 000 lei. Soldul de 2 000 000 lei corespunde capitalului social și constituie sursa restituirii aporturilor către asociați.

Datele confirmă coerența modelului. Sursele de finanțare acoperă exact costul construcției, plata periodică permite rambursarea surselor atrase, iar la expirarea contractului mijloacele rămase corespund capitalului social.

Noutatea modelului constă în corelarea într-un singur circuit a prevederilor Legii nr. 179/2008 [102] privind societatea de proiect, contribuțiile părților, recunoașterea și amortizarea obiectului PPP, plata partenerului public, redevența, condiția de peste 50% a veniturilor provenite din plățile publice și transmiterea gratuită a obiectului la expirarea contractului.

3.2. Armonizarea tratamentului contabil al contractelor de parteneriat public-privat prin prisma standardelor și practicilor internaționale

Modelul prezentat anterior tratează principalele probleme de contabilizare din cadrul național actual. Totuși, recunoașterea activelor și obligațiilor aferente PPP poate fi analizată și în funcție de controlul asupra infrastructurii, mecanismul de remunerare și riscurile asumate de participanți. În continuare este analizată a doua direcție de perfecționare, bazată pe criteriile prevăzute de standardele internaționale aplicabile acestor operațiuni.

Proiectele PPP au un conținut juridic și economic complex. În cadrul acestora, părțile își împart riscurile, stabilesc care sunt mecanismele de remunerare pe termen lung și folosesc infrastructura publică pe perioade îndelungate. Din punct de vedere contabil, trebuie stabilit cum se recunosc activele, cum se clasifică obligațiile pe termen lung și cum se evaluează fluxurile viitoare de numerar. În RM nu există un standard contabil separat pentru PPP, iar entitățile aplică prevederile generale ale SNC. Din acest motiv, aceleași operațiuni pot fi contabilizate diferit de către entitățile participante în PPP.

În acest subcapitol, autorul propune soluții pentru recunoașterea și evaluarea elementelor contabile aferente contractelor PPP. Analiza include trei direcții:

a) modul de recunoaștere a activelor de infrastructură;

b) proceduri de recunoaștere și clasificare a obligațiilor contractuale pe termen lung;

c) mecanismul de evaluare inițială și ulterioară a elementelor date.

Una dintre problemele principale constă în a stabili cine recunoaște infrastructura în bilanț, partenerul public sau partenerul privat. Acest fapt influențează direct valoarea activelor și datoriilor recunoscute de părți și indicatorii prezentați în situațiile financiare.

Conform IFRIC 12, operatorul (partenerul privat) nu recunoaşte infrastructura ca activ propriu, deoarece partenerul public controlează şi reglementează serviciile prestate, beneficiarii şi tarifele, şi deține controlul asupra infrastructurii la expirarea contractului. În schimb, partenerul privat recunoaşte fie un *activ financiar* (drept necondiționat de a primi numerar de la concedent), fie un *activ necorporal* (drept de a percepe tarife de la utilizatori) [81]. IPSAS 32 prevede din perspectiva partenerului public că activul de infrastructură se recunoaște în bilanțul său atunci când controlează simultan natura serviciilor, beneficiarii, tarifele şi interesul rezidual [93]. Acest tratament se aplică acordurilor care îndeplinesc criteriile de control prevăzute de IFRIC 12.

Indicațiile metodice nu prevăd criteriul controlului în forma stabilită de reglementările internaționale [91]. Din această cauză, pentru operațiuni similare pot fi aplicate tratamente contabile diferite cum ar fi:

- infrastructura concesionată nu este inclusă în bilanțul partenerului public;
- partenerul privat înregistrează infrastructura ca mijloc fix propriu şi o amortizează pe durata de utilitate economică, dar nu pe durata contractului;
- obligațiile din garanțiile acordate nu sunt reflectate în pasiv.

Interpretarea IFRIC 12 [81] și standardul IPSAS 32 [93] nu înlocuiesc reglementările naționale aplicabile entităților care raportează conform SNC, însă oferă repere conceptuale utile pentru a perfecționa cadrul metodologic național. În baza acestor prevederi, autorul propune un algoritm decizional de clasificare a elementelor contabile aferente contractelor PPP, structurat în trei etape prezentate în figura 3.1.

Algoritmul propus permite aplicarea unei abordări unitare legată de recunoașterea elementelor contabile în toate contractele PPP care îndeplinesc criteriile de control prevăzute de IFRIC 12 [81]. El reduce diferențele de interpretare existente în urma lipsei unor reguli clare în cadrul normativ național. La „Basconslux” SRL criteriile control – risc – recuperarea investiției au fost utilizate pentru analiza contractelor, iar înregistrările contabile s-au făcut conform legislației în vigoare (anexa 39).

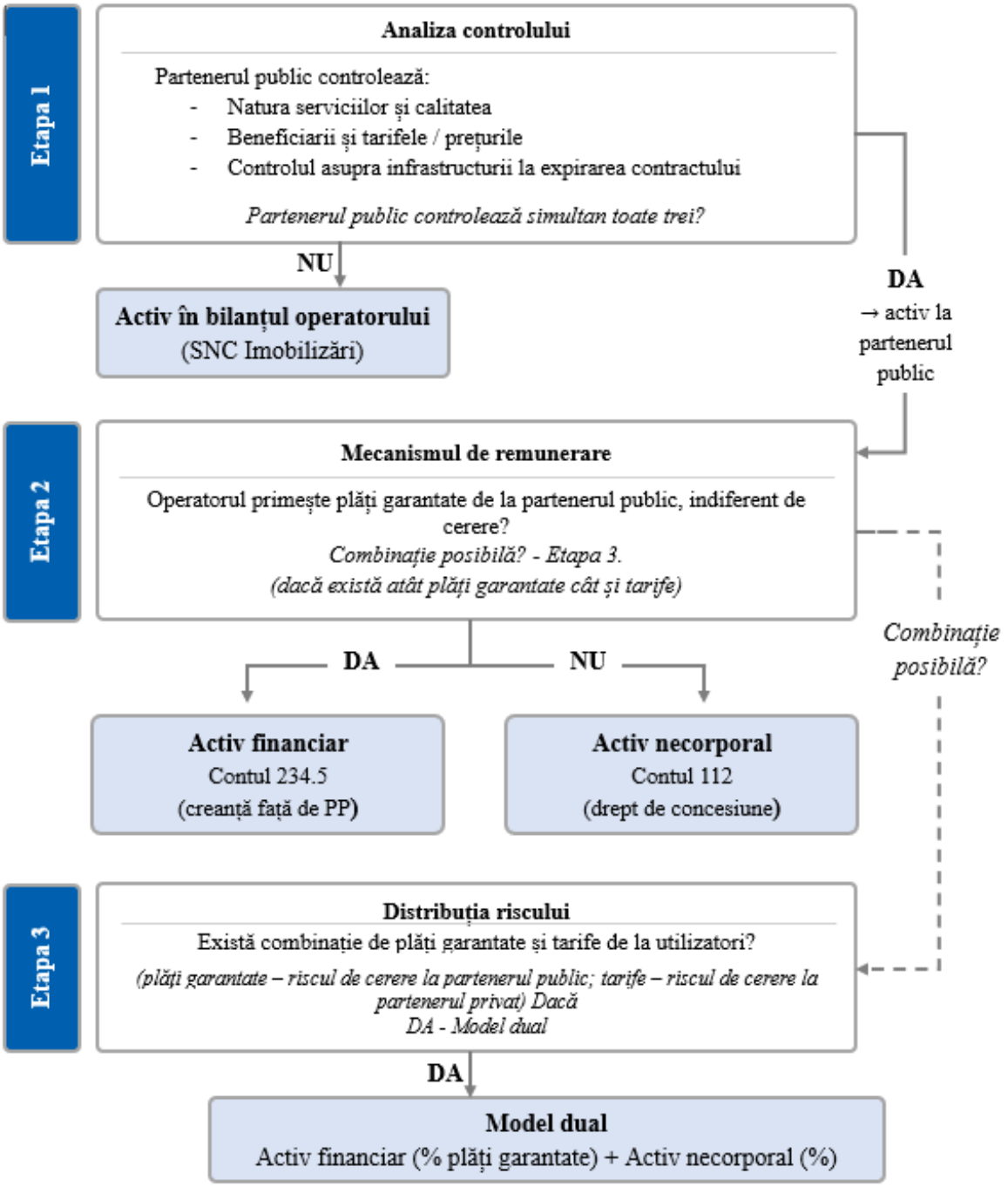

Fig. 3.1. Algoritmul de recunoaștere a activelor la operatorul privat în cadrul contractelor PPP

Sursa: elaborat de autor în baza [81,91,93]

Conform IFRIC 12 pct. 12–14 [81], operatorul este considerat prestator de servicii. Dacă acesta construiește sau modernizează infrastructura, serviciile de construcție se contabilizează potrivit IFRS 15 [84]. Dreptul primit de operator se stabilește în funcție de modul de remunerare prevăzut de contract.

În continuare sunt prezentate două exemple aplicabile relațiilor contractuale din RM.

În exemplele de mai jos se presupune, că valoarea serviciilor de construcție este egală cu costul acestora, fără profit din activitatea de construcție. Pentru simplificare, sumele sunt prezentate fără TVA, iar veniturile și costurile construcției sunt reflectate total la finalizarea lucrărilor. În practică acestea se recunosc pe măsura executării serviciilor conform IFRS 15 [84].

Se admite un contract de concesiune de servicii de tip BOT, în cadrul căruia Consiliul Municipal Chișinău, în calitate de concedent, transmite către SRL „Operator Parking", în calitate de concesionar, dreptul de construire și exploatare a unei parcări subterane cu 500 de locuri. Construcția este finanțată integral de operator, costul acesteia constituind 24 000 000 lei. Partenerul privat nu primește plăți directe de la concedent, ci își recuperează investiția prin perceperea tarifelor de la utilizatori. Contractul este încheiat pe 20 de ani, iar la expirarea acestuia parcarea se transmite gratuit primăriei. Deși durata de utilitate economică a construcției este estimată la 40 de ani, perioada relevantă pentru concesionar este durata contractului, de 20 de ani. Contractul prevede că tarifele maxime pentru utilizarea parcării sunt aprobate sau coordonate de concedent. În exemplu, perioada de exploatare este de 20 de ani de la punerea parcării în funcțiune. Contractul prevede o redevență anuală de 2% din investiție (480 000 lei), iar tarifele se consideră încasate la momentul utilizării parcării.

Partenerul privat înregistrează construcția ca mijloc fix propriu şi calculează amortizarea pe durata de utilitate economică de 40 ani, fără a lua în considerare că contractul expiră în 20 ani. Activul apare în bilanțul operatorului ca o imobilizare corporală proprie. Amortizarea de 600 000 lei/an este subevaluată față de consumul real de beneficii economice pe durata contractului. La expirarea contractului (după 20 ani), valoarea rămasă neamortizată = 24 000 000 lei − (600 000 lei × 20 ani) = 12 000 000 lei va genera o pierdere în contul de profit şi pierdere. Conform IPSAS 32 partenerul public ar recunoaște infrastructura de 24 000 000 lei și, concomitent, o datorie de aceeași valoare care se trece la venit pe durata contractului.

Autorul propune un *tratament contabil* bazat pe algoritmul din figura 3.1 şi IFRIC 12 [81]. Aplicarea algoritmului de clasificare în trei etape:

- **Etapa 1** *Analiza controlului.* Primăria controlează serviciile (numărul de locuri, accesul public), tarifele maxime practicate şi primeşte activul la expirare. Deci sunt îndeplinite criteriile de control a partenerului public.
- **Etapa 2** *Mecanismul de remunerare.* Partenerul privat nu primește plăți de la Primărie, ci își recuperează investiția din tarifele încasate de la utilizatori.
- **Etapa 3**. *Distribuirea riscului de cerere*. Riscul de cerere, exprimat prin numărul de utilizatori ai parcării, revine operatorului. Aceasta confirmă că recuperarea investiției depinde de tarifele încasate de la utilizatori.

Înregistrările contabile propuse în tabelul 3.5 sunt adaptate cu sistemul de conturi aplicat în RM.

Tabelul 3.5. Înregistrările contabile propuse la SRL „Operator Parking" (partener privat)

Nr.	Conținutul operațiunii	Suma (lei)	Debit	Credit
1	Acumularea costurilor de construcție în faza de execuție	24 000 000	840	521, 531, 211 etc.
2	Recunoașterea venitului din serviciile de construcție și a dreptului de concesiune primit în schimb	24 000 000	112.1	611
3	Decontarea costurilor aferente serviciilor de construcție	24 000 000	711	840
4	Calculul amortizării anuale (24 000 000 lei / 20 ani = durata contractului)	1 200 000	811	113
5	Calculul redevenței anuale datorate primăriei	480 000	811	544
6	Venituri din tarife pentru 1 an	3 600 000	241, 242	611

Sursa: elaborat de autor în baza [81,182]

Denumirea conturilor contabile: 112 „Imobilizări necorporale în exploatare", subcontul 112.1 „Concesiuni, licențe și mărci"; 113 „Amortizarea imobilizărilor necorporale"; 211 „Materiale"; 241 „Casa"; 242 „Conturi curente în monedă națională"; 521 „Datorii comerciale curente"; 531 „Datorii față de personal privind retribuirea muncii"; 544 „Alte datorii curente"; 611 „Venituri din vânzări", 711„Costul vânzărilor"; 811 „Activități de bază"; 840 „Costuri aferente contractelor de parteneriat public-privat".

În exemplul analizat, venitul din serviciile de construcție este de 24 000 000 lei, iar costul acestor servicii este de 24 000 000 lei. Prin urmare, activitatea de construcție nu generează profit, iar valoarea dreptului de concesiune rămâne 24 000 000 lei.

Compararea tratamentelor contabile arată că recunoașterea parcării ca mijloc fix al operatorului determină o amortizare anuală de 600 000 lei. Luând în calcul veniturile din tarife de 3 600 000 lei și redevența anuală de 480 000 lei, rezultatul este 2 520 000 lei. În cazul recunoașterii dreptului de concesiune ca imobilizare necorporală și amortizării lui pe durata contractului de 20 de ani, amortizarea anuală este 1 200 000 lei, iar rezultatul - 1 920 000 lei. Diferența dintre cele două variante este de 600 000 lei anual. În același timp, în prima variantă, la expirarea contractului rămâne o valoare neamortizată de 12 000 000 lei. Deci, amortizarea dreptului de concesiune pe durata contractului permite a corela cheltuielile cu perioada în care operatorul obține venituri din exploatarea obiectului.

În acest exemplu, recuperarea investiției de către partenerul privat depinde de nivelul efectiv de utilizare a parcării. Dacă cererea pentru serviciu scade, se reduc și veniturile acestuia. Deci, partenerul privat nu are o creanță certă față de Primărie, dar un drept de exploatare a serviciului, care se recunoaște ca o imobilizare necorporală conform IFRIC 12 [81, pct.17]. În alte contracte, operatorul poate recunoaște un activ financiar, în funcție de modul de remunerare.

Pentru cazul plăților anuale garantate se analizează un contract PPP încheiat între IMSP Spitalul Clinic Republican „Timofei Moșneaga”, în calitate de partener public, și SRL „Euromed Diagnostic”, în calitate de operator privat. Datele reale ale contractului PPP sunt confidențiale de aceea se admite un contract PPP cu valori adaptate. Obiectul contractului îl constituie construcția și operarea unui spital cu 200 de paturi, investiția fiind finanțată integral de operator, la un cost de 80 000 000 lei. Spre deosebire de modelul în care partenerul privat își recuperează investiția prin tarife percepute de la utilizatori. În acest caz remunerarea este asigurată prin plăți anuale garantate de partenerul public. Contractul este încheiat pe o perioadă de 25 de ani, iar la expirarea acestuia spitalul urmează să fie transmis statului. Pentru evaluarea fluxurilor contractuale viitoare se utilizează o rată de actualizare de 7%, care în exemplu corespunde ratei dobânzii efective. Pentru simplificare, în calcul se include doar partea din plăți destinată recuperării investiției, fără plata pentru serviciile de operare. Spitalul achită operatorului 6 864 841 lei anual (80 000 000 lei × 0,07 / $(1 - (1 + 0,07)^{-25})$, indiferent de gradul efectiv de ocupare a spitalului.

Dacă infrastructura construită este tratată ca mijloc fix al operatorului, iar partenerul public recunoaște doar plata anuală ca o cheltuială curentă (6 864 841 lei), situațiile financiare nu reflectă nici activul de infrastructură, nici obligația financiară aferentă plăților garantate. Partenerul privat înregistrează spitalul ca mijloc fix propriu, amortizat pe 50 ani. Valoarea nominală a plăților este de 171 621 025 lei, iar valoarea actualizată a datoriei - 80 000 000 lei. Conform IPSAS 32 [93] partenerul public ar recunoaște infrastructura și datoria financiară la 80 000 000 lei, iar diferența de 91 621 025 lei reprezintă componenta financiară recunoscută pe durata contractului. În asemenea condiții, utilizatorii situațiilor financiare, precum organele de control și/sau creditorii, dispun de informații incomplete privind angajamentele financiare pe termen lung a partenerului public.

Aplicând algoritmul din Figura 3.1 și criteriile IFRIC 12 [81] pentru operator, iar IPSAS 32 [93] pentru perspectiva partenerului public, autorul examinează următoarele trei etape:

1. *Analiza controlului.* Partenerul public stabilește serviciile medicale, beneficiarii și condițiile de tarifare și primește spitalul la expirarea contractului. Deci, în exemplul analizat sunt îndeplinite criteriile de control ale partenerului public.
2. *Mecanismul de remunerare.* SRL „Euromed Diagnostic” primeşte plăți garantate de la partenerul public, indiferent de cerere, deci operatorul recunoaște un activ financiar numit creanțe aferente contractului PPP
3. *Distribuirea riscurilor.* Riscul de construcție şi de disponibilitate revin operatorului. Riscul de cerere revine integral partenerului public prin plăți garantate.

La operator, activul financiar se contabilizează conform IFRS 9 [87]. În exemplul analizat se presupune că sunt îndeplinite condițiile pentru evaluarea ulterioară a activului financiar la cost

amortizat. La recunoașterea inițială, acesta se evaluează potrivit prevederilor IFRS 9, pct. 5.1.1, iar ulterior venitul din dobândă se determină prin metoda dobânzii efective, conform pct. 5.4.1. [87]

În exemplul analizat se presupune o rată anuală de actualizare de 7%. Valoarea serviciilor de construcție finanțate de operator constituie 80 000 000 lei. Plata anuală garantată se determină astfel încât valoarea actualizată a plăților pe durata contractului să fie egală cu această sumă. În aceste condiții, plata anuală constituie 6 864 841 lei.

Valoarea actualizată = 6 864 841 × [(1 − (1 + 0,07)$^{-25}$) / 0,07] = 6 864 841 × 11,6536 = 80 000 000 lei

Suma nominală totală a plăților pe durata contractului constituie: *25 ani×6 864 841 = 171 621 025 lei*

Valoarea actualizată a acestor plăți este de 80 000 000 lei. Ea corespunde costului investiției finanțate de operator. Diferența dintre suma nominală totală a plăților și valoarea actualizată, în mărime de 91621025 lei (171 621 025 lei – 80 000 000 lei) este componenta financiară, care urmează a fi recunoscută pe durata contractului, prin metoda dobânzii efective. Pentru anul 1, venitul financiar implicit se calculează astfel: *80 000 000 lei × 7% = 5 600 000 lei.* După încasarea primei plăți anuale de *6 864 841 lei,* soldul creanței financiare se reduce la:

80 000 000 + 5 600 000 – 6 864 841 = 78 735 159 lei (formule prezentate în tabelul 3.6)

Tabelul 3.6. Înregistrările contabile propuse la SRL „Euromed Diagnostic" (operator)

Nr.	Conținutul operațiunii	Suma (lei)	Debit	Credit
1	Acumularea costurilor de construcție	80 000 000	840	521, 531, 211, 124 etc.
2	La finalizarea construcției, recunoașterea venitului din serviciile de construcție și a creanței pe termen lung aferente PPP	80 000 000	161.4	611
3	Decontarea costurilor aferente serviciilor de construcție	80 000 000	711	840
4	Trecerea la creanțe curente a părții de principal recuperată în anul 1 (6 864 841 - 5 600 000)	1 264 841	234.5	161.4
5	Recunoașterea venitului financiar pentru anul 1 (80 000 000 × 7%)	5 600 000	234.5	622
6	Încasarea plății anuale de la Spital	6 864 841	242	234.5

Sursa: elaborat de autor în baza [81,87]

Denumirea conturilor contabile: 161 „Creanțe pe termen lung", subcontul 161.4 „Creanțe pe termen lung aferente PPP"; 124 „Amortizarea mijloacelor fixe"; 211 „Materiale"; 242 „Conturi curente în monedă națională"; 234 „Alte creanțe curente", subcontul 234.5 „Creanțe aferente parteneriatului public-privat"; 521 „Datorii comerciale curente"; 531 „Datorii față de personal privind retribuirea muncii"; 611 „Venituri din vânzări"; 622 „Venituri financiare"; 711 „Costul vânzărilor"; 840 „Costuri aferente contractelor de parteneriat public-privat".

În ambele exemple infrastructura este construită de operator, însă aceasta nu se tratează ca mijloc fix propriu al acestuia. Recunoașterea nu depinde de faptul că operatorul construiește infrastructura, dar de controlul asupra serviciului și de modul de recuperare a investiției. Dacă partenerul public controlează sau reglementează serviciile, beneficiarii și condițiile de tarifare și

păstrează controlul asupra infrastructurii la expirarea contractului, infrastructura nu se recunoaște ca mijloc fix la operator.

Cele două exemple diferă prin dreptul recunoscut de operator. În cazul parcării, partenerul privat își recuperează investiția prin tarife achitate de utilizatori, fără a avea o creanță certă față de primărie. De aceea, dreptul său economic are natura unei *imobilizări necorporale*, adică dreptul de exploatare a serviciului pe durata contractului. În cazul spitalului, partenerul privat primește plăți anuale garantate de partenerul public, indiferent de gradul de utilizare a infrastructurii. Plățile garantate dau operatorului un drept contractual la încasare care se recunoaște ca activ financiar. Autorul propune deschiderea la contul 161 „Creanţe pe termen lung" a unui subcont *161.4 „Creanțe pe termen lung aferente PPP"* pentru contabilizarea creanței pe termen lung aferente investiției finanțate de operator, evaluată la valoarea actualizată. Această delimitare este esențială pentru evitarea recunoașterii eronate a infrastructurii ca mijloc fix al operatorului și pentru reflectarea corectă a activelor și obligațiilor aferente contractelor PPP.

Înregistrările contabile prezentate au caracter metodologic și urmăresc transpunerea criteriilor IFRIC 12 [81], IFRS 9 [87] și IPSAS 32 [93] în logica evidenței contabile aplicabile în RM. Subcontul *161.4 „Creanțe pe termen lung aferente PPP"* și contul *840 „Costuri aferente contractelor de parteneriat public-privat"* sunt utilizate ca subconturi și conturi propuse de autor pentru evidența distinctă a operațiunilor PPP.

În cazul partenerului public se folosesc conturile prevăzute în planul de conturi aplicat de acesta. Pentru etapa de construcție se iau în considerare și prevederile IFRS 15 [84], împreună cu cerințele IFRIC 12 [81] privind serviciile de construcție.

Contractele PPP pot genera active și obligații pe termen lung. În cazul în care legislația nu stabilește clar modul de contabilizare, unele obligații pot fi recunoscute numai ca cheltuieli curente, fără să apară o datorie aferentă. Ca urmare, autorul analizează și propune trei categorii de obligații:

a) datoriile financiare din plățile garantate, pe care partenerul public le recunoaște conform IPSAS 32 (exemplul SRL „Euromed Diagnostic", tabelul 3.6);
b) provizioanele pentru restabilirea și predarea bunului concesionat (tabelul 3.7);
c) angajamentele care nu se recunosc în bilanț, dar se prezintă în nota explicativă (subcap. 3.4).

Una din obligațiile în contractele de concesiune este obligația de a preda bunul în starea tehnică prevăzută în contract. Deci, partenerul privat trebuie să execute lucrări necesare pentru ca bunul să fie în stare funcțională și gata pentru predare. Aceste lucrări pot fi reparații capitale și curente, demontarea unor elemente sau refacerea instalațiilor. Activitățile date se execută în mai

mulți ani, dar datoria trebuie înregistrată la fiecare dată de raportare prin creare de provizion. Provizionul se recunoaște numai dacă există o obligație prezentă rezultată dintr-un eveniment trecut. În exemplul analizat se consideră că această condiție este îndeplinită. Pentru aceste obligații, pct. 21 din IFRIC 12 [81] prevede aplicarea IAS 37 [172].

În scop metodologic, se examinează un contract de concesiune în cadrul căruia un operator privat administrează și modernizează o infrastructură publică pe o perioadă îndelungată. Contractul prevede că, la expirarea acestuia, partenerul privat trebuie să predea obiectul concesiunii partenerului public în starea tehnică stabilită contractual. Costul estimat al lucrărilor necesare pentru predare este de 8 000 000 lei. La data analizei mai rămân 30 de ani până la expirarea contractului, iar rata de actualizare utilizată este de 6%.

Această obligație îndeplinește condițiile de recunoaștere a unui provizion, deoarece există o obligație prezentă rezultată din contract, este probabilă ieșirea de resurse pentru stingerea acesteia, iar costul poate fi estimat în mod credibil. Aceste condiții rezultă din IAS 37 [172], potrivit cărora un provizion se recunoaște atunci când entitatea are o obligație prezentă, generată de un eveniment trecut, este probabilă o ieșire de resurse și suma poate fi estimată credibil. Totodată, deoarece plata va avea loc peste 30 de ani, obligația se evaluează la valoarea actualizată, iar creșterea anuală a provizionului din cauza trecerii timpului se recunoaște ca cheltuială financiară. Valoarea actualizată a obligației se determină astfel:

$$VA = 8\,000\,000 / (1 + 0{,}06)^{30} = 8\,000\,000 / 5{,}7435 = 1\,392\,881 \text{ lei}$$

Deși costul estimat al lucrărilor de predare este de 8 000 000 lei, obligația se recunoaște inițial la valoarea prezentă de 1 392 881 lei, deoarece lucrările vor fi efectuate peste 30 de ani. În fiecare an, provizionul se majorează pe măsura apropierii termenului de executare a lucrărilor, iar această creștere se recunoaște ca cheltuială financiară. Pentru primul an, majorarea constituie *83 573 lei (1 392 881 × 6%).*

Pentru contabilizarea constituirii, majorării și utilizării provizionului aferent obligației de restabilire și predare a bunului concesionat, se propun înregistrările prezentate în Tabelul 3.7. Constituirea provizionului permite reflectarea treptată a obligației asumate de operator, fără a concentra întreaga cheltuială în ultimul an al contractului.

Tabelul 3.7. Înregistrările contabile privind provizionul pentru restabilirea și predarea bunului concesionat

Nr.	Conținutul operațiunii	Suma, lei	Debit	Credit
1	Constituirea provizionului la valoarea actualizată a obligației de restabilire și predare a bunului concesionat (anul 1)	1 392 881	840	426.5
2	Recunoașterea cheltuielii financiare aferente majorării anuale a provizionului ca urmare a trecerii timpului (anii 1–29; pentru anul 1: 1 392 881 × 6% = 83 573 lei)	83 573	722.6	426.5

Nr.	Conținutul operațiunii	Suma, lei	Debit	Credit
3	Trecerea provizionului la datorii curente în anul 29, când obligația devine exigibilă în următoarele 12 luni (8 000 000 / 1,06 = 7 547 170 lei)	7 547 170	426.5	538.5
4	Recunoașterea cheltuielii financiare aferente majorării provizionului în ultimul an (8 000 000 – 7 547 170 = 452 830 lei)	452 830	722.6	538.5
5	Utilizarea provizionului la expirarea contractului, după acumularea anuală a efectului dezactualizării până la valoarea estimată a lucrărilor	8 000 000	538.5	521
6	Achitarea lucrărilor executate de antreprenor/furnizor la expirarea contractului	8 000 000	521	242

Sursa: elaborat de autor

Notă: *Subconturile 426.5 „Provizioane pe termen lung pentru restabilirea și predarea bunului concesionat”, 538.5 „Provizioane curente pentru restabilirea și predarea bunului concesionat” sunt utilizate în exemplu ca subconturi propuse pentru evidența distinctă a provizioanelor aferente contractelor PPP.*

Denumire conturi contabile: 242 „Conturi curente în monedă națională”; 426 „Provizioane pe termen lung”, subcontul 426.5 „Provizioane pe termen lung pentru restabilirea și predarea bunului concesionat”; 521 „Datorii comerciale curente”; 538 „Provizioane curente”, subcontul 538.5 „Provizioane curente pentru restabilirea și predarea bunului concesionat”; 722 „Cheltuieli financiare”, subcontul 722.6 „Alte cheltuieli financiare”; 840 „Costuri aferente contractelor de parteneriat public-privat”.

În exemplul analizat, dacă entitatea nu ar recunoaște provizionul, obligația de 8 000 000 lei ar apărea brusc la expirarea contractului și ar afecta artificial rezultatul acelei perioade. Prin recunoașterea provizionului la valoarea actualizată de 1 392 881 lei și majorarea anuală a acestuia ca urmare a trecerii timpului, obligația este reflectată la valoarea corespunzătoare fiecărei perioade până la data stingerii.

Majorarea anuală a provizionului nu reprezintă o cheltuială aferentă unor lucrări efectiv executate în perioada curentă, ci efectul apropierii termenului de stingere a obligației. În conformitate cu IAS 37 pct. 60 [172], creșterea valorii contabile a provizionului determinată de trecerea timpului se recunoaște ca costuri ale îndatorării, adică ca cheltuieli financiare. Din acest motiv, în anul 1 suma de 83 573 lei, calculată prin aplicarea ratei de 6% asupra provizionului inițial de 1 392 881 lei, se reflectă ca cheltuieli financiare.

În contextul modalității propuse de înregistrare în contabilitate a operațiunilor aferente bunurilor utilizate în cadrul contractelor de PPP, considerăm necesară și asigurarea documentării corespunzătoare a transmiterii acestora între parteneri.

În acest scop, autorul propune un model de *Proces-verbal de predare-primire a bunurilor în cadrul contractului de parteneriat public-privat* (anexa 32). Acest document permite înregistrarea unor indicatori de bază cum ar fi caracteristicile și valoarea bunurilor transmise, informațiile privind drepturile transmise partenerului privat, durata utilizării, investițiile și îmbunătățirile efectuate, condițiile de restituire sau transfer al acestora.

Informațiile din Procesul-verbal propus permit identificarea și delimitarea bunurilor aferente contractului PPP și ajută la stabilirea modului de contabilizare al operațiunilor ce țin de utilizarea și modernizarea acestora. Totodată, documentul permite corelarea informațiilor din contract cu documentele primare și înregistrările contabile. Soluțiile propuse au următoarele efecte asupra situațiilor financiare ale entităților implicate în PPP:

a) creșterea transparenței poziției financiare prin recunoașterea completă a activelor şi pasivelor aferente PPP;
b) reflectarea reală a performanței financiare prin distribuirea corectă a cheltuielilor pe durata contractului;
c) eliminarea diferențelor generate de practicile actuale neuniforme;
d) creșterea comparabilității situațiilor financiare între entitățile implicate în proiecte PPP similare.

Totodată, la nivel macroeconomic, recunoașterea corectă a activelor de infrastructură şi a obligațiilor aferente contractelor PPP în bilanțul partenerului public contribuie la evaluarea reală a sustenabilității fiscale şi la prevenirea subestimării datoriei partenerului public. Aceste aspecte sunt importante în contextul aderării RM la UE și al angajamentelor față de FMI și Banca Mondială.

3.3. Modernizarea cadrului normativ-contabil național al parteneriatului public-privat prin integrarea reperelor internaționale

Dezvoltarea proiectelor de PPP în RM, aplicarea diferitor forme de contracte și armonizarea legislației RM cu cerințele UE impun o analiză mai atentă a modului de contabilizare a acestor tranzacții. În practică contractele PPP nu conțin doar lucrări, servicii sau plăți periodice. Ele pot include și tranzacții legate de active de infrastructură, drepturi pe termen lung, creanțe, datorii de a transmite, provizioane, garanții și alte angajamente viitoare. Aceste elemente nu pot fi întotdeauna contabilizate clar dacă se aplică numai regulile generale privind imobilizările, leasingul, veniturile și datoriile.

Legislația națională formată din Legea nr. 287/2017 [114], SNC [187], PGCC [159] și Indicațiile metodice [91] nu oferă un model suficient de dezvoltat pentru toate cazurile întâlnite în contractele complexe de concesiune, gestiune delegată, locațiune sau societate civilă cu active comune.

În aceste condiții, armonizarea nu trebuie înțeleasă ca preluare mecanică a IFRS sau IPSAS, dar ca utilizare a unor prevederi internaționale pentru ajustarea și fundamentarea cadrului metodologic național. IFRIC 12 [81] oferă criterii pentru partenerul (operatorul) privat, IPSAS 32 [93] dezvoltă tratamentul aplicabil concedentului/partenerului public, IFRS 9 [87] este relevant

pentru creanțele financiare rezultate din plăți garantate, iar IAS 37 [172] fundamentează recunoașterea provizioanelor pentru obligații prezente și costuri viitoare estimabile. Aceste standarde nu substituie SNC, dar pot contribui la formularea unor soluții naționale mai clare.

Prezentul subcapitol dezvoltă direcțiile de armonizare a practicilor contabile PPP din RM, pornind de la materialul analizat în capitolele anterioare și de la exemplele aplicative utilizate în cercetare. În baza rezultatelor cercetării și a informațiilor aferente entităților și proiectelor analizate sunt formulate în continuare propuneri de armonizare a cadrului contabil național.

Aplicarea regulilor contabile generale poate determina tratamente diferite pentru contracte PPP asemănătoare sub aspect economic, cu efect asupra recunoașterii infrastructurii, reflectării plăților garantate și a obligațiilor de restabilire și predare. Aceste diferențe influențează poziția și performanța financiară, precum și transparența angajamentelor pe termen lung.

Una din direcțiile de armonizare este completarea Indicațiilor metodice [91], bazată pe Legea nr. 179/2008 [102] actualizată, în care se face accent pe realizarea PPP prin societăți de proiect. Actualmente aceste prevederi sunt lipsă din Indicațiile metodice. În cazul societății de proiect circuitul economic este mai complex, deoarece între partenerul public și partenerul privat intervine o entitate care realizează investiția, se atrag sursele de finanțare, se exploatează obiectul și se formează rezultatul financiar.

În acest context, se propune a completa Indicațiile metodice cu un compartiment cu denumirea *„Particularitățile contabilității operațiunilor PPP realizate prin societatea de proiect”.* Introducerea unui asemenea compartiment prevede sistematizarea modului de aplicare a SNC și Legii pentru operațiunile specifice proiectelor PPP realizate printr-o societate de proiect.

Necesitatea compartimentului dat rezultă din faptul că societatea de proiect, partenerul public și partenerul privat pot avea drepturi, obligații și interese economice diferite.

În partea *„Generalități”* trebuie să fie stabilite reguli conform cărora operațiunile proiectului se contabilizează după conținutul lor economic și condițiile din contract. Este important a separa aporturile la capitalul social de finanțările nerambursabile, sumele care trebuie restituite și plățile făcute pentru exploatarea bunului sau pentru serviciile prestate. Modelul prezentat în subcapitolul 3.1 arată că aceste operațiuni au natură economică diferită și, ca urmare, diferă modul lor de contabilizare.

În cazul *partenerului public*, e necesar să fie indicat modul în care se contabilizează aporturile la capitalul societății de proiect, finanțările acordate pentru efectuarea investiției, sumele care trebuie restituite și plățile pentru exploatarea bunului sau prestarea serviciilor. De asemenea, aici trebuie să fie analizate creanțele și datoriile față de societatea de proiect. O situație aparte ține de expirarea contractului, deoarece bunul poate fi transmis partenerului public. În Indicații metodice trebuie descris modul de contabilizare a acestei operații în funcție de condițiile contractului și reglementările contabile care se aplică.

Pentru *societatea de proiect*, compartimentul trebuie să includă descrierea contabilizării operațiunilor care apar de la constituirea capitalului social până la exploatarea activului. Ele cuprind finanțările primite de la participanții la PPP, creditele și împrumuturile primite, costurile suportate pentru realizarea activului, recunoașterea și amortizarea acestui activ.

De asemenea trebuie prezentată contabilizarea veniturilor și cheltuielilor din perioada de exploatare. În aceeași categorie trebuie incluse finanțările nerambursabile acordate pentru realizarea activului, plățile primite de la partenerul public, veniturile obținute de la utilizatori și costurile aferente exploatării și finanțării proiectului. Modelul prezentat în subcapitolul 3.1 exemplifică practic cele propuse.

Un compartiment separat trebuie inserat pentru *contabilitatea la partenerul privat*, deoarece acesta nu se identifică cu societatea de proiect. În funcție de structura contractuală, partenerul privat poate deține o investiție în capitalul societății de proiect, poate acorda împrumuturi acesteia și poate obține dobânzi sau dividende. În modelul analizat în subcapitolul 3.1, bunul realizat de societatea de proiect nu se contabilizează ca activ al partenerului privat, acesta reflectând separat investiția sa în societatea respectivă. Structura propusă a noului compartiment este prezentată în tabelul 3.8.

Tabelul 3.8. Structura compartimentului propus în Indicațiile metodice bazat pe modificările Legii nr. 179/2008 cu privire la PPP

Compartiment propus	Conținutul principal
Generalități	Natura și scopul societății de proiect; delimitarea operațiunilor după conținutul economic; organizarea evidenței analitice pe proiect, sursă de finanțare și categorie de plată
Contabilitatea la partenerul public	Descrierea modului de contabilizare a aporturilor la capital; finanțărilor nerambursabile și rambursabile; plăților aferente exploatării; creanțelor și datoriilor; primirea bunului la expirarea contractului
Contabilitatea la societatea de proiect	Prezentarea contabilizării formării capitalului; împrumuturilor și creditelor; realizării și recunoașterii activului; finanțării pentru activ; veniturilor din exploatare; plăților publice; cheltuielilor și rezultatului; transmiterii bunului
Contabilitatea la partenerul privat	Descrierea investiției în societatea de proiect; împrumuturilor acordate; dobânzilor; dividendelor; decontărilor cu societatea de proiect
Exemplu aplicativ	Prezentarea unui proiect PPP pe întreg ciclul de realizare, cu înregistrări contabile distincte la partenerul public, societatea de proiect și partenerul privat

Sursa: elaborat de autor în baza Legii nr. 179/2008 [102 și a modelului din subcapitolul 3.1]

Pentru asigurarea caracterului aplicativ al compartimentului propus, el se va completa cu un exemplu bazat pe aceeași logică utilizată în Indicațiile metodice existente. Exemplul poate fi bazat pe datele modelului elaborat în subcapitolul 3.1, în care finanțarea proiectului este formată din capital social, împrumut acordat de partenerul privat și finanțare nerambursabilă acordată de partenerul public, iar societatea de proiect realizează și exploatează activul pe durata contractului.

Înregistrările contabile trebuie prezentate în trei tabele, aparte pentru partenerul public, societatea de proiect și partenerul privat. Prin această completare propusă, Indicațiile metodice ar

prezenta contabilizarea nu numai a formelor de contracte obișnuite ale PPP, dar și cazul în care PPP se realizează prin societate de proiect. În asemenea mod, Legea nr. 179/2008 [102] este corelată cu regulile generale din SNC, fără a impune aplicarea directă a standardelor internaționale.

O altă direcție de armonizare ține de corelarea legislației naționale cu actele contabile internaționale. Analiza acestora arată că în plan național trebuie introduse reguli mai clare care ar permite stabilirea părții care controlează infrastructura, modul cum este remunerat partenerul privat și natura dreptului recunoscut. De asemenea, trebuie stabilite regulile de evaluare a fluxurilor viitoare la valoarea actualizată și cerințe pentru prezentarea informațiilor în note. Standardele internaționale reglementează aceste aspecte, dar trebuie adaptate la prevederile SNC și la practica entităților din RM.

Analiza comparativă a legislației contabile naționale cu IFRIC 12 [81], IPSAS 32 [93], IFRS 9 [87] și IAS 37 [172] evidențiază că diferențele importante nu sunt legate doar de tehnica înregistrărilor contabile, dar de modul în care se identifică substanța economică a contractului. În reperele internaționale, întrebarea de bază este cine controlează serviciul public, cine suportă riscurile principale și cum își recuperează partenerul privat investiția.

În reglementarea națională, aceste criterii nu sunt dezvoltate suficient într-un model decizional unitar, fapt care justifică propunerea de completare metodologică. Principalele diferențe dintre cadrul contabil național și reperele internaționale cu privire la contabilitatea contractelor PPP sunt sintetizate în tabelul 3.9.

Tabelul 3.9. Analiza comparativă a tratamentelor contabile aplicabile contractelor PPP în RM și în standardele internaționale

Dimensiunea analizată	Cadrul național actual	Repere internaționale
Recunoașterea infrastructurii PPP	Indicațiile metodice conțin reguli privind contabilitatea PPP, dar nu dezvoltă suficient criteriul controlului economic pentru toate formele contractuale	IFRIC 12 pct. 5-6 și IPSAS 32 pct. 9 pornesc de la controlul serviciilor, beneficiarilor/tarifelor și interesului rezidual
Concluzie: *există risc de clasificare neuniformă a infrastructurii între partenerul public și operator*		
Clasificarea dreptului operatorului	În practică se aplică prin analogie SNC privind imobilizările, leasingul, creanțele sau veniturile	IFRIC 12 pct. 16-17 distinge între activ financiar, activ necorporal și situații mixte
Concluzie: *contracte similare pot genera amortizare, venituri și creanțe raportate diferit.*		
Plăți garantate și obligații pe termen lung	Plățile periodice pot fi tratate ca cheltuieli curente, fără evidențierea valorii actualizate a obligației totale.	IFRS 9 pct. 5.1.1 și 5.4.1 impun evaluarea și recunoașterea venitului/dobânzii prin metoda dobânzii efective; IPSAS 32 cere recunoașterea datoriei de către concedent
Concluzie: *există risc de subevaluare a pasivelor și de prezentare incompletă a expunerii financiare pe termen lung*		
Obligații de restabilire și predare	Nu există o regulă detaliată specifică PPP privind provizioanele aferente predării bunului concesionat	IAS 37 pct. 14, 45, 47 și 60 fundamentează recunoașterea,

Dimensiunea analizată	Cadrul național actual	Repere internaționale
		actualizarea și majorarea provizionului prin trecerea timpului
Concluzie: *apare risc de recunoaștere tardivă a cheltuielilor și de afectare artificială a rezultatului la finalul contractului*		
Prezentarea informațiilor în note	Cerințele de prezentare sunt generale, fără un model distinct pentru contractele PPP	IAS 1 pct. 117 cere prezentarea politicilor contabile semnificative; IPSAS 32 prevede prezentări privind aranjamentele de concesiune la concedent.
Concluzie*: transparență redusă privind durata, riscurile, angajamentele și mecanismul de remunerare*		

Sursa: elaborat de autor în baza [187,91,81,93,87,172]

Din analiza comparativă rezultă că armonizarea trebuie orientată spre cinci probleme de bază: recunoașterea infrastructurii, clasificarea dreptului operatorului, evidențierea plăților garantate, recunoașterea provizioanelor și prezentarea informațiilor specifice PPP. Aceste probleme au fost evidențiate și prin modelele și exemplele dezvoltate în subcapitolul 3.2, care demonstrează că tratamentul contabil depinde de conținutul economic și de mecanismul de remunerare aferent contractului.

Prima măsură realistă de armonizare o constituie actualizarea Indicațiilor metodice aprobate prin OMF nr.192/2018. Acest act are deja rolul de instrument metodologic special pentru PPP, de aceea ajustarea lui este mai rapidă decât elaborarea urgentă a unui nou SNC. Actualizarea ar trebui să includă reguli exprese privind criteriul controlului, clasificarea dreptului operatorului, plățile garantate, provizioanele și prezentarea informațiilor în notele explicative.

În locul unei simple descrieri a contractelor, Indicațiile metodice ar trebui să conțină un algoritm aplicabil de contabilitate, pornind de la întrebări clare: cine controlează serviciul public, cine aprobă sau reglementează tarifele, cine primește activul la expirare, cum este remunerat partenerul privat și ce obligații rămân la finalul contractului. O asemenea completare ar reduce abordări diferite și ar permite aplicarea mai uniformă a SNC în practica entităților din RM.

a) *Criteriul controlului asupra infrastructurii PPP.* Se propune completarea Indicațiilor metodice cu o prevedere conform căreia recunoașterea infrastructurii aferente contractelor PPP se stabilește în dependență de partea care controlează serviciile prestate, cui sunt ele destinate, modul de stabilire a tarifelor și infrastructura la expirarea contractului. Formularea metodologică propusă este următoarea: *„La stabilirea entității care recunoaște infrastructura aferentă unui contract PPP se va ține cont de controlul asupra serviciilor prestate, beneficiarilor acestora, tarifelor și asupra infrastructurii la expirarea contractului.”* Această soluție se bazează pe IFRIC 12 pct. 5–6 [81] și IPSAS 32 pct. 9 [93]. Efectul practic constă în delimitarea mai clară între activul de infrastructură recunoscut la partenerul public și dreptul economic recunoscut la operator.

b) *Clasificarea dreptului recunoscut de partenerul privat.* Se recomandă completarea Indicațiilor metodice cu o prevedere conform căreia partenerul privat clasifică dreptul economic rezultat din contract în funcție de mecanismul de remunerare. Formularea metodologică propusă este următoarea: *„Dreptul partenerului privat se recunoaște ca activ financiar atunci când acesta are drept contractual necondiționat de a primi plăți de la partenerul public, iar ca imobilizare necorporală atunci când recuperarea investiției depinde de tarifele încasate de la utilizatorii serviciului public”.* Această soluție se bazează pe IFRIC 12 pct. 16–17 [81]. Efectul practic constă în evitarea recunoașterii eronate a infrastructurii ca mijloc fix propriu al operatorului și în uniformizarea tratamentului contabil aplicat contractelor PPP cu mecanisme diferite de remunerare.

c) *Evaluarea plăților garantate și a obligațiilor contractuale pe termen lung.* Se recomandă completarea Indicațiilor metodice cu o regulă privind evaluarea plăților garantate și a obligațiilor contractuale semnificative la valoarea actualizată a fluxurilor viitoare, atunci când efectul timpului este relevant. Formularea metodologică propusă este următoarea: *„Plățile garantate și obligațiile contractuale pe termen lung aferente contractelor PPP se evaluează la valoarea actualizată a fluxurilor viitoare, dacă efectul valorii în timp a banilor este semnificativ”.* Această soluție se bazează pe IFRS 9 pct. 5.1.1 și pct. 5.4.1 [87], pentru activele și datoriile financiare, precum și pe IAS 37 pct. 45–47 [172], pentru provizioane. Efectul practic constă în reflectarea mai reală a creanțelor, datoriilor și componentelor financiare implicite generate de contractele PPP.

d) *Recunoașterea provizioanelor pentru restabilirea și predarea bunului concesionat.* Se recomandă includerea unei prevederi explicite privind constituirea provizioanelor atunci când partenerul privat își asumă obligații de restabilire, reparație sau predare a bunului concesionat în starea tehnică prevăzută contractual. Formularea metodologică propusă este următoarea: *„Partenerul privat formează provizion pentru lucrările de restabilire și predare a bunului concesionat atunci când există o obligație prezentă rezultată din contract, este probabilă ieșirea de resurse și costul poate fi estimat credibil”.* Această soluție se bazează pe IAS 37 pct. 14 [172]. Dacă executarea obligației este prevăzută peste o perioadă îndelungată, evaluarea se efectuează la valoarea actualizată, conform IAS 37 pct. 45–47 [172], iar majorarea provizionului determinată de trecerea timpului se recunoaște ca cheltuială financiară potrivit IAS 37 pct. 60 [172]. Efectul practic constă în evitarea recunoașterii cheltuielilor totale la expirarea contractului și în prezentarea mai corectă a obligațiilor asumate de operator.

e) *Amortizarea dreptului sau a investiției la operatorul privat.* Se propune a completa Indicațiile metodice cu prevederi aferente perioadei de amortizare. Dacă durata contractului PPP este mai mică decât durata de utilizare a infrastructurii, amortizarea se calculează pe durata contractului. Formularea propusă este următoarea: *„Dreptul de exploatare, imobilizarea necorporală sau investiția recunoscută*

de partenerul privat într-un contract PPP se amortizează pe durata conform SNC „Imobilizări necorporale și corporale", dar nu mai mult decât durata contractuală". Propunerea este în corelație cu IFRIC 12 [81] și SNC „Imobilizări necorporale și corporale" [182].

f) *Prezentarea informațiilor aferente contractelor PPP în notele explicative.* Se recomandă a completa cerințele de raportare cu informații privind contractele PPP. Informația de bază trebuie să includă așa indicatori ca durata, obiectul, mecanismul de remunerare, plățile viitoare, garanțiile, riscurile și tratamentele contabile aplicate. Formularea metodologică propusă este următoarea: *„Entitățile care sunt parte a contractelor PPP prezintă în notele explicative informații cu privire la natura contractului, durata lui, mecanismul de recuperare a investiției, angajamentele viitoare, garanțiile acordate, riscurile asumate. De asemenea se prezintă politicile contabile care se aplică pentru recunoașterea activelor, datoriilor, veniturilor și provizioanelor"* Această soluție are la bază cerințele de prezentare indicate de IFRIC 12 [81] și IPSAS 32 [93], precum și principiile generale de prezentare a politicilor contabile semnificative din IAS 1 „Prezentarea situațiilor financiare" (IAS 1) pct. 117 [170]. Efectul practic constă în a prezenta mai clar și transparent informațiile despre contractele PPP și riscurile financiare în cadrul acestora. Structura și conținutul informațiilor care trebuie prezentate separat în situațiile financiare sunt dezvoltate în subcapitolul 3.4.

g) *Modul de aplicare a conturilor și subconturilor analitice pentru operațiunile aferente PPP.* Se propune completarea Indicațiilor metodice cu prevederi legate de utilizarea unor conturi și subconturi analitice pentru operațiunile aferente contractelor PPP. Acestea pot fi utilizate pentru activele de infrastructură, creanțele din plăți garantate, provizioanele pentru restabilirea și predarea bunurilor, costurile de construcție și bunurile primite temporar în folosință sau concesiune. Formularea propusă este următoarea: „*Entitățile pot utiliza conturi și subconturi analitice distincte pentru contabilizarea operațiunilor aferente contractelor PPP, inclusiv pentru activele de infrastructură, creanțele din plăți garantate, provizioanele pentru restabilirea și predarea bunurilor, costurile de construcție și bunurile primite temporar în folosință sau concesiune*". Această propunere se bazează pe faptul că PGCC prevede deja conturi și subconturi distincte pentru unele operațiuni PPP. Completarea lor ar permite o contabilizare separată și clară a operațiunilor pe fiecare proiect.

Indicațiile metodice pot fi actualizate într-un termen mai scurt, însă pe termen mediu este necesar ca și SNC să prevadă reguli pentru contractele PPP. Aceste reguli pot fi parte dintr-un standard aparte sau ca compartiment separat în standardele existente. La etapa inițială, a doua variantă este mai reușită, deoarece permite introducerea treptată a tratamentelor contabile pentru PPP, și nu ar modifica tot sistemul SNC.

Prevederile respective trebuie să stabilească pentru care contracte se aplică, cum se determină controlul asupra infrastructurii, clasificarea dreptului partenerului privat, modul de evaluare a activelor și obligațiilor și constituirea provizioanelor. De asemenea, trebuie să indice informațiile care urmează să fie prezentate în situațiile financiare. Doar includerea unor exemple nu este suficientă. Regulile trebuie formulate astfel ca să poată fi aplicate pentru concesiuni, contracte BOT, locațiune în cadrul PPP, pentru societăți civile cu active comune și alte forme.

Analiza prevederilor IFRIC 12 [81] și IPSAS 32 [93] evidențiază faptul că reglementarea contabilă a PPP nu poate fi limitată la soluții punctuale sau exemple izolate, ci necesită un cadru metodologic coerent care să asigure o abordare unitară a diferitelor forme contractuale. În acest context, anexa 33 prezintă structura recomandată a prevederilor care ar putea fi integrate în SNC pentru reglementarea recunoașterii, evaluării și prezentării elementelor contabile aferente contractelor de PPP în situațiile financiare.

În scop metodologic, pentru a arăta cum influențează mecanismul de recuperare a investiției asupra procesului contabil și situațiilor financiare, au fost utilizate datele din exemplul SRL „Euromed Diagnostic" analizat anterior. În toate variantele se păstrează aceeași investiție de 80 000 000 lei și aceeași durată a contractului de 25 de ani, iar calculele sunt prezentate în tabelul 3.10.

Tabelul 3.10. Influența clauzelor contractuale privind recuperarea investiției asupra tratamentului contabil la partenerul privat

Clauză în contract	Modul de recunoaștere	Modul de calcul și efectul contabil
Investiția este recunoscută ca imobilizare conform Indicațiilor metodice	Mijloc fix	Se calculează amortizarea, dar durata nu poate depăși durata contractului PPP 80 000 000 lei : 25 ani = 3 200 000 lei pe an
Investiția este recuperată din tarifele achitate de utilizatori (conform IFRIC 12 pct. 11,17)	Drept de exploatare (imobilizare necorporală)	Dreptul se amortizează pe perioada contractului 80 000 000 lei : 25 ani = 3 200 000 lei pe an
Investiția este recuperată prin plăți care le garantează partenerul public (conform IFRIC 12 pct. 11,16)	Activ financiar (creanță PPP)	Se recunoaște creanța și venitul financiar; Infrastructura nu se amortizează la operator Venitul financiar 80 000 000 lei x 7% = 5 600 000 lei; Soldul creanței după anul 1 - 80 000 000 lei + 5 600 000 lei − 6 864 841 lei = 78 735 159 lei

Sursa: elaborat de autor, date utilizate în scop metodologic pe baza entităților analizate în cercetare

Datele din tabelul 3.10 arată că diferența depinde de modul cum operatorul contabilizează dreptul rezultat din contract. Dacă investiția se recuperează din tarifele achitate de utilizatori, se recunoaște o imobilizare necorporală care se amortizează pe durata contractului. Dacă investiția este recuperată prin plăți care le garantează partenerul public apare un activ financiar care nu se amortizează dar generează venit financiar. Valoarea creanței se reduce treptat pe măsura încasării

plăților. Deci, modul de recunoaștere influențează structura activelor și formarea rezultatului financiar.

O altă problemă practică este lipsa unei evidențe analitice clare a operațiunilor PPP în contabilitate. În materialele analizate au fost utilizate conturi și subconturi precum 123.10, 234.5, 538.5, 840, 841, 926. Unele dintre acestea sunt soluții metodologice propuse, iar altele se regăsesc în logica Indicațiilor metodice. Pentru a evita confuzia, ele trebuie prezentate ca subconturi analitice sau conturi de gestiune recomandate, nu ca poziții obligatorii deja existente în toate cazurile în PGCC.

PGCC [159] permite dezvoltarea evidenței analitice în funcție de necesitățile informaționale ale entității, cu respectarea structurii conturilor. În acest sens, entitățile pot include în politicile contabile subconturi distincte pentru PPP, iar pe termen mediu MF ar putea examina completarea oficială a Planului cu poziții dedicate, dacă practica o justifică. Conturile și subconturile propuse pentru dezvoltarea evidenței distincte a operațiunilor PPP sunt sistematizate în tabelul 3.11.

Tabelul 3.11. Conturi și subconturi analitice specifice recomandate pentru contabilitatea operațiunilor aferente contractelor PPP

Cont/ subcont propus	Denumire recomandată	Utilitate contabilă
123.10 (propus)	*Mijloace fixe aferente parteneriatului public-privat*	- Contabilizarea distinctă a infrastructurii publice aferente PPP, când criteriile de control justifică recunoașterea la partenerul privat.
234.5 (existent)	*Creanțe aferente parteneriatului public-privat*	- Sume de încasat de la partenerul public, utilizatori sau alți debitori contractuali. - Util la contabilizarea creanțelor operatorului aferente plăților garantate, contribuțiilor partenerului public - Separarea creanțelor PPP de creanțele comerciale obișnuite.
161.4 (propus)	*Creanțe pe termen lung aferente parteneriatului public-privat*	
261.1 (propus)	*Cheltuieli anticipate curente aferente PPP*	- Evidența cheltuielilor suportate în perioada curentă, dar aferente perioadelor viitoare. Pentru repartizarea corectă a cheltuielilor pe perioade de gestiune.
426.5 (propus)	*Provizioane pe termen lung pentru restabilirea și predarea bunului concesionat*	- Contabilizarea provizioanelor pentru obligațiile de predare/restabilire a obiectului PPP la expirarea contractului. - Acestea pot fi curente, utilizate până la 12 luni și pe termen lung privite ca sume pe durata contractului
538.5 (propus)	*Provizioane curente pentru restabilirea și predarea bunului concesionat*	
840 (propus)	*Costuri aferente contractelor de parteneriat public-privat* În funcție de forma contractului PPP se propune de utilizat numai acest cont de gestiune, dar cu deschiderea subconturilor sau conturilor analitice pentru acestea: *locațiune/antrepriză, societate*	- Acumularea costurilor de construcție până la recunoașterea dreptului/creanței/activului rezultat din contract. - Costuri specifice proiectelor PPP, acumulate separat de alte activități. Util la controlul costurilor pe proiect și fază - Acumularea costurilor în contracte de societate civilă PPP, în special la asociatul conducător.

Cont/ subcont propus	Denumire recomandată	Utilitate contabilă
	civilă, gestiune delegată, concesiune etc.	- Contabilizarea costurilor de reparație/întreținere aferente bunurilor primite în locațiune/arendă/gestiune PPP.
841 (propus)	*Încasări din prestarea serviciilor PPP*	- Contabilizarea încasărilor aferente activităților PPP înainte de decontarea cotelor sau obligațiilor contractuale.
926 (propus)	*Bunuri primite în cadrul parteneriatului public-privat*	- Evidență extrabilanțieră a bunurilor primite în concesiune, contracte de societate civilă sau alte contracte PPP, când nu se recunosc ca activ al operatorului.

Sursa: elaborat de autor în baza [91,159]

Pentru creanțele aferente contractelor PPP pot fi utilizate conturile 234 „Alte creanțe curente", la un subcont analitic existent 234.5 „Creanțe aferente parteneriatului public-privat" și 161 „Creanţe pe termen lung", subcontul propus *161.4 „Creanţe pe termen lung aferente parteneriatului public-privat"* atunci când partenerul privat are dreptul de a încasa sume de la partenerul public sau de la alți debitori conform contractului. Acestea permit separarea creanțelor PPP de creanțele comerciale obișnuite și oferă o imagine mai clară asupra sumelor de recuperat în baza contractului. În cazul în care are loc transmiterea unui obiect către partenerul public, primirea unei subvenții, transferarea unor costuri, administrare fiduciară sau compensare contractuală, subcontul 234.5 se utilizează în corespondență cu venituri anticipate, costuri, datorii ori alte conturi în dependență de conținutul economic al operațiunii.

În cazul proiectelor cu elemente de PPP analizate în cercetare, inclusiv pe exemplul SRL „Basconslux", contabilizarea costurilor, a creanțelor față de partenerul public și a bunurilor primite temporar cere o separare analitică mai clară decât cea din conturile generale aplicate. Dacă toate operațiunile sunt reflectate în conturi generale de stocuri, datorii sau cheltuieli, atunci e dificilă urmărirea costului real al proiectului, a bunurilor atribuite partenerilor și a obligațiilor de decontare.

Totuși, pentru ca aceste conturi și subconturi să fie utilizate în mod similar de toate entitățile, este necesar ca MF să elaboreze recomandări clare privind utilizarea lor sau să examineze modul de completare a PGCC cu elemente distincte pentru contractele PPP.

Utilizarea unor asemenea conturi și subconturi ar permite o evidență separată a costurilor, creanțelor, datoriilor și bunurilor primite temporar în cadrul fiecărui proiect. În așa mod, operațiunile PPP nu s-ar confunda cu alte operațiuni curente ale entității, iar informațiile contabile vor putea fi verificate și corelate mai ușor cu prevederile contractului.

În opinia autorului, modificarea reglementărilor contabile trebuie însoțită și de unele completări ale Legii nr. 179/2008. Legea deja conține norme privind sursele de finanțare, repartizarea riscurilor, capacitatea financiară a partenerului public și influența proiectului asupra deficitului bugetar și datoriei publice. Aceste informații ar putea fi utilizate mai eficient și în procesul de contabilizare și monitorizare financiară a proiectului PPP.

În acest scop, autorul propune următoarele modificări ale Legii nr. 179/2008.

În primul rând e necesară *completarea studiului de fezabilitate cu aspecte financiar-contabile ale proiectului PPP.* Aceasta trebuie să includă prevederi ce țin de sursele de finanțare, contribuțiile părților, modul de remunerare a partenerului privat, fluxurile financiare prevăzute în contract, angajamentele asumate și obligațiile privind restabilirea și predarea bunurilor. De asemenea, trebuie prezentate efectele estimate ale proiectului asupra principalelor active, datorii, venituri și cheltuieli ale părților.

În acest fel, studiul de fezabilitate nu devine un document contabil. El trebuie însă să conțină din start datele necesare ca operațiunile să poată fi contabilizate corect. Aceeași idee se regăsește și în proiectul noii legi, unde se acordă mai multă atenție aspectelor financiare, impactului asupra bugetului și modului în care partenerul privat își recuperează investiția.

Un alt domeniu de ajustare sunt *plățile prevăzute în studiul de fezabilitate și în contractul PPP.* Legea nr. 179/2008 prevede că părțile stabilesc în contract cum este remunerat partenerul privat și cum se calculează plata. Considerăm că în contract trebuie arătat separat ce parte din sumă acoperă investiția, ce parte revine pentru exploatare și întreținere, ce sumă acoperă finanțarea și ce profit îi revine partenerului privat. Tot aici pot fi prevăzute reducerile care se aplică dacă nu sunt respectați indicatorii de performanță. În acest fel, fiecare sumă are un conținut clar și poate fi contabilizată potrivit naturii sale. Contractul trebuie să prevadă și costurile estimate pentru restabilirea și predarea bunului la sfârșitul perioadei contractuale. De asemenea, trebuie stabilit cum va fi revizuită această estimare pe parcursul contractului. Atât legea în vigoare, cât și proiectul noii legi prevăd că bunul se transmite partenerului public într-o stare corespunzătoare de funcționare. Dacă aceste costuri sunt estimate din timp, partenerul privat poate contabiliza mai corect obligațiile care apar din contract.

Următorul bloc de completare ține de *stabilirea informațiilor financiare minime care trebuie raportate pe durata contractului PPP.* Proiectul noii legi prevede monitorizarea proiectelor de către partenerul public și APP, iar condițiile de raportare urmează să fie stabilite prin contract și prin actele normative. Totuși, unele informații de bază ar trebui indicate direct. De exemplu: *valoarea investițiilor efectuate, plățile deja efectuate și cele viitoare, angajamentele financiare,*

garanțiile, obligațiile de restabilire și predare a bunurilor, precum și modificările importante ale costului sau finanțării proiectului [5,6].

Nu este necesar ca toate proiectele PPP să folosească același formular. Forma și periodicitatea pot fi stabilite în funcție de contract. Important este ca informațiile de bază să poată fi comparate și să fie suficiente atât pentru monitorizarea proiectului, cât și pentru contabilitate și situațiile financiare.

Reglementările contabile pot prevedea corect cum se contabilizează operațiunile PPP, dar în practică pot apărea probleme dacă lipsesc exemplele și explicațiile. În RM există ghiduri privind pregătirea și realizarea proiectelor PPP, însă acestea se referă mai mult la etapele proiectului, proceduri și responsabilitățile participanților. Pentru contabilitate rămân unele întrebări practice. De exemplu, nu este întotdeauna simplu de stabilit dacă o operațiune trebuie contabilizată ca activ financiar, imobilizare necorporală, provizion sau element extrabilanțier ori dacă trebuie doar prezentată în note.

Din acest motiv, considerăm utilă elaborarea unui *Ghid metodologic privind contabilitatea contractelor parteneriatului public-privat*. Acesta nu trebuie să repete legislația, ci să explice cum se contabilizează principalele operațiuni care apar în practică. Ghidul poate include scheme de înregistrări contabile, exemple de calcul al valorii actualizate, modele pentru nota explicativă și recomandări privind subconturile analitice. De asemenea, poate explica modul în care se ia decizia contabilă în diferite situații.

Un asemenea ghid ar putea fi folosit de contabili, auditori și de participanții la proiectele PPP. În același timp, ar permite ca unele soluții din standardele internaționale să fie utilizate, atunci când acestea pot fi adaptate la SNC și la cadrul contabil din RM.

Structura și conținutul recomandat al *Ghidului metodologic privind contabilitatea contractelor PPP* sunt prezentate în anexa 34.

Un caz util pentru argumentarea necesității ghidului metodologic îl constituie proiectul Arena Chișinău, analizat în cercetare ca proiect de infrastructură sportivă realizat în baza unui aranjament contractual complex. Redarea acestui caz este justificată, deoarece el permite discutarea problemelor contabile specifice contractelor de tip BOT: cine recunoaște infrastructura, ce drept recunoaște operatorul, pe ce durată se amortizează dreptul și ce informații trebuie prezentate în notele explicative la situațiile financiare.

În lipsa unor situații financiare sau a altor documente contabile ale părților care să permită analiza procesului contabil, autorul a utilizat proiectul Arena Chișinău pentru cercetare exclusiv ca studiu de caz metodologic. În analiză se arată riscul unor tratamente neuniforme și influența clasificării contabile. Aspectele analizate în cadrul studiului de caz sunt sintetizate în anexa 35.

Direcțiile propuse pot fi aplicate treptat, în funcție de complexitatea modificărilor necesare. Unele măsuri pot fi realizate într-un termen mai scurt, prin actualizarea Indicațiilor metodice și formularea unor recomandări privind utilizarea subconturilor analitice. Alte măsuri, cum ar fi introducerea unui compartiment nou în SNC sau elaborarea unui standard separat pentru PPP, necesită consultații profesionale, testare în practică și corelare cu legislația privind PPP și concesiunile.

În acest context, propunerile pot fi grupate după complexitate, instituțiile de stat implicate și efectul asupra practicii contabile. Astfel, măsurile pot fi grupate în cele care trebuie aplicate mai rapid și care necesită modificări normative mai ample. Modul de implementare este prezentat în figura 3.2.

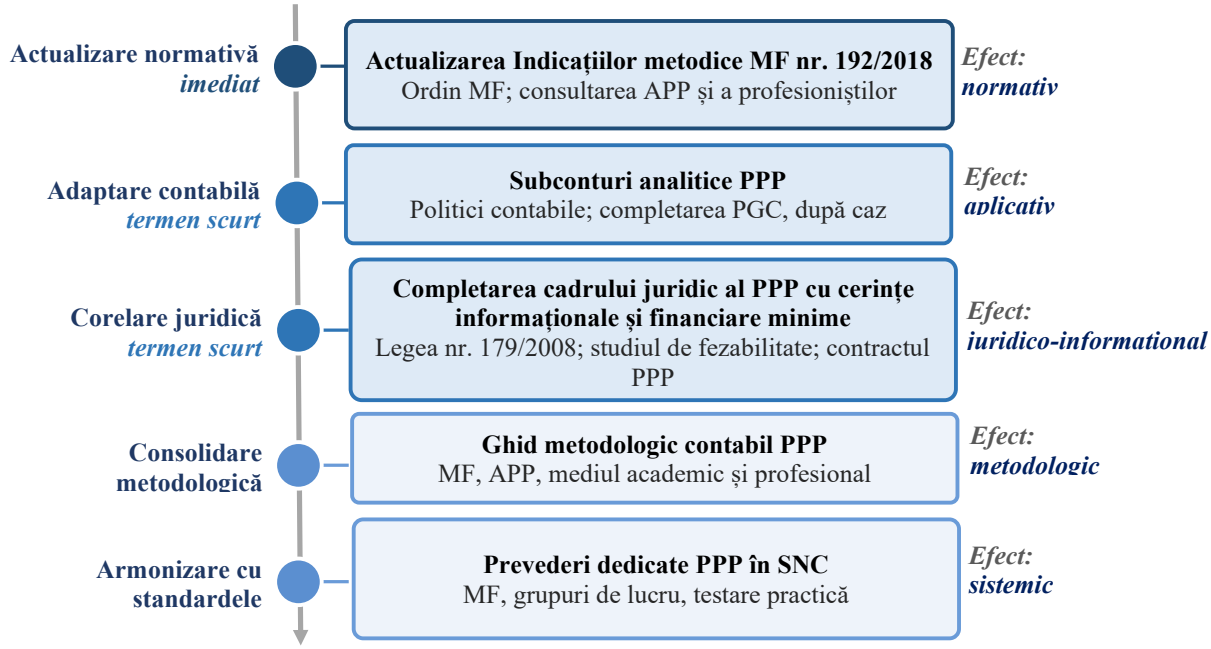

Fig. 3.2. Etape de implementare a direcțiilor de perfecționare a contabilității contractelor PPP

Sursa: elaborată de autor

Mecanismul prezentat în figura 3.2 arată că armonizarea contabilității PPP trebuie realizată treptat. La prima etapă pot fi clarificate regulile existente, actualizate Indicațiile metodice și recomandată utilizarea unor conturi și subconturi analitice în cadrul PPP. La etapa următoare se elaborează ghidul metodologic, care explică aplicarea practică a acestor reguli prin exemple și înregistrări contabile. Pe termen mediu se ajustează SNC, astfel încât contabilizarea contractelor PPP să fie reglementată mai clar și uniform. Propunerile au efecte pentru participanții PPP și pentru utilizatorii informațiilor financiare. Pentru partenerul privat vor ajuta la delimitarea mai clară a activului necorporal, activului financiar, provizioanelor și cheltuielilor financiare.

Partenerul public poate stabili modul de recunoaștere a infrastructurii controlate și obligațiile aferente plăților garantate sau angajamentelor viitoare. Pentru utilizatorii situațiilor

financiare, impactul constă în prezentarea mai clară a datoriilor și riscurilor pe termen lung în cadrul contractelor PPP. Aceste efecte sunt prezentate în anexa 36.

La nivel macroeconomic, activele de infrastructură și obligațiile din contractele PPP trebuie prezentate clar, fapt care face posibilă evaluarea corectă a impactului financiar al proiectelor publice. În procesul de aderare la UE și în relațiile cu organismele financiare internaționale, informațiile privind angajamentele pe termen lung sunt importante pentru contabilitate și în gestiunea financiară la nivel macroeconomic.

Contribuția autorului constă în adaptarea IFRIC 12 [81], IPSAS 32 [93], IFRS 9 [87,62] și IAS 37 [172] la legislația contabilă a RM. În acest scop au fost propuse completări la Indicațiile metodice [91], reguli pentru evidența analitică, structura unui ghid contabil și o matrice pentru aplicarea treptată a măsurilor de perfecționare.

3.4. Perfecționarea prezentării informațiilor aferente contractelor de parteneriat public-privat în situațiile financiare

Contractele de PPP au un conținut juridic și economic mai complex decât operațiunile obișnuite și informația reflectată în situațiile financiare. În cadrul aceluiași contract pot apărea active de infrastructură, creanțe pe termen lung, drepturi de exploatare, datorii, provizioane, garanții și alte angajamente viitoare. Dacă aceste informații sunt prezentate separat, fără a arăta legătura dintre ele, utilizatorul poate vedea valorile raportate, dar nu și modul în care acestea rezultă din contractul PPP.

Necesitatea de a îmbunătăți prezentarea informațiilor privind contractele PPP este menționată și în literatura de specialitate din RM. Popovici A., Cauș L. și Melnic G., atrag atenția asupra unor probleme legate de transparența raportării, delimitarea costurilor și recunoașterea activelor și obligațiilor aferente acestor contracte [161,162]. Autoarea tezei menționează în publicația sa despre necesitatea perfecționării raportării financiare și manageriale, astfel ca informațiile prezentate să fie mai clare, comparabile și utile utilizatorilor [147].

Cadrul normativ-contabil național oferă baza generală pentru raportare prin Legea nr. 287/2017 [114], SNC „Prezentarea situațiilor financiare” [184], Ghidul metodologic de întocmire a situațiilor financiare [141] și Indicațiile metodice [91]. Limitele acestor reglementări și efectele lor asupra utilității informației au fost analizate în subcapitolul 2.4. În continuare, accentul se pune pe soluția de raportare propusă pentru contractele PPP semnificative.

La nivel internațional, IAS 1 cere prezentarea politicilor contabile semnificative și a informațiilor necesare pentru înțelegerea situațiilor financiare [170, pct. 117]. Pentru aranjamentele de concesiune de servicii, SIC-29 „Angajamente privind concesiunea serviciilor:

prezentarea informațiilor" (SIC-29) [89] solicită prezentarea naturii aranjamentului, a termenilor semnificativi, a drepturilor și obligațiilor părților și a modificărilor relevante intervenite [89, pct.6-7]. Pentru partenerul public, IPSAS 32 dezvoltă cerințe privind aranjamentele de concesiune de servicii, inclusiv prezentarea informațiilor pe clase de aranjamente similare atunci când acestea sunt semnificative [93, pct.32-33]. Aceste repere nu substituie SNC, dar pot fi utilizate pentru a fundamenta o completare metodologică adaptată RM.

Pentru contractele de PPP nu este suficient ca entitatea să întocmească setul complet de situații financiare. Important este și modul în care informațiile aferente contractului sunt prezentate în aceste rapoarte. Activele trebuie corelate cu drepturile prevăzute de contract, iar datoriile și provizioanele cu obligațiile asumate. Totodată și plățile viitoare trebuie prezentate pe perioade. În acest mod, nota explicativă completează informațiile din situațiile financiare și explică mai clar efectele contractului de PPP. Contractele de PPP trebuie prezentate separat deoarece efectul lor se extinde pe mai mulți ani și influențează poziția financiară, rezultatele, fluxurile de numerar și riscurile entității. Din această cauză, autorul propune includerea în nota explicativă (anexa 37) a unui compartiment sau o anexă separată pentru contractele PPP mai semnificative. Informațiile care trebuie prezentate și principiile utilizate sunt prezentate în tabelul 3.12.

Tabelul 3.12. Modul de aplicare a principiilor contabile la prezentarea informațiilor aferente contractelor PPP

Principiu contabil	Aplicarea la contractele PPP	Informația care trebuie prezentată
Contabilitatea de angajamente	Entitatea recunoaște/prezintă plățile viitoare când apare dreptul de încasare sau obligația de plată, dar nu la încasarea sau achitarea efectivă.	Plățile garantate, termenele de plată, creanțele, datoriile și angajamentele conform contractului.
Prudența	Entitatea estimează obligațiile de restabilire și predare a bunurilor chiar dacă ele se execută când expiră contractul.	Provizioanele create, modul de estimare, modificările valorii estimate.
Necompensarea	Entitatea prezintă separat creanțele și datoriile din contractul PPP și nu le compensează dacă nu are motiv.	Creanțele, datoriile, plățile garantate și obligațiile de predare.
Prioritatea conținutului asupra formei	Entitatea contabilizează conform conținutului economic al contractului, controlului asupra infrastructurii și modul de remunerare, dar nu în dependență de denumirea juridică a contractului.	Activul financiar, imobilizarea necorporală, provizionul sau datoria financiară recunoscută.
Importanța relativă	Entitatea prezintă contractele PPP separat, în special cele care au un efect semnificativ asupra informației din situațiile financiare.	Un compartiment sau o anexă la Nota explicativă pentru contractele PPP care sunt semnificative.

Principiu contabil	Aplicarea la contractele PPP	Informația care trebuie prezentată
Continuitatea activității	Contractele PPP se execută, de obicei, în mai mult de un an financiar, iar obligațiile continuă pe toată perioada.	Datoriile și plățile pe termen mediu și lung. Acestea trebuie grupate pe perioade de scadență.

Sursa: elaborat de autor în baza [3,4,91,114, 194,198].

Problemele privind angajamentele pe termen lung, plățile viitoare, riscurile contractuale, legătura cu indicatorii financiari și prezentarea neuniformă a informațiilor au fost analizate în subcapitolul 2.4 și prezentate în tabelul 2.10. În acest subcapitol, ele sunt utilizate ca bază pentru a soluționa deficiențele aferente raportării. În acest context, autorul propune o anexă separată la Nota explicativă (anexa 37), cu denumirea „*Contracte de parteneriat public-privat*". Aceasta nu înlocuiește formularele obligatorii ale situațiilor financiare. Scopul ei este de a completa cu informații despre contractele PPP cu interes ridicat. Aplicarea principiului importanței contribuie la o prezentare mai clară a proiectelor cu impact și exclude o raportare excesivă pentru contractele nesemnificative.

Structura propusă folosește prevederi din SIC-29 [89], IAS 1 [170], IAS 37 [172], IFRIC 12 [81] și IPSAS 32 [93], dar le adaptează la sistemul contabil al RM. Anexa trebuie să prezinte clar informațiile de bază despre contractul PPP: obiectul și durata contractului, drepturile și obligațiile părților, modul de recuperare a investiției, activele și datoriile recunoscute, plățile viitoare, riscurile și efectul asupra indicatorilor financiari.

Modelul propus este util atât pentru partenerul privat, cât și pentru partenerul public. Pentru partenerul privat, anexa clarifică dreptul economic, creanțele, provizioanele și dependența veniturilor de contractul PPP. Pentru partenerul public, anexa ajută la înțelegerea obligațiilor viitoare, a garanțiilor și a riscurilor care pot afecta bugetul sau patrimoniul public. Structura și conținutul minim recomandat al anexei sunt prezentate în tabelul 3.13.

Tabelul 3.13. Structura propusă a Anexei „Contracte de PPP" la Nota explicativă

Nr.	Secțiunea	Conținut minim recomandat	Temei normativ / reper profesional
1	Date generale despre contract	Obiectul contractului, părțile, durata, tipul contractual: concesiune, gestiune delegată, locațiune PPP, societate civilă.	Legea nr. 179/2008; SIC-29 pct. 6; IPSAS 32 pct. 32-33
2	Mecanismul de remunerare	Tarife de la utilizatori, plăți garantate de partenerul public sau model mixt; baza de calcul și indexarea.	IFRIC 12 pct. 15-17; IAS 1 pct. 117
3	Active și drepturi recunoscute	Activ de infrastructură, activ financiar, activ necorporal, investiții în curs; valoare contabilă și amortizare.	IFRIC 12 pct. 16-17; IPSAS 32 pct. 9-11
4	Datorii și provizioane	Plăți garantate, datorii financiare PPP, provizion pentru restabilire și predare; valoare actualizată.	IAS 37 pct. 14, 45-47, 60 și 84-86; IPSAS 32 pentru concedent.

Nr.	Secțiunea	Conținut minim recomandat	Temei normativ / reper profesional
5	Plăți viitoare	Plăți contractuale pe intervale: până la 1 an, 1-5 ani, peste 5 ani; componentă principală și componentă financiară.	IAS 1; IFRS 9 pct. 5.4.1 ca reper pentru metoda dobânzii efective.
6	Riscuri asumate	Riscul de construcție, disponibilitate, cerere, finanțare și întreținere; repartizarea riscurilor între părți.	SIC-29 pct. 6-7; IAS 37 pct. 86.
7	Garanții acordate/primite	Natura garanției, valoarea maximă expusă, probabilitatea activării și scadența.	IAS 37 pct. 86; Legea nr. 287/2017 art. 22.
8	Politici contabile aplicate	Metoda de recunoaștere, rata de actualizare, durata de amortizare și metoda de estimare a provizionului.	IAS 1 pct. 117; SNC „Prezentarea situațiilor financiare”.

Sursa: elaborat de autor în baza [81,93,101,114,170,172,187]

Fiecare secțiune a anexei are o funcție distinctă. Datele generale identifică obiectul raportării. Mecanismul de remunerare explică dacă dreptul entității este sigur sau dependent de utilizatori. Activele și datoriile arată efectul în bilanț. Plățile viitoare arată presiunea financiară în timp.

Riscurile și garanțiile explică incertitudinile care nu se văd din soldurile contabile. Politicile contabile arată raționamentul profesional folosit la recunoaștere, evaluare și amortizare. O anexă după această structură a fost întocmită la „Euromed Diagnostic” SRL pentru situațiile financiare ale anului 2025.

Această structură are și rol de control intern. Dacă entitatea completează toate secțiunile, contabilul, auditorul și conducerea pot verifica dacă informația din nota explicativă este coerentă cu contractul, cu politicile contabile și cu înregistrările contabile. În acest mod, anexa nu este un simplu formular, ci o punte între contract, contabilitate și raportare.

Pentru exemplificarea modului de aplicare a structurii propuse, se utilizează în continuare exemplul SRL „Euromed Diagnostic” dezvoltat în subcapitolul 3.2, dar care se limitează la prezentarea informațiilor necesare Notei explicative.

La 31.12.20X1, entitatea SRL „Euromed Diagnostic” deține drepturi și obligații aferente Contractului PPP (date adaptate) privind construcția, operarea și transferul unui spital de 200 paturi, încheiat cu IMSP Spitalul Clinic Republican „Timofei Moșneaga” pe o durată de 25 ani. Recuperarea investiției se realizează prin plăți garantate anuale din partea partenerului public, în sumă de 6 864 841 lei/an, indiferent de gradul de ocupare a spitalului. În situațiile financiare au fost recunoscute: activ financiar (creanță față de partenerul public) în sumă de 80 000 000 lei, evaluat la valoarea actualizată a fluxurilor contractuale la rata de 7%; provizion pentru restabilirea și predarea bunului concesionat în sumă de 1 392 881 lei, constituit pe baza obligației contractuale estimate.

Plățile contractuale viitoare estimate pe durata contractului constituie 171 621 025 lei, din care 6 864 841 lei sunt scadente în următoarele 12 luni, 27 459 364 lei între 1 și 5 ani, iar 137 296

820 lei peste 5 ani. Riscul de construcție și riscul de disponibilitate revin entității, iar riscul de cerere este preluat de partenerul public prin mecanismul plăților garantate.

Modelul de text este formulat astfel încât să fie utilizabil direct în nota explicativă. El prezintă elementele esențiale: natura contractului, durata, mecanismul de recuperare a investiției, activele și provizioanele recunoscute, plățile viitoare și riscurile principale. Pentru utilizatorii interesați, aceste informații permit verificarea legăturii dintre contract și situațiile financiare și oferă o imagine mai clară cu privire la obligațiile și riscurile pe termen lung.

Un instrument esențial pentru transparentizarea contractelor PPP îl constituie tabelul plăților viitoare, structurat pe intervale temporale. În continuare se utilizează exemplul SRL „Euromed Diagnostic" din subcapitolul 3.2, ajustat astfel încât valoarea actualizată a plăților garantate să acopere investiția inițială de 80 000 000 lei. Plata anuală garantată este de 6 864 841 lei, rata de actualizare este de 7%, iar durata contractului este de 25 ani.

Pentru anul 1, din plata anuală de 6 864 841 lei, componenta financiară constituie 5 600 000 lei (80 000 000 × 7%), iar componenta principală – 1 264 841 lei. Soldul creanței după prima plată este de 78 735 159 lei. Calculul detaliat al creanței a fost prezentat în subcapitolul 3.2, iar structura plăților pe intervale este prezentată în tabelul 3.14.

Tabelul 3.14. Plățile viitoare aferente contractului PPP la SRL „Euromed Diagnostic" (lei)

Perioada	Plăți contractuale estimate	Componenta principală	Componenta financiară (dobândă)	Sold obligație/creanță la sfârșitul intervalului
Până la 1 an (Anul 1)	6 864 841	1 264 841	5 600 000	78 735 159
1-5 ani (Anii 2-5)	27 459 364	6 008 930	21 450 434	72 726 229
Peste 5 ani (Anii 6-25)	137 296 820	72 726 229	64 570 591	0
Total	**171 621 025**	**80 000 000**	**91 621 025**	**-**

Sursa: elaborat de autor; calcule bazate pe metoda dobânzii efective la rata de actualizare de 7%. Valorile sunt rotunjite la lei

Tabelul propus oferă o imagine care nu poate fi obținută doar din soldul unei creanțe sau datorii. El arată cât se va încasa ori achita în termeni nominali, cât reprezintă recuperarea investiției și cât reprezintă componenta financiară. În exemplul analizat, plățile nominale totale sunt de 171 621 025 lei, însă valoarea actualizată a creanței este de 80 000 000 lei. Diferența de 91 621 025 lei reprezintă componenta financiară implicită pe durata contractului.

Pentru partenerul public, un tabel similar ar permite evaluarea angajamentelor viitoare și a presiunii asupra bugetului. Pentru partenerul privat, același tabel permite evaluarea recuperării investiției și a veniturilor financiare viitoare. De aceea, autorul propune ca un asemenea tabel să fie inclus în anexa la Nota explicativă *„Contracte de parteneriat public-privat"* pentru contractele

semnificative. Formatul tabelul plăților viitoare pe cele trei intervale este utilizat ca test la „Euromed Diagnostic” SRL ca partener privat și la IMSP Spitalul Clinic Republican „Timofei Moșneaga” ca partener public.

În vederea creșterii utilității informațiilor prezentate în nota explicativă, autorul propune utilizarea unui set de *indicatori analitici privind impactul financiar generat de contractele PPP* prezentați în tabelul 3.15 pentru partenerul public și în tabelul 3.16 pentru partenerul privat.

Tabelul 3.15. Indicatori de evaluare a impactului financiar PPP la partenerul public

Indicator	Formula de calcul	Utilizare practică
Ponderea obligațiilor PPP în veniturile anuale	Obligații PPP totale / Venituri anuale totale × 100	Arată presiunea angajamentelor PPP asupra capacității financiare anuale.
Raportul plăți PPP / cheltuieli bugetare	Plăți anuale PPP / Cheltuieli bugetare totale × 100	Arată cât din execuția bugetară curentă este afectată de plățile PPP.
Durata medie a plăților aferente contractelor PPP	Σ (Plăți_t × t) / Σ Plăți_t	Indică în cât timp, în medie, se sting datoriile din contractele PPP.
Gradul de concentrare a riscului contractual	Valoarea celui mai mare contract / Total angajamente PPP × 100	Evidențiază dependența de un contract major și riscul de concentrare.
Ponderea PPP în total investiții publice	Investiții PPP / Total investiții publice × 100	Arată dependența de mecanismul PPP pentru dezvoltarea infrastructurii publice.

Sursa: elaborat de autor
Notă*: *indicatorii sunt propuși pentru analiza internă a impactului financiar al contractelor PPP și nu reprezintă limite normative

Acești indicatori nu reprezintă indicatori normativi stabiliți expres de legislația contabilă a RM, dar sunt un instrument metodologic de analiză, bazat pe principiile de prezentare a informațiilor relevante din IAS 1 [170], pe cerințele de prezentare a riscurilor financiare din IFRS 7 [86] și pe logica instrumentelor internaționale de evaluare a riscurilor fiscale ale PPP, inclusiv modelul de evaluare a riscurilor fiscale ale PPP (*Public-Private Partnerships Fiscal Risk Assessment Model* - PFRAM) elaborat de Fondul Monetar Internațional (FMI) și Banca Mondială [167].

Ca propunere metodologică a autorului este utilizarea în scopuri de analiză economică, după caz, a unor indicatori analitici pentru monitorizarea impactului financiar al contractului, prezentați în tabelul 3.16.

Tabelul 3.16. Indicatori de evaluare a impactului financiar PPP la partenerul privat

Nr.	Indicator	Formula de calcul	Interpretare	Exemplu SRL „Euromed Diagnostic”
1	Ponderea activelor/drepturilor PPP în total active	Active/drepturi PPP / Total active × 100	Gradul de dependență a bilanțului de contractele PPP.	80 000 000 / 92 000 000 = 87,0%
2	Ponderea veniturilor din PPP în total venituri	Venituri din PPP / Total venituri × 100	Concentrarea veniturilor pe contracte PPP față de alte activități.	Se calculează după structura veniturilor entității.

Nr.	Indicator	Formula de calcul	Interpretare	Exemplu SRL „Euromed Diagnostic”
3	Gradul de recuperare a investiției	Sumă recuperată cumulat / Investiție inițială × 100	Arată avansul recuperării investiției în raport cu durata contractului.	Anul 1: 1 264 841 / 80 000 000 = 1,58%
4	Raportul creanțe PPP / total creanțe	Creanțe PPP / Total creanțe × 100	Evidențiază riscul de concentrare a creanțelor față de partenerul public.	80 000 000 / 86 000 000 = 93,0%
5	Raportul provizioane PPP / total datorii	Provizioane PPP / Total datorii × 100	Arată importanța obligațiilor de restabilire și predare în total datorii.	1 392 881 / 15 000 000 = 9,3%
6	Fluxuri nete din PPP / venituri din exploatare	Fluxuri nete PPP / Venituri din exploatare × 100	Măsoară contribuția netă a contractului PPP la capacitatea de generare a numerarului.	Se calculează pe baza situației fluxurilor de numerar.

Sursa: elaborat de autor
***Notă*:** *valorile ilustrative sunt corelate cu exemplul SRL „Euromed Diagnostic” din subcapitolul 3.2.*

Pentru partenerul privat, indicatorii evidențiază dependența economică de contractul PPP. În exemplul SRL „Euromed Diagnostic” ponderea dreptului/creanței PPP în total active este de 87,0%, ceea ce arată că proiectul are o influență majoră asupra bilanțului. Gradul de recuperare de 1,58% în primul an este firesc pentru un contract de 25 ani, dar devine relevant pentru monitorizarea ritmului de recuperare pe parcursul duratei contractuale. Raportul creanțelor PPP în total creanțe arată concentrarea riscului față de partenerul public, iar raportul provizioanelor PPP în total datorii evidențiază obligațiile de restabilire și predare care trebuie urmărite separat.

Pentru partenerul public, acești indicatori sunt utili în special la etapa de monitorizare a portofoliului de contracte. La IMSP Spitalul Clinic Republican „Timofei Moșneaga” acești indicatori sunt incluși în nota informativă prezentată conducerii trimestrial și anual pentru a vedea evoluția indicatorilor. Ei nu stabilesc dacă un proiect este bun sau rău, dar arată cât de mult apasă contractele PPP asupra veniturilor, cheltuielilor și investițiilor publice. În lipsa unor astfel de indicatori, decizia privind noi proiecte PPP se poate baza doar pe analiza juridică sau tehnică, fără a evidenția suficient impactul financiar cumulat.

Indicatorii propuși în prezentul subcapitol apreciază impactul financiar-contabil al contractului PPP. Într-o cercetare anterioară, autorul a propus un sistem de indicatori ESG adaptat proiectelor PPP [150]. Indicatorii de mediu, sociali și de guvernanță care au fost analizați, la care se adaugă indicatori privind performanța economică și finanțarea sustenabilă au un rol complementar pentru PPP. Ei nu înlocuiesc informația contabilă analizată în teză și nici nu este obligatorie includerea lor în Nota explicativă. Acestea pot fi utilizați în special pentru a monitoriza proiectul și pentru raportarea managerială.

Modelul de raportare care e propus în teză are rolul preponderant de a prezenta mai reușit efectele financiare ale contractelor PPP. Informațiile din Nota explicativă, împreună cu indicatori utilizați pentru monitorizare, permit analiza mai completă a proiectului:

✓ Prezentarea mai detaliată și clară cu privire la obligațiile de contract, provizioane și plăți garantate. Așa informații deseori nu sunt indicate separat în formularele standard a situațiilor financiare.

✓ Contractele PPP se derulează, de obicei, pe durate mai lungi și informația trebuie analizată în complex. Prezentarea plăților și datoriilor pe termen mediu și lung permite efectuarea unui diagnostic mai corect a efectelor financiare ale proiectului.

✓ Informațiile propuse sunt utile și pentru luarea deciziilor în cadrul proiectelor noi. În baza datelor cu privire la mărimea totală a datoriilor, termenelor de plată și riscurilor, managementul entității și autoritățile publice pot evalua proiectul nu doar la faza inițială, dar și efectele financiare din anii următori.

✓ Modelul permite compararea proiectelor PPP între ele. Dacă informația este prezentată după aceleași elemente de bază, se pot compara modul de remunerare, activele și datoriile recunoscute, plățile viitoare și riscurile din contract. Acest lucru ajută la analiza proiectelor la nivel național, dar și în cazul comparației contractelor din RM cu cerințele și proiectele europene.

Având ca bază direcțiile de actualizare a Indicațiilor metodice, care au fost descrise în subcapitolul 3.3, autorul propune includerea unui compartiment separat, numit „*Prezentarea informațiilor aferente contractelor PPP în nota explicativă”*. Acest compartiment ar indica setul minim de informații necesare pentru a înțelege angajamentele semnificative ale entității. Forma concretă de prezentare poate fi adaptată în funcție de specificul contractului și al entității.

Prezentarea separată și structurată a informațiilor despre PPP face situațiile financiare mai utile pentru monitorizarea impactului financiar al proiectului. Legătura dintre clauzele contractului, recunoașterea lor în contabilitate, situațiile financiare și informațiile suplimentare din anexa 38.

Din anexă, se vede că prezentarea informațiilor despre PPP începe de la contract și se încheie cu indicatori care ajută la luarea deciziilor. Contractul generează drepturi și obligații, acestea se recunosc în contabilitate, se reflectă în situațiile financiare, se explică în nota PPP și se transformă în indicatori de evaluare a impactului financiar. Această succesiune este importantă, deoarece face legătura între documentul juridic, tratamentul contabil și decizia managerială sau publică.

3.5. Concluzii la capitolul 3

1. Legea nr. 179/2008 prevede societatea de proiect ca formă a contractului de parteneriat, dar reglementările contabile naționale nu conțin reguli pentru operațiunile acesteia. Societatea de proiect înregistrează operațiuni cu privire la formarea capitalului social, primește diferite forme de finanțare pentru realizarea obiectului. Aceste operațiuni pot fi contabilizate diferit, ceea ce are efect asupra rezultatului, structurii surselor de finanțare și situațiilor financiare. Din acest motiv, autorul a elaborat un model prin care se descrie modul de contabilizare a operațiunilor în cadrul societății de proiect pe principalele etape ale contractului PPP. Acest model a fost verificat pe un exemplu aplicativ.
2. Rezultatul cercetării a arătat că Indicațiile metodice conțin reguli de contabilizare în funcție de tipul contractului, dar nu conțin criterii cu privire la controlul asupra serviciului și modul de recuperare a investiției. Alegerea modului de contabilizare influențează valoarea activelor, mărimea amortizării, conturile utilizate și rezultatul financiar. Din acest motiv, clasificarea trebuie stabilită în funcție de controlul asupra serviciului, modul de remunerare și drepturile economice ale partenerului privat. Unele soluții pot fi preluate din IFRIC 12, IPSAS 32, IFRS 9 și IAS 37 care pot fi adaptate la cadrul SNC. Considerăm că aplicarea acestor reguli poate avea loc printr-un ghid metodologic, care să conțină explicații privind modul de contabilizare, scheme de înregistrări contabile și exemple pentru principalele operațiuni din contractele PPP.
3. Demersul științific a demonstrat că obligațiile de restabilire și predare a bunurilor concesionate trebuie analizate pe tot parcursul contractului, chiar dacă el se desfășoară pe durată îndelungată. Analiza a confirmat că entitatea trebuie să recunoască un provizion dacă există o obligație prezentă, este o ieșire de resurse, iar valoarea poate fi estimată credibil. Provizionul dat se calculează la valoarea actualizată, iar modificarea lui se recunoaște ca cheltuieli financiare
4. Studiul de fezabilitate din Legea nr. 179/2008 nu prevede elementele necesare unui tratament contabil fiabil. Entitatea stabilește singură modul de contabilizare, dar soluția nu poate fi verificată. MF monitorizează angajamentele și riscurile din proiectele PPP, dar această monitorizare nu se poate face dacă entitățile aplică reguli diferite. Lipsa acestor reguli duce la diferențe în situațiile financiare, fapt demonstrat de autor prin exemple.
5. În acest capitol s-au constatat situații în care partenerul privat administrează infrastructură publică și încasează bani publici, dar raportează ca orice entitate comercială. Din situațiile financiare nu se vede cât reprezintă contractele PPP din activele entității, cât datorează partenerul public în anii următori și ce obligații apar la predarea bunului. În acest context, autorul a elaborat un set de indicatori care se calculează din datele contabile și arată expunerea entității la contractele PPP. Indicatorii precum ponderea activelor și a drepturilor aferente PPP

în totalul activelor, gradul de recuperare a investiției, ponderea creanțelor aferente PPP în totalul creanțelor, ponderea provizionului pentru restabilirea și predarea bunului în totalul datoriilor pot fi folosiți de partenerul privat, dar și de cel public pentru monitorizarea angajamentelor financiare și a riscurilor fiscale, cerință existentă și în art. 13 lit. b) din Legea nr. 179/2008.

6. Urmare a cercetării efectuate autorul a stabilit că formularele actuale ale situațiilor financiare nu conțin rubrici în care să se prezinte contractele PPP. Informația cu privire la natura acordului PPP, structura plăților, obligațiile viitoare și riscurile asumate de entitate se află în diferite conturi și rapoarte. În scopul îmbunătățirii situației date, autorul a elaborat structura unui model al Anexei la Nota explicativă „*Contracte de parteneriat public-privat*", în care se prezintă separat aceste elemente. În anexa se prezintă informații pentru întreaga durată a contractului, nu doar pentru anul de raportare. Această anexă nu modifică formularele aplicate actualmente, ea poate fi aplicată fără a schimba sistemul de raportare. Ca rezultat va crește transparența informației cu privire la proiectele finanțate din bani publici.

CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI

Cercetarea realizată a permis atingerea scopului propus. Autorul a fundamentat și dezvoltat cadrul teoretico-metodologic al contabilității contractelor de PPP la partenerul privat. Au fost elaborate soluții metodologice pentru contabilizarea operațiunilor specifice PPP, în special a celor prin societatea de proiect, pentru organizarea evidenței analitice și prezentarea informațiilor în situațiile financiare. Toate obiectivele stabilite au fost realizate, iar ipoteza s-a confirmat: tratamentul contabil depinde de cine controlează serviciul, de cum sunt repartizate riscurile și de cum se recuperează investiția, nu doar de forma juridică a contractului. Sumarul cercetărilor executate cu privire la perfecționarea contabilității contractelor de PPP permite formularea **următoarelor concluzii:**

1. Cercetarea realizată a evidențiat că PPP nu poate fi definit exclusiv prin forma juridică de colaborare dintre sectorul public și cel privat. În literatura de specialitate, dar și în practica diferitor state, PPP este explicat prin prisma colaborării contractuale, realizării interesului public, partajării riscurilor, atragerii capitalului privat și a exercitării controlului public asupra serviciilor de interes general. Nu reprezintă o contradicție această diversitate de abordări, dar cu siguranță reflectă caracterul complex al acestui fenomen. Latura financiar-contabilă a PPP este însă puțin studiată. În RM numărul proiectelor înregistrate a atins numărul de 76 în anul 2022 și a scăzut la 50 în anul 2025. Ultimul contract fiind semnat în 2018. Analiza bibliometrică efectuată în baza celor 76 de publicații indexate în baza de date Scopus în perioada 2002–2026, realizată cu instrumentul Biblioshiny (pachetul R „bibliometrix”), a confirmat că abordarea contabilă a contractelor PPP, în special recunoașterea activelor și datoriilor și prezentarea lor în situațiile financiare, este puțin dezvoltată în literatura internațională, ceea ce justifică orientarea cercetării spre contabilitatea acestor contracte la partenerul privat.
2. Studiul cadrului normativ din RM a evidențiat necorelarea reglementărilor contabile cu modificările legislative privind PPP. Legea nr. 179/2008 reglementează în prezent două forme de realizare a PPP, contractuală și instituțională, în timp ce Indicațiile metodice continuă să reglementeze contabilitatea după formele de contract excluse din lege în anul 2023: antrepriză, prestări servicii, administrare fiduciară, concesiune, locațiune/arendă și societate civilă. Această necorelare evidențiază necesitatea revizuirii Indicațiilor metodice și adaptării tratamentelor contabile la formele actuale de realizare a PPP, inclusiv a operațiunilor desfășurate prin intermediul societății de proiect.
3. În derularea cercetării s-a constatat faptul că recunoașterea activelor în contractele de PPP reprezintă una din cele mai sensibile probleme metodologice. Dreptul de proprietate nu este suficient pentru stabilirea tratamentului contabil. În acest scop, este necesară analiza controlului asupra serviciilor și infrastructurii, a interesului rezidual, a dreptului de exploatare și a modului de recuperare a investiției. Totodată, s-a constatat că același contract se analizează diferit: în raportarea

financiară contează cine controlează activul, în statistica finanțelor publice, potrivit ESA 2010, contează cine suportă riscurile, iar în plan juridic cine are dreptul de proprietate. Dacă aceste criterii se confundă, contractul poate fi clasificat greșit

4. Formele de contract PPP de prestări servicii și antrepriză nu pot fi contabilizate după același model. Pentru același complex sportiv, în contractul de prestări servicii partenerul privat obține rezultat la finalizarea lucrării, dar în contractul de antrepriză PPP el obține rezultate în primul an de exploatare, rezultatul formându-se pe stadii. În contractul de societate civilă este importantă divizarea între activitatea proprie a partenerilor și activitatea comună. Dacă există active comune se schimbă modul în care se recunosc activul, amortizarea și rezultatul.

5. În contractele de locațiune/arendă, concesiune și gestiune delegată utilizarea bunurilor publice de către partenerul privat nu înseamnă recunoașterea acestora ca active proprii. Într-o multitudine de cazuri, partenerul privat primește numai dreptul de folosință, de exploatare sau de administrare, iar bunul rămâne în proprietatea partenerului public. Nici redevența nu se contabilizează la fel peste tot. Ea poate fi cheltuială curentă, poate fi imobilizare necorporală, dacă se plătește o singură dată pentru dreptul de exploatare sau poate fi stinsă prin investițiile dacă acceptă partenerul public.

6. Analiza veniturilor și cheltuielilor aferente contractelor de PPP, a demonstrat că acestea pot fi analizate prin prisma fazelor proiectului: pregătire, construcție sau modernizare, operare, mentenanță și finalizare. La începutul proiectului apar preponderent costurile și investițiile, în perioada de operare se înregistrează veniturile curente, amortizarea, redevențele și decontările cu partenerul public, dar pe final de contract intervin provizioanele, compensările și obligațiile de predare a bunului. Organizarea contabilității depinde de cine plătește și cum se recuperează investiția.

7. Pe baza studiului de caz privind concesionarea activelor Aeroportului Internațional Chișinău s-a demonstrat că informațiile contabile există, dar sunt dispersate. Din situațiile financiare ale APJ „Avia Invest” s-a calculat că datoriile reprezintă 77,7% din active, redevența calculată pentru anii 2013–2018 reprezintă 6,5% din profitul net cumulat, dar și alți indicatori financiari. Dacă datele nu sunt prelucrate în așa fel, din situațiile financiare nu se pot aprecia angajamentele pe termen lung, plățile viitoare și riscurile.

8. Analiza cadrului normativ-contabil național a permis identificarea unor lacune metodologice privind contabilitatea operațiunilor desfășurate prin societatea de proiect, deși o astfel de structură este prevăzută de Legea nr. 179/2008. Contribuțiile financiare nerambursabile, finanțările rambursabile și plățile pentru exploatare au un conținut economic diferit, în funcție de natura și condițiile fiecărei operațiuni.

9. Mecanismul de remunerare influențează natura dreptului recunoscut de partenerul privat. Acest lucru este confirmat prin exemplele numerice privind recuperarea investiției prin tarife și prin plăți

garantate. Dacă investiția se recuperează prin tarifele achitate de utilizatori, se recunoaște dreptul de exploatare ca imobilizare necorporală, iar dacă partenerul public garantează plățile indiferent de cerere, se recunoaște un activ financiar. Obligațiile de restabilire, predare sau transfer al bunurilor la expirarea contractului nu trebuie ignorate până la finalul perioadei contractuale. Ele se recunosc treptat prin creare de provizion la valoarea actualizată.

10. Cercetarea a mai demonstrat că evidența sintetică nu este suficientă pentru reflectarea contractelor de PPP. Durata mare a contractelor, valoarea semnificativă a investițiilor, etapele de realizare a proiectelor și raporturile complexe cu partenerul public impun o evidență analitică detaliată. Compararea cadrului național cu prevederile IFRIC 12, IPSAS 32, IFRS 9 și IAS 37, a permis identificarea diferențelor privind recunoașterea infrastructurii, clasificarea drepturilor operatorului privat, evaluarea plăților garantate, constituirea provizioanelor și prezentarea informațiilor în notele explicative. În baza acestor constatări, contabilitatea PPP trebuie perfecționată treptat: prima se actualizează Indicațiile metodice, apoi se elaborează un ghid metodologic, iar pe termen mediu se completează SNC cu prevederi specifice contractelor de PPP.

11. Analiza situațiilor financiare actuale a evidențiat insuficiența informațiilor prezentate privind plățile și încasările viitoare aferente contractelor de PPP, precum și riscurile asumate de entitate. Deși unele dintre aceste informații pot fi identificate în evidența contabilă și în documentele contractuale, acestea nu sunt prezentate distinct și sistematizat în situațiile financiare, ceea ce limitează posibilitatea utilizatorilor de a evalua angajamentele financiare și riscurile asociate proiectelor de PPP.

Semnificația teoretică a tezei constă în dezvoltarea cadrului teoretico-metodologic al contabilității contractelor de PPP. Conceptul de PPP a fost completat de autor cu latura financiar-contabilă, insuficient abordată în literatura de specialitate. S-a demonstrat că în contractele de PPP activele, drepturile și obligațiile aferente aceluiași contract pot fi recunoscute de parteneri diferiți și în momente diferite. În acest sens, recunoașterea elementelor contabile trebuie legată de controlul asupra bunului, dar nu numai de dreptul de proprietate. Prin urmare, tratamentul contabil nu mai depinde doar de forma contractului, așa cum prevăd actualmente reglementările naționale. De asemenea, autorul a evidențiat faptul că criteriile contabile diferă de cele juridice și statistice. Totodată, au fost argumentate modalitățile de contabilizare a proiectelor de PPP derulate prin societatea de proiect și a fost relevat conținutul economic au operațiunile specifice. Se constată că veniturile și cheltuielile se analizează mai corect dacă se ține cont de faza în care se află proiectul.

Problema științifică soluționată în cercetare apare din faptul că reglementările contabile nu mai corespund cu formele de PPP din Legea nr. 179/2008. Indicațiile metodice continuă să prevadă tratamente contabile pentru formele contractuale excluse din lege în anul 2023 și nu prevăd nimic pentru operațiunile realizate prin societatea de proiect. Totodată, lipsesc criterii clare

după care să se decidă ce partener recunoaște activul și ce anume recunoaște. În urma cercetării au fost obținute următoarele rezultate științifice principale, care au contribuit la *soluționarea problemei științifice* identificate:

- ✓ fundamentarea tratamentului contabil al operațiunilor aferente contractelor de PPP la partenerul privat, având ca bază așa criterii ca controlul asupra infrastructurii și serviciilor, repartizarea riscurilor și mecanismul de recuperare a investiției. În baza acestor criterii se stabilește cine recunoaște infrastructura și dacă dreptul partenerului privat este recunoscut ca activ financiar, imobilizare necorporală sau o combinație a acestora;
- ✓ dezvoltarea modelului metodologic de contabilizare a operațiunilor realizate prin societatea de proiect, pe etapele contractului, cu formula de calcul a plății partenerului public;
- ✓ gruparea veniturilor și cheltuielilor pe fazele proiectului de PPP, cu evidență analitică pe proiect, fază și centru de cost, și propunerea unor conturi și subconturi pentru evidența analitică a operațiunilor în cadrul PPP;
- ✓ elaborarea de propuneri de perfecționare a cadrului metodologic național privind contabilitatea contractelor de PPP: completarea Indicațiilor metodice cu un compartiment privind societatea de proiect și cu reguli privind controlul, clasificarea dreptului operatorului, plățile garantate și provizioanele, și de asemenea recomandarea unei structuri de ghid metodologic;
- ✓ elaborarea modelului de prezentare a informațiilor cu privire la contractele de PPP în Nota explicativă, cu includerea unui tabel al plăților viitoare, indicatorilor pentru evaluarea impactului financiar utilizați de partenerul privat și public.

Soluțiile au fost verificate pe exemple și pe date reale. O parte din rezultate au fost aplicate în practică de trei entități: „Euromed Diagnostic" SRL, IMSP Spitalul Clinic Republican „Timofei Moșneaga", „Basconslux" SRL.

Contribuțiile personale ale autorului, pe capitolele tezei, sunt următoarele:

1. Autorul a propus o definiție integrată a PPP, *conform căreia el este înțeles ca o formă instituționalizată de cooperare juridico-contractuală, pe termen lung, între sectorul public și cel privat, pentru realizarea proiectelor și serviciilor de interes public, în care părțile își repartizează resursele, responsabilitățile și riscurile, exercită controlul asupra activului potrivit condițiilor contractuale și utilizează managementul și capitalul privat, cu aplicarea unor mecanisme de guvernanță, control și raportare financiar-contabilă care să asigure eficiența economică, sustenabilitatea financiară și protejarea interesului public* (subcapitol 1.1).

2. În subcapitolul 1.3 au fost delimitate criteriile contabile de recunoaștere a activelor aferente contractelor de PPP de cele utilizate în raportarea statistică, potrivit ESA 2010, și în plan juridic. Pe această bază a fost elaborat modelul integrat „risc-control-recunoaștere contabilă", care evidențiază

particularitățile fiecărei abordări și contribuie la fundamentarea tratamentului contabil al activelor aferente PPP (tab. 1.8, anexa 18).

3. Au fost identificate necorelările dintre prevederile Indicațiilor metodice și ale Legii nr. 179/2008. Exemplele comparative arată cum se schimbă activele și rezultatul partenerului privat în dependență de forma de contract utilizată (subcapitol 2.1-2.2, tab. 2.1-2.2, 2.4-2.6, anexele 20-21).

4. Pentru venituri și cheltuieli aferente PPP autorul a propus un model metodologic în care se corelează veniturile, cheltuielile și decontările contractuale pe faze de realizare a proiectului. Modelul conține și o matrice decizională care servește bază de recunoaștere și reflectare contabilă a plății de disponibilitate la societatea de proiect (subcapitol 2.3, tab. 2.9, anexele 25-26).

5. În baza datelor financiare ale APJ „Avia Invest", autorul a calculat indicatorii care arată gradul de îndatorare al concesionarului și raportul dintre redevență și profit, în vederea evaluării situației financiare și a impactului obligațiilor contractuale asupra rezultatelor activității acestuia (subcapitol 2.4, tab. 2.12).

6. Pentru societatea de proiect, autorul a elaborat un model de contabilizare a operațiunilor, care dezvoltă întregul circuit al proiectului: constituirea societății și contribuțiile părților, recunoașterea obiectului PPP, exploatarea, plățile partenerului public, redevența și transmiterea obiectului la expirarea contractului. Tot în acest model este formula de calcul a plății partenerului public și profitului rezonabil, de asemenea fluxurile au fost verificate pe toată durata contractului (subcapitol 3.1, tab. 3.1-3.4, anexele 30-31).

7. A fost elaborat un algoritm de recunoaștere și clasificare a elementelor contabile aferente contractelor de PPP, prezentat în figura 3.1. Algoritmul propus are la bază analiza controlului asupra serviciilor și infrastructurii, mecanismul de remunerare a partenerului privat și modul de repartizare a riscurilor între parteneri. În același subcapitol, 3.2, sunt propuse modelul metodologic de constituire și utilizare a provizionului pentru restabilirea și predarea bunurilor la expirarea contractului (tab. 3.7) și un model de Proces-verbal de predare-primire a acestora (anexa 32).

8. În capitolul 3 sunt formulate propuneri de perfecționare pentru cadrul normativ-contabil național: un compartiment nou în Indicațiile metodice privind societatea de proiect, formulări concrete pentru completarea lor. Totodată, au fost fundamentate structura unui ghid metodologic, etapele de aplicare a soluțiilor propuse și completările necesare în Legea nr. 179/2008. Autorul propune utilizarea unor subconturi analitice și conturi de gestiune pentru activele și drepturile aferente PPP, creanțe, provizioane, costuri și bunuri primite temporar în folosință sau concesiune (subcapitol 3.3, tab. 3.8, 3.11, Fig. 3.2, anexa 34).

9. În lucrare autorul a elaborat un model de anexă la Nota explicativă „*Contracte de parteneriat public-privat*", care poate fi utilizată ca instrument practic ce ajută la creșterea transparenței și

comparabilității informațiilor financiare privind contractele de PPP (subcapitol 3.4). Anexa aceasta conține tabelul plăților viitoare aferente obligațiilor contractuale și indicatori de evaluare a impactului financiar pentru parteneri (tab. 3.13–3.16, anexa 37).

Noutatea și originalitatea științifică a rezultatelor obținute constă în dezvoltarea unei abordări metodologice privind contabilitatea contractelor de PPP la partenerul privat, adaptată la particularitățile cadrului normativ și practicii contabile din RM. Elementele de noutate științifică ale tezei sunt:

- ✓ formularea unei definiții a PPP din perspectivă financiar-contabilă. Spre deosebire de definițiile existente, care pun accentul pe latura juridică, economică sau managerială, aceasta include controlul asupra activului și mecanismele de raportare financiar-contabilă;
- ✓ delimitarea criteriilor contabile de recunoaștere a activelor aferente contractelor de PPP de cele utilizate în statistică și în plan juridic, prin evidențierea diferențelor dintre controlul asupra resurselor economice, repartizarea riscurilor și dreptul de proprietate, în condițiile în care Indicațiile metodice prevăd modul de contabilizare bazat pe forma contractuală;
- ✓ fundamentarea unei abordări contabile bazate pe corelarea controlului, repartizarea riscurilor și mecanismul de recuperare a investiției cu recunoașterea elementelor aferente contractelor;
- ✓ identificarea și argumentarea necorelărilor dintre reglementările contabile naționale, în mod special: Indicațiile metodice conțin aspecte diferite în raport cu cele din SNC „Venituri", nu există reguli pentru contabilizarea redevențelor în cadrul contractelor de antrepriză și a dobânzilor aferente perioadei de construcție, precum și a lipsei unor criterii clare pentru alegerea tratamentului contabil al bunurilor concesionate. În Legea nr. 179/2008 pragul de 50% este raportat la partenerul privat, deși veniturile din exploatare sunt ale societății de proiect;
- ✓ gruparea veniturilor și cheltuielilor partenerului privat pe fazele proiectului de PPP și organizarea evidenței analitice pe proiecte și faze. În Indicațiile metodice, veniturile și cheltuielile sunt tratate pe tipuri de contracte, fără a ține cont de faza proiectului. Pentru societatea de proiect a fost propus modul de contabilizare a plății de disponibilitate pe componente, cu reducerea ei în cazul neîndeplinirii indicatorilor de performanță;
- ✓ elaborarea unui model metodologic de contabilizare a operațiunilor efectuate prin societatea de proiect, pe etapele ciclului contractual, pentru care reglementările contabile naționale nu prevăd reguli. Modelul include formula de calcul a plății partenerului public, care nu este stabilită de Legea nr. 179/2008, exclude recuperarea de două ori a aceleiași părți din investiție și permite verificarea pragului de 50%;
- ✓ argumentarea criteriilor de recunoaștere a infrastructurii și de clasificare a drepturilor partenerului privat, prin delimitarea activului financiar de imobilizarea necorporală și fundamentarea aplicării modelului mixt, criterii care în prezent lipsesc din reglementările naționale;

- ✓ propunerea unor conturi și subconturi analitice, precum și a unor conturi de gestiune pentru evidența distinctă a activelor, drepturilor, creanțelor, provizioanelor, costurilor și bunurilor primite în condițiile contractelor de PPP, care lipsesc din PGCC;
- ✓ elaborarea propunerilor de perfecționare a cadrului normativ-contabil național, prin completarea Indicațiilor metodice, inclusiv a unui compartiment nou privind societatea de proiect, și de organizare a evidenței analitice a operațiunilor de PPP;
- ✓ elaborarea unui model de anexă la Nota explicativă „*Contracte de parteneriat public-privat*", care prevede prezentarea informațiilor privind obligațiile contractuale, plățile viitoare, riscurile asumate și indicatorii de impact financiar. Indicatorii au fost calculați în baza datelor APJ „Avia Invest" iar cei propuși pentru partenerul public sunt utilizați de IMSP Spitalul Clinic Republican „Timofei Moșneaga".

Valoarea aplicativă a cercetării constă în posibilitatea utilizării rezultatelor obținute în practica contabilă a entităților implicate în proiecte de PPP. Partenerii privați și societățile de proiect pot utiliza soluțiile metodologice propuse la elaborarea politicilor contabile și la organizarea evidenței analitice. Partenerii publici pot aplica tabelul plăților viitoare și indicatorii propuși în analize de executare și impact a bugetului. MF poate prelua direct formulările propuse pentru Indicațiile metodice și a elabora Ghidul metodologic privind contabilitatea contractelor PPP, iar APP poate valorifica indicatorii propuși în procesul de monitorizare a angajamentelor și riscurilor fiscale asociate acestora. Informațiile din anexa la Nota explicativă pot contribui la îmbunătățirea procesului de audit și la evaluarea situației financiare a entităților de către creditori.

Implementarea rezultatelor cercetării este confirmată prin actele de implementare anexate la teză (Anexa 39). „Basconslux" SRL a aplicat evidența separată a costurilor PPP în contul 840, cu detalierea analitică pe proiect, fază și centru de cost, și separarea veniturilor și costurilor pe etapele proiectului. „Euromed Diagnostic" SRL, în calitate de partener privat, a întocmit la situațiile financiare pentru anul 2025 o anexă separată privind contractul PPP și tabelul plăților viitoare, calculul modului de recuperare a investiției și costul finanțării. IMSP Spitalul Clinic Republican „Timofei Moșneaga" ca partener public utilizează structura propusă a informațiilor cerute operatorului privat și indicatorii de impact financiar în rapoartele sale către conducere. Astfel, utilizarea rezultatelor cercetării permite o organizare mai corectă a contabilității PPP, influențează la transparența raportării financiare și ajută la fundamentarea deciziilor economice ale partenerului privat, partenerului public și ale altor utilizatori ai informației contabile.

În baza concluziilor de mai sus, considerăm oportune **următoarele recomandări** cu privire la perfecționarea contabilității contractelor de PPP:

1. Se recomandă completarea Indicațiilor metodice cu un compartiment metodologic cu privire la recunoașterea activelor și pasivelor aferente contractelor de PPP. Acest compartiment trebuie să conțină criterii legate de controlul asupra serviciilor și infrastructurii, interesul rezidual asupra activului, mecanismul de remunerare, distribuirea riscurilor și obligațiilor între parteneri. Tot aici trebuie stabilit că, dacă partenerul privat are un drept contractual necondiționat la plăți din partea partenerului public, el recunoaște un activ financiar, dar dacă recuperarea investiției depinde de tarifele achitate de utilizatori, se recunoaște o imobilizare necorporală. Se propune includerea formulării: „*Infrastructura aferentă contractelor PPP se analizează în funcție de controlul asupra serviciilor prestate, beneficiarilor, tarifelor și interesului rezidual asupra activului la expirarea contractului*".

2. Se sugerează completarea Indicațiilor metodice cu un compartiment distinct privind contabilitatea PPP realizat prin societatea de proiect. Compartimentul trebuie să includă prevederi aparte pentru contabilitatea la partenerul public, societatea de proiect și partenerul privat și să cuprindă finanțările nerambursabile, realizarea și exploatarea obiectului PPP, plățile partenerului public, redevența și transmiterea bunului la expirarea contractului.

3. Modul de contabilizare a redevenței trebuie reglementat mai detaliat în contractele de concesiune și gestiune delegată. În condiții de locațiune, Indicațiile metodice prevăd acum recunoașterea venitului, de aceea este nevoie de un criteriu care să explice când se aplică o soluție și când cealaltă.

4. Se recomandă ca MF să elaboreze un *Ghid metodologic privind contabilitatea contractelor PPP*. Ghidul ar explica în bază de exemple regulile de mai sus și ar conține scheme de înregistrări contabile, un model de notă explicativă, precum și recomandări privind utilizarea conturilor și subconturilor analitice.

5. Legea nr. 179/2008 poate fi completată cu prevederi privind includerea în studiul de fezabilitate a aspectelor financiar-contabile ale proiectului, precum sursele de finanțare, contribuțiile părților, modul de remunerare și obligațiile de restabilire și predare a bunului. În contract ar trebui arătat separat ce parte din plata partenerului public acoperă investiția, exploatarea, finanțarea și profitul. Legea ar trebui să prevadă și un set minim de informații financiare pe care partenerul privat le raportează pe durata contractului, iar art. 25^1 alin. (3^1) ar trebui de corelat cu faptul că veniturile din exploatare sunt ale societății de proiect.

6. Evidența analitică se recomandă a fi organizată per proiect, fază, sursă de venit, categorie de cheltuială și partener contractual, cu fazele: pregătire, construcție sau modernizare, operare, mentenanță și finalizare. Se propun așa conturi și subconturi: *123.10 „Mijloace fixe aferente parteneriatului public-privat", 161.4 „Creanțe pe termen lung aferente parteneriatului public-privat", 261.1 „Cheltuieli anticipate curente aferente PPP", 426.5 și 538.5 „Provizioane pe termen lung / curente pentru restabilirea și predarea bunului concesionat", 840 „Costuri aferente*

contractelor de parteneriat public-privat", 841 „Încasări din prestarea serviciilor în cadrul parteneriatului public-privat", 926 „Bunuri primite în cadrul parteneriatului public-privat" și 930 „Bunuri primite în gestiune delegată".

7. Se recomandă includerea pentru contractele de PPP semnificative a unui compartiment sau a unei anexe distincte la Nota explicativă, cu denumirea „*Contracte de parteneriat public-privat*". Anexa trebuie să cuprindă datele generale ale contractului, mecanismul de remunerare, activele și drepturile recunoscute, datoriile și provizioanele, plățile viitoare pe intervale de scadență, riscurile, garanțiile și politicile contabile aplicate. Indicatorii de evaluare a impactului financiar se utilizează separat, ca instrument de monitorizare și analiză, fără a constitui o componentă obligatorie a notei.

8. Se recomandă ca partenerii publici să ceară operatorului privat informațiile despre contract după o structură unică: investițiile realizate, plățile efectuate și viitoare, angajamentele, garanțiile și obligațiile de restabilire și predare a bunului. Tabelul plăților viitoare și indicatorii propuși pentru partenerul public pot fi folosiți la monitorizarea contractelor și la planificarea bugetară, iar APP și MF îi pot folosi la monitorizarea angajamentelor și analiza de riscuri.

Limitele cercetării. Cercetarea s-a axat pe contabilitatea partenerului privat și a societății de proiect. Aspectele aferente contabilității partenerului public fiind analizate doar pentru a stabili cine recunoaște infrastructura și obligațiile contractuale. Numărul cazurilor practice analizate a fost limitat, deoarece după anul 2018 în RM nu s-au mai semnat contracte noi de PPP. Pentru unele proiecte, cum este Arena Chișinău, în lipsa contractului și a situațiilor financiare, proiectul a fost folosit doar ca studiu de caz metodologic. Datele privind concesionarea Aeroportului Internațional Chișinău se referă la perioada 2013–2018, iar informațiile disponibile în baza de date a Băncii Mondiale pentru RM au fost insuficiente pentru o analiză mai detaliată.

Modelul metodologic privind societatea de proiect, formula de calcul a plății partenerului public, recunoașterea plăților garantate ca activ financiar și constituirea provizioanelor au fost examinate în baza exemplelor aplicative, fără a fi testate integral în practica unei entități. Entitățile la care au fost implementate rezultatele cercetării au aplicat soluțiile în evidența analitică internă pentru analiza financiară și în prezentarea informațiilor. Înregistrările contabile au fost efectuate în conformitate cu reglementările naționale în vigoare, întrucât unele dintre tratamentele propuse nu sunt prevăzute expres de acestea.

Direcții viitoare de cercetare: Pentru cercetări ulterioare vor fi propuse studierii, subiecte cu privire la contabilitatea contractelor de PPP la partenerul public, impactul asupra contabilității a schimbărilor pe care le va aduce Legea nr. 22/2025 după intrarea ei în vigoare, precum și aspectele fiscale și indicatorii ESG ai proiectelor de PPP, abordate doar parțial de autor în lucrările anterioare.

BIBLIOGRAFIE

1. *A Guide to the project management body of knowledge*. PMBOK® Guide-3 rd edition, USA Pennsylvania: Publishers Project Management Institute, 2004. ISBN 978-1-930699-45-8; ISBN 1-930699-45-x. 412 p. Disponibil: https://www.scribd.com/document/873134420/A-Guide-to-the-Project-Management-Body-of-Knowledge-third-edition [accesat 2026-01-12].
2. *Actualități și perspective în contabilitate și control de gestiune.* Coord.: N. TABĂRĂ; S. BRICIU et.al. Iași: Editura TipoMoldova, 2012. 626 p.
3. AGENȚIA PROPRIETĂȚII PUBLICE DIN MOLDOVA. Parteneriate public-private și concesiuni. Online. Disponibil: https://app.gov.md/parteneriate-publice-private/ [accesat 2026-06-10].
4. AGENȚIA PROPRIETĂȚII PUBLICE. *Registrul Patrimoniului Public*. 2026. Disponibil: https://app.gov.md/registrul-patrimoniului [accesat 2026-05-12].
5. AGENȚIA PROPRIETĂȚII PUBLICE. *Regulament cu privire la ținerea Registrului intern de evidență a proiectelor de parteneriat public-privat și concesiuni:* Aprobat prin Ordinul APP nr. 82 din 14.11.2017. Disponibil: https://app.gov.md/institutia/legislatia/ [accesat 2026-05-10].
6. AGENȚIA PROPRIETĂȚII PUBLICE. *Regulamentul privind monitorizarea contractelor de parteneriat public-privat și concesiuni:* Aprobat prin Ordinul APP nr. 81 din 14.11.2017. Disponibil: https://app.gov.md/institutia/legislatia/ [accesat 2026-05-08].
7. A. AKINTOYE, P. EDWARDS and C. HARDCASTLE. Critical Success Factors for PPP/PFI Projects in the UK: Construction Industry. *Construction Management and Economics.* Online. February 2005, 23(5), pp. 459–471, 2005. Disponibil: https://doi.org/10.1080/01446190500041537 [accesat 2025-11-22].
8. AKINTOYE, A.; M. BECK and C. HARDCASTLE. Public-Private Partnerships: Managing Risks and Opportunities. Oxford, UK: Blackwell Science, 2003. Disponibil: https://www.researchgate.net/publication/263371465 [accesat 2025-09-12].
9. APOSTOL TOFAN, D. *Drept administrativ*. București: C.H. Beck, 2015, ed. a 3-a, vol. 2. 458 p. Disponibil: https://www.scribd.com/document/443727970/Drept-Administrativ-Vol-II-Ed-3-Ed-CH-Beck-2015-Ac-Format [accesat 2025-09-10].
10. APOSTOL TOFAN, Dana. Le Partenariat public-privé. *Analele Universităţii Bucureşti*. Seria Drept. 2005, nr. 2, p. 51. Disponibil: https://drept.unibuc.ro/Part-II-s153-en.htm#summary [accesat 2025-10-12].
11. BAILEY, N. Towards a research Agenda for public Private Partnerships in the 1990s. *Local Economy*. February 1994, 8(4), pp. 292-306. Disponibil:

https://doi.org/10.1080/02690949408726205; https://www.researchgate.net/publication/233098246 [accesat 2025-09-10].

12. BEL, G.; T. BROWN and R. C. MARQUES. Public-private partnerships: Infrastructure, transportation and local services. *Local Government Studies*. 2013, vol. 39, nr. 3, pp. 303-311. ISSN 03003930. Disponibil: https://research.ulusofona.pt/en/publications/public-private-partnerships-infrastructure-transportation-and-loc/ [accesat 2025-10-12].
13. BEZANCON, Xavier. *2000 ans d'histoire du partenariat public-privé pour la réalisation des équipements et services collectifs*. Paris: Editeur Presses de l'Ecole nationale des ponts et chaussées, 2004, p. 23. Disponibil: https://documentation.insp.gouv.fr/insp/doc/SYRACUSE/131008/2000-ans-d-histoire-du-partenariat-public-prive-pour-la-realisation-des-equipements-et-services-coll?_lg=fr-FR [accesat 2025-08-14].
14. BEZANCON, Xavier. *Essai sur les contrats de travaux et de services publics.* LGDJ, 1998. ISBN-13978-2275017853. Disponibil: https://www.amazon.fr/CONTRATS-Contribution-lhistoire-administrative-d%C3%A9l%C3%A9gation/dp/2275017852 [accesat 2025-08-18].
15. BIROUL NAȚIONAL DE STATISTICĂ, REPUBLICA MOLDOVA. *Situații financiare: Anexe la SNC "Prezentarea situațiilor financiare"* Aprobat de Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova. Online. Disponibil: https://statistica.gov.md/public/files/Formulare_rapoarte_financiare/Situatii_financiare_complet_si_simplificat.pdf [accesat 2025-09-02].
16. BUDIANSCHI, Dumitru. Riscurile proiectelor de parteneriat public-privat în Moldova. *Expres-ANALIZĂ*. 2012, nr. 81, p.1. Disponibil: https://expert-grup.org/ro/biblioteca/comentarii/item/258-riscurile-proiectelor-de-parteneriat-public-privat-%C3%AEn-moldova [accesat 2025-09-14].
17. Cadrul privind serviciile de interes economic general: profitul rezonabil este raportat la rata de rentabilitate a capitalului și la nivelul de risc. EUR-Lex – profit rezonabil și rentabilitatea capitalului. *EUR-LEX.* Disponibil: https://eur-lex.europa.eu/RO/legal-content/summary/state-aid-application-of-rules-for-services-of-general-economic-interest-sgei.html [accesat 2025-12-03].
18. CALUGAREANU, Irina. Managementul contractelor de parteneriat public-privat ca metodă de mitigare a riscurilor. In: *Strategii și politici de management în economia contemporană*, 9-10 iunie 2022, Chișinău. Chișinău: Departamentul Editorial-Poligrafic al ASEM, 2022, Ediția 7, pp. 58-63. Disponibil: https://doi.org/10.53486/icspm2022.09; https://ibn.idsi.md/vizualizare_articol/173230 [accesat 2025-12-03].

19. CHIBAC, Natalia. Unele aspecte ale contractului de antrepriză. In: *Integrare prin cercetare și inovare*: Ştiinţe juridice și economice, 6-7 noiembrie 2025, Chișinău. Chisinau, Republica Moldova: Centrul Editorial-Poligrafic al Universităţii de Stat din Moldova, 2025, SJE, pp. 318-325. ISBN 978-9975-62-687-3. ISBN (pdf) 978-9975-62-945-4. Disponibil: https://ibn.idsi.md/vizualizare_articol/242771 [accesat 2026-05-14].
20. *China's Agenda 21: White Paper on China's Population, Environment, and Development in the 21st Century*. Beijing: China Environmental Science Press, 1994. Disponibil: https://english.mee.gov.cn/Events/Special_Topics/AGM_1/1994agm/meetingdoc94/201605/t20160524_345221.shtml [accesat 2025-12-10].
21. Codul civil al Republicii Moldova: nr. 1107 din 06 iunie 2002. *Monitorul Oficial al RM.* Online. *LEGIS.* 2019, nr. 66-75. Disponibil: http://www.legis.md/cautare/rezultate/112573 [accesat 2025-10-10].
22. COJOCARU (BĂRBIERU) A-C. and S. MIHAILA. Implementation of IFRS sustainability disclosure standards into integrated reporting: A journey of future-oriented companies. *Revista de Studii Financiare (RSF)*. 2024, vol. 9, nr. 17, pp. 39-56. Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/3.-Cojocaru-et..pdf [accesat 2025-12-10].
23. COMISIA EUROPEANĂ. *Comisia face următorul pas pentru a implementa sistemul securizat de comunicații prin satelit IRIS2*. Comunicat de presă. Bruxelles, 16 decembrie 2024. Disponibil: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/ro/ip_24_6439 [accesat 2025-12-03].
24. Communication from The Commission to the Council, the European Parliament, the Economic and Social Committee and the Committee of the Regions on Public-Private Partnerships in Trans-European Transport Network Projects. Brussels. Online. *EUR-LEX.* 1997, Doc. COM453 final, p. 13. Disponibil: https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:1997:0453:FIN:EN:PDF [accesat 2025-12-03].
25. Comunicare a Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic şi Social European şi Comitetul Regiunilor din 19 noiembrie 2009 privind mobilizarea investiţiilor private şi publice în vederea relansării economice şi realizării unei transformări structurale pe termen lung: dezvoltarea parteneriatelor public-privat [COM(2009) 615 final – Nepublicată în Jurnalul Oficial]. Online. *EUR-LEX.* Disponibil: https://eur-lex.europa.eu/RO/legal-content/summary/developing-public-private-partnerships.html [accesat 2025-12-04].
26. Comunicare interpretativă a Comisiei privind aplicarea dreptului comunitar în domeniul contractelor de achiziţii publice şi al concesiunilor în cazul parteneriatelor public-privat

interinstituţionale. 2008/C 91/02. Jurnalul Oficial C 91 din 12.4.2008 *EUR-LEX*. Disponibil: https://eur-lex.europa.eu/RO/legal-content/summary/rules-applicable-to-institutionalised-public-private-partnerships-ippp.html [accesat 2025-12-04].

27. *Contabilitatea managerială: ghid practico-didactic*. Coord.: A. NEDERITA. Chişinău: ACAP, 2000. 264 p. ISBN 99759547-7-1. Metadate: http://primo.libuniv.md/ [accesat 2025-11-15].
28. COSMA, D. și S. A. GÎLCEAVĂ. Parteneriatul public-privat. Indicatori de evaluare. *Contabilitatea, expertiza şi auditul afacerilor*. 2015, nr. 1, pp. 5-8. ISSN 1454-9263.
29. CREȚU, I. Implementarea parteneriatului public-privat în Republica Moldova. *Meridean Ingineresc*. 2010, nr. 2, pp. 50-55. ISSN 1683-853X. Disponibil: https://ibn.idsi.md/vizualizare_articol/25338 [accesat 2025-11-15].
30. CTITOR, Natalia. Parteneriatul public-privat ca mecanism juridic de realizare a scopurilor de interes public. *Administrarea Publică*. 2022, nr. 4(116), pp. 35-42. ISSN 1813-8489. Disponibil: https://doi.org/10.52327/1813-8489.2022.4(116).04; https://ibn.idsi.md/vizualizare_articol/184422 [accesat 2026-02-10].
31. Communication from the Commission on the Application of the European Union State Aid Rules to Compensation Granted for the Provision of Services of General Economic Interest. (Text with EEA relevance). Online. *EUR-LEX*. 2012/C 8/02. Disponibil: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.C_.2012.008.01.0004.01.ENG&toc=OJ%3AC%3A2012%3A008%3ATOC [accesat 2025-12-16].
32. CURTEA DE CONTURI A REPUBLICII MOLDOVA. *Hotărârea nr.1 din 24 ianuarie 2020 cu privire la aprobarea Raportului auditului conformității încheierii și executării prevederilor Contractului de parteneriat public-privat pentru concesionarea activelor Î.S. „Aeroportul Internațional Chișinău”* Online. Disponibil: https://ccrm.md/ro/decision_details/1020/hotararea-nr1-din-24-ianuarie-2020-cu-privire-la-aprobarea [accesat 2026-02-22]
33. CURTEA DE CONTURI A REPUBLICII MOLDOVA. *Raportul Curții de Conturi asupra administrării și întrebuințării resurselor financiare publice și patrimoniului public în anul 2023*. Online. Disponibil: https://ccrm.md/ro/raportul-curtii-de-conturi-asupra-administrarii-si-intrebuintarii-_resurselor-88_93349.html [accesat 2026-02-22]
34. CURTEA DE CONTURI EUROPEANĂ. *Parteneriatele public-privat în UE: deficiențe generalizate și beneficii limitate*. Raport special. 2018, nr. 09. 94 p. Disponibil: https://www.eca.europa.eu/lists/ecadocuments/sr18_09/sr_ppp_ro.pdf [accesat 2026-02-23].

35. CUZNEŢOV, A. Concepte generale privind concesiunea. *Revista Națională de Drept*. 2014, nr. 10, pp. 22-23. ISSN 1811-0770. Disponibil: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/40201 [accesat 2025-11-20].
36. DELMON, Jeffrey. *Public-Private Partnership Projects in Infrastructure: An essential Guide for Policy Markers*. Cambridge University Press, 2017, p. 3. ISBN 9781108163729. Disponibil: https://doi.org/10.1017/9781108163729; https://www.cambridge.org/core/books/publicprivate-partnership-projects-in-infrastructure/CAC50C16C5280811E78A9B2832325055 [accesat 2025-10-14].
37. Directiva 2013/34/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 26 iunie 2013 privind situațiile financiare anuale, situațiile financiare consolidate și rapoartele conexe ale anumitor tipuri de întreprinderi, de modificare a Directivei 2006/43/CE a Parlamentului European și a Consiliului și de abrogare a Directivelor 78/660/CEE și 83/349/CEE ale Consiliului. Online. *EUR-Lex.* Disponibil: http://eur-lex.europa.eu/legalcontent/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:32013L0034&from=RO [accesat 2025-05-05].
38. Directiva 2014/23/UE a Parlamentului Europenan și a Consiliului din 26 februarie 2014 privind atribuirea contractelor de concesiune. Online. *EUR-Lex.* Disponibil: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014L0023&from=ES [accesat 2025-05-06].
39. Directiva 2014/24/UE a Parlamentului Europenan și a Consiliului din 26 februarie 2014 privind achizițiile publice și de abrogare a Directivei 2004/18/CE. Online. *EUR-Lex.* Disponibil: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:02014L0024-20240101 [accesat 2025-05-05].
40. Directiva 2014/25/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 26 februarie 2014 privind achizițiile efectuate de entitățile care își desfășoară activitatea în sectoarele apei, energiei, transporturilor și serviciilor poștale și de abrogare a Directivei 2004/17/CE. Online. *EUR-Lex.* Disponibil: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:02014L0025-20200101&qid=1584965302414&from=EN [accesat 2025-05-06].
41. DOLGHI, C. Contabilitatea afacerii. In. *Antreprenoriat: Inițierea afacerii.* Coord.: L. BUGOIAN. Chișinău, 2010, cap. 9, p. 344. Disponibil: https://www.academia.edu/20365951/Antreprenoriat [accesat 2025-09-22].
42. DOLGHI, C. Rolul auditului performanței în mediul de gestiune a instituției publice și asigurare a utilizării resurselor alocate pentru investigații cu impact major. In: *International Scientific Conference on Accounting, ISCA 2022*, April 1-2, 2022, Chisinau, Republic of Moldova.

Chisinau: ASEM, 2022, pp. 38-43. Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/38-43_36.pdf [accesat 2025-09-22].

43. ENGEL, E.; R. D. FISCHER and A. GALETOVIC. *The economics of public-private partnerships: A basic guide*. Cambridge University Press, 2014. Disponibil: https://www.academia.edu/90931689/The_Economics_of_Public_Private_Partnerships [accesat 2025-08-08].
44. EPEC. *Guide to Public-Private Partnerships*. 2026 edition. Disponibil: https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/fcb4f99c-3df0-11f1-814f-01aa75ed71a1/language-en [accesat 2026-05-04].
45. EPEC. *Guide to Public-Private Partnerships*. Luxembourg: European Investment Bank, 23 Nov 2021. 184 p. ISBN: 978-92-861-5043-2. Disponibil: https://doi.org/10.2867/8101; https://www.eib.org/en/publications/epec-guide-to-public-private-partnerships [accesat 2026-05-04].
46. EPEC. *The Guide to Guidance: How to Prepare, Procure and Deliver PPP Projects.* Luxembourg: European Investment Bank, 2015.
47. EUROPEAN COMMISSION. *Opening Statement by Commissioner Kubilius during Signature Ceremony for the EU IRIS² Concession*. Brussels, 16 December 2024. Disponibil: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/speech_24_6470 [accesat 2025-10-18].
48. EUROPEAN PPP EXPERTISE CENTRE. *Activities in 2011*. Brussels, 8 November 2011. Disponibil: https://ec.europa.eu/economy_finance/events/2011/2011-11-08_ec-epec/pdf/barret_thadden_8_nov_2011_brussels_en.pdf [accesat 2025-12-18].
49. EUROPEAN UNION. *Green Paper on Public-Private Partnerships and Community Law on Public Contracts and Concessions*. Online. 2004. Disponibil: https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/94a3f02f-ab6a-47ed-b6b27de60830625e/language-en [accesat 2025-08-10].
50. EUROSTAT. *A Guide to the Statistical Treatment of PPPs*. European PPP Expertise Centre, Septembrie 2016. 156 p. Disponibil: https://www.eib.org/files/publications/thematic/epec_eurostat_statistical_guide_en.pdf [accesat 2025-08-12].
51. EUROSTAT. *Public-Private Partnerships: frequent questions*. Disponibil: https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/wdn-20180907-1 [accesat 2025-08-14].
52. FLYVBJERG, B.; N. BRUZELIUS and W. ROTHENGATTER. *Megaprojects and Risk: An Anatomy of Ambition*. Cambridge, UK: Cambridge University Press. 2003. Disponibil:

https://doi.org/10.1017/CBO9781107050891; https://www.researchgate.net/publication/301852773_Megaprojects_and_Risk_An_Anatomy_of_Ambition [accesat 2025-06-20].

53. FOALEA, L. Particularităţile contabilităţii în cadrul unui parteneriat public-privat. *Monitorul fiscal FISC.md*. 2019, nr. 4(52), pp. 27-32. ISSN 1857-3991.
54. *Ghidul privind reorganizarea societății pe acțiuni.* Aprobat prin Hotărârea Comisiei Naţionale a Pieţei Financiare nr. 23/2 din 27.04.2021. 33 p. Online. Disponibil: https://www.cnpf.md/storage/files/files/Ghid_reorganizare_SA.pdf [accesat 2025-06-14].
55. *Ghid privind inițierea și implementarea proiectelor de parteneriat public-privat și concesiuni* aprobat prin Ordinul APP, nr. 80 din 14.11.2017. Chișinău, 2017. 21 p. Disponibil: https://old.app.gov.md/reglementare-3-391 [accesat 2025-06-09].
56. GOV.UK. *Private Finance Initiative and Private Finance 2 projects:* 2019-21 summary data: Public private partnership in UK. 2023. Disponibil: https://www.gov.uk/government/publications/private-finance-initiative-process [accesat 2025-09-14].
57. GRIGOROI, Lilia. Abordări contabile asupra contractului de societate în cadrul parteneriatului public-privat. In: *Republica Moldova 20 de ani de reforme economice*: Conferinţa Ştiinţifică Internaţională, 23-24 septembrie 2011. Chişinău, 2011, vol. 2. pp. 260-264. ISBN 978-9975-75-586-3. Metadate: http://primo.libuniv.md/ [accesat 2025-05-10].
58. GRIGOROI, Lilia. Reflecţii contabile asupra contractului de administrare fiduciară în cadrul parteneriatului public privat. In: Analele Academiei de Studii Economice din Moldova, Chişinău 2011, Vol. 9, pp.181-185. Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/38.Reflectii%20contabile%20asupra%20contractului%20de%20administrare%20fiduciara%20in%20cadrul%20parteneriatului%20public%20privat.pdf [accesat 2025-05-09].
59. GRIGOROI, Lilia. Parteneriatul public privat – de la teorie la practică. In: *Competitivitatea şi inovarea în economia cunoaşterii:* Conferinţa Ştiinţifică Internaţională, 24-25 septembrie 2010. Chișinău: ASEM, 2011, vol. 2, pp. 205-208. ISBN 978-9975-75-548-1. Metadate: http://primo.libuniv.md/ [accesat 2025-05-09].
60. GRIGOROI, Lilia. Venituri din contractele cu clienţii: aspecte-cheie din perspectiva IFRS 15. = Revenue from Contracts with Customers: Key Aspects in the Light of IFRS 15. *Economica*. 2017, nr. 4(102), pp. 61-71. Disponibil: https://irek.ase.md/xmlui/handle/123456789/438 [accesat 2025-12-10].

61. GRIMSEY, D. and M. K. LEWIS. *Public private partnerships: The worldwide revolution in infrastructure provision and project finance.* Edward Elgar Publishing, 2004. Disponibil: https://doi.org/10.4337/9781845423438; https://www.researchgate.net/publication/264158128 [accesat 2025-11-18].
62. GROSU, V.; L. IONESCU-FELEAGĂ; A-G. MACOVEI; M-S. CIUBOTARIU; E. HLACIUC et al. The Impact of IFRS 9 Adoption on the Financial Performance and Sustainability of Romanian Credit Institutions. *Eastern European Economics*. 2025, vol. 63, no. 6, pp. 993-1014. Disponibil: https://doi.org/10.1080/00128775.2024.2368031; https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/00128775.2024.2368031#abstract [accesat 2026-04-10].
63. HAREA, Ruslan și Anatol GRAUR. Particularităţile contabilităţii operațiilor de concesiune. In: *Competitivitatea şi inovarea în economia cunoașterii:* Conferinţa Ştiinţifică Internaţională*,* 24-25 septembrie 2010. Chişinău: ASEM, 2011, vol. 2, pp. 238-240. ISBN 978-9975-75-550-4. Metadate: http://primo.libuniv.md/ [accesat 2025-12-16].
64. HM TREASURY. *Investing in UK Infrastructure*. July 2014. 62 p. Disponibil: https://www.gov.uk/government/publications/investing-in-uk-infrastructure [accesat 2025-09-18].
65. HM TREASURY. *Public Expenditure Analyses to 1994-95: Statistical Supplement to the Autumn Statement*. H.M. Stationery Office, 1992. Disponibil: https://books.google.md/books/about/Public_Expenditure_Analyses_to_1994_95.html?id=ox_00QEACAAJ&redir_esc=y [accesat 2025-09-18].
66. HODGE, Graeme A. and Carsten GREVE. *The Challenge of Public-Private Partnerschip. UK*: Edward Elgar Publishing Limited, March 2020, pp. 1-2. Disponibil: https://doi.org/10.1515/npf-2020-0012?urlappend=%3Futm_source%3Dresearchgate.net%26utm_medium%3Darticle [accesat 2025-10-10].
67. Hotărârea Guvernului nr. 1056 din 12-11-1997 despre măsurile de realizare a Legii cu privire la Programul de privatizare pentru anii 1997-1998. Online. *LEGIS.* Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=87588&lang=ro [accesat 2025-07-10].
68. Hotărârea Guvernului nr. 245 din 19.04.2012. cu privire la Consiliul Naţional pentru parteneriatul public-privat Online. *LEGIS.* Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=145675&lang=ro# [accesat 2025-07-10].
69. Hotărârea Guvernului nr. 250 din 21.03.2018. privind parteneriatul public-privat pentru proiectul „Proiectarea și construcția arenei polivalente de interes național” (Chișinău-Arena).

Monitorul Oficial al Republicii Moldova. 2018, nr. 95-104, art. 283. Online. *LEGIS.* Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=102207&lang=ro [accesat 2025-07-10].

70. Hotărârea Guvernului nr. 255 din 11.04.2013 privind instituirea Reţelei interministeriale de parteneriat public-privat. *Monitorul Oficial*. 2013, nr. 83-90, art. 310. Online. *LEGIS.* Disponibl: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=118660&lang=ro [accesat 2025-09-12].
71. Hotărârea Guvernului nr. 306 din 28 mai 2025 cu privire la aprobarea Programului național de aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană pentru anii 2025-2029. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova.* 2025, nr. 269–288, art. 319. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=148720&lang=ro [accesat 2025-12-12].
72. Hotărârea Guvernului nr. 40/2022 cu privire la aprobarea Strategiei naționale de dezvoltare regională a Republicii Moldova pentru anii 2022-2028. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*. 2022, nr. 88-95, art. 238. Disponibil: https://adrnord.md/public/files/130572026fc.pdf [accesat 2026-02-10].
73. Hotărârea Guvernului nr. 419 din 18.06.2012 cu privire la aprobarea listei bunurilor proprietate a statului şi a listei lucrărilor şi serviciilor de interes public naţional propuse parteneriatului public-privat. Online. *LEGIS.* Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=113809&lang=ro [accesat 2026-02-10].
74. Hotărârea Guvernului nr. 635 din 06.07.1999 cu privire la modul de dare în arendă şi cuantumul arendei patrimoniului de stat. *Monitorul Oficial al R.Moldova.* 1999, nr.135-136/76 din 09.12.1999. Disponibil: https://constcourt.md/public/ccdoc/hotariri/ro_1999_h_64.pdf [accesat 2026-02-10].
75. Hotărârea Guvernului nr. 901 din 31.12.2015. pentru aprobarea Regulamentului cu privire la modul de transmitere a bunurilor proprietate publică. Online. *LEGIS.* Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=150705&lang=ro [accesat 2025-09-12].
76. Hotărârea Guvernului nr. 476 din 04.07.2012 pentru aprobarea Regulamentului privind procedurile standard şi condiţiile generale de selectare a partenerului privat (în continuare - Regulamentul privind procedurile standard şi condiţiile generale de selectare a partenerului privat). Online. *LEGIS.* Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=110086&lang=ro# [accesat 2025-08-14].
77. Hotărârea Guvernului nr. 653 din 06.09.2023 cu privire la aprobarea Programului național pentru promovarea antreprenoriatului și creșterea competitivității în anii 2023-2027. *Monitorul Oficial*. 2023, nr. 383-386, art. 901. Online. *LEGIS.* Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=139409&lang=ro [accesat 2025-08-14].

78. Hotărârea Guvernului nr. 685 din 13 septembrie 2012 cu privire la aprobarea Strategiei de dezvoltare a sectorului întreprinderilor mici şi mijlocii pentru anii 2012-2020, Anexa nr.1. Online. *LEGIS*. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=110186&lang=ro [accesat 2025-09-16].
79. Hotărârea Guvernului nr. 201 din 16 aprilie 2025, cu privire la aprobarea Regulamentului privind modul de efectuare a înscrierii în registrul bunurilor imobile. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*. 2025, nr. 233-236, art. 277. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=148443&lang=ro [accesat 2026-03-10].
80. Hotărârea Guvernului nr. 287 din 13.05.1994 cu privire la reglementarea şi accelerarea procesului de privatizare a patrimoniului de stat. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, nr. 7 din 22.05.1994
81. IFRIC 12 - Service Concession Arrangements Online. Disponibil: https://www.iasplus.com/en/standards/ifric/ifric12 [accesat 2025-12-10].
82. IFRS 10 Consolidated Financial Statements = *Situații financiare consolidate.* Online. Disponibil: https://www.ifrs.org/issued-standards/list-of-standards/ifrs-10-consolidated-financial-statements/ [accesat 2025-11-06].
83. IFRS 11 Joint Arrangements = Angajamente comune. Online. Disponibil: https://www.ifrs.org/issued-standards/list-of-standards/ifrs-11-joint-arrangements/ [accesat 2025-09-10].
84. IFRS 15 Revenue from Contracts with Customers = Venituri din contracte cu clienții. Online. Disponibil: https://www.ifrs.org/issued-standards/list-of-standards/ifrs-15-revenue-from-contracts-with-customers/ [accesat 2025-11-06].
85. IFRS 16 Contracte de leasing. Online. Disponibil: http://mf.gov.md/ro/content/standardele-interna%C8%9Bionale-de-raportare-financiar%C4%83-1 [accesat 2025-05-22].
86. IFRS 7 Financial Instruments: Disclosures. Online. Disponibil: https://www.ifrs.org/issued-standards/list-of-standards/ifrs-7-financial-instruments-disclosures/ [accesat 2025-09-14].
87. IFRS 9 Financial Instruments. Online. Disponibil: https://www.ifrs.org/issued-standards/list-of-standards/ifrs-9-financial-instruments/ [accesat 2025-09-14].
88. IFRS Foundation. IAS 20 „Accounting for Government Grants and Disclosure of Government Assistance". IFRS Foundation. Online. Disponibil: https://www.ifrs.org/content/dam/ifrs/publications/pdf-standards/english/2021/issued/part-a/ias-20-accounting-for-government-grants-and-disclosure-of-government-assistance.pdf [accesat 2025-09-12].

89. IFRS FOUNDATION. *SIC-29 Service Concession Arrangements: Disclosures*. Online. Disponibil: https://www.ifrs.org/issued-standards/list-of-standards/sic-29-service-concession-arrangements-disclosures/ [accesat 2025-09-14].
90. IFRS. *Conceptual Framework for Financial Reporting*. Online. Londra: IFRS Foundation, Martie 2018. Disponibil: https://www.ifrs.org/issued-standards/list-of-standards/conceptual-framework/ [accesat 2025-09-09].
91. Indicațiile metodice privind particularitățile contabilității în procesul realizării parteneriatului public-privat: Ordinul Ministrului Finanțelor nr. 192 din 12 noiembrie 2018. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova.* 2018, nr. 430-439, art. 1686. Online. *LEGIS.* Disponibil*:* https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=111830&lang=ro [accesat 2025-04-10].
92. INSTITUT DE LA GESTION DELEGUEE. *Aspects économiques et comptables des investissements dans les PPP*. Lisibilité & Comparabilité, 2011, 35 p. Disponibil: https://www.forvismazars.com/fr/fr/insights/publications-et-evenements/etudes/rapport-igd-investissements-dans-les-ppp [accesat 2025-09-16].
93. IPSAS 32 – Service Concession Arrangements: Grantor = Angajamente de concesiune a serviciilor: Concedentul. October 2011, 60 p. Online. Disponibil: https://ppp.worldbank.org/library/ipsas-32-service-concession-arrangements-grantor [accesat 2025-09-14].
94. KLIMENKO, K; and V. CASIAN. *Public-Private Partnership as a Mechanism for Infrastructure Development*. 2011.
95. KLOPPENBORG P. *The Quest for Utilization Value; Economy and Good Ordering of Interesis.* Amsterdam: Progressio Foundation, 1991, pp.164-165; citat de Carley Pennik, op. cit., p. 84.
96. KLOPPENBORG, T. J.; V. S. ANANTATMULA and K. N. WELLS. *Contemporary project management*. Boston, MA: Cengage Learning, 2019, 4th ed. Disponibil: https://www.scribd.com/document/997590193/Contemporary-Project-Management-4th-Edition-Kloppenborg-ebook-chapters-included-2026 [accesat 2025-09-11].
97. Lege cu privire la antreprenoriat și întreprinderi: nr. 845-XII din 03.01.1992. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*. 1992, nr. 2. Online. *LEGIS.* Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=120906&lang=ro [accesat 2025-09-11].
98. Lege cu privire la concesiuni: nr. 534-XIII din 13.07.1995. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*. 1995, nr. 67, art. 752. Online. *LEGIS.* Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=65766&lang=ro [accesat 2025-09-11].

99. Lege cu privire la concesiunile de lucrări și concesiunile de servicii: nr. 121 din 05 iulie 2018. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*. 2018, nr. 309-320. Online. *LEGIS.* Disponibil: http://www.legis.md/cautare/rezultate/105485 [accesat 2026-01-14].
100. Lege cu privire la parteneriatul public-privat: nr. 179 din 10 iulie 2008. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*. 2023. nr. 282-286. art. 486, în vigoare 02.08.23. Online. *LEGIS.* Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=138425&lang=ro# [accesat 2026-01-12].
101. Lege cu privire la parteneriatul public-privat: nr.179 din 10 iulie 2008. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova.* 2008, nr. 165-166, art. 605. Online. *LEGIS.* Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=152602&lang=ro# [accesat 2025-08-10].
102. Lege cu privire la parteneriatul public-privat: nr.179 din 10 iulie 2008. Monitorul Oficial al Republicii Moldova. 2025, nr. 662-664, art. 810. Online. LEGIS. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=152602&lang=ro# [accesat 2026-03-06].
103. Lege pentru aprobarea Strategiei naționale de dezvoltare „Moldova 2020": nr. 166 din 11.07.2012. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova.* 2012, nr. 245-247, art. nr. 791. Online. *LEGIS.* Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=48696&lang=ro [accesat 2025-12-20].
104. Lege pentru aprobarea Strategiei naționale de dezvoltare „Moldova Europeană 2030": nr. 315 din 17-11-2022. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova.* 2022, nr. 409-410, art. 758. Online. *LEGIS.* Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=134582&lang=ro [accesat 2025-12-12].
105. Lege pentru modificarea Legii nr. 179/2008 cu privire la parteneriatul public-privat: nr. 32 din 27.02.2025. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova.* 2025, nr. 135-138, art. 133. Online. *LEGIS.* Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=147585&lang=ro [accesat 2025-09-20].
106. Lege pentru modificarea unor acte normative (parteneriatul public-privat și administrarea proprietății publice): nr. 193 din 14.07.2023. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova.* 2023, nr. 282-286, art. 486. Online. *LEGIS.* Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=138318&lang=ro [accesat 2025-09-20].
107. Lege pentru modificarea unor acte normative. nr. 330 din 29.12.2025. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova.* 2025, nr. 662-664, art. 810. Online. *LEGIS.* Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=152350&lang=ro [accesat 2026-03-10].
108. Lege prentru aprobarea Strategiei naţionale de dezvoltare regională pentru anii 2016-2020: nr. 239 din 13.10.2016. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova.* 2016, nr. 30-39, art. 65. Online.

LEGIS. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=97505&lang=ro [accesat 2025-08-12].

109. Lege privind achizițiile în sectoarele energeticii, apei, transporturilor și serviciilor poștale: nr. 74 din 21.05.2020. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova.* 2020, nr.153-158, art. 278. Online. *LEGIS.* Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=121896&lang=ro [accesat 2025-09-14].
110. Lege privind achiziţiile publice: nr. 131 din 03-07-2015. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova.* 2015, nr. 197-205, art. 402. Online. *LEGIS.* Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=129131&lang=ro [accesat 2026-02-16].
111. Lege privind administrarea şi deetatizarea proprietăţii publice: nr.121 din 04 mai 2007. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova.* 2021, nr. 212-218, art. 230. Online. *LEGIS.* Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=127773&lang=ro# [accesat 2025-11-14].
112. Lege privind concesiunile de lucrări și concesiunile de servicii: nr. 22 din 20-02-2025. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova.* 2025, nr.154-157, art.157. Online. *LEGIS.* Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=153697&lang=ro# [accesat 2025-08-12].
113. Lege privind serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare: nr. 303 din 13.12.2013. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova.* 2013, nr. 60-65, art. 123. Online. *LEGIS.* Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=151413&lang=ro# [accesat 2026-03-10].
114. Legea contabilității şi raportării financiare a Republicii Moldova: nr. 287/2017 din 15.12.2017. Online. *LEGIS.* Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=125231&lang=ro [accesat 2025-09-10].
115. Legea serviciilor publice de gospodărie comunală: nr.1402 din 24.10.2002. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova.* 2003, nr. 14-17, art. 49. Online. *LEGIS.* Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=148229&lang=ro [accesat 2026-03-22].
116. Legea privind parteneriatul public–privat: nr. 178/2010 modificată prin OUG, nr. 39/2011. *Monitorul Oficial al României*, 2011, nr. 284. Disponibil: https://www.cdep.ro/ords/pls/legis/legis_pck.htp_act?ida=99218&frame=0 [accesat 2026-03-22].
117. LEVAI, C. M. *Parteneriatul public-privat*. București: Universul Juridic, 2013.
118. *Local Partnership for Better Governance*. Paris: OECD, 2001, p. 15. Disponibil: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2001/10/local-partnerships-for-better-governance_g1ghg2d9/9789264189461-en.pdf [accesat 2025-04-10].

119. *Manual on Government Deficit and Debt.* Implementation of. Eurostat. Luxemburg: ESA, 2010. Disponibil: https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-manuals-and-guidelines [accesat 2025-04-10].
120. *Manualul privind practicile de implementare a proiectelor de parteneriat public-privat şi concesiunilor*. Elaborat în cadrul Proiectului Twinning finanțat de UE: Consolidarea Sistemului de Parteneriat Public-Privat în Republica Moldova. 136 p. Disponibil: https://old.app.gov.md/instruiri-ppp-3-395 [accesat 2025-04-12].
121. *Market Update – 2023*. Review of the European public-private partnership market in 2023 March 2024. European Investment Bank, 2024. 20 p. Disponibil: https://www.eib.org/en/publications/20240030-market-update-2023 [accesat 2025-02-16].
122. McQUAID, R. *Partnerships and Urban Economic Development at the Eve of the XXIst Century*. Paper presented at the conference, Cities, Entreprises and Society at the Eve of the XXIst Century. Lille, p. 3; citat de Carley Pennik, op. cit., p. 84. https://scholar.google.com/scholar?q=McQUAID,+R.+Partnerships+and+Urban+Economic+Development+at+the+Eve+of+the+XXIst&hl=ro&as_sdt=0&as_vis=1&oi=scholart [accesat 2025-09-20].
123. MIHALACHE, I. Aspecte teoretico-practice cu privire la parteneriatul public-privat. *Revista Naţională de Drept: publicaţie periodică ştiinţifico-practică*. 2012, nr. 8, pp. 21-26. Disponibil:https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/21_26_Aspecte%20teoretico-practice%20cu%20privire%20la%20parteneriatul%20public-privat.pdf [accesat 2025-09-24].
124. MIHALACHE, I. Încetarea efectelor contractului de parteneriat public-privat. *Studia Universitatis Moldaviae. Seria: Ştiinţe sociale*. 2013, nr. 8, pp. 187-190. Disponibil:https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Incetarea%20efectelor%20contractului%20de%20parteneriat%20public%20privat.pdf [accesat 2025-09-24].
125. MIHALACHE, I. Negocierea şi încheierea contractului de parteneriat public-privat. *Revista Naţională de drept*. 2013, nr. 9, pp. 21-26. Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Negocierea%20si%20incheierea%20contractului%20de%20parteneriat%20public%20-privat.pdf [accesat 2025-09-24].
126. MINA-RAIU, L. Parteneriatul public-privat și dezvoltarea economica locala. București: ASE, 2015. 260 p. ISBN 978-606-505-879-8. Disponibil: https://editura.ase.ro/Parteneriatul-public-privat-si-dezvoltarea-economica-locala/ [accesat 2025-11-14].
127. MINISTERUL FINANȚELOR al RM. *Cadrul General Conceptual de Raportare Financiară*. 2025. Online. Disponibil: https://mf.gov.md/ro/contabilitate-și-audit/acte-legislative [accesat 2026-05-14].

128. MINISTERUL DEZVOLTĂRII ECONOMICE ȘI DIGITALIZĂRII. Site web. 2026. Disponibil: https://mded.gov.md/ [accesat 2026-06-22].
129. NEDERIȚA A. și V. PANUȘ. Rolul rapoartelor contabile interne în procesul decizional. *Economica*. Online. 2010, nr. 1, pp. 99-106. Disponibil: https://ibn.idsi.md/vizualizare_articol/3431 [accesat 2026-06-02].
130. NEDERIȚA, A. și I. ȚUGULSCHI. Recomandări practice privind contabilitatea şi impozitarea bunurilor deţinute în gestiune delegate. *Contabilitate și Audit*. 2025. Disponibil: https://contabilitate.md/article/10499?cHash=095037623f619da68b79fa67f05cbb4f [accesat 2026-05-14].
131. NEDERIȚA, Alexandru și Angela POPOVICI. Aspecte noi privind contabilitatea imobilizărilor necorporale şi corporale. Online. In: *Competitivitate şi Inovare în economia cunoaşterii:* Conferința Științifică Internațională*, Ediţia a 21-a, 27-28 septembrie 2019.* Chișinău: ASEM, 2019, pp. 531-539. ISBN 978-9975-75-968-7. Disponibil: https://irek.ase.md/xmlui/handle/1234567890/138 [accesat 2025-12-11].
132. NEDERIȚA, Alexandru și Lilia FOALEA. Particularităţile contabilităţii proprietăţii publice primite în gestiune economică. *Contabilitate şi audit*. 2012, nr. 5. ISSN 1813-4408. Disponibil: http://www.contabilitate.md/?mod=article&id=4913 [accesat 2025-12-11].
133. NEDERIȚA, Alexandru. Aspecte generale privind aplicarea IFRS pe teritoriul Republicii Moldova. *Contabilitate şi audit*. 2019, nr. 6, pp. 18-21. Metadate: http://primo.libuniv.md/ [accesat 2025-12-20].
134. NEDERIȚA, Alexandru. Aspecte noi privind contabilitatea cheltuielilor. *Contabilitate şi audit*. 2020, nr. 9, pp. 91-96. Metadate: http://primo.libuniv.md/ [accesat 2025-12-20].
135. NEDERIȚA, Alexandru. Aspecte noi privind contabilitatea veniturilor. *Contabilitate şi audit*. 2020, nr. 8, pp. 80-85. Metadate: http://primo.libuniv.md/ [accesat 2025-12-20].
136. NEDERIȚA, Alexandru. *Contabilitatea veniturilor și cheltuielilor întreprinderii: teorie și practică*. Monografie. ASEM. Chișinău, 2007. 300 p. ISBN 978-9975-4360-7-6. Metadate: http://primo.libuniv.md/ [accesat 2025-11-18].
137. NEDLEES, B.; H. ANDERSON and J. CALDWELL. Principiile de bază ale contabilității. Ediția a 5-a. Chișinău: ARC, 2000. 1240 p.
138. NISTA (National Infrastructure And Service Transformation Authority). *NISTA Contract Management Guidance: PFI Foundations*. Disponibil: https://www.gov.uk/government/publications/pfi-foundations-for-contract-managers/nista-contract-management-guidance-pfi-foundations [accesat 2026-04-10].

139. OECD. *Recommendation of the Council on Principles for Public Governance of Public-Private Partnership*. Adopted on 04.05.2012. Disponibil: https://legalinstruments.oecd.org/en/instruments/oecd-legal-0392 [accesat 2026-03-12].
140. Ordin nr. 143 din 02-08-2013 cu privire la aprobarea Matricei preliminare de repartiţie a riscurilor de proiect. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*. 2013, nr. 182-185, art. 1269. 2013. Online. *LEGIS* Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=38035&lang=ro [accesat 2025-12-14].
141. Ordin nr. 154 din 09-12-2020 cu privire la aprobarea Ghidului metodologic de întocmire a situațiilor financiare. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*. 2020, nr. 360-371, art. 1389. Online. *LEGIS.* Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=124687&lang=ro [accesat 2025-12-14].
142. OSTROM, Vincent and Elinor OSTROM. Public Goods and Public Choices. In: *Alternatives for Delivering Public Services: Toward Improved Performance.* Ed. E. S. SAVAS. Boulder, CO: Westview Press, 1978, pp. 7-49. Disponibil: https://doi.org/10.4324/9780429047978-2; https://www.researchgate.net/publication/338473118_Public_Goods_and_Public_Choices [accesat 2025-08-10].
143. **PANUȘ, Corina.** Abordări contabile aferente concesiunii în condițiile parteneriatului public-privat. Online. In: *International scientific conference on accounting: ISCA 2021*, 1-2 aprilie 2021, Chişinău, Republica Moldova. Chișinău: ASEM, 2021, ediția 10, pp. 286-293. ISBN 978-9975-155-25-0. Disponibil: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/144775; https://irek.ase.md/xmlui/handle/123456789/1633 [accesat 2025-10-12].
144. **PANUȘ, Corina.** Abordări contabile aferente contractelor de parteneriat public-privat. Online. In: *Conferinţa Ştiinţifică Studenţească „Provocările contabilităţii în viziunea tinerilor cercetători*", Ediţia a 4-a, 12-13 martie 2020. Chișinău: ASEM, pp. 74-81. ISBN 978-9975-75-981-6. Disponibil: https://irek.ase.md/xmlui/handle/1234567890/595; https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/228450 [accesat 2025-10-12].
145. **PANUȘ, Corina.** Abordări naționale și internaționale aferente contractelor de parteneriat public-privat. Online. In: *Conferința IN_EXTENSO 2020,* Științe Economice, Universitatea "1 Decembrie 1918", Alba Iulia, România. Alba Iulia, 2020, nr. 7, tom 1, pp. 169-174. ISSN 2360-0675. Disponibil: https://www.uab.ro/centre/1-centrul-pentru-cercetare-stiintifica/postari/120-ccs-publicatii-stiintifice/ [accesat 2025-10-12].
146. **PANUS, Corina.** Accounting matters related to service rendering and turnkey contracts under the terms of public-private partnerships. Online. In: *Development Through Research and Innovation – 2021*: The 2nd International Scientific Conference: Online Conference for

Researchers, PhD and Post-Doctoral Students, August 27th, 2021: Conference Proceedings. Chişinău: ASEM, 2021, pp. 94-100. ISBN 978-9975-155-54-0. Disponibil: https://doi.org/10.5281/zenodo.5732859; https://irek.ase.md/xmlui/handle/123456789/1586;https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/144735 [accesat 2025-12-14].

147. **PANUȘ, Corina.** Aligning public-private partnership accounting european standards in Moldova: implications for managerial and financial reporting. *European Journal of Accouting, Finance & Business*. Online. 2025, vol. 13, nr. 2, pp. 42-52. ISSN 2344-102X. Disponibil:https://www.accounting-management.ro/index.php?pag=showarticle&issue=38&year=2025&brief=386 [accesat 2026-02-14].
148. **PANUȘ, Corina.** Applying the Value-Added Tax under the conditions of public-private partnership. Online. In: *Development Through Research and Innovation - 2022*: The 3nd International Scientific Conference for Researchers, PhD and Post-Doctoral Students, August 26th, 2022, Chişinău. Chişinău: ASEM, 2022, pp. 128-132. ISBN 978-9975-3590-5-4 (PDF). ISBN 978-9975-3590-5-4. Disponibil: https://irek.ase.md/xmlui/handle/123456789/2453; https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/176369 [accesat 2026-03-12].
149. **PANUȘ, Corina**. Evoluții și provocări ale parteneriatelor public-private din Republica Moldova: impactul economic și abordările contabile. *Economica*. Online. 2025, nr. 1(131), pp. 107-118. ISSN 1810-9136. Disponibil: https://doi.org/10.53486/econ.2025.131.107; https://irek.ase.md/xmlui/handle/123456789/4021; https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/227775 [accesat 2026-02-14].
150. **PANUȘ, Corina**. Indicatorii ESG ca instrument de evaluare a sustenabilității proiectelor de parteneriat public-privat în Republica Moldova = ESG Indicators as a Tool for Assessing the Sustainability of Public-Private Partnership Projects in the Republic of Moldova. *Economica.* Online. 2026, nr. 2, pp. 86-95. ISSN 1810-9136. Disponibil: https://doi.org/10.53486/econ.2026.136.86; https://irek.ase.md/xmlui/handle/123456789/5190. [accesat 2026-08-18].
151. **PANUȘ, Corina.** Matters Related to the Recognition and Measurement of Elements of Accounting under the Terms and Conditions of Public-Private Partnership Contracts. In: *Development through research and innovation - 2020*: International Scientific Conference, 28 august 2020. Chişinău: ASEM, ediţia 1, pp. 28-37. ISBN 978-9975-155-03-8. Disponibil: https://irek.ase.md/xmlui/handle/1234567890/1318; https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/140042 [accesat 2025-09-15].

152. **PANUȘ, Corina.** Reflecții contabile aferente contractului de administrare fiduciară în cadrul parteneriatului public-privat**.** In: *Dezvoltarea Economico - Socială Durabilă a Euroregiunilor și a Zonelor Transfrontaliere*: Conferința internațională, Editia jubiliara a-20-a, 25-26 octombrie 2024, sediul Institutului GH.ZANE, Iași, România. Iași, 2024, pp. 223-229. ISSN 2971-8740 (PDF). Disponibil: https://editura.ubbcluj.ro/index.php/puc/catalog/view/3910/24700/6310 [accesat 2025-09-12].
153. **PANUȘ, Corina.** Риски, преимущества и недостатки частно-государственного партнерства. Online. In: *Economics, Accounting, Finance and Law: Analysis of Trends and Development Prospects*: International Scientific Practical-Conference, April 7, Ukraine. Poltava, 2021, part 3, pp. 25-29. Disponibil: http://www.economics.in.ua/2021/04/3.html [accesat 2025-04-12].
154. PANUȘ, V. De la raportul de profit și pierdere la situația rezultatului global. *Contabilitate și Audit*. 2011, nr. 11, pp. 95-99. Metadate: http://primo.libuniv.md/ [accesat 2025-08-10].
155. PARLAMENTUL ROMÂNIEI. SENATUL. *Parteneriatul public-privat în unele state ale Uniunii Europene.* 2009. Disponibil: https://www.senat.ro/UploadFisiere/0c23530b-e067-46b8-a1d9-33bc45b07d23/parteneriatul%20public%20privat.pdf [accesat 2025-08-12].
156. *Partnerships, Participation, Investment, Innovation Meeting the Challenge of Distressed Urban Areas*. Dublin, 17 - 19 June 1998 Conference Report, Rapporteur: Maureen Conway, OECD. Disponibil: https://journals.sagepub.com/doi/10.1080/00420980050004008 [accesat 2025-12-14].
157. PĂTULEA, Vasile. Forma de asociere a parteneriatului public-privat. *Dreptul* (România). 2005, nr.1, p. 36.
158. PERCINSCHI, N. Parteneriatul public-privat: forme, probleme, abordări. *Intellectus*. 2014, nr. 3, pp. 54-59. ISSN 1810-7079. Disponibil: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/33219 [accesat 2026-09-14].
159. Planul general de conturi contabile cu modificările şi completările ulterioare. *Monitorul Oficial al Republici Moldova*. 2019, nr. 388-392, art. 2125. Online. *LEGIS.* Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=119663&lang=ro [accesat 2025-09-12].
160. POPOVICI Angela și **Corina PANUȘ.** Accouting aspects of recognizing proceeds and expenditures and conditions of public-private partnership contracts. *Ecoforum Journal*. 2025, vol. 14, nr. 3(38). ISSN 2344–2174. Disponibil: https://ecoforumjournal.ro/index.php/eco/article/view/2903 [accesat 2026-02-15].
161. POPOVICI, A. and G. MELNIC. Accounting of public-private partnerships in cross-border regions: challenges and convergence. Online. In: *Dezvoltarea Economico-Socială Durabilă a*

Euroregiunilor și a Zonelor Transfrontaliere: Conferința Internațională, 24-25 Octombrie 2025, 21-a editie, Iași, România. Cluj: Editura Presa Universitară Clujeană, 2026, vol. 50 (L), pp. 447-454, 0,7 c.a. ISSN 2971-8740; ISSN-L 2971-8740. Disponibil: https://editura.ubbcluj.ro/index.php/puc/catalog/book/4226; https://editura.ubbcluj.ro/index.php/puc/catalog/view/4226/25124/7613 [accesat 2026-03-14].

162. POPOVICI, A. and L. CAUȘ. Challenges and solutions for the public sector and public-private partnerships in the Republic of Moldova in the context of European integration. In: *Перспективы розвитку обліку, аналізу та аудиту вконтексті євроінтеграції*: зб. матеріалов 13 міжнародної науково-практичної конференції, 22 маі 2025, Одеський Национальний Економичний Университет. Одесса: ОНЕУ, 2025. с. 19-22. Disponibil: http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/19490/1/301.pdf [accesat 2026-02-18].
163. POPOVICI, Angela și **Corina PANUȘ.** Aspecte metodologico-aplicative ale contabilității contractelor de societate civilă în condițiile parteneriatului public-privat. *Economica*. Online. 2024, nr. 4(130), pp. 91-101. ISSN 1810-9136. Disponibil: https://doi.org/10.53486/econ.2024.130.091; https://irek.ase.md/xmlui/handle/123456789/3832; https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/220460 [accesat 2025-06-15].
164. POPOVICI, Angela și **Corina PANUȘ.** Reforma parteneriatelor public-private în Republica Moldova: implicații juridice și contabile ale noilor reglementări. *Economica*. Online. 2025, nr. 2(132), pp. 106-119. ISSN 1810-9136. Disponibil: https://doi.org/10.53486/econ.2025.132.106; https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/233076; https://irek.ase.md/xmlui/handle/123456789/4334 [accesat 2025-12-15].
165. POPOVICI, Mihai. Aspecte problematice aferente contabilității contractelor de societate civilă în condițiile parteneriatului public-privat. *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Ştiinţe Exacte şi Economice)*. 2020, nr. 7(137), pp. 170-172. ISSN 1857-2073. Disponibil: https://doi.org/10.5281/zenodo.4461385; https://ibn.idsi.md/vizualizare_articol/120677 [accesat 2025-09-14].
166. *Programul Guvernului Andrei Sangheli 1994-1997*. Disponibil: https://alegeri.md/w/Guvernul_Andrei_Sangheli_II [accesat 2026-09-14].
167. *Public-Private Partnerships Fiscal Risk Assessment Model (PFRAM)*. Elaborat de FMI și Banca Mondială, 12 p. Disponibil: https://www.imf.org/external/np/fad/publicinvestment/pdf/PFRAM.pdf [accesat 2025-08-14].
168. Raportul auditului de performanță privind sistemul parteneriatului public-privat. Aprobat prin Hotărîrea Curții de Conturi nr. 32 din 28.07.2016 *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*.

2016, nr. 355-359. Online. Disponibil: https://www.rise.md/wp-content/uploads/2016/11/Curtea-de-Conturi-Raport-audit-privind-sistemul-parteneriatului-public-privat-2016-.pdf [accesat 2025-10-18].

169. Reglementările contabile privind situațiile financiare anuale individuale și situațiile financiare anuale consolidate, aprobate prin Ordinul Ministerului Finanțelor publice nr.1802 din 29.12.2014. *Monitorul Oficial al României.* 2014, nr. 963. Disponibil: https://static.anaf.ro/static/10/Anaf/legislatie/OMFP_1802_2014.pdf [accesat 2025-09-14].
170. Regulamentul (CE) nr. 1126/2008 din 3 noiembrie 2008 de adoptare a anumitor standarde internaționale de contabilitate în conformitate cu Regulamentul (CE) nr. 1606/2002 al Parlamentului European și al Consiliului. Anexă. Standarde internaționale de contabilitate. **IAS 1**. Prezentarea situațiilor financiare. Online. *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene*. 2008, 29 noiembrie. Disponibil: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:32008R1126&qid=1691670909619 [accesat 2025-12-10].
171. Regulamentul (CE) nr. 1126/2008 din 3 noiembrie 2008 de adoptare a anumitor standarde internaționale de contabilitate în conformitate cu Regulamentul (CE) nr. 1606/2002 al Parlamentului European și al Consiliului. Anexă. Standarde internaționale de contabilitate. **IAS 16.** Imobilizări corporale. Online. *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene*. 2008, 29 noiembrie. Disponibil: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:32008R1126&qid=1691670909619 [accesat 2025-12-10].
172. Regulamentul (CE) nr. 1126/2008 din 3 noiembrie 2008 de adoptare a anumitor standarde internaționale de contabilitate în conformitate cu Regulamentul (CE) nr. 1606/2002 al Parlamentului European și al Consiliului. Anexă. Standarde internaționale de contabilitate**. IAS 37**. Provizioane, datorii contingente şi active contingente. Online. *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene*. 2008, 29 noiembrie. Disponibil: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:32008R1126&qid=1691670909619 [accesat 2025-12-10].
173. Regulamentul (UE) nr. 549/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 21 mai 2013 privind Sistemul european de conturi naționale și regionale din Uniunea Europeană Text cu relevanță pentru SEE. Online. *EUR-Lex*. Disponibil: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ro/TXT/?uri=CELEX%3A32013R0549 [accesat 2025-12-14].

174. *Republica Moldova – Strategia de transformare digitală 2023-2030.* 52 p. Online. Disponibil: https://www.egov.md/sites/default/files/document/attachments/strategia_de_transformare_digitala_2023-2030.pdf [accesat 2025-11-14].
175. ROTARU, D.; S. MIHAILA and V. CODREAN. The role of financial-accounting information in the decision-making process. *Journal of Social Sciences*. 2022, vol. 5, nr. 2, pp. 155-163. ISSN 2587-3490. Disponibil: https://doi.org/10.52326/jss.utm.2022.5(2).14; https://jss.utm.md/2022/06/09/10-52326-jss-utm-2022-5-2-14/ [accesat 2025-10-20].
176. SAVAS, E. S. Privatization and Prisons. *Vanderbilt Law Review*. 1987, vol. 40, pp. 889–918. Online. Disponibil: https://scholarship.law.vanderbilt.edu/vlr/vol40/iss4/5/ [accesat 2025-08-20].
177. SAVAS, E. S. *Privatization and Public-Private Partnerships*. 2nd Edition. New York: Chartman House, 2000. 368 p. ISBN-10 1566430739.
178. SMITH, A. The Wealth of Nations (1776). In: *An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations*. Ed. Edwin A SELIGMAN, London, pp. 12-15, 400-401, 436-437. Disponibil: https://www.adcoxhistory.com/uploads/1/0/7/2/107272291/adam_smith_wealth_of_nations.pdf [accesat 2025-08-20].
179. SNC „Capital propriu și datorii". Ordinul MF nr. 118 din 06 august 2013. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*. 2013, nr. 233-237/1534 Online. *LEGIS* Disponibil: http://mf.gov.md/sites/default/files/legislatie/snc-ordin_nr.118_0.pdf [accesat 2025-09-09].
180. SNC „Cheltuieli". Disponibil: https://www.contabilsef.md/snc-%22cheltuiel [accesat 2025-09-14].
181. SNC „Contracte de leasing". Ordinul MF nr. 118 din 06 august 2013. *Monitorul Oficial al RM* 2013, nr. 233-237/1534. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=131868&lang=ro [accesat 2025-09-09].
182. SNC „Imobilizări necorporale și corporale". Ordinul MF nr. 118 din 06 august 2013. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*. 2013, nr. 233-237/1534 Online. *LEGIS* Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=130803&lang=ro# [accesat 2025-09-09].
183. SNC „Părţi afiliate şi contracte de societate civilă". Ordinul MF nr. 118 din 06 august 2013. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*. 2013, nr. 233-237/1534 Online. *LEGIS* Disponibil: http://mf.gov.md/sites/default/files/legislatie/snc-ordin_nr.118_0.pdf [accesat 2025-09-16].
184. SNC „Prezentarea situațiilor financiare" aprobat prin Ordinul Ministerului Finanțelor nr. 48 din 12.03.2019. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*. 2019, nr.101-107, art. 528. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=130808&lang=ro# [accesat 2025-09-16].

185. SNC „Venituri”. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*. 2013, nr. 233-237/1534. Online. *LEGIS* Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=130803&lang=ro# [accesat 2025-09-16].
186. SOCHIRCA, S. Noțiunea contractului administrării fiduciare a bunurilor. In: *Legea şi viaţă*. 2014, nr. 3, pp. 19-24. ISSN 1810-309X. Disponibil: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/32102 [accesat 2025-06-14].
187. Standardele Naţionale de Contabilitate, aprobate prin Ordinul al Republicii Moldova nr. 118 din 06.08.2013. Disponibil: https://mf.gov.md/ro/content/standardele-na%C8%9Bionale-de-contabilitate-aprobate-prin-ordinul-nr118 [accesat 2025-09-14].
188. *Strategia energetică a Republicii Moldova până în 2050*. (SEM 2050) Concept. Online. Disponibil: https://energie.gov.md/sites/default/files/concept_strategia_enenergetica_act._-clean_1.pdf [accesat 2025-06-14].
189. *Studiu de fezabilitate. Crearea parteneriatului public-privat privind construcția arenei polivalente „Chișinău Arena”* Beneficiar: Ministerul Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova. 59 p. Online. Disponibil: https://mecc.gov.md/sites/default/files/studiul_de_fezabilitate_chisinau_arena.pdf [accesat 2025-04-14].
190. TEACĂ, I., A. Rusu și V. Bulat. Ghidul autorităților publice locale, Managementul proprietății publice. Chișinău, 2015. ISBN 978-9975-87-023-8, 220p. Disponibil: https://files.acquia.undp.org/public/migration/md/proprietate-publica-sait.pdf [accesat 2025-07-12].
191. *The Conceptual Framework for General Purpose Financial Reporting by Public Sector Entities.* IPSASB, New York, 2014. Disponibil: https://www.ipsasb.org/ [accesat 2025-07-14].
192. TINCU, V. Provocări ale gestionării serviciilor publice locale prin parteneriat public-privat. *Administrarea Publică*. 2016, nr. 4, pp. 31-36, ISSN 1813-8489. Disponibil: https://ibn.idsi.md/ru/vizualizare_articol/49242 [accesat 2025-07-14].
193. ȚIGĂNESCU, A. Definirea noțiunii de parteneriat public-privat. *Legea și viața*. 2013, mai, pp. 46-48. ISSN 1810-309X. Metadate: http://primo.libuniv.md/ [accesat 2025-06-14].
194. TODEA, N. Teorie contabilă și raportare financiară. Alba Iulia: Editura Aeternitas, 2009, p. 14.
195. TOPOR I-D.; M. T. FÜLÖP and J. CIFUENTES-FAURA. Integrating ESG into Business Strategy: Evidence on Firm Performance from European High-Materiality Industries. *Business Strategy and the Environment*. 2026, pp. 1-24. Disponibil: https://onlinelibrary.wiley.com/doi/pdf/10.1002/bse.71351 [accesat 2026-06-14].

196. *Tratatul privind Uniunea Europeană (Tratatul de la Maastricht)*. Online. *EUR-Lex* https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX:11992M/TXT [accesat 2025-12-14].
197. TUGAN-BARANOVSKY, M. I. *Foundations of Political Economy*. 1909. Metadate: https://www.prlib.ru/en/item/1058634 [accesat 2025-08-14].
198. ȚUGULSCHI, Iuliana; Natalia CURAGĂU și Rodica CUȘMĂUNSĂ. Principiul importanței relative și impactul acestuia în procesul decizional Online. In: *International Scientific Conference on Accounting, ISCA 2025, 14 Edition*: Collection of scientific articles, April 4-5 2025. Chișinău: [S. n.], 2025 (SEP ASEM), pp. 142-149. ISBN 978-9975-168-34-2 (PDF). Disponibil: https://doi.org/10.53486/isca2025.18; https://irek.ase.md/xmlui/handle/123456789/4414 [accesat 2026-02-04].
199. ȚURCANU, Viorel și Irina GOLOCIALOVA. *Raportarea financiară conform IFRS*. Chișinău: Combinatul Poligrafic, 2015. 450 p. ISBN978-9975-129-13-8. Metadate: http://primo.libuniv.md/ [accesat 2025-08-14].
200. UNECE. *Guidebook on Promoting Good Governance in Public-Private Partnerships.* New York and Geneva: United Nations Economic Commission for Europe, 2008. 104 p. Online. Disponibil: https://unece.org/fileadmin/DAM/ceci/publications/ppp.pdf [accesat 2025-10-22].
201. UNITED STATES DEPARTMENT OF TRANSPORTATION. *National Council of Public-Private Partnerships (NCPPP)*. Online. Disponibil: https://www.transit.dot.gov/funding/funding-finance-resources/private-sector-participation/national-council-public-private [accesat 2026-06-14].
202. VINOGRADOVA, N. Analiza factorilor și formelor de parteneriat public-privat în Republica Moldova. *Analele Institutului Național de Cercetări Economice.* 2014, Ediția a 4-a, nr. 1, pp. 59-64. ISSN 1857-3630. Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Analiza%20factorilor%20si%20formelor%20de%20parteneriat%20public_privat%20in%20RM.pdf [accesat 2025-09-12].
203. VIŢELAR, Corina. Necesitatea existenţei unei reglementări distincte a contractului de parteneriat public-privat. *Curentul Juridic* (România), 2006, nr.3-4 (26-27), p. 51. Disponibil: https://revcurentjur.ro/old/arhiva/attachments_200634/recjurid063_49F.pdf [accesat 2025-09-14].
204. WORLD BANK GROUP. *PPI Visualization Dashboard* Disponibil: https://ppi.worldbank.org/en/visualization#sector=&status=Active&ppi=&investment=&region=&ida=&income=&ppp=PPP&mdb=&year=2015%2C2016%2C2017%2C2018%2C2019%2C2020%2C2021%2C2022%2C2023%2C2024&excel=false&map=&header=true [accesat 2026-06-14].

205. WORLD BANK GROUP. *PPP Reference Guide 3.0 (Full version)*. 27.04.2017 Disponibil: https://ppp.worldbank.org/library/ppp-reference-guide-3-0-full-version [accesat 2025-08-14].
206. WORLD BANK. *Private Participation in infrastructure Annual Report. 2017.* Online. Disponibil: http://documents1.worldbank.org/curated/en/658451524561003915/pdf/125640-AR-PPI-2017 AnnualReport-PUBLIC.pdf [accesat 2026-05-14].
207. YESCOMBE, E. R. *Public-Private Partnerships: Principles of Policy & Finance.* Oxford: Butterworth-Heinemann, 2007. 369 p. Disponibil: https://digilib.bakrie.ac.id/index.php?p=fstream-pdf&fid=3207&bid=3183 [accesat 2025-07-16].
208. БЕЛИЦКАЯ, А. В. Правовое определение государственно-частного партнерства. *Законодательство* (Federaţia Rusă). 2009, nr. 8, с. 40.
209. ВАРНАВСКИЙ, В. Г. *Государственно-частное партнерство*. Москва: ИМЭМО РАН, 2009, т. 1. 312 с. ISBN 978-5-9535-0202-3.
210. ЛИХАЧЕВ, В. и М. АЗАНОВ. *Практический анализ современных механизмов государственно-частного партнерства в зарубежных странах, или как реализовать ГЧП в России*. Disponibil: http://council.gov.ru/journalsf/cat3/journal12/2009/number308.html [accesat 2025-08-18].
211. САДЫХОВ, А. П. *Информационно-аналитическая справка об опыте ГЧП в Китайской Народной Республике*. 2010.
212. САДЫХОВ, А. П. *Информационно-аналитическая справка об опыте ГЧП в Южно-Африканской Республике*: материалы Информационного ресурса «Государственно-частное партнерство в России». 2011.
213. *Управленческий учет*: Учебное пособие. Под ред. А.Д. ШЕРЕМЕТА. Москва: Изд. ФБК ПРЕСС, 2000. 512 с. Metadate: http://primo.libuniv.md/ [accesat 2026-03-14].
214. ЭНТОНИ, Р. и РИС, Дж. *Учет ситуации и примеры*. Москва: Изд. Финансы и статистика, 1993. 560 с.

Anexa 1.

Analiza comparativă a definițiilor PPP

Nr. crt.	Autorul, sursa	Abordări	Opinia autorului
1	Comisia Europeană [49]	PPP reprezintă forme de cooperare între autoritățile publice și mediul de afaceri, având ca obiect finanțarea, construcția, renovarea, gestionarea și întreținerea infrastructurii sau furnizarea serviciilor publice, cu delimitarea conceptuală față de concesiuni și contracte de achiziții publice	Abordare funcțională și juridică. Se face accent pe infrastructură și delimitare normativă în dreptul UE
2	Banca Mondială [206]	PPP sunt acorduri între autorități publice și sectorul privat pentru producerea și furnizarea infrastructurii, încheiate în scopul atragerii investițiilor private și al creșterii eficienței utilizării fondurilor bugetare	Accent pe eficiența financiară și pe rolul investițiilor private în infrastructură
3	Ministerul Dezvoltării economice și digitalizării (RM) [128]	PPP este un acord contractual între o agenție publică și o entitate privată, prin care abilitățile, activele, riscurile și beneficiile sunt partajate în furnizarea unui serviciu sau facilități de interes public	Confirmă natura contractuală și partajarea responsabilităților și riscurilor
4	Agenția Proprietății Publice (RM) [3]	Formă de cooperare între autorități și mediul de afaceri pentru atragerea investițiilor private, creșterea eficienței și utilizarea optimă a patrimoniului public, pe baza raportului cost–eficiență și accesibilitate	Integrează dimensiunea cost–eficiență și utilizarea responsabilă a patrimoniului public
5	Țigănescu A.M. [193,p. 46-48]	Aranjament juridic prin care resursele, riscurile și recompensele sectorului public și privat sunt combinate pentru implementarea proiectelor de interes public, sub monitorizarea permanentă a autorităților	Accent pe natura juridică și pe partajarea riscurilor și beneficiilor
6	Vițelar C. [203,p.51]	Mecanism de integrare a managementului privat în furnizarea serviciilor publice prin relații contractuale de lungă durată	PPP ca instrument managerial de modernizare a serviciilor publice
7	Pătulea V. [157,p.36]	Asociere între autorități publice și entități private pentru realizarea și finanțarea proiectelor publice, prin utilizarea capitalului privat și instrumente juridice contractuale	Evidențiază finanțarea privată și formalizarea contractuală
8	Budianschi D. [16,p.1]	Instrument al managementului public destinat realizării infrastructurii și serviciilor de interes public	Accent pe eficientizarea administrației publice
9	Cosma D., Gîlceavă S.A. [28,pp. 5-8]	Forme de parteneriat organizate între proprietatea publică și privată, concretizate în concesiuni, leasing, BOT, management delegat etc.	Dimensiune tipologică și evoluția concesiunilor
10	Belițkaia A. [208, p.40]	Colaborare reciproc avantajoasă între autorități și agenți economici, presupunând unirea resurselor și distribuirea riscurilor în proiecte de importanță statală	Accent pe partajarea riscurilor și eficiență
11	Delmon J. [36,p.3.]	Relație contractuală public–privat pentru modernizarea și extinderea infrastructurii, condiționată de existența unui climat investițional adecvat	Abordare tehnico-financiară orientată spre investiții

Nr. crt.	Autorul, sursa	Abordări	Opinia autorului
12	Bézançon X. [13,p.23.]	Transformare a concesiunilor tradiționale în forme moderne de colaborare public–privată, cu logică investițională și financiară specifică	Perspectivă istorică și financiară asupra PPP
13	Savas E.S. [177]	Instrument managerial de reformă a sectorului public, menit să crească eficiența și competitivitatea serviciilor publice	Accent pe performanță și eficiență economică
14	Yescombe E.R., Farquharson E. [207]	Cadru contractual și financiar complex pentru structurarea proiectelor de infrastructură prin mecanisme de project finanțe și alocare a riscurilor	Abordare financiar-structurală detaliată
15	Hodge G., Greve C. [66]	Model de cooperare a cărui viabilitate depinde de guvernanță, transparență și control instituțional	Accent pe legitimitate și sustenabilitate administrativă
16	Flyvbjerg B. [52]	PPP și megaproiectele sunt predispuse la supra-costuri și estimări nerealiste, necesitând mecanisme riguroase de evaluare	Perspectivă critică asupra riscurilor financiare
17	Akintoye, Beck, Kumaraswamy [8]	Parteneriat axat pe gestionarea riscurilor, analiza costurilor pe ciclul de viață și modele BOT/BOOT	Accent pe risk management și evaluare economică
18	Grimsey, Lewis [61]	Model economic evaluat prin criteriul Value-for-Money, comparativ cu achiziția publică tradițională	Accent pe performanță financiară și sustenabilitate
19	McQuaid R. W. [122]	Relație de cooperare între persoane și organizații publice și private pentru beneficiu comun	Abordare generală și colaborativă
20	Bailey N. [11]	Coaliție intersectorială pentru implementarea unei strategii comune de regenerare	Dimensiune strategică și comunitară
21	Kloppenborg T.J. [96]	Integrare a intereselor complementare și acceptare comună a riscurilor	Accent pe complementaritate și sinergie
22	Apostol Tofan [9]	Instrument de colaborare pentru îmbunătățirea serviciilor publice, cu sau fără scop lucrativ	Clarifică natura mixtă (profit / non-profit)
23	Levai C.M. [117]	Formă de cooperare în care costurile, riscurile și profiturile sunt distribuite proporțional	Evidențiază echilibrul economic

Sursa: elaborat de autor

Anexa 2.

Evoluția conceptului de parteneriat public-privat

Nr. rd.	Perioadă	Etapă evoluție	Esența abordărilor	Surse bibliografice
1	Sec. XVIII - XIX	Originile istorice – etapa conceptuală	Apar formele inițiale de cooperare public-privat, fără a fi utilizat termenul de PPP, dar cu mecanismul și funcțiile similare celor moderne. Se conturează dezvoltarea concesiunilor pentru infrastructură publică în Franța, Marea Britanie și SUA (apă, drumuri, poduri, canale, căi ferate, construcția și administrarea drumurilor cu taxă).	Grimsey&Lewis (2004) [61]; Yescombe (2007) [207]; Engel, Fischer&Galetovic (2014) [43].
2	1970 – 1980	Primele abordări moderne	Se conturează primele fundamente conceptuale ale PPP, apar dezbateri privind termenii „co-production", „contracting-out' și implicarea sectorului privat în serviciile publice.	Ostrom (1978) [142]; Savas (1987); Savas (2000) [176].
3	1992	Consacrarea modernă a conceptului	Moment de referință privind apariția PPP în sens modern, ca instrument de finanțare a infrastructurii publice. În Marea Britanie sunt introduse contracte standard și mecanismele de evaluare pentru bani, se lansează Private Finance Initiative (PFI).	HM Treasury (1992) [65]; HM Treasury (2014) [64].
4	1997	Recunoaștere la nivelul Uniunii Europene	Integrarea conceptului de PPP în politicile UE, cu accent pe partajarea riscurilor și cooperarea pe termen lung. Comunicarea Comisiei Europene privind utilizarea PPP în finanțarea rețelelor transeuropene de transport (TEN-T) în contextul inițiativelor coordonate de vicepreședintele Comisiei, Neil Kinnock.	European Commission (1997) – COM (97) 453 final [24]
5	2000 – prezent	Maturizare și standardizare internațională	Consacrarea PPP ca instrument global de dezvoltare și guvernanță publică. Elaborarea ghidurilor internaționale și a standardelor contabile pentru PPP.	OECD (2008) [139]; UNECE (2008) [200]; World Bank (2017) [205]; IFRIC 12 (2006) [81]; IPSAS 32 (2011) [93].

Sursa: elaborat de autor

Anexa 3.

Definiții și accente conceptuale ale PPP în doctrină și practică

Nr. rd.	Reglementarea/ Sursa	Definiție abordată	Accent principal	Implicații juridice și contabile
1	Doctrina anglo-saxonă (UK, SUA)	Parteneriat contractual în care sectorul privat finanțează, construiește și/sau operează servicii/infrastructură publică în schimbul unei remunerații pe termen lung.	Alocarea riscurilor, eficiență economică, contractul ca instrument central.	Accent pe valorizarea riscului transferat și pe structuri de plată pe rezultate - necesită modele clare de recunoaștere a activelor/obligațiilor.
2	Doctrina franceză	Colaborare reglementată prin contract administrativ în care sectorul privat participă la investiție și exploatare, dar sub control administrativ strict.	Natură administrativă a contractului și rigiditate procedurală.	Tratamentul juridic al contractului influențează clasificarea contabilă (contract administrativ vs. comercial).
3	Comisia Europeană	Instrument contractual și instituțional prin care se combină resurse publice și private pentru proiecte de interes public, cu garanții de transparență și concurență.	Conformitate cu principiile de transparență, susținere de stat și competiție.	Necesitatea raportărilor standardizate și a evaluărilor de impact bugetar (VfM -*Value for Money*).
4	Viziune internațională (World bank, EBRD)	PPP - mecanism de mobilizare a capitalului privat pentru furnizarea de servicii publice, concentrat pe alocarea eficientă a riscurilor și sustenabilitate financiară.	Evaluare riguroasă a viabilității și a riscurilor, analize de viabilitate înainte de implementare și evaluări de performanță după finalizare.	Necesită instrumente de evaluare cost-beneficiu și cadre pentru contabilizarea contingentelor și garanțiilor.
5	Abordarea națională/legislativă	Definiții adoptate în dreptul intern, combinând elemente de concesiune, locațiune și contract administrativ, adaptate la context instituțional.	Adaptabilitate la specificul legal și instituțional național.	Varianta terminologică determină armonizarea tratamentelor contabile și metodologice.
6	Perspectiva managerială/practică	PPP ca instrument de proiect, axat pe structura finanțării, alocarea responsabilităților și optimizarea operațională.	Implementare și management pe durata ciclului de viață.	Relevanță pentru modele financiare, control managerial și indicatori de performanță (KPIs).

Notă: Sinteza principalelor moduri în care conceptul de PPP este definit și interpretat în doctrină și practică.
Sursa: elaborat de autor conform [61, 66,101, 206,207]

Anexa 4.

Principalele avantaje și dezavantaje ale parteneriatului public–privat

AVANTAJE	DEZAVANTAJE
✓ îmbunătățirea calității serviciilor publice, prin implicarea partenerilor privați și utilizarea unor soluții noi la costuri mai reduse; ✓ reducerea unor cheltuieli ale bugetelor publice, prin preluarea unei părți din costurile serviciilor de către sectorul privat; ✓ utilizarea experienței și a soluțiilor inovatoare ale sectorului privat în domeniile în care sectorul public dispune de resurse sau capacități limitate; ✓ crearea unor oportunități de afaceri pentru sectorul privat, inclusiv în perioade de criză economică	✓ accent mai mare pe rezultatul economic al proiectului, în timp ce aspectele sociale sau de mediu au mai puțină atenție; ✓ pregătirea îndelungată a proiectelor PPP, care poate dura o perioadă mare până la aprobarea și lansarea lor; ✓ necesită relații transparente între parteneri, atât la selectarea partenerului privat, cât și la stabilirea condițiilor, drepturilor și responsabilităților; ✓ pierderi financiare importante dacă parteneriatul este întrerupt înainte de termen; ✓ experiența insuficientă a partenerilor, mai ales a sectorului public, ceea ce poate duce la condiții contractuale mai favorabile partenerului privat

Sursa: elaborat de autor [55,120]

Anexa 5.

Responsabilitățile principalilor subiecți ai PPP

Subiect PPP	Rol în cadrul PPP	Responsabilități principale	Dimensiune juridică	Dimensiune economică
Partener public	Autoritate contractantă	Inițierea PPP, definirea obiectului, monitorizare	Reglementare, control, respectarea cadrului legal	Asigurarea interesului public, optimizarea cheltuielilor
Partener privat	Operator / investitor	Finanțare, proiectare, construcție, operare	Obligații contractuale, respectarea standardelor	Eficiență, recuperarea investiției, profit
Finanțator	Susținere financiară	Acordarea finanțării	Contracte de credit	Rentabilitate, risc financiar
Utilizatori	Beneficiari finali	Utilizarea serviciilor	Drepturi de consumator	Plată tarife, beneficii sociale

Notă: Responsabilitățile prezentate au caracter general și pot varia în funcție de tipul și structura contractului de PPP.
Sursa: elaborat de autor

Anexa 6.

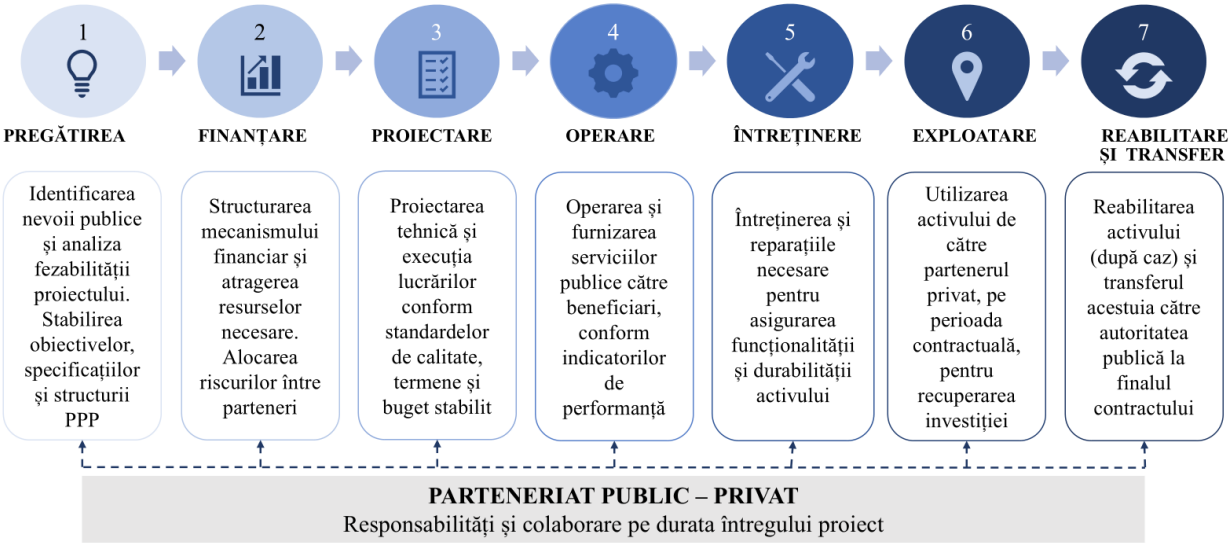
Principalele modele de PPP implementate la nivel internațional printr-o singură formă contractuală

Principalele modele de PPP în plan mondial	*„Proiectare/Construcție”* (Design Build – DB) este un contract bilateral apropiat PPP, fără posibilitatea de risc operațional, cu o sumă fixă de remunerare pentru lucrările de proiectare și construcții.
	„Proiectare/Construcție/Gestionare” (frecvent utilizat tip de parteneriat în lume – așa numitul model de operare sau Design Build Operate – DBO) este un contract din două părți, care prevede responsabilitatea sectorului privat nu numai pentru proiectare și construcția obiectelor, ci și pentru funcționarea instalației create, organele de stat sunt responsabile doar pentru finanțarea lucrărilor.
	„Proiectare/Construcție/Finanțare/Gestionare” (Design Build Finance Operate – DBFO) toate lucrările de proiectare, construcție, exploatare și finanțare sunt transferate complet sectorului privat (concesionarului), dar statul rămâne proprietar.
	„Proiectare/Construcție/Operare/Transfer” (Design Build Operate Transfer - DBOT) în care un singur contractor (privat) este numit să proiecteze, să construiască și să opereze un proiect în numele unui partener (public) înainte de a transfera operațiunile și mentenanța înapoi către partenerul public după o perioadă de timp prestabilită.
	„Proiectare/Construcție/Finanțare/Mentenanță/Gestionare” (Design Build Finance Maintain Operate – DBFMO), partenerul privat este implicat în toate etapele proiectului, de la proiectare până la construirea, funcționarea și întreținerea infrastructurii, inclusiv strângerea de fonduri.
	„Design/Construcție/Finanțare” (DesignBuildFinance – DBF), adică funcțiile de operare sunt asumate de partenerul public.
	„Construcție/Gestionare/Transfer” (Build-Operate-Transfer-BOT), acest tip de contract presupune că partenerul privat finanțează, construiește și operează infrastructura, în conformitate cu planul aprobat de partenerul public, pentru o perioadă determinată, recuperând investiția conform mecanismului contractual, după care activul este transferat partenerului public.
	„Construcție/Proprietate/Gestionare” (Build-Own-Operate-BOO), diferența fundamentală a acestui model de cele de mai sus este că proprietarul obiectului după construcție devine partener privat.
	„Gestionare și Mentenanță” (Operations-Maintenance-Concession-O&M Concession), autoritățile publice utilizează contracte de concesiune pentru exploatare și întreținere, iar responsabilitatea pentru această activitate revine sectorului privat.
	„Reabilitare/Operare/Transfer” (Renovate-Operate-Transfer-ROT), ceea ce separă un ROT de alte metode de achiziție este faptul că infrastructura în cauză există deja. Spre deosebire de DBOT, proiectele ROT nu impun contractorului să își asume noi responsabilități de proiectare sau construcție. Cu toate acestea, aspectul reabilitării poate fi extins, în funcție de dimensiunea proiectului.
	„Arenda/Leasing pe termen lung” (Long Term Lease – LTL) implică încheierea unui contract de leasing a obiectelor cu plată existente, construire din contul statului, împreună cu sectorul privat (concesionarul).
	„Arenda/Dezvoltare/Gestionare” (Lease Develop Operate – LDO) este un model în care statul proprietar acordă sectorului privat (concesionarului) dreptul de a închiria, gestiona și dezvolta în continuare (extind, îmbunătăți) obiectele existente.

Sursa: sistematizat de autor [126, p.64,67, p.355]

Anexa 7.

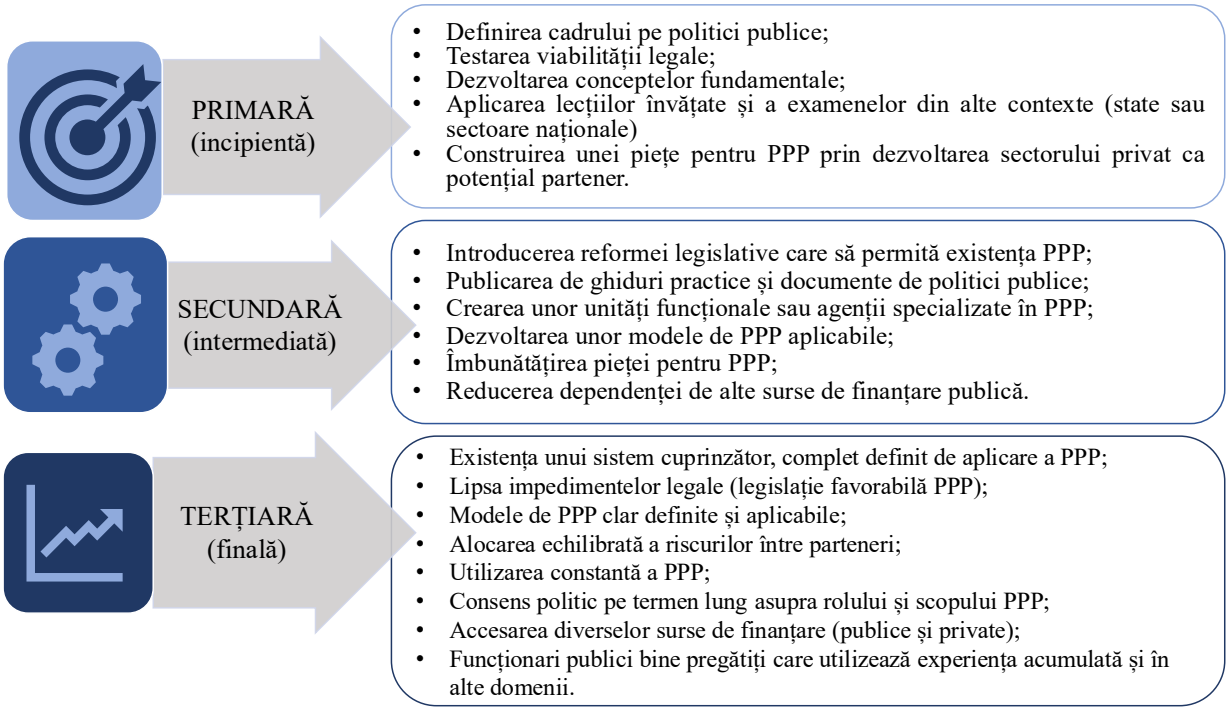
Etapele ciclului de viață al unui PPP

Sursa: elaborată de autor după [120]

Anexa 8.

Stadiile de dezvoltare a PPP la nivel de țară

Sursa: elaborată de autor după UNECE [200, p.7]

Anexa 9.

Analiza proiectelor PPP în funcție de sectorul de investiții, numărul și valoarea investițiilor (2015–2024)

Nr. rd.	Țara	Sectorul de investiții	Număr proiecte	Valoarea investițiilor, (USD mld.)	Sector cu cea mai mare investiție	Investiție medie/ proiect
1	India	Aeroporturi, electricitate, drumuri	336	65,41	Electricitate	0,19
2	Armenia	Aeroporturi, electricitate, gaze naturale, autostrăzi, telecomunicații, apă și canalizare	6	0,64	Electricitate	0,11
3	Egipt	Electricitate, căi ferate, apă și canalizare, porturi	49	12,37	Electricitate	0,25
4	Brazilia	Aeroporturi, apă și canalizare, autostrăzi, electricitate	493	105,50	Electricitate	0,21
5	Mexic	Aeroporturi, electricitate, gaze naturale, autostrăzi, drumuri, porturi maritime, telecomunicații, apă și canalizare, colectare deșeuri	106	30,56	Electricitate	0,28
6	Bulgaria	Aeroporturi, electricitate, porturi maritime, colectare deșeuri	57	2,19	Aeroporturi	0,04
7	China	Aeroporturi, electricitate, gaze naturale, autostrăzi, drumuri, porturi maritime, colectare și prelucrare deșeuri	843	230,11	Electricitate	0,27
8	Republica Moldova	Electricitate, gaze naturale, ecologie	-	-	-	-
9	România	Aeroporturi, electricitate, gaze naturale, autostrăzi, porturi maritime, telecomunicații, apeducte	-	-	-	-
10	Federația Rusă	Aeroporturi, electricitate, gaze naturale, autostrăzi, drumuri, porturi maritime, colectare și sortare deșeuri	49	15,35	Drumuri	0,31
11	Georgia	Electricitate, porturi maritime, apă și canalizare	8	0,86	Electricitate	0,10
12	Serbia	Porturi maritime	11	2,96	Porturi	0,26
13	Albania	Aeroporturi, electricitate, drumuri, autostrăzi, telecomunicații, colectare și prelucrare deșeuri	6	0,78	Drumuri	0,12
14	Turcia	Aeroporturi, electricitate, gaze naturale, autostrăzi, porturi maritime, căi ferate, infrastructura verde	74	62,86	Aeroporturi	0,85

Nr. rd.	Țara	Sectorul de investiții	Număr proiecte	Valoarea investițiilor, (USD mld.)	Sector cu cea mai mare investiție	Investiție medie/ proiect
15	Ucraina	Electricitate, gaze naturale, porturi maritime,	29	3,79	Electricitate	0,13
Total investiții analizate			**2067**	**533,38**	**x**	**x**

Sursa: elaborat de autor conform datelor din WBG [204]

Anexa 10.

Analiza valorică a proiectelor de PPP în contextul evoluției patrimoniului public al RM

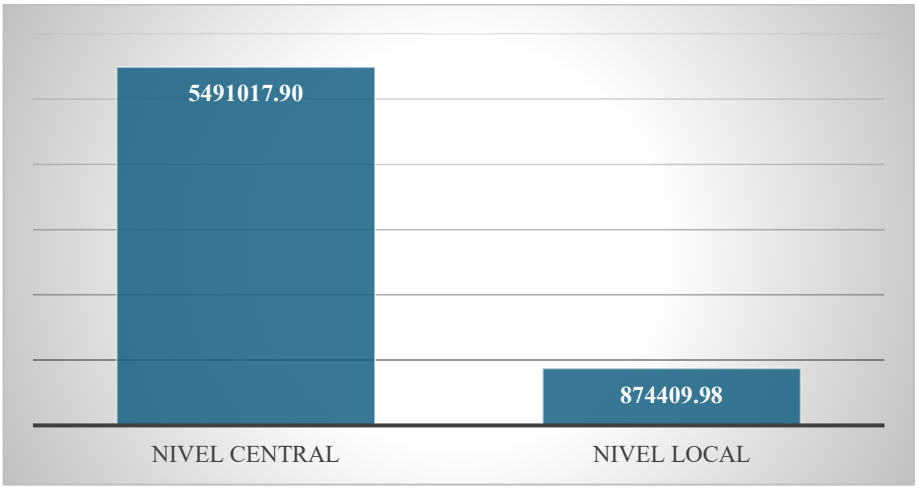

Fig. A10.1. Valoarea proiectelor PPP la 31.12.2025 în RM (mii lei)

Sursa: elaborată de autor conform datelor APP [3,4]

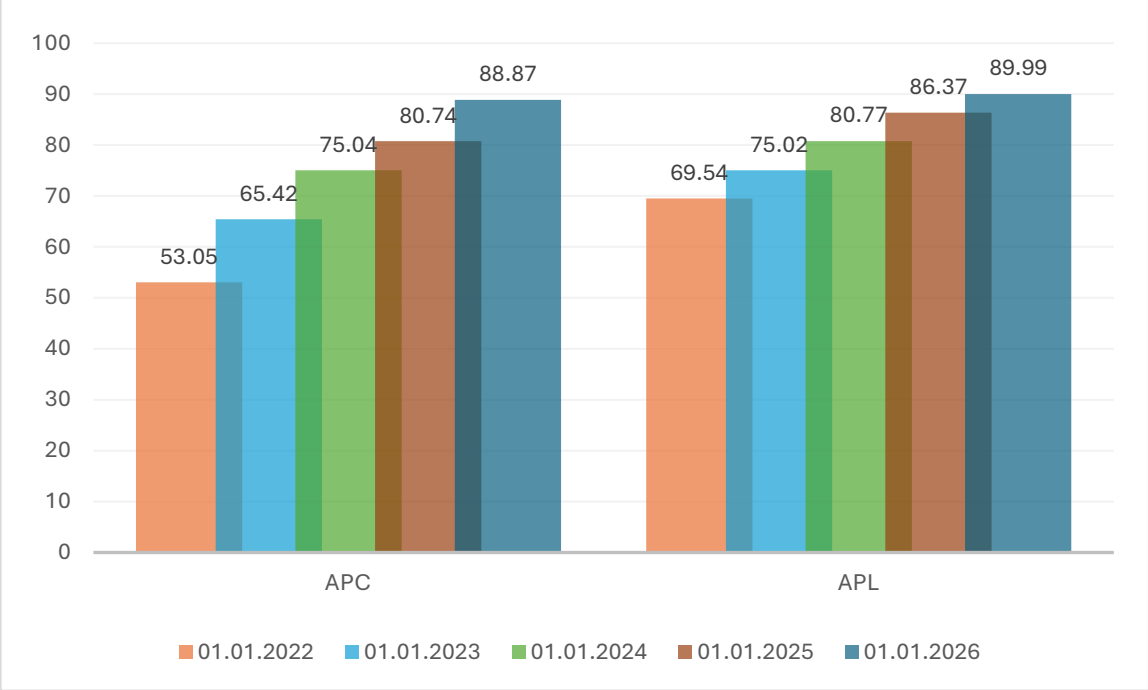
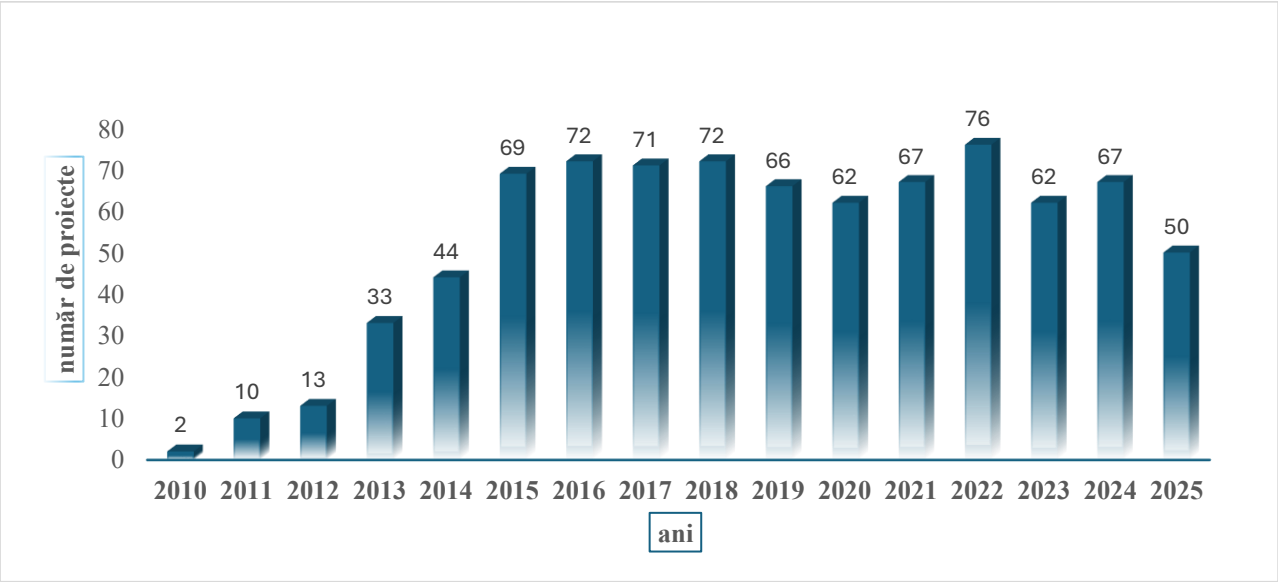

Fig. A10.2. Dinamica valorii patrimoniului public al RM în perioada 2022-2026 (mlrd. lei)

Sursa: elaborată de autor conform datelor APP [3,4]

Anexa 11.

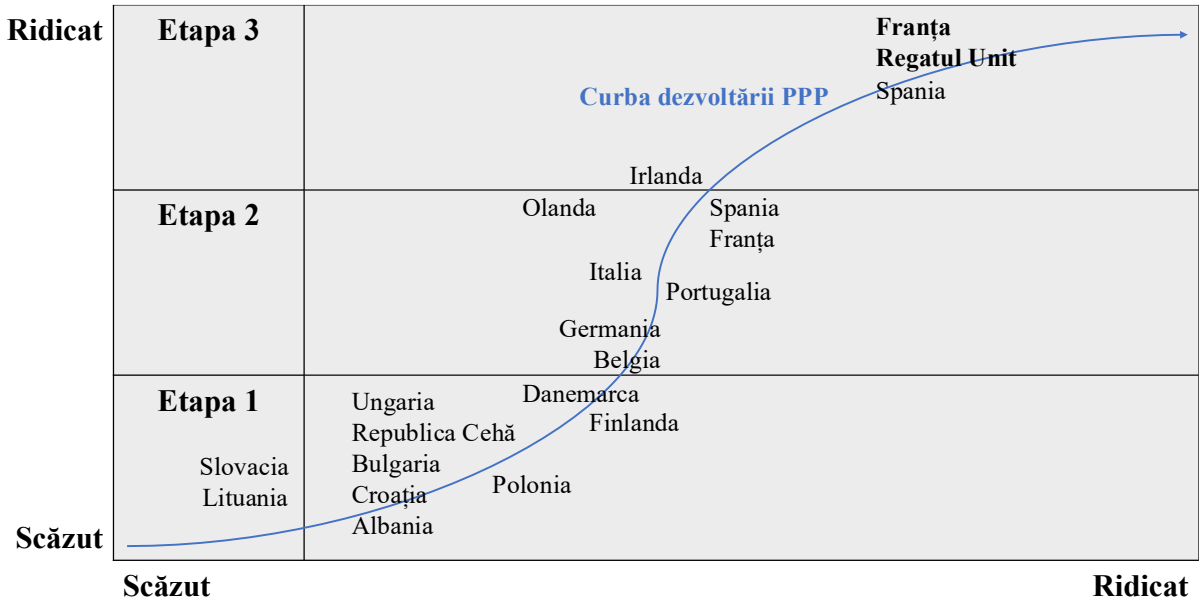
Evoluția PPP în baza datelor din Registrul Patrimoniului Public

Sursa: elaborată de autor în baza datelor APP [3,5]

Anexa 12.

Cartografia dezvoltării PPP în Europa

Sursa: elaborată de autor după [121,155]

Anexa 13.

Evoluția cadrului legislativ și normativ al PPP în Republica Moldova

Anul	Act normativ / legislativ	Conținutul și domeniul de reglementare	Rolul în dezvoltarea PPP
1994	Hotărârea Guvernului nr. 287 din 13.05.1994 (reglementări privind gestionarea patrimoniului public) [80]	Reglementează aspecte generale privind gestionarea și utilizarea patrimoniului public	Creează premisele juridice pentru transmiterea bunurilor publice către agenți economici
1995	Lege cu privire la concesiuni: nr. 534-XIII din 13.07.1995 (abrogată) [98]	Reglementează concesionarea bunurilor și serviciilor publice	Constituie forma premergătoare PPP, cu impact direct asupra investițiilor private în infrastructura publică
2002	Legea serviciilor publice de gospodărie comunală: nr.1402 din 24.10.2002, cu modificările Legii nr. 63 din 27.03.25 [115]	Reglementează organizarea și gestionarea serviciilor comunale. Prevede gestiunea directă și gestiunea delegată.	Arată implicarea operatorilor privați și realizarea PPP în serviciile comunale.
2007	Legea nr. 121 din 04.05.2007 privind administrarea și deetatizarea proprietății publice [111]	Stabilește mecanismele de administrare, transmitere și valorificare a proprietății publice	Asigură cadrul juridic pentru implicarea sectorului privat în gestionarea activelor publice
2008	Legea nr. 179 din 10.07.2008 cu privire la parteneriatul public-privat, cu modificările din 2023 și 2025 [100,101,102]	Definește conceptul PPP, formele de realizare, principiile, etapele și distribuția riscurilor	Act fundamental care instituționalizează PPP în Republica Moldova
2012	Hotărârea Guvernului nr. 245 din 19.04.2012. cu privire la Consiliul Naţional pentru parteneriatul public-privat [68]	Reglementează activitatea Consiliului Național pentru PPP	Consolidează cadrul instituțional de coordonare a PPP
2012	Hotărârea Guvernului nr. 419 din 18.06.2012 cu privire la aprobarea listei bunurilor proprietate a statului şi a listei lucrărilor şi serviciilor de interes public naţional propuse parteneriatului public-privat [73]	Aprobă lista bunurilor proprietate publică eligibile pentru PPP	Delimitează obiectul material al proiectelor PPP
2012	Hotărârea Guvernului nr. 476 din 04.07.2012 pentru aprobarea Regulamentului privind procedurile standard şi condiţiile generale de selectare a partenerului privat [76]	Aprobă procedurile standard și condițiile de selectare a partenerului privat	Asigură transparența și competitivitatea procesului de selecție
2013	Hotărârea Guvernului nr. 255 din 11.04.2013 privind instituirea Reţelei interministeriale de parteneriat public-privat [70]	Instituie Rețeaua interministerială de PPP	Îmbunătățește coordonarea interinstituțională
2013	Legea nr. 204 din 12.07.2013 pentru modificarea şi completarea Legii nr. 121-XVI din 4 mai 2007 privind administrarea şi deetatizarea proprietăţii publice	Modifică Legea nr. 121/2007	Corelează regimul proprietății publice cu mecanismele PPP

Anul	Act normativ / legislativ	Conținutul și domeniul de reglementare	Rolul în dezvoltarea PPP
2013	Ordin nr. 143 din 02-08-2013 cu privire la aprobarea Matricei preliminare de repartiţie a riscurilor de proiect [140]	Aprobă Matricea preliminară de repartizare a riscurilor	Introduce abordarea riscurilor în structura proiectelor PPP
2013	Legea nr. 303 din 13.12.2013 privind serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare, cu modifiările Legii nr. 227 din 10.07.25 [113]	Reglementează serviciile de apă și canalizare, inclusiv gestiunea delegată, exploatarea infrastructurii și redevența.	Permite delegarea serviciului către operator și folosirea infrastructurii publice în baza contractului.
2015	Hotărârea Guvernului nr. 901 din 31.12.2015 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la modul de transmitere a bunurilor proprietate publică [75]	Reglementează transmiterea bunurilor proprietate publică	Clarifică mecanismele juridice de transmitere a activelor
2017	Ghidul pentru inițierea și implementarea proiectelor PPP și concesiuni [55]	Oferă orientări practice pentru structura și monitorizarea proiectelor	Sprijină aplicarea unitară a cadrului normativ
2017	*Regulamentul privind monitorizarea contractelor de parteneriat public-privat și concesiuni:* Aprobat prin Ordinul APP nr. 81 din 14.11.2017 [6]	Reglementează monitorizarea contractelor PPP și concesiuni	Consolidarea controlului și raportării proiectelor
2017	*Regulament cu privire la ținerea Registrului intern de evidență a proiectelor de parteneriat public-privat și concesiuni:* Aprobat prin Ordinul APP nr. 82 din 14.11.2017 [5]	Instituie Registrul intern al proiectelor PPP	Asigură evidența și transparența proiectelor PPP
2018	Indicații metodice privind particularitățile contabilității în procesul realizării parteneriatului public-privat: Ordinul MF nr. 192 din 12 noiembrie 2018 [91]	Stabilesc proceduri metodologice de analiză, structurare și evaluare a proiectelor PPP	Instrument metodologic de aplicare practică a Legii nr. 179/2008
2018	Legea nr. 121 din 05.07.2018 cu privire la concesiunile de lucrări și concesiunile de servicii [99]	Reglementează atribuirea și executarea contractelor de concesiune.	A stabilit cadrul special pentru concesiunile de lucrări și servicii.
2025	Legea nr. 22/2025 privind concesiunile de lucrări și concesiunile de servicii, intrare în vigoare: 27.03.2027 [112]	Reglementează atribuirea și executarea concesiunilor și transferul riscului de operare către concesionar.	Actualizează regulile concesiunilor și le apropie de cerințele UE.

Sursa: elaborat de autor

Anexa 14.

Reglementarea normativă și juridică a PPP în Republica Moldova

(clasificarea principalelor documente)

Legislația privind formele directe ale PPP	**Baza juridică fundamentală**	**Legislația privind instituțiile de dezvoltare și administrarea patrimoniului public**	**Legislația care reglementează procedurile și implementarea PPP**
- Legea nr. 179 din 10.07.2008 cu privire la parteneriatul public–privat	- Legea nr. 121 din 04.05.2007 privind administrarea și deetatizarea proprietății publice	- Hotărârea Guvernului nr. 245 din 19.04.2012 cu privire la Consiliul Național pentru PPP	- Hotărârea Guvernului nr. 476 din 04.07.2012 pentru aprobarea Regulamentului privind procedurile standard și condițiile generale de selectare a partenerului privat
- Legea nr. 121/2018 cu privire la concesiunile de lucrări și concesiunile de servicii	- Legea nr. 204 din 12.07.2013 pentru modificarea și completarea Legii nr. 121/2007	- Hotărârea Guvernului nr. 255 din 11.04.2013 privind instituirea Rețelei interministeriale de PPP	- Ordinul Ministerului Economiei nr. 143 din 02.08.2013 cu privire la aprobarea Matricei preliminare de repartizare a riscurilor
		- Hotărârea Guvernului nr. 419 din 18.06.2012 privind aprobarea listei bunurilor proprietate a statului și a lucrărilor și serviciilor de interes public național propuse PPP	- Regulamentul privind monitorizarea contractelor PPP și concesiuni, aprobat prin Ordinul APP nr. 81 din 14.11.2017
		- Hotărârea Guvernului nr. 901 din 31.12.2015 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la modul de transmitere a bunurilor proprietate publică	- Regulamentul privind ținerea Registrului intern de evidență a proiectelor PPP și concesiuni, aprobat prin Ordinul APP nr. 82 din 14.11.2017
		- Hotărârea Guvernului nr. 287 din 13.05.1994 (reglementări privind gestionarea patrimoniului public)	- Indicații metodice privind particularitățile contabilității în procesul realizării parteneriatului public-privat aprobate prin Ordinul nr. 192 din 12.11.2018
			- Ghidul pentru inițierea și implementarea proiectelor PPP și concesiuni (2017)

Sursa: elaborat de autor [91,76,99,111,73,75,70,69,80,68]

Anexa 15.

Evoluția noțiunilor privind parteneriatul public-privat în baza Legii nr. 179/2008

Noțiunea	2008 (forma inițială)	Modificată în 2023	Modificată în 2025 (forma actuală)
Partener public	Persoana juridică de drept public sau asociație a acesteia care stabilește un raport PPP	*Nu a fost modificată*	*Modificată* prin reformulare: orice autoritate publică centrală sau locală, sau o asociație formată din astfel de autorități. Definire mai precisă.
Partener privat	Persoană juridică de drept privat sau persoană fizică și/sau asociație a acestora, care a devenit parte într-un PPP	Modificată prin extindere: include societatea de proiect; precizează ca partenerul privat asigură finanțarea din resurse proprii și/sau atrase	Modificată prin simplificare: investitor privat sau asociere de investitori privați care au semnat contractul PPP. Referința la societatea de proiect eliminată din definiție.
Parteneriat public-privat	Contract de lunga durata pentru desfășurarea activităților de interes public, cu repartizare de resurse, riscuri si beneficii	Modificată prin reformulare: realizarea unui proiect public, executarea de lucrări sau prestarea unui serviciu public	Exclusă din art. 2. Reformulată în art. 2^1 (1) ca o colaborare contractuală pe termen lung, cu obiectiv pe construirea, modernizarea și/sau reconstrucția infrastructurii publice
Interes public	Orice beneficiu a cărui formă și valoare se determină prin decizie a partenerului public, obținut în folosul acestuia sau al persoanelor din RM	Nu a fost modificată	Modificată prin simplificare: eliminata sintagma privind determinarea formei și valorii prin decizie a partenerului public.
Ofertant	Persoană juridică de drept privat sau persoană fizică si/sau asociație a acestora care înaintează oferta	Nu a fost modificată.	Nu a fost modificată
Oferta	Propunere scrisa înaintată de ofertant in vederea inițierii sau stabilirii unui PPP	Nu a fost modificată	Nu a fost modificată
Investitor privat	absent	*Noțiune nouă.* Orice persoană juridică sau asociere care și-a manifestat interesul de a participa la procedura de atribuire a unui contract PPP, fără a fi partener public	Nu a fost modificată
Afiliat / Persoana afiliata	absent	*Noțiune nouă.* Orice persoană cu influență dominantă directă/indirectă. Prezumție: deține majoritatea capitalului	*A fost modificată* denumirea schimbată în persoana afiliată; criteriul de prezumție extins - include numirea/revocarea membrilor organului de

Noțiunea	2008 (forma inițială)	Modificată în 2023	Modificată în 2025 (forma actuală)
		său numește majorat. membrilor organelor de conducere	supraveghere, executiv și cenzori
Societate de proiect	absent	*Noțiune nouă* Societate comercială constituită conform Codului civil, Legii SA sau Legii SRL, în scopul implementării unui contract PPP	Nu a fost modificată
Finanțatori ai contractului PPP	absent	*Noțiune nouă* Persoanele fizice sau juridice care pun la dispoziția societății de proiect mijloacele financiare necesare	Eliminată
Finanțarea contractului PPP	absent	*Noțiune nouă* Finanțarea investițiilor realizate si finanțarea utilizării bunului sau prestării serviciului public	Nu a fost modificată
Închidere financiara	absent	*Noțiune nouă* Etapa la care toate condițiile suspensive sunt îndeplinite pentru obligația finanțatorilor de a pune la dispoziție fondurile	*A fost modificată.* Finanțatori înlocuit cu investitori - aliniere terminologica la redefinirea partenerului privat
Investiții realizate in cadrul proiectului	absent	absent	*Noțiune nouă.* Investiții cu obiect construirea, modernizarea, reconstrucția sau reabilitarea/extinderea unui bun al infrastructurii publice în cadrul unui contract PPP

Sursa: elaborat de autor în baza [100,105,101,102]

Anexa 16.

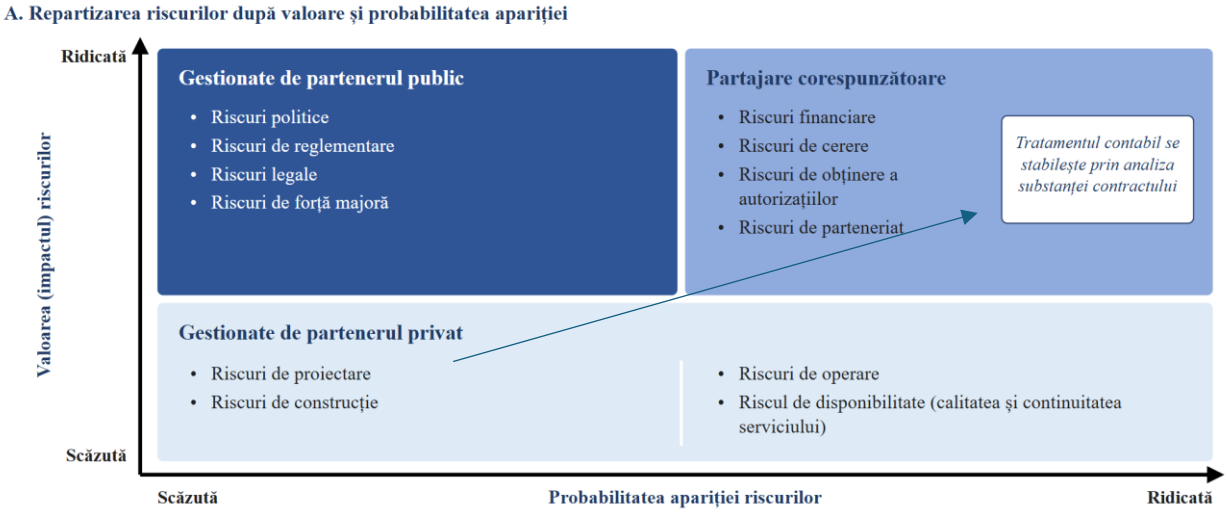
Matricea distribuției riscurilor în PPP

Tipuri de riscuri			
	Gestionare riscuri		
	Partenerul public	**Partenerul privat**	**Partajare corespunzătoare**
Riscuri politice	✓	✓	✓
Riscuri de reglementare	✓	✓	✓
Riscuri legale	✓	✓	✓
Riscuri de obținere a autorizațiilor	✓	✓	✓
Riscuri de parteneriat		✓	✓
Riscuri de proiectare		✓	✓
Riscuri de construcție		✓	✓
Riscuri de operare		✓	✓
Riscuri financiare		✓	✓
Riscuri de cerere		✓	✓
Riscuri de forță majoră	✓		✓

Sursa: elaborat de autor în baza [205, 46, 139, 61, 153]

Anexa 17.

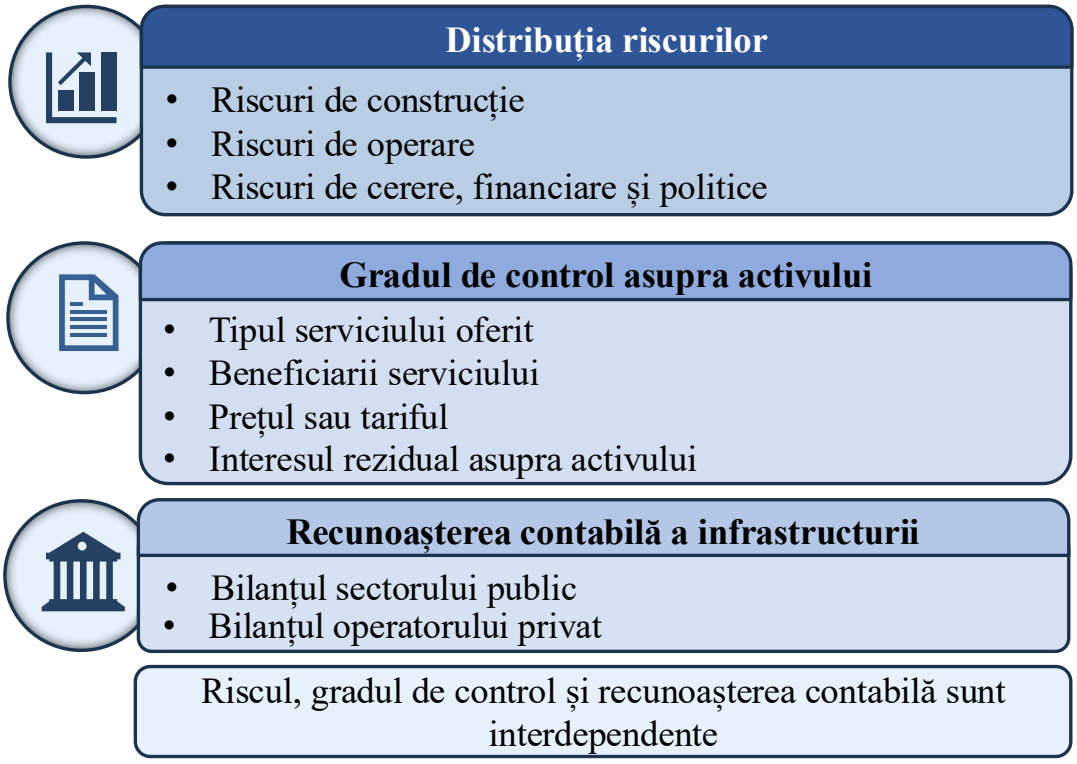
Matricea riscurilor în PPP și tratamentul contabil IFRS/IPSAS

Sursa: elaborată de autor în baza [93,205,207,153,18]

Anexa 18.

Modelul integrat PPP: risc-control-recunoaștere contabilă

Sursa: elaborată de autor în baza [18,46, 153,205]

Anexa 19.

Analiza bibliometrică a publicațiilor privind contabilitatea contractelor de parteneriat public-privat (Scopus, 2002–2026)

Tabelul A19.1. Strategia de căutare utilizată pentru identificarea literaturii de specialitate

Termeni asociați contractelor de PPP (combinați cu OR)	Operator	Termeni asociați contabilității (combinați cu OR)
public-private partnership*	AND	accounting
public private partnership*		public sector accounting
service concession arrangement*		accounting treatment
service concession contract*		accounting standard
concession arrangement*		financial reporting
concession contract*		financial statement
		asset recognition
		liability recognition
		balance sheet
		off-balance sheet
		IPSAS 32
		IFRIC 12

Sursa: elaborat de autor.

Notă: au fost identificate 76 de publicații, apărute în 65 de surse în perioada 2002–2026; analiza a fost realizată cu instrumentul Biblioshiny (pachetul R bibliometrix).

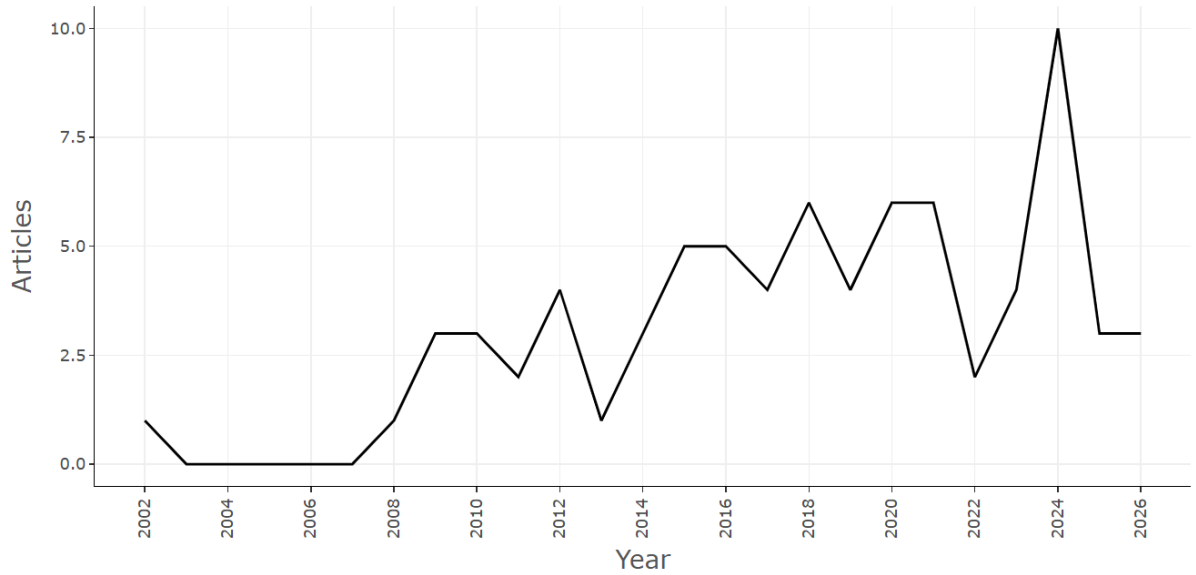

Fig. A19.1. Productivitatea științifică privind contabilitatea contractelor de parteneriat public-privat

Notă: rata medie anuală de creștere a numărului de publicații – 4,68%.

Sursa: elaborată de autor cu ajutorul instrumentului Biblioshiny, pe baza datelor Scopus

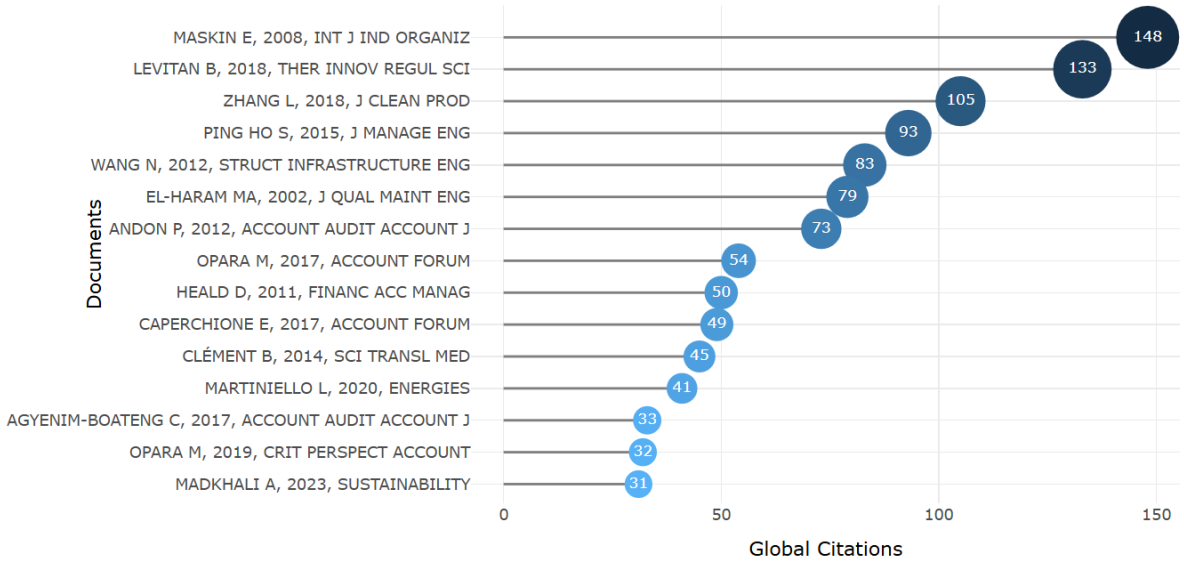

Fig. A19.2. Publicațiile cu cel mai mare impact științific (număr de citări globale)

Sursa: elaborată de autor cu ajutorul instrumentului Biblioshiny, pe baza datelor Scopus

Tabelul A19.2. Primele 10 publicații după numărul de citări globale

Nr.	Publicația (prim-autor, an, revistă)	DOI	Citări
1	Maskin E., 2008, Int. J. Ind. Organiz.	10.1016/j.ijindorg.2007.05.004	148
2	Levitan B., 2018, Ther. Innov. Regul. Sci.	10.1177/2168479017716715	133
3	Zhang L., 2018, J. Clean. Prod.	10.1016/j.jclepro.2018.07.169	105
4	Ping Ho S., 2015, J. Manage. Eng.	10.1061/(ASCE)ME.1943-5479.0000361	93
5	Wang N., 2012, Struct. Infrastructure Eng.	10.1080/15732479.2010.481304	83
6	El-Haram M.A., 2002, J. Qual. Maint. Eng.	10.1108/13552510210430017	79
7	Andon P., 2012, Account. Audit. Account. J.	10.1108/09513571211234286	73
8	Opara M., 2017, Account. Forum	10.1016/j.accfor.2017.01.002	54
9	Heald D., 2011, Financ. Acc. Manag.	10.1111/j.1468-0408.2011.00523.x	50
10	Caperchione E., 2017, Account. Forum	10.1016/j.accfor.2017.01.003	49

Sursa: elaborat de autor pe baza datelor Scopus (Biblioshiny)

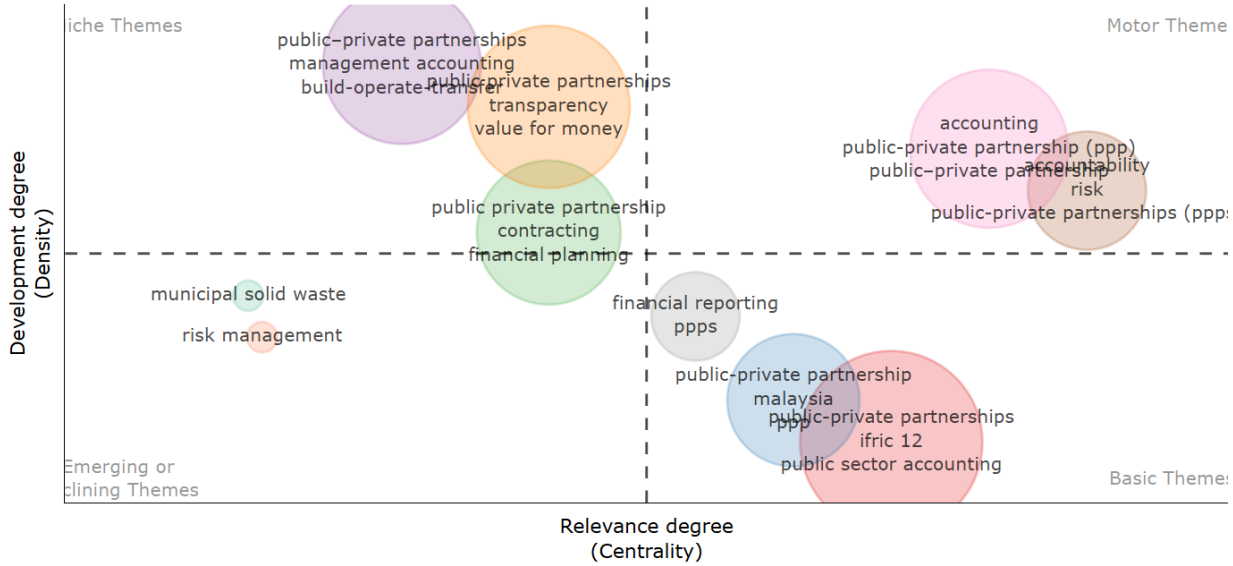

Fig. A19.3. Harta tematică a publicațiilor privind contabilitatea contractelor de parteneriat public-privat

Notă: cadrane – teme motorii (dreapta sus), teme de nișă (stânga sus), teme de bază (dreapta jos), teme emergente sau în declin (stânga jos).

Sursa: elaborată de autor cu ajutorul instrumentului Biblioshiny, pe baza datelor Scopus

Anexa 20.

Înregistrări contabile comparative ale tranzacțiilor în cadrul realizării PPP în baza contractului de antrepriză și de prestări servicii

Nr.	Conținutul operațiunii	Suma, lei	Contract antrepriză: Debit/Credit	Contract prestări servicii: Debit/Credit
1	Primirea terenului transmis de partenerul public pentru realizarea proiectului	300 000	Dt 926	Dt 926
2	Reflectarea costurilor legate de construcția complexului sportiv multifuncțional	112 500 000	Dt 840 Ct 211, 213, 124, 521 etc.	Dt 811 Ct 211, 213, 124, 521 etc.
3	Transmiterea obiectului construit către partenerul public	112 500 000	Dt 234.5 Ct 840	-
4	Primirea obiectului în folosință de la partenerul public	112 500 000	Dt 123.10 Ct 521	-
5	Compensarea reciprocă a creanței și datoriei aferente obiectului contractului	112 500 000	Dt 521 Ct 234.5	-
6	Recunoașterea venitului contractual din serviciul prestat către partenerul public	123 750 000	-	Dt 234.5, 221, 242 Ct 611
7	Reflectarea TVA aferentă serviciului prestat, dacă operațiunea este impozabilă cu TVA	24 750 000	-	Dt 234.5, 221, 242 Ct 534
8	Decontarea costului efectiv al serviciului prestat	112 500 000	-	Dt 711 Ct 811
9	Încasarea creanței aferente serviciului prestat	148 500 000	-	Dt 242 Ct 234.5, 221
10	Calcularea amortizării anuale a obiectului PPP: 112 500 000 lei : 25 ani	4 500 000	Dt 811 Ct 124	-
11	Reflectarea costurilor de exploatare a complexului sportiv în primul an	4 320 000	Dt 811 Ct 211, 213, 124, 521 etc.	-
12	Înregistrarea veniturilor brute din exploatarea complexului sportiv în primul an	11 500 000	Dt 241, 242, 234.5 Ct 841	-
13	Reflectarea cotei-părți a veniturilor care revine partenerului public: 11 500 000 lei × 15%	1 725 000	Dt 841 Ct 521	-
14	Reflectarea cotei-părți a veniturilor care revine partenerului privat: 11 500 000 lei × 85%	9 775 000	Dt 841 Ct 611	-
15	Achitarea cotei-părți datorate partenerului public	1 725 000	Dt 521 Ct 242	-
16	Decontarea costurilor totale de exploatare în primul an: 4 500 000 lei + 4 320 000 lei	8 820 000	Dt 711 Ct 811	-
17	Decontarea amortizării la expirarea contractului PPP	112 500 000	Dt 124 Ct 123.10	-
18	Transmiterea terenului partenerului public	300 000	Ct 926	Ct 926

Sursa: elaborat de autor

Denumire conturi contabile: 123 „Mijloace fixe”, subcontul 123.10 „Mijloace fixe aferente parteneriatului public-privat”; 124 „Amortizarea mijloacelor fixe”; 211 „Materiale”; 213 „Obiecte de mică valoare și scurtă durată”; 221 „Creanțe comerciale”; 234 „Alte creanțe curente”, subcontul 234.5 „Creanțele aferente parteneriatului public-privat”; 241 „Casa”; 242 „Conturi curente în monedă națională”; 521 „Datorii comerciale curente”; 534 „Datorii față de buget”; 611 „Venituri din vânzări”; 711 „Costul vânzărilor”; 811 „Activități de bază”; 840 „Costuri aferente contractelor de parteneriat public-privat”; 841 „Încasări din prestarea serviciilor PPP”; 926 „Bunuri primite în cadrul parteneriatului public-privat”.

Anexa 21.

Înregistrările contabile comparative aferente contractelor de antrepriză PPP, în funcție de modalitatea contractuală

Nr.	Conținutul operațiunii	Suma, lei	Varianta A: proiectare–construcție–operare	Varianta B: construcție–operare–transfer	Varianta C: construcție–operare–reînnoire	Varianta D: construcție–transfer–operare	Varianta E: reabilitare–operare–transfer
1	Reflectarea terenului primit de la partenerul public pentru realizarea proiectului	300 000	Dt 926	Dt 926	Dt 926	Dt 926	-
2	Reflectarea bunului public existent primit pentru reabilitare și operare	20 000 000	-	-	-	-	Dt 926
3	Reflectarea costurilor legate de proiectarea și/sau construcția complexului sportiv	112 500 000	Dt 840 Ct 211, 213, 124, 521 etc.	Dt 840 Ct 211, 213, 124, 521 etc.	Dt 840 Ct 211, 213, 124, 521 etc.	Dt 840 Ct 211, 213, 124, 521 etc.	-
4	Recunoașterea obiectului construit ca imobilizare aferentă PPP la transmiterea în exploatare	112 500 000	Dt 123.10 Ct 840	Dt 123.10 Ct 840	Dt 123.10 Ct 840	-	-
5	Transmiterea obiectului construit către partenerul public după finalizarea construcției	112 500 000	-	-	-	Dt 234.5 Ct 840	-
6	Primirea obiectului în folosință de la partenerul public pentru operare	112 500 000	-	-	-	Dt 123.10 Ct 521	-
7	Compensarea reciprocă a creanței și datoriei aferente obiectului construit și primit în folosință	112 500 000	-	-	-	Dt 521 Ct 234.5	-
8	Reflectarea costurilor de reabilitare a bunului public primit	12 000 000	-	-	-	-	Dt 121 Ct 211, 213, 124, 521 etc.
9	Capitalizarea costurilor proprii de reabilitare ca obiect distinct de evidență	12 000 000	-	-	-	-	Dt 123.6 Ct 121
10	Calcularea amortizării anuale a obiectului construit: 112 500 000 lei : 25 ani	4 500 000	Dt 811 Ct 124	Dt 811 Ct 124	Dt 811 Ct 124	Dt 811 Ct 124	-
11	Calcularea amortizării anuale a costurilor de reabilitare: 12 000 000 lei : 25 ani	480 000	-	-	-	-	Dt 811 Ct 124.6
12	Reflectarea costurilor curente de exploatare în primul an	4 320 000	Dt 811 Ct 211, 213, 124, 521 etc.	Dt 811 Ct 211, 213, 124, 521 etc.	Dt 811 Ct 211, 213, 124, 521 etc.	Dt 811 Ct 211, 213, 124, 521 etc.	Dt 811 Ct 211, 213, 124, 521 etc.
13	Înregistrarea veniturilor brute din exploatarea complexului sportiv în primul an	11 500 000	Dt 241, 242, 234.5 Ct 841	Dt 241, 242, 234.5, Ct 841	Dt 241, 242, 234.5 Ct 841	Dt 241, 242, 234.5 Ct 841	Dt 241, 242, 234.5 Ct 841
14	Reflectarea cotei-părți din venituri care revine partenerului public: 11 500 000 lei × 15%	1 725 000	Dt 841 Ct 521	Dt 841 Ct 521	Dt 841 Ct 521	Dt 841 Ct 521	Dt 841 Ct 521
15	Reflectarea cotei-părți din venituri care revine partenerului privat: 11 500 000 lei × 85%	9 775 000	Dt 841 Ct 611	Dt 841 Ct 611	Dt 841 Ct 611	Dt 841 Ct 611	Dt 841 Ct 611

Nr.	Conținutul operațiunii	Suma, lei	Varianta A: proiectare–construcție–operare	Varianta B: construcție–operare–transfer	Varianta C: construcție–operare–reînnoire	Varianta D: construcție–transfer–operare	Varianta E: reabilitare–operare–transfer
16	Achitarea cotei-părți datorate partenerului public	1 725 000	Dt 521 Ct 242	Dt 521 Ct 242	Dt 521 Ct 242	Dt 521 Ct 242	Dt 521 Ct 242
17	Decontarea costurilor totale de exploatare în primul an: amortizare + costuri curente	8 820 000	Dt 711 Ct 811	Dt 711 Ct 811	Dt 711 Ct 811	Dt 711 Ct 811	-
18	Decontarea costurilor totale de exploatare în primul an în varianta de reabilitare: 480 000 lei + 4 320 000 lei	4 800 000	-	-	-	-	Dt 711 Ct 811
19	Reflectarea costurilor de reînnoire capitalizabile efectuate în anul 10	8 000 000	-	-	Dt 121 Ct 211, 213, 521 etc.	-	-
20	Capitalizarea costurilor de reînnoire în valoarea obiectului aferent PPP	8 000 000	-	-	Dt 123.10 Ct 121	-	-
21	Calcularea amortizării anuale aferente reînnoirii pe perioada rămasă: 8 000 000 lei : 15 ani	533 333	-	-	Dt 811 Ct 124	-	-
22	Decontarea costurilor totale după reînnoire: 4 500 000 lei + 533 333 lei + 4 320 000 lei	9 353 333	-	-	Dt 711 Ct 811	-	-
23	Decontarea amortizării obiectului construit la expirarea contractului PPP	112 500 000	Dt 124 Ct 123.10	Dt 124 Ct 123.10	Dt 124 Ct 123.10	Dt 124 Ct 123.10	-
24	Decontarea amortizării costurilor proprii de reabilitare la expirarea contractului PPP	12 000 000	-	-	-	-	Dt 124.6 Ct 123.6
25	Închiderea evidenței extrabilanțiere a terenului primit de la partenerul public	300 000	Ct 926	Ct 926	Ct 926	Ct 926	-
26	Închiderea evidenței extrabilanțiere a bunului public primit pentru reabilitare și operare	20 000 000	-	-	-	-	Ct 926

Sursa: elaborat de autor în baza [91, 159]

Denumire conturi contabile: 121 „Imobilizări corporale în curs de execuție”; 123 „Mijloace fixe”, subcontul 123.6 „Costuri ulterioare aferente obiectelor neînregistrate în bilanţ”, subcontul 123.10 „Mijloace fixe aferente parteneriatului public-privat”; 124 „Amortizarea mijloacelor fixe”, subcontul 124.6 „Amortizarea costurilor ulterioare aferente obiectelor neînregistrate în bilanţ”; 211 „Materiale”; 213 „Obiecte de mică valoare și scurtă durată”; 241 „Casa”; 242 „Conturi curente în monedă națională”; 234 „Alte creanțe curente”, subcontul 234.5 „Creanțele aferente parteneriatului public-privat”; 521 „Datorii comerciale curente”; 611 „Venituri din vânzări”; 711 „Costul vânzărilor”; 811 „Activități de bază”; 840 „Costuri aferente contractelor de parteneriat public-privat”; 841 „Încasări din prestarea serviciilor PPP”; 926 „Bunuri primite în cadrul parteneriatului public-privat”.

Anexa 22.

Analiza comparativă privind contractele de prestări servicii, antrepriză și societate civilă în condițiile PPP

Criteriu de analiză	Contract de prestări servicii	Contract de antrepriză	Contract de societate civilă
Baza juridică	Codul civil al RM, art. 1375–1383; Indicațiile metodice privind contabilitatea PPP.	Codul civil, art. 1352–1574; Indicațiile metodice privind contabilitatea PPP.	Codul civil, art. 1926–1942; Indicațiile metodice privind contabilitatea PPP. SNC „Părți afiliate și contracte de societate civilă”.
Obiectul contractului	Prestarea de servicii publice sau lucrări de întreținere și administrare.	Executarea de lucrări de construcție, modernizare, reparații capitale.	Realizarea în comun a unei activități economice fără personalitate juridică.
Particularitățile contabile	Veniturile se recunosc la momentul prestării serviciilor (SNC/IFRS aplicabil, IFRS 15). Se utilizează conturile 841 „Încasări din prestarea serviciilor în cadrul PPP” și 234.5 „Creanțe aferente PPP”.	Veniturile și cheltuielile se recunosc proporțional cu stadiul de execuție (metoda procentuală). Se utilizează conturile 840 „Costuri aferente contractelor de parteneriat public-privat”, 123.10 „Mijloace fixe aferente PPP”.	Nu există conturi specifice în Planul general de conturi; evidența se ține separat de către fiecare asociat, proporțional contribuției.
Recunoașterea veniturilor	Pe măsura prestării serviciilor sau la un moment determinat, în funcție de îndeplinirea obligației și de standardul aplicabil. Venitul se reflectă ca majorare a creanțelor și a veniturilor curente.	Pe măsura executării lucrărilor (metoda stadiului de execuție).	În momentul determinării rezultatului comun, proporțional participației fiecărui asociat.
Recunoașterea cheltuielilor	La momentul consumului resurselor sau livrării serviciilor.	Pe măsura acumulării costurilor de construcție și exploatare.	Se contabilizează de asociatul-conducător sau de fiecare asociat, după caz, și se repartizează conform contractului și SNC; nu se întocmesc situații financiare consolidate
Tratamentul fiscal	TVA aplicabil la livrarea serviciilor; deductibilitate integrală.	TVA aferentă lucrărilor de construcții; impozitare a veniturilor din operare.	Rezultatul partajat se impozitează la nivelul fiecărui asociat.
Rolul pentru analiza metodologică	Flexibilitate și aplicabilitate în servicii publice curente.	Posibilitatea amortizării investițiilor și recuperării costurilor pe termen lung.	Cooperare între entități fără crearea unei persoane juridice noi.

Sursa: elaborat de autor în baza [21,84,91,93,101]

Anexa 23.

Recunoașterea și evaluarea veniturilor și cheltuielilor în funcție de forma contractuală PPP

Forma contractuală	Criterii recunoaștere venituri	Momentul recunoașterii veniturilor	Criterii recunoaștere cheltuieli
Contract antrepriză / prestări servicii	Rezultatul contractului evaluabil cu certitudine; probabilitate ridicată de obținere a beneficiilor economice; stadiul de execuție determinabil fiabil (SNC „Venituri”)	Proporțional cu stadiul de execuție (metoda procentajului de avansare) pe durata contractului; la finalizare - pentru contracte sub o perioadă de gestiune	Costuri direct atribuibile sunt certe; reducerea de beneficii viitoare este probabilă; evaluare credibilă a diminuării (SNC „Cheltuieli”, pct. 6)
Administrare fiduciară	Venitul se recunoaște în suma remunerației/comisionului prevăzut în contract, iar încasările și cheltuielile transferabile partenerului public se contabilizează prin creanțe, datorii și decontări reciproce. (Indicații metodice)	La data calculării remunerației, de regulă la finele perioadei de gestiune conform clauzelor contractuale; nu la momentul colectării încasărilor brute, care nu aparțin partenerului privat	Cheltuielile proprii aferente obținerii remunerației (personal, utilități, materiale) se recunosc în perioada suportării. Cheltuielile de administrare fiduciară suportate în beneficiul partenerului public se transferă acestuia ca creanță, nu se decontează la cheltuielile proprii ale partenerului privat
Societate civilă cu active comune	Proporțional cu cota de participare; existența unui act de repartizare semnat de toți asociații; certitudine privind beneficiile aferente cotei-părți (SNC „Părți afiliate”, pct. 27-35)	La data deciziei de repartizare a rezultatelor; veniturile aferente creanțelor neachitate la sf. perioadei - recunoscute ca venituri anticipate	Cheltuielile comune recunoscute proporțional cu cota de participare; costuri direct atribuibile activităților societății civile (SNC „Părți afiliate”, pct. 30)
Societate civilă fără active comune	Fiecare asociat recunoaște veniturile generate de activele proprii utilizate în parteneriat; beneficiile economice sunt individualizate și atribuibile direct	La data faptului economic generator; independent pentru fiecare asociat, conform politicilor contabile proprii	Cheltuielile proprii angajate în scopul desfășurării activității în parteneriat, recunoscute individual de fiecare asociat
Locațiune / Arendă	Transferul dreptului de utilizare a bunului efectuat; chiria/arenda determinată contractual; probabilitate ridicată de încasare (SNC „Contracte de leasing", pct. 14-18; Indicații metodice)	Liniar pe durata contractului, indiferent de scadența plăților; ajustarea pentru indexare - în perioada în care survine	Costuri de întreținere recunoscute în perioada suportării; amortizarea bunului dat în locațiune - conform politicii contabile Lucrările de reparație executate de partenerul privat și compensate din chiria datorată generează venit curent, iar costul efectiv se înregistrează ca cheltuieli anticipate

Forma contractuală	Criterii recunoaștere venituri	Momentul recunoașterii veniturilor	Criterii recunoaștere cheltuieli
Concesiune	Serviciul public a fost prestat sau bunul a fost pus la dispoziția utilizatorilor conform contractului; tarifele au fost percepute de la utilizatori sau plata de disponibilitate a fost efectuată de autoritate; mărimea venitului poate fi determinată credibil (SNC „Venituri", pct. 5-12). Venitul obținut din exploatarea obiectului concesiunii aparține partenerului privat, dacă contractul nu prevede altfel (pct. 59, OMF nr. 192/2018).	Pe măsura prestării serviciilor și apariției dreptului de încasare; liniar pe durata contractului pentru componenta de disponibilitate.	Bonusul se recunoaște ca imobilizare necorporală și se amortizează liniar pe durata contractului Redevențele periodice - costuri/cheltuieli curente în perioada de gestiune în care au fost calculate Costurile de modernizare/reconstrucție a obiectului concesiunii - ca mijloace fixe - obiecte separate și se amortizează pe durata rămasă a contractului Amortizarea bonusului (plății unice) se recunoaște ca cheltuială sistematică pe durata contractului, nu ca venit sau cheltuială curentă imediată

Sursa: elaborat de autor în baza [91,105,180, 181,185, 187]

Anexa 24.

Recunoașterea veniturilor aferente PPP în cadrul operațiilor de bază

Operație economică	Antrepriză	Prestări servicii	Administrare fiduciară	Societate civilă	Locațiune/ arendă	Concesiune	Societate de proiect
Venituri din exploatarea obiectului PPP și din activități auxiliare	Da	Da	**Nu**	Da, în limita cotei	Da	Da	Da
Executarea și predarea lucrărilor către partenerul public, inclusiv lucrări de reparație și mentenanță	Da	Da	-	-	Da	-	Da
Remunerația pentru administrarea bunurilor publice	-	-	Da	-	-	-	-
Subvenția sau compensarea diferenței de tarif	Da	-	-	-	-	-	Da
Transmiterea către partenerul public a obiectului construit	Nu	-	-	Nu	-	-	Nu
Compensarea valorii neamortizate a modernizărilor la încetarea contractului	-	-	-	-	-	Da	Da - alte forme de rezilienț Nu - la finalizare

Sursa: elaborat de autor în baza [91,101].

Anexa 25.

Model contabil aferent plății de disponibilitate la societatea de proiect bazat pe prevederile IFRIC 12 și IFRS 15

Date inițiale ale modelului:

- costul construcției obiectului PPP – 500 000 lei; durata exploatării – 8 ani; TVA nu se ia în calcul.
- plata anuală de disponibilitate – 100 000 lei, din care, conform mecanismului de plată din contract, 80 500 lei pentru recuperarea investiției și 19 500 lei pentru serviciile de exploatare și întreținere;
- rata dobânzii din modelul financiar al contractului – 6%;
- costurile anuale de exploatare și întreținere – 15 000 lei;
- în anul 1 partenerul public aplică o penalitate de 5 000 lei pentru nerespectarea indicatorilor de performanță;

Nr.	Conținutul operațiunii	Debit	Credit	Suma, lei
	Faza de construcție			
1	Înregistrarea costurilor pentru construirea obiectului PPP	840	211, 521, 531, 533, 544 etc.	500 000
2	Recunoașterea venitului din serviciile de construcție prestate partenerului public, în baza actului de recepție a lucrărilor executate	161.4	611.9	500 000
3	Decontarea costului serviciilor de construcție	711.9	840	500 000
	Faza de exploatare, anul 1			
4	Calcularea dobânzii aferente creanței față de partenerul public (500 000 × 6%)	161.4	622	30 000
5	Facturarea plății de disponibilitate pentru partea aferentă serviciilor de exploatare și întreținere	221	611.9	19 500
6	Reflectarea plății de disponibilitate la partea pentru recuperarea investiției	221	161.4	80 500
7	Înregistrarea sumei penalității aplicată de partenerul public pentru nerespectarea indicatorilor de performanță care reduce venitul	221	611.9	(5 000)
8	Încasarea plății de disponibilitate	242.1	221	95 000
9	Înregistrarea costurilor de exploatare și întreținere	840	211, 521, 531, 533, 544 etc.	15 000
10	Decontarea costului serviciilor de exploatare și întreținere	711.9	840	15 000
	Faza de exploatare, anul 2			
11	Calcularea dobânzii aferente creanței ((500 000 + 30 000 – 80 500) × 6%)	161.4	622	26 970

Sursa: elaborat de autor

Notă: *Operațiunile 5–10 se repetă anual. Dobânda se calculează din soldul creanței, care scade în fiecare an.*

Denumire conturi contabile: 221 „Creanțe comerciale”; 161 „Creanțe pe termen lung”, subcontul 161.4 „Creanțe pe termen lung față de partenerul public”; 211 „Materiale”; 242 „Conturi curente în monedă națională”, subcontul 242.1 „Numerar la conturi nelegat”; 521 „Datorii comerciale curente”; 531 „Datorii față de personal privind retribuirea muncii”; 533 „Datorii privind asigurările sociale și medicale”; 544 „Alte datorii curente”; 611 „Venituri din vânzări”, subcontul 611.3 „Venituri din prestarea serviciilor”, subcontul 611.9 „Venituri din vânzări aferente PPP”; 622 „Venituri financiare”; 711 „Costul vânzărilor”, subcontul 711.3 „Costul serviciilor prestate”, subcontul 711.9 „Costul vânzărilor aferente PPP”; 840 „Costuri aferente contractelor de parteneriat public-privat”.

Anexa 26.

Veniturile și cheltuielile partenerului privat pe fazele proiectului PPP și modul lor de contabilizare conform Indicațiilor metodice

Faza proiectului	Venituri	Costuri și cheltuieli	Mod de contabilizare
Pregătirea proiectului	Nu se recunosc venituri	Studii de fezabilitate, consultanță, proiectare preliminară, avize, expertize, costuri de participare la concurs. Costurile de pregătire rambursate partenerului public, dacă contractul le prevede	Se recunosc ca cheltuieli curente. Se capitalizează numai costurile direct atribuibile obiectului, dacă sunt îndeplinite criteriile de a capitaliza
Construcție și/sau modernizare	Venituri din lucrări de construcție, dacă acestea sunt achitate separat și le acceptă partenerul public	Materiale, salarii, servicii de la subantreprenori, utilaje, proiectare, supraveghere tehnică, dobânzi aferente finanțării construcției	Costurile se acumulează la imobilizări corporale în curs de execuție. La finalizare se recunoaște obiectul ca imobilizare, când rămâne în folosința partenerului privat. Dacă obiectul se transmite partenerului public, se recunoaște creanța, care se închide prin compensare cu datoria pentru bunul primit în folosință
Operare/ exploatare	Tarife încasate de la utilizatori, plăți ale partenerului public, venituri din alte activități permise prin contract	Amortizarea obiectului, costuri retribuirea muncii, utilități, consumabile, servicii ale terților, pază, administrare, reparații curente, redevența, dobânzi	Veniturile se recunosc pe măsura prestării serviciilor și a apariției dreptului de încasare. Veniturile din alte activități se recunosc în limita cotei care revine partenerului privat, iar cota partenerului public se reflectă ca datorie. Amortizarea se calculează pe durata stabilită conform SNC, dar nu mai mare decât durata contractului

Faza proiectului	Venituri	Costuri și cheltuieli	Mod de contabilizare
Mentenanță și/sau reparații	Venituri din lucrări de reparație, dacă acestea sunt facturate separat sau compensate din plățile datorate partenerului public	Întreținere curentă, reparații, modernizări, revizii tehnice	Reparațiile suportate din cont propriu se recunosc ca cheltuieli curente. Valoarea transmisă partenerului public se recunoaște ca venit. Costurile de modernizare care majorează beneficiile economice se recunosc ca obiecte de evidență separate și se amortizează pe durata rămasă a contractului
Finalizare și transfer	Nu se recunosc venituri, deoarece obiectul se transmite cu titlu gratuit. Venitul apare numai dacă contractul prevede compensarea valorii neamortizate a costurilor de modernizare	Costuri de predare, expertiză, lucrări de readucere a bunului în starea prevăzută în contract. Valoarea contabilă a obiectului transmis	Se decontează amortizarea acumulată și valoarea obiectului transmis. Costurile lucrărilor de predare se acoperă din provizionul constituit anterior, dacă obligația este prevăzută în contract și poate fi estimată credibil. Compensarea valorii neamortizate se reflectă ca vânzare de imobilizări

Sursa: elaborat de autor în baza Legii nr. 179/2008, a Indicațiilor metodice nr. 192/2018 și a Standardelor Naționale de Contabilitate [91, 102,187]

Anexa 27.

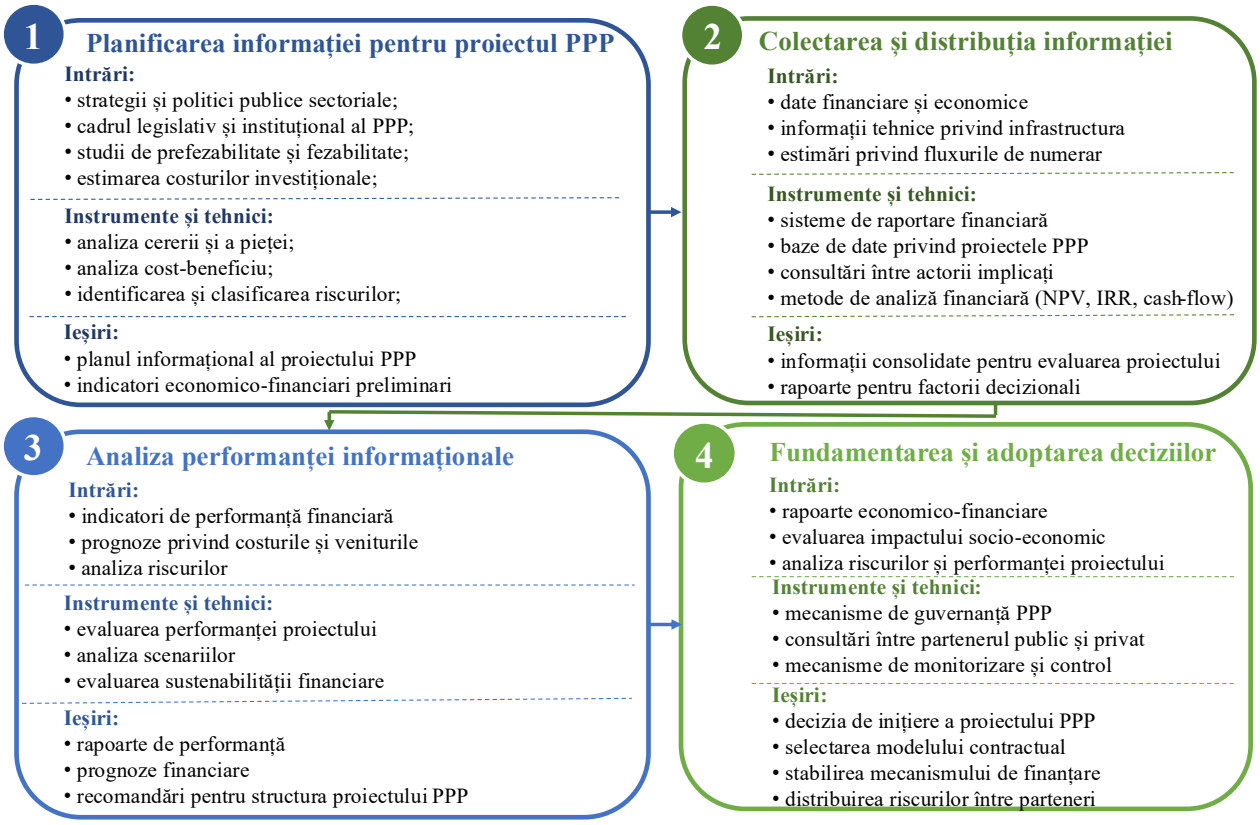
Caracteristicile calitative ale informației financiare conform Legii nr. 287/2017 și SNC „Prezentarea situațiilor financiare”

Nr. crt.	Legea nr. 287/2017 (art. 20)	SNC „Prezentarea situațiilor financiare” (pct. 13)	Observații privind aplicabilitatea în PPP
1	*Relevanța* - capacitatea de a influența deciziile economice ale utilizatorilor	*Relevanța* - informațiile trebuie să asigure evaluarea evenimentelor trecute, prezente sau viitoare	Esențială pentru evaluarea sustenabilității financiare și a impactului bugetar al proiectelor PPP
2	*Reprezentarea exactă* - completitudinea, neutralitatea și lipsa erorilor semnificative	*Credibilitatea* - informațiile trebuie să fie complete, neutre și fără erori semnificative	Determinantă în reflectarea corectă a activelor de infrastructură și a obligațiilor contractuale
3	*Comparabilitatea* - prezentarea consistentă a informațiilor în timp și între entități	*Comparabile* - situațiile financiare trebuie să conțină informații comparative pentru perioada precedentă pentru toate elementele raportate ale perioadei de gestiune curente	Permite analiza performanței proiectului PPP pe durata contractuală
4	*Verificabilitatea* - posibilitatea confirmării informației prin surse independente	-	Importantă în monitorizarea executării contractului și auditarea plăților
5	*Oportunitatea* - furnizarea datelor la momentul potrivit pentru luarea deciziilor	-	Relevanță în luarea deciziilor privind ajustarea plăților sau renegocierea
6	*Inteligibilitatea* - claritatea prezentării pentru utilizatorii avizați	*Inteligibilitatea* - informațiile trebuie clasificate, caracterizate și prezentate clar și concis	Reduce asimetria informațională între partenerul public și privat

Sursa: elaborat de autor în baza [114,184]

Anexa 28.

Fluxul informațional-decizional în pregătirea proiectelor de PPP

Sursa: adaptat de autor în baza [1]

Anexa 29.

Tipuri de decizii în cadrul PPP și informațiile contabile relevante

Nr.	Tipul deciziei	Nivel decizional	Informații contabile relevante	Impact în cadrul PPP
1	Decizii strategice	Nivel guvernamental /managerial superior	Proiecte bugetare, estimări a datoriei publice, analiza sustenabilității. calcule fiscale, studii de fezabilitate	Are importanță la inițierea proiectului, alegerea modelului de contract, felul angajamentelor pe termen lung
2	Decizii financiare	Nivel financiar - contabil	Recunoașterea activelor și obligațiilor, structura capitalului, fluxuri de numerar	Are influență asupra structurii finanțării, programarea plăților, refinanțare, distribuirea dividendelor
3	Decizii operaționale	Nivel managerial curent	Indicatori de performanță, analiza costurilor, analiza abaterilor bugetare, analiza fluxului de numerar	Influențează la ajustarea costurilor, monitorizarea performanței, aplicarea penalităților, optimizarea activității
4	Decizii contractuale	Nivel strategic, juridic	Reevaluări a indicatorilor contabili, modificarea estimărilor, analiza riscurilor financiare	Impact asupra necesității renegocierii contractului, modului de repartizare a riscurilor, prelungirea sau rezilierea contractului
5	Decizii de control și conformitate	Nivel instituțional/audit	Respectarea principiilor contabile, corectitudinea raportării, transparența informației publicate	Joacă rol la prevenirea riscurilor, confirmarea legalității informației, consolidarea guvernanței

Sursa: elaborat de autor

Anexa 30.

Înregistrări contabile aferente operațiunilor specifice PPP la societatea de proiect

Nr.	Conținutul operațiunii	Suma, lei	Debit	Credit
1	Înregistrarea capitalului social subscris	2 000 000	234.8	311
2	Vărsarea aportului partenerului public (20%)	400 000	242.1	234.8
3	Vărsarea aportului partenerului privat (80%)	1 600 000	242.1	234.8
4	Recunoașterea dreptului la contribuția financiară nerambursabilă pentru obiectul PPP	30 000 000	234.3	424.1
5	Încasarea contribuției financiare nerambursabile	30 000 000	242.1	234.3
6	Acumularea costurilor pentru construirea obiectului PPP	100 000 000	121	211, 521, 531, 533, 544 etc.
7	Punerea în funcțiune a obiectului PPP	100 000 000	123	121
8	Calcularea amortizării anuale	5 000 000	811	124
9	Reclasificarea părții anuale a contribuției financiare nerambursabile în venituri anticipate curente	1 500 000	424.1	535.1
10	Recunoașterea la venituri a părții anuale din contribuția financiară nerambursabilă	1 500 000	535.1	612.8
11	Înregistrarea costurilor de exploatare și întreținere	1 500 000	811	211, 521, 531, 533, 544 etc.
12	Calcularea redevenței anuale datorate partenerului public	300 000	811	544
13	Achitarea redevenței în anul următor	300 000	544	242.1
14	Decontarea costului serviciilor prestate	6 800 000	711.9	811
15	Recunoașterea veniturilor de la utilizatori	2 000 000	221.1, 242.1	611.9
16	Recunoașterea creanței și a venitului aferent plății periodice a partenerului public	4 800 000	234.5	611.9
17	Încasarea plății periodice de la partenerul public	4 800 000	242.1	234.5
18	Scoaterea din evidență a obiectului complet amortizat la expirarea contractului	100 000 000	124	123

Sursa: elaborat de autor în baza Legii nr. 179/2008 [102,105,159] și a exemplului aplicativ din subcapitolul 3.1

Denumire conturi contabile: 121 „Imobilizări corporale în curs de execuție"; 123 „Mijloace fixe"; 124 „Amortizarea mijloacelor fixe"; 211 „Materiale"; 234 „Alte creanțe curente", subcontul 234.3 „Creanțele privind subvențiile", subcontul 234.5 „Creanțele aferente parteneriatului public-privat", subcontul 234.8 „Creanțele aferente PPP în societate de proiect"; 242 „Conturi curente în monedă națională"; 311 „Capital social"; 424 „Venituri anticipate pe termen lung", subcontul 424.1 „Subvenții"; 521 „Datorii comerciale curente"; 531 „Datorii față de personal privind retribuirea muncii"; 533 „Datorii privind asigurările sociale și medicale"; 544 „Alte datorii curente"; 535 „Venituri anticipate curente", subcontul 535.1 „Subvenții"; 611 „Venituri din vânzări", subcontul 611.9 „Venituri din vânzări aferente PPP"; 612 „Alte venituri din activitatea operațională", subcontul 612.8 „Alte venituri operaționale"; 711 „Costul vânzărilor", subcontul 711.9 „Costul vânzărilor aferente PPP"; 811 „Activități de bază".

Anexa 31.

Efectul financiar al proiectului pentru participanți, lei

Nr.	Indicatorul	Partenerul public	Partenerul privat	Societatea de proiect
Etapa de constituire și de investiție				
1	Aport la capitalul social	(400 000)	(1 600 000)	2 000 000
2	Contribuție financiară nerambursabilă	(30 000 000)	–	30 000 000
3	Surse atrase	–	–	68 000 000
4	Plata lucrărilor de construcție	–	–	(100 000 000)
Etapa de exploatare				
5	Plăți periodice	(96 000 000)	–	96 000 000
6	Încasări de la utilizatori	–	–	40 000 000
7	Costuri de exploatare și cheltuieli de finanțare	–	–	(50 000 000)
8	Redevența	6 000 000	–	(6 000 000)
9	Impozit pe venit	–	–	(1 200 000)
10	Rambursarea surselor atrase	–	–	(68 000 000)
11	Dividende	1 760 000	7 040 000	(8 800 000)
Etapa de încetare a contractului				
12	Cota din capitalul social la lichidare	400 000	1 600 000	(2 000 000)
13	Obiectul PPP transmis cu titlu gratuit	100 000 000	–	–
	Rezultatul contractului	**(18 240 000)**	**7 040 000**	**0**

Sursa: calculat de autor în baza exemplului aplicativ din subcapitolul 3.1 (tab. 3.4)

Anexa 32.

Model de proces-verbal de predare-primire a bunurilor în cadrul contractului de parteneriat public-privat

Nr. ____ din _____ 20____

Localitatea _____

Prezentul Proces-verbal este întocmit în temeiul **Contractului de parteneriat public-privat nr. ____ din _____**, încheiat între:

Partenerul public: _____,cu sediul _____, IDNO _____, reprezentat legal de _____, în calitate de _____, denumit în continuare **„Predător”** și

Partenerul privat: _____,cu sediul _____ IDNO _____, reprezentat legal de _____, în calitate de _____, denumit în continuare **„Primitor”**.

1. Obiectul procesului-verbal

În conformitate cu prevederile Contractului de parteneriat public-privat nr.___, din _____, Predătorul transmite, iar Primitorul primește bunurile destinate realizării activităților prevăzute de contract, după cum urmează:

Nr. crt.	Denumirea și caracteristicile bunului / activului	Date de identificare (Nr. cadastral, nr. inventar)	Titularul dreptului de proprietate	Dreptul transmis partenerului privat	Valoarea la data transmiterii, lei	Durata utilizării în cadrul PPP	Starea bunului la predare
1							
2							
3							

Valoarea totală a bunurilor transmise: _____ lei.

Valoarea bunurilor este stabilită în baza:_____

(evidenței contabile/raportului de evaluare/documentelor de inventariere/altor documente justificative).

2. Regimul de utilizare a bunurilor

Bunurile sunt transmise Primitorului pentru utilizarea, exploatarea, administrarea și/sau realizarea investițiilor prevăzute de Contractul de parteneriat public-privat.

Transmiterea bunurilor prin prezentul Proces-verbal nu determină transferul dreptului de proprietate, cu excepția situațiilor prevăzute expres de contract și de legislația aplicabilă.

Primitorul va utiliza bunurile exclusiv în scopurile stabilite prin Contractul de parteneriat public-privat și va asigura integritatea, întreținerea și exploatarea corespunzătoare a acestora.

3. Investiții și îmbunătățiri aferente bunurilor transmise

Pentru fiecare bun, investițiile, modernizările, reparațiile capitale și alte îmbunătățiri asumate de partenerul privat se consemnează după cum urmează:

Bunul	Natura investiției/îmbunătățirii	Valoarea estimată, lei	Sursa finanțării	Termenul realizării	Regimul la încetarea contractului

Investițiile și îmbunătățirile efectiv realizate vor fi documentate și evidențiate distinct, în conformitate cu prevederile contractuale și reglementările contabile aplicabile.

4. Documentația transmisă

Odată cu bunurile, Predătorul transmite Primitorului, după caz:

- documentația tehnică aferentă bunurilor;
- documentele cadastrale și/sau de inventariere;
- rapoartele de evaluare;
- planurile, proiectele și schemele tehnice;
- autorizațiile, certificatele și avizele existente;
- documentele privind valoarea și starea bunurilor;
- alte documente: _____.

5. Condițiile privind restituirea/transferul bunurilor

La expirarea sau încetarea Contractului de parteneriat public-privat, bunurile vor fi restituite sau transferate în conformitate cu condițiile contractuale.

Pentru bunurile supuse unor obligații de restabilire, reabilitare, înlocuire sau aducere la o anumită stare la finalul contractului se indică:

Bunul: _____

Obligația asumată: _____

Starea/condiția solicitată la restituire: _____

Termenul: _____

Alte condiții: _____

Starea efectivă a bunurilor, investițiile și îmbunătățirile realizate, precum și îndeplinirea obligațiilor de restabilire vor fi constatate printr-un proces-verbal distinct la încetarea raporturilor contractuale.

6. Constatările părților

Primitorul confirmă primirea bunurilor și a documentației indicate în prezentul Proces-verbal.

La momentul predării-primirii au fost constatate următoarele deficiențe, deteriorări, neconformități sau alte particularități:

_____

În lipsa unor mențiuni la prezentul punct, bunurile se consideră preluate în starea descrisă în prezentul Proces-verbal și în documentele anexate acestuia.

Prezentul Proces-verbal constituie parte integrantă a Contractului de parteneriat public-privat nr. ____ din _____ și a fost întocmit în ____ exemplare cu aceeași valoare juridică.

Semnăturile părților:

PARTENERUL PUBLIC / PREDĂTOR

Denumirea _____Reprezentantul _____

Funcția _____Semnătura _____

PARTENERUL PRIVAT / PRIMITOR

Denumirea _____Reprezentantul _____

Funcția _____Semnătura _____

Notă: *Model elaborat de autor în scopul documentării uniforme a transmiterii bunurilor aferente contractelor de parteneriat public-privat și asigurării informațiilor necesare pentru identificarea regimului juridic și a tratamentului contabil aplicabil acestora.*

Notă: *prezentul proces-verbal este întocmit ținându-se cont de Hotărârea Guvernului nr. 201 din 16 aprilie 2025, cu privire la aprobarea Regulamentului privind modul de efectuare a înscrierii în registrul bunurilor imobile [79].*

Sursa: elaborat de autor după [101, 114, 116]

Anexa 33.

Structura recomandată a prevederilor aferente contractelor PPP în cadrul SNC

Domeniu de aplicare	
Definirea contractelor PPP, concesiunilor de servicii, gestiunii delegate, locațiunii PPP și societăților civile cu active comune. (IFRIC 12 pct. 3-7; IPSAS 32 pct. 4-10.)	Trebuie corelat cu Legea nr. 179/2008 și cu legislația privind concesiunile.
▼	
Criteriul controlului	
Analiza controlului asupra serviciilor, beneficiarilor, tarifelor/prețurilor și interesului rezidual. (IFRIC 12 pct. 5-6; IPSAS 32 pct. 9.)	Poate fi transpus într-un algoritm anexat la SNC/Indicații.
▼	
Clasificarea la partenerul privat	
Activ financiar, activ necorporal sau model mixt, în funcție de mecanismul de remunerare. (IFRIC 12 pct. 16-17.)	Necesită exemple pentru contracte cu tarife, plăți garantate și modele combinate.
▼	
Evaluarea inițială	
Evaluarea creanțelor și obligațiilor la valoarea actualizată a fluxurilor contractuale. (IFRS 9 pct. 5.1.1; IAS 37 pct. 45-47.)	Rata de actualizare trebuie justificată în politicile contabile.
▼	
Evaluarea ulterioară	
Amortizare pe durata dreptului contractual; recunoașterea venitului financiar prin metoda dobânzii efective. (IFRS 9 pct. 5.4.1; SNC Imobilizări.)	Trebuie evitată amortizarea pe durată fizică dacă partenerul privat nu controlează beneficiile pe toată durata.
▼	
Provizioane	
Recunoașterea obligațiilor de restabilire și predare a bunului concesionat. (IAS 37 pct. 14, 45, 47, 60.)	Se recomandă un subcont analitic distinct.
▼	
Prezentare în note explicative la situațiile financiare	
Durata contractului, mecanismul de remunerare, obligații viitoare, garanții, riscuri, politici contabile. (IAS 1 pct. 117; repere IPSAS 32.)	Notele trebuie adaptate la formularele naționale de raportare.

Sursa: elaborată de autor în baza [62,81, 87,93, 172,182]

Anexa 34.

Structura-cadru a Ghidului metodologic privind contabilitatea contractelor PPP

Capitol propus în ghid	Conținut recomandat	Rezultat practic așteptat
1. Cadrul normativ aplicabil	Legea nr. 287/2017, SNC, Ordinul MF nr. 192/2018, Ordinul MF nr. 119/2013, Legea nr. 179/2008, legislația privind concesiunile, repere IFRIC 12/IPSAS 32	Contabilul identifică actele relevante pentru fiecare tip de contract
2. Algoritm de clasificare	Întrebări privind controlul, mecanismul de remunerare, riscurile, interesul rezidual și obligațiile de predare	Clasificare mai uniformă a contractelor PPP
3. Recunoașterea la partenerul privat	Activ financiar, activ necorporal, model mixt, provizioane și costuri aferente contractelor	Tratament clar pentru partenerul privat
4. Recunoașterea la partenerul public	Criterii de control, infrastructură publică, pasive financiare și angajamente viitoare	Reflectarea mai completă a patrimoniului și obligațiilor publice
5. Modele de formule contabile	Înregistrări contabile pentru concesiuni, BOT, locațiune/arendă, societate civilă și prestări de servicii	Aplicare practică fără interpretări divergente
6. Note explicative și prezentări	Structura notei PPP: durată, valori, riscuri, plăți viitoare, garanții, politici contabile	Creșterea transparenței raportării financiare

Sursa: elaborată de autor în baza structurii [81, 87,93, 172,182]

Anexa 35.

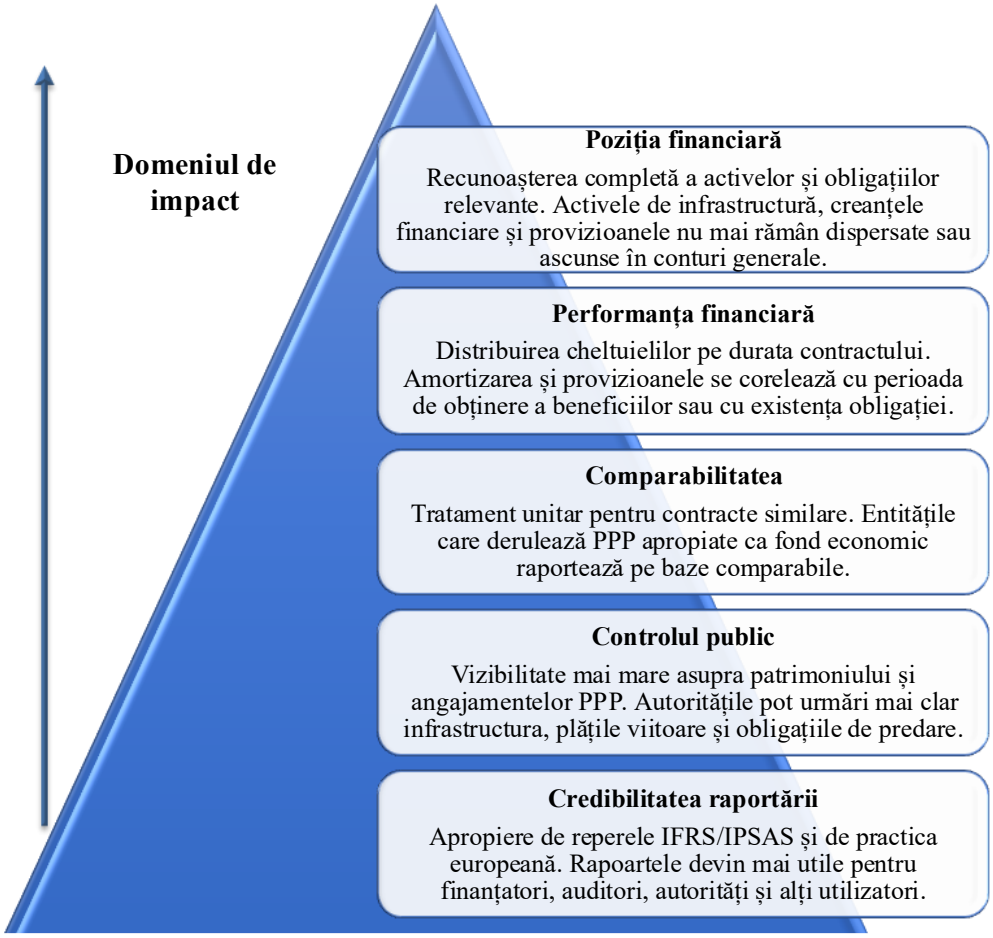
Utilizarea proiectului Arena Chișinău ca studiu de caz metodologic privind clasificarea contabilă în PPP

Element analizat	Tratament fără ghid contabil clar	Tratament recomandat prin ghid și impact metodologic
Clasificarea dreptului operatorului	Risc de a fi tratat ca mijloc fix propriu, dacă accentul se pune doar pe construcția fizică.	Analiza mecanismului de remunerare și a controlului public; recunoașterea activului financiar/necorporal după caz. *Impact: Evitarea clasificării pe formă, fără analiză economică.*
Durata de amortizare	Există risc de amortizare pe durata fizică de utilizare a infrastructurii.	Amortizare pe durata dreptului contractual, dacă partenerul privat nu controlează beneficiile pe întreaga durată utilă. *Impact: Rezultat financiar distribuit mai corect*.
Prezentarea în note	Poate fi un risc de prezentare generală, fără a descrie riscurile și angajamentele viitoare.	Note privind durata, mecanismul de remunerare, obligațiile de predare, garanțiile și riscurile. *Impact: Transparență mai mare pentru utilizatori.*
Patrimoniul public	Risc de lipsă a unei analize privind controlul și interesul rezidual.	Aplicarea criteriului controlului pentru stabilirea tratamentului la partenerul public. *Impact: Corelare mai bună cu IPSAS 32 și cu gestiunea patrimoniului public.*

Sursa: elaborat de autor; studiu de caz metodologic pe baza proiectului Arena Chișinău, fără formularea unor constatări oficiale asupra situațiilor financiare ale părților.

Anexa 36.

Impactul armonizării contabilității PPP asupra calității raportării financiare

Sursa: elaborată de autor

Anexa 37.

Model de prezentare a informațiilor privind contractele PPP în Nota explicativă Situații financiare anuale SRL „Euromed Diagnostic”, Exercițiul financiar 20X1

Contracte de parteneriat public-privat (PPP)

1. Informații generale privind contractele PPP

Tipul contractului	Partener public	Obiectul contractului	Durata	Data expirării
Contract PPP – construcție, operare și transfer	IMSP SCR „Timofei Moșneaga”	Spital – 200 paturi	25 ani	Conform contractului
-	-	-	-	-

Mecanismul de remunerare	Plata / tariful	Indexare / ajustare	Alte clauze relevante
Plăți garantate de partenerul public	6 864 841 lei/an	Conform contractului	Rata de actualizare: 7%

2. Active recunoscute în legătură cu contractele PPP

Categoria activului	Valoare contabilă brută	Amortizare	Valoare netă 31.12.20X1
Imobilizări corporale PPP	-	-	-
Imobilizări necorporale PPP	-	-	-
Active financiare / creanțe PPP	80 000 000 lei	1 264 841 lei	78 735 159 lei
TOTAL active PPP	**80 000 000 lei**	**1 264 841 lei**	**78 735 159 lei**

3. Venituri și cheltuieli aferente contractelor PPP (exercițiul curent)

Categoria	Suma, lei	Comparativ anul anterior
Venituri din exploatarea obiectului PPP	-	-
Plăți garantate încasate (reduc creanța; includ venitul financiar)	6 864 841	-
Venit financiar aferent activelor financiare PPP	5 600 000	-
Amortizarea activelor PPP	-	-
Alte cheltuieli aferente PPP	83 573	-

4. Angajamente contractuale și riscuri semnificative

Tip angajament / risc	Descriere	Valoare estimată
Garanții acordate / primite	Nu sunt prezentate în exemplu	-
Investiții obligatorii	Investiția finanțată de operator	80 000 000 lei
Obligații de restabilire / predare	Provizion recunoscut	1 392 881 lei
Riscuri semnificative	Construcție și disponibilitate – privat; cerere – public	-

Plăți contractuale viitoare

Perioada	Plăți contractuale estimate	Componenta principală	Componenta financiară	Sold la sfârșitul intervalului
Până la 1 an	6 864 841	1 264 841	5 600 000	78 735 159

Perioada	Plăți contractuale estimate	Componenta principală	Componenta financiară	Sold la sfârșitul intervalului
1–5 ani	27 459 364	6 008 930	21 450 434	72 726 229
Peste 5 ani	137 296 820	72 726 229	64 570 591	0
TOTAL	**171 621 025**	**80 000 000**	**91 621 025**	**-**

5. Bunuri primite în administrare / utilizare (conturi extrabilanțiere)

Bunul primit	Valoare în contract	Tipul contractului	Statut
-	-	-	-
-	-	-	-

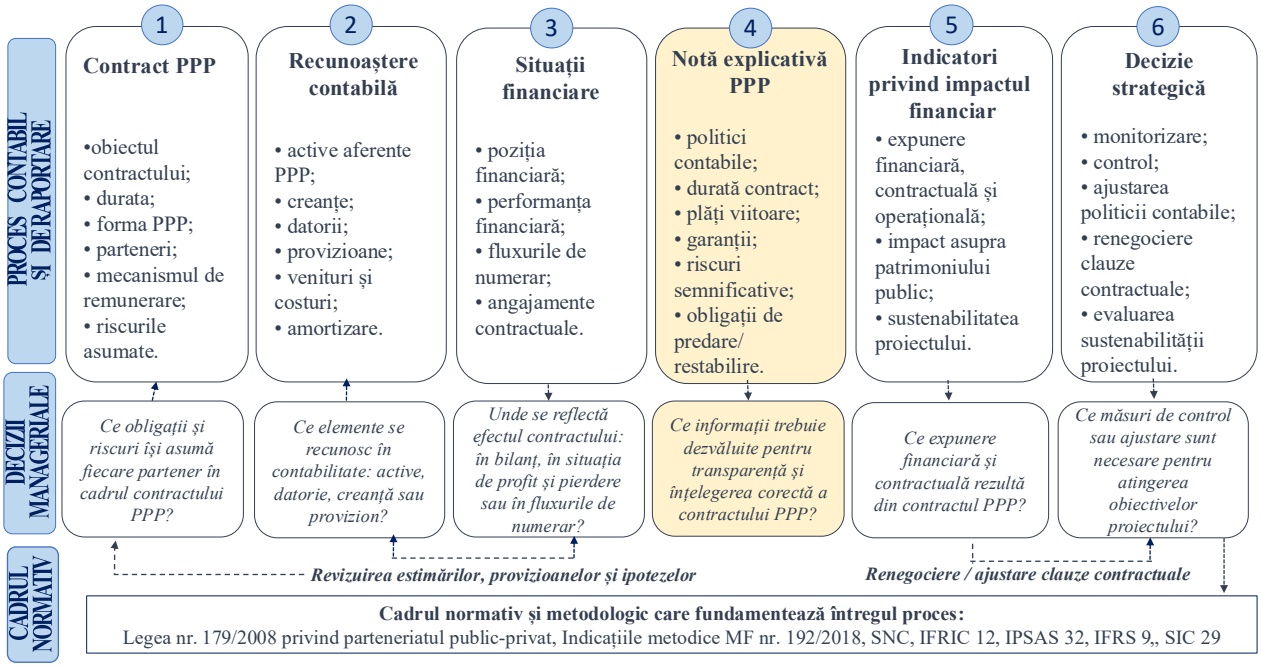
6. Politici contabile aplicate contractelor PPP

Element	Politici contabile adoptate
Recunoașterea activului / dreptului	Activ financiar – creanță PPP
Evaluarea inițială și ulterioară	80 000 000 lei; ulterior la cost amortizat
Metoda și durata de amortizare	Nu se aplică activului financiar
Rata de actualizare	7%
Venitul financiar	Metoda dobânzii efective
Provizioane	Valoare actualizată; 1 392 881 lei
Recunoașterea veniturilor	Conform naturii operațiunii și contractului

Sursa: elaborat de autor
Propunere: includerea acestui model ca Anexă la Indicațiile metodice MF nr.192/2018 [91] (actualizare necesară post-2025)

Anexa 38.

Circuitul informațiilor privind contractele de PPP

Sursa: elaborată de autor în baza [81,89 93,170,172,114,195]

Anexa 39.

Acte de implementare

MD 2001 Republica Moldova, mun. Chișinău, str. L. Tolstoi, 24/1
c/f 1003600038407, TVA – 0204926
tel/fax: 27-54-01; 27-85-77; tel: 27-84-88; 54-80-96:

Nr. 18/02/2 din 18 februarie 2026

ACT DE IMPLEMENTARE

a rezultatelor științifice efectuate de către doctoranda ASEM, Corina Panuș, pentru conferirea titlului de doctor în științe economice cu tema *„Perfecționarea contabilității contractelor de parteneriat public-privat”*.

Prin prezentul act, „BASCONSLUX” SRL confirmă că a examinat propunerile practice formulate de autor în teza de doctor privind contabilitatea contractelor de parteneriat public-privat. O parte dintre acestea au fost aplicate în evidența și analiza financiară a proiectelor. Soluțiile care nu sunt prevăzute expres de reglementările contabile naționale au fost folosite doar pentru analiză și testare.

1. Una dintre propunerile formulate în teză este evidența separată a costurilor aferente proiectelor PPP. În acest scop, autorul propune utilizarea contului de gestiune 840 „Costuri aferente contractelor de parteneriat public-privat” și deschiderea evidenței analitice pe proiect, fază și centru de cost. În activitatea entității, această soluție a fost folosită pentru a separa costurile proiectelor PPP de costurile lucrărilor curente. Materialele, salariile, lucrările subcontractate și alte costuri pot fi văzute separat pentru fiecare obiect. Astfel, este mai ușor de stabilit costul efectiv al proiectului, de verificat devizul și de calculat rezultatul pe proiect.

2. O altă propunere din teză este separarea veniturilor și costurilor pe etapele proiectului PPP. Modelul a fost folosit pentru etapele de pregătire, construcție sau modernizare, operare, mentenanță și finalizare. Veniturile și costurile se înregistrează și se analizează în etapa la care se referă. Pentru lucrările de construcție se verifică separat dacă acestea se plătesc direct sau dacă investiția se recuperează ulterior, conform contractului. Aplicarea acestei soluții ajută la calcularea mai corectă a rezultatului pentru fiecare etapă și pentru proiect în ansamblu.

3. În teză se propune și stabilirea tratamentului contabil în funcție de trei elemente: cine controlează obiectul și serviciul, ce riscuri are fiecare parte și cum se recuperează investiția. Aceste criterii au fost folosite la analiza contractelor pentru a stabili dacă sumele suportate reprezintă costul lucrărilor, o creanță față de partener, costuri care se recuperează în perioadele următoare sau costul unui activ al entității. Dacă soluția rezultată din model nu este prevăzută expres de reglementările contabile naționale, aceasta este folosită numai pentru analiză. Înregistrările contabile se fac conform regulilor în vigoare. Modelul ajută la alegerea și explicarea mai clară a modului de contabilizare pentru fiecare situație.

„BASCONSLUX” SRL confirmă că propunerile menționate sunt utile pentru evidența costurilor, controlul decontărilor și calcularea rezultatului aferent proiectelor cu elemente de parteneriat public-privat.

Director general **Madan Nicolae**

EUROMED DIAGNOSTIC CENTRUL MEDICAL

ACT DE IMPLEMENTARE

a propunerilor și rezultatelor cercetării științifice din teza de doctor cu tema

„Perfecționarea contabilității contractelor de parteneriat public-privat"

Autor: Corina Panuș la Specialitatea 522.02 Contabilitate; audit; analiză economică

Prin prezentul act se certifică implementarea în cadrul entității „Euromed Diagnostic" S.R.L. a recomandărilor propuse în baza rezultatelor cercetării ştiinţifice formulate în teza de doctor și aplicarea în activitatea entității a soluțiilor potrivite pentru contractul de parteneriat public-privat în cadrul căruia societatea are rolul de partener privat.

Un prim rezultat se referă la elaborarea unei anexe distincte privind contractul PPP. Astfel, pentru situațiile financiare ale anului 2025 a fost pregătită o anexă separată, după modelul propus în teză. În aceasta sunt prezentate datele principale ale contractului, modul de plată, activele și drepturile aferente, datoriile și provizioanele, plățile viitoare, riscurile asumate și garanțiile acordate. Anterior, aceste informații se aflau în documente diferite, iar acum ele sunt reunite într-o singură anexă, utilizată de la un an la altul. Această recomandare vine în ajutor conducerii, care poate compara mai ușor datele, iar banca finanțatoare poate primi informațiile despre obligații și garanții fără calcule suplimentare.

Un alt rezultat aplicat în activitatea economico-financiară a „Euromed Diagnostic" S.R.L. se referă la evidențierea plăților viitoare și a costului finanțării. Pentru contractul aflat în derulare a fost întocmit un tabel al plăților viitoare, împărțite în trei perioade, până la un an, de la un an la cinci ani și peste cinci ani. Pentru fiecare perioadă se prezintă separat cât reprezintă recuperarea investiției și cât reprezintă costul finanțării. Datorită acestor clarificări, se poate urmări mai clar ritmul real de recuperare a investiției. Informația generalizată în tabel este prezentată conducerii la raportarea anuală și este folosită la planificarea investițiilor, la analiza tarifelor și în discuțiile cu partenerul public privind clauzele financiare ale contractului.

La fel de importantă a fost și recomandarea privind separarea veniturilor în funcție de sursa plății. Pe baza criteriilor propuse în teză, au fost analizate separat veniturile care provin din plățile garantate de partenerul public și veniturile care depind de numărul de servicii prestate utilizatorilor. Analiza nu a determinat schimbarea înregistrărilor contabile efectuate potrivit reglementărilor în vigoare, dar a îmbunătățit modul de prezentare a informației. Această separare este inclusă în raportarea internă și în anexa la situațiile financiare, iar conducerea poate identifica mai ușor ce parte a încasărilor depinde de cererea pentru servicii și ce parte este garantată.

"EUROMED DIAGNOSTIC" S.R.L.: MD-2025, mun. Chișinău, str. N.Testemiteanu, 29
tel.: +373 67661206; +373 (22) 000-632; e-mail: info@euromed.md; web: www.euromed.md

EUROMED DIAGNOSTIC CENTRUL MEDICAL

Confirmăm că soluțiile descrise mai sus sunt aplicabile în activitatea practică a entității și au contribuit la prezentarea mai clară și mai completă a informațiilor privind contractul de parteneriat public-privat.

Contabilă-șefă,

Euromed Diagnostic SRL

GÎRLEANU Oxana

"EUROMED DIAGNOSTIC" S.R.L.: MD-2025, mun. Chișinău, str. N.Testemiteanu, 29
tel.: +373 67661206; +373 (22) 000-632; e-mail: info@euromed.md; web: www.euromed.md

MINISTERUL SĂNĂTĂȚII AL REPUBLICII MOLDOVA
Instituția Medico-Sanitară Publică
SPITALUL CLINIC REPUBLICAN „Timofei Moșneaga”
MD2025, Chișinău, str. N. Testemițanu, 29. Tel.: +373 22 72-85-85; 40-36-00; 40-34-85. Fax: +373 22 72-90-33, e-mail:scr@ms.md, www.scr.md

ACT

privind implementarea rezultatelor cercetării științifice,
efectuate de către dna **Panuș Corina,** pentru conferirea titlului de doctor în științe economice cu tema **„Perfecționarea contabilității contractelor de parteneriat public-privat”**

Prin prezentul act, confirmăm că în cadrul IMSP Spitalul Clinic Republican „Timofei Moșneaga” au fost examinate și utilizate unele dintre propunerile și recomandările elaborate de doctoranda Panuș Corina în cadrul cercetării științifice privind contabilitatea și raportarea informațiilor aferente contractelor de parteneriat public-privat. Rezultatele cercetării au fost aplicate ținând cont de specificul activității instituției în calitate de partener public. În acest sens, au fost obținute următoarele rezultate:

- În procesul de monitorizare a contractului, instituția a completat lista informațiilor solicitate periodic operatorului privat cu date privind investițiile realizate, plățile efectuate și cele viitoare, angajamentele financiare, garanțiile acordate, precum și obligațiile privind restabilirea și predarea bunului la expirarea contractului. Anterior, aceste informații erau solicitate în funcție de necesitate și în forme diferite. În prezent, ele sunt solicitate în scris, după aceeași structură, ceea ce permite compararea datelor între perioade și facilitează monitorizarea contractului. Informațiile sunt utile conducerii instituției, inclusiv în discuțiile cu operatorul privat.

- O altă propunere aplicată vizează analiza plăților viitoare pe perioade de scadență, cu evidențierea separată a sumelor aferente recuperării investiției și a costului finanțării. Această analiză oferă o imagine mai clară asupra obligațiilor rămase până la expirarea contractului și este utilizată la monitorizarea plăților și planificarea financiară.

- Pentru evaluarea impactului financiar al contractului de parteneriat public-privat au fost utilizați indicatorii propuși de doctorandă. Rezultatele obținute sunt incluse în nota informativă prezentată conducerii trimestrial și anual. Astfel, pe lângă respectarea clauzelor și volumul serviciilor prestate, instituția urmărește ponderea obligațiilor contractuale în cheltuieli, evoluția acestora și resursele angajate pe termen lung. Informațiile obținute sunt utile conducerii pentru aprecierea impactului financiar al contractului și luarea deciziilor.

Prin implementarea acestor recomandări, rezultatele cercetării realizate de doctoranda Panuș Corina au contribuit la îmbunătățirea procesului de monitorizare financiară a contractelor de parteneriat public-privat și a informațiilor utilizate de conducerea instituției pentru fundamentarea deciziilor.

Director interimar **Andrei GALESCU**

DECLARAŢIA PRIVIND ASUMAREA RĂSPUNDERII
la teza de doctor cu titlul PERFECȚIONAREA CONTABILITĂȚII CONTRACTELOR DE PARTENERIAT PUBLIC-PRIVAT
autor Corina PANUȘ

Prin prezenta declarăm pe propria răspundere personală că:

1. materialele prezentate în teza de doctor și rezumatele tezei sunt rezultatul propriilor cercetări și realizări științifice;
2. teza de doctor și rezumatele tezei, plasate pe site-ul ANACEC, coincid cu versiunea pe hârtie ce urmează să fie depuse la ANACEC împreună cu dosarul pentru confirmarea titlului științific.

În contextul celor expuse, conștientizăm că, în caz contrar, urmează să suportăm consecințele în conformitate cu legislația în vigoare.

Pretendentul la titlul științific:	**Conducător științific:**
Corina PANUȘ	**Angela POPOVICI**
	
_____	_____
Semnătura	*Semnătura*

Data 01.09.2026

CURRICULUM VITAE

europass

Corina Panuș

Data nașterii: 24/07/1987 | **Locul nașterii:** Drochia, Moldova | **Cetățenie:** moldoveană |

Număr de telefon: (+373) 69468826 (Număr de telefon mobil) | **E-mail:** corinapanus.diug@gmail.com |

Adresă: str. Ion Vatamanu 12, MD-2025, Chișinău, Moldova (Acasă)

EXPERIENȚA PROFESIONALĂ

DIRECTOR GENERAL – MIGDAL SGP S.A. – 02/03/2011 – În curs – CHIȘINĂU, MOLDOVA

- responsabilitate managerială și financiar-contabilă;
- monitorizarea și coordonarea desfășurării activității entității, precum și raportarea financiară.

CONTABIL-ȘEF – MIGDAL SGP S.A. – 01/10/2010 – 01/03/2011 – CHIȘINĂU, MOLDOVA

CONTABIL-ȘEF – CARAHASANI-VIN S.A. – 03/02/2010 – 17/10/2017 – CHIȘINĂU, MOLDOVA

CONTABIL – CARAHASANI-VIN S.A. – 15/07/2009 – 02/02/2010 – CHIȘINĂU, MOLDOVA

EDUCAȚIE ȘI FORMARE PROFESIONALĂ

01/11/2019 – ÎN CURS Chișinău, Moldova
DOCTORAT/CONTABILITATE, AUDIT, ANALIZĂ ECONOMICĂ Școala Doctorală a Academiei de Studii Economice din Moldova

01/09/2009 – 31/05/2011 Chișinău, Moldova
MASTERAT/CONTABILITATE ȘI AUDIT Școala masterală a Academiei de Studii Economice din Moldova

01/09/2005 – 31/05/2009 Chișinău, Moldova
LICENȚA/CONTABILITATE Academia de Studii Economice din Moldova

COMPETENȚE LINGVISTICE

Limbă(i) maternă(e): **ROMÂNĂ**

Altă limbă (Alte limbi):

	COMPREHENSIUNE		VORBIT		SCRIS
	Comprehensiune orală	Citit	Producerea de mesaje orale	Conversație	
RUSĂ	C2	C2	C2	C2	C2
FRANCEZĂ	B2	B2	B2	B2	B2
ENGLEZĂ	B2	B2	B2	B2	B2

Niveluri: A1 și A2 Utilizator de bază B1 și B2 Utilizator independent C1 și C2 Utilizator experimentat

COMPETENȚE

Social Media | Microsoft Office | Microsoft Word | Microsoft PowerPoint | Microsoft office word | Navigare Internet | Utilizare buna a programelor de comunicare(mail messenger skype) | Bibliometrix | Microsoft Word Microsoft Excel Power Point | Buna Utilizare a PC | O bun cunoatere a instrumentelor Microsoft Office

ACTIVITATE ȘTIINȚIFICĂ

Autor și coautor în lucrări științifice în domeniul contabilității, raportării financiare și parteneriatului public-privat. Participare la conferințe științifice naționale și internaționale.

PARTICIPĂRI LA MANIFESTĂRI ȘTIINȚIFICE

25/10/2024
Participare, Conferința Internațională "Sustainable Economic and Social Development of Euroregions and Cross-Border Areas" 20 th Edition, Iași.

26/08/2022
Participare, Conferința Internațională "DEVELOPMENT THROUGH RESEARCH AND INNOVATION – 2022" , Chișinău

27/08/2021
Participare, Conferința Internațională "DEVELOPMENT THROUGH RESEARCH AND INNOVATION - 2021", Chișinău

03/03/2021
Participare, Conferința Internațională "ECONOMICS, ACCOUNTING, FINANCE AND LAW: ANALYSIS OF TRENDS AND DEVELOPMENT PROSPECTS", 2021, Poltava, Ucraina

02/04/2021
Participare, International scientific conference on accounting, Chișinău 2021

28/08/2020
Participare, Conferința Internațională "Dezvoltare prin Cercetare și Inovare" – 2020, Ediția I

ACTIVITĂȚI ACADEMICE ȘI SOCIALE

01/11/2020 – 31/10/2025
Membru al Consiliului Școlii Doctorale, ASEM

Reprezentarea doctoranzilor în cadrul Consiliului Școlii Doctorale;
Participarea la procesul de consultare și dezvoltare a activităților Consiliului Școlii Doctorale.

01/12/2016 – ÎN CURS
Membru al Platformei Naționale a Femeilor din Republica Moldova (PNFM)

Participarea la activități de networking, dezvoltare profesională și promovare a antreprenoriatului femenin.

CALITĂȚI PERSONALE ȘI PROFESIONALE

Responsabilitate, disciplină, perseverență, capacitate analitică și de concentrare înaltă, capacitate organizatorică și monitorizare, comunicabilitate, adaptabilitate, creativitate, tendință de perfecționare.